

PETRONII SATIRAE

ET LIBER PRIAPEORVM

EDITIO ALTERA

ADNOTATIONIBUS SVAVARRONIS ET SENECAE SATIRAE
SIMILISQVE RELIQUIAE

BEROLINI

APVD WEERMANNOS

MDCCCLXXI

TEXT-AUSGABEN

griechischer und lateinischer Schriftsteller.

<i>Aeneae commentarius Poliorceticus.</i>	Recensuit R. Hercher. . .	10 Sgr.
<i>Arrlani Anabasis Alexandri.</i>	Edidit C. Sintenis. . .	15 Sgr.
<i>Euripidis fabulae.</i>	Recognovit Ad. Kirchhoff. vol. I. II. à	15 Sgr.
—	vol. III. . .	18 Sgr.
<i>Hesiodi quae feruntur carminum reliquiae.</i>	Ed. G. F. Schoemann. . .	15 Sgr.
<i>Plutarchi carmina.</i>	Edidit Tycho Mommsen. . .	12 Sgr.
<i>Pintarchi vitae.</i>	Aristides et Cato maior. Ed. R. Hercher. . .	5 Sgr.
—	— Themistocles et Pericles. Edidit C. Sintenis. . .	5 Sgr.
—	— Agis et Cleomenes. Tiberius et Caius Gracchus. Ed. C. Sintenis. . .	5 Sgr.
<i>Polybius.</i>	Edidit F. Hultsch. vol. I. . .	27 Sgr.
—	— — — — — II. III. . .	1 Thlr.
—	— — — — — IV. Im Druck. . .	
<i>Sophoclis tragoediae.</i>	Edidit A. Nauck. . .	21 Sgr.
—	Daraus jedes Stück einzeln . . .	3 Sgr.
<i>Xenophontis opera.</i>	Edidit C. Schenkl. vol. I. . .	15 Sgr.
<i>Ciceronis orationes selectae XVIII.</i>	Ex rec. C. Halmii. vol. I. II. à	9 Sgr.
<i>Cornelius Nepos a C. Nipperdeio recognitus.</i>	. . .	5 Sgr.
<i>Curtius Rufus.</i>	E. Hedicke recensuit. . .	15 Sgr.
<i>Iustiniani institutiones.</i>	Recensuit P. Krüger. . .	10 Sgr.
<i>A. Persii Flacci, D. Iuulii Iuvenalis, Sulpiciae saturae.</i>	Recogn. O. Iahn. . .	12 Sgr.
<i>Petroulli satirae et liber Priapeorum.</i>	Iterum edidit Fr. Buecheler. . .	
—	Adiectae sunt Varronis et Senecae satirae similesque reliquiae. . .	18 Sgr.
<i>Phaedri fabulae.</i>	Fr. Eyssenhardt recognovit. . .	4½ Sgr.
<i>Plinii, C. Secundi, naturalis historia.</i>	D. Detlefsen rec. vol. I: lib. I-VI. . .	18 Sgr.
—	vol. II: lib. VII—XV. — vol. III: lib. XVI—XXII. —	
—	vol. IV: lib. XXIII—XXXI. . .	22½ Sgr.
<i>Sallusti, C. Crispi, Catilinae Iugurthae Historiarum reliquiae potiores.</i>	Accedunt epistolae ad Caesarem de re publica. H. Jordanus	
—	recognovit. . .	7½ Sgr.
<i>Tacitus, Corn., a C. Nipperdeio recognitus.</i>	Pars I. . .	9 Sgr.
<i>Valerii Flacci Argonauticon libri VIII.</i>	Ed. C. Schenkl. . .	18 Sgr.
<i>Vergilii, P. Maronis, opera.</i>	Edidit Th. Ladewig. . .	12 Sgr.
—	Bucolica et Georgica. 4½ Sgr. — Aeneis. . .	7½ Sgr.

HANDBÜCHER

zum Verständniß des klassischen Alterthums.

<i>Römische Geschichte von Th. Mommsen.</i>	1. Band. 5. Aufl. . .	2 Thlr. 6 Sgr.
—	2. Band. 5. Aufl. 1 Thlr. 5 Sgr. — 3. Band. 5. Aufl. . .	1 Thlr. 15 Sgr.
<i>Griechische Geschichte von E. Curtius.</i>	1. Band. 3. Aufl. . .	1 Thlr. 15 Sgr.
—	2. Bd. 3. Aufl. 1 Thlr. 20 Sgr. — 3. Bd. 2. Abdruck. . .	1 Thlr. 20 Sgr.
<i>Römische Mythologie von L. Preller.</i>	2. Auflage. . .	1 Thlr. 25 Sgr.
<i>Griechische Mythologie von L. Preller.</i>	2. Auflage. . .	
—	1. Band. 1 Thlr. 14 Sgr. — 2. Band. . .	1 Thlr. 6 Sgr.
<i>Römische Alterthümer von L. Lange.</i>	1. Band. 2. Aufl. . .	1 Thlr. 20 Sgr.
—	2. Band. 2. Aufl. 1 Thlr. 15 Sgr. — 3. Band. . .	1 Thlr. 10 Sgr.
<i>Griechische Alterthümer von G. F. Schömann.</i>	1. Band. . .	
—	3. Aufl. 1 Thlr. 10 Sgr. — 2. Band. 2. Aufl. . .	1 Thlr. 6 Sgr.
<i>Griechische und römische Metrologie von Fr. Hultsch.</i>	. . .	24 Sgr.
<i>Topographie der Stadt Rom im Alterthum von H. Jordan.</i>	. . .	
—	2. Band (Der erste Band ist noch nicht erschienen.) . .	1 Thlr. 25 Sgr.

Guhl, E., und W. Koner, das Leben der Griechen und Römer nach antiken Bildwerken dargestellt. Zweite Auflage. Mit 535 in den Text eingedruckten Holzschnitten. . . 4 Thlr.

Berlin.

Weidmannsche Buchhandlung.

PETRONII SATIRAE

ET LIBER PRIAPEORVM

10.8.252

Digitized by Google

PETRONII SATIRAE

ET LIBER PRIAPEORVM

ITERVM EDIDIT FRANCISCVS BVECHELER

ADIECTAE SVNT VARRONIS ET SENECAE SATIRAE
SIMILESQVE RELIQVIAE

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MDCCLXXI

Tacitus annaltum XVI 17: anno Christiano 66 eodem agmine Annaeus Mela, Cerialis Anicius, Rufius Crispinus ac Petronius cecidere. *tum in capite 18:* de C. Petronio pauca supra repetenda sunt. nam illi dies persomnum, nox officiis et oblectamentis vitae transigebatur; utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat, habebaturque non ganeo et profligator ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. ac dicta factaque eius quanto solutiora et quandam sui neglegentiam praeferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. proconsul tamen Bithyniae et mox consul vigentem se ac parem negotiis ostendit. dein revolutus ad vitia seu vitiorum imitatione inter paucos familiarium Neroni adsumptus est, elegantiae arbiter, dum nihil amoenum et molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbavisset. unde invidia Tigellini quasi adversus aemulum et scientia voluptatum potiore. ergo crudelitatem principis, cui ceterae libidines cedebant, aggreditur amicitiam Scaevini Petronio obiectans corrupto ad indicium servo ademptaque defensione et maiore parte familiae in vincla rapta. forte illis diebus Campaniam petiverat Caesar, et Cumas usque progressus Petronius illic attinebatur. nec tulit ultra timoris aut spei moras. neque tamen praeceps vitam expulit sed incisas venas, ut libitum, obligatas aperire rursum et alloqui amicos, non per seria aut quibus gloriam constantiae peteret. audiebatque referentes nihil de immortalitate animi et sapientium placitis, sed levia carmina et faciles versus. servorum alios largitione, quosdam verberibus affecit. iniit epulas, somno indulxit, ut quanquam coacta mors fortuitae similis esset. ne codicillis quidem, quod plerique pereuntium, Neronem aut Tigellinum aut quem alium potentium adulatus est, sed flagitia principis sub nominibus exoletorum feminarumque et novitatem cuiusque stupri perscripsit atque obsignata

misit Neroni; fregitque anulum, ne mox usui esset ad facienda pericula. ambigenti Neroni, quonam modo noctium suarum ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio senatoris haud ignota et ipsi ad omnem libidinem adscita ac Petronio perquam familiaris. agitur in exilium, tanquam non siluisset quae viderat pertuleratque, proprio odio.

Macrobius in somnium Scipionis I 2, 8: auditum mulcent velut comoediae quales Menander eiusve imitatores agendas dederunt, vel argumenta fictis casibus amatorum referta quibus vel multum se Arbiter exercuit vel Apuleium nonnunquam lusisse miramur.

Ioannes Lydus de magistratibus I 41: Τοῦτονος δὲ καὶ Ἰουβανάλιος καὶ Πετρώνιος ἀντόθεν ταῖς λοιδορίαις ἐπέξελθόντες τὸν σατυρικὸν νόμον παρέιρωσαν.

PETRONII ARBITRI
SATIRARVM EXCERPTA
EX LIBRIS XV ET XVI

libro XIII caput 20 adsignatur in vetere Fulgentii codice, vide ibi adnotata

L indicat excerpta pleniora quae ex deperditis codicibus Scaliger in apographon Leidense et Tornaesius Pithoeusque in editiones suas retulerunt

O excerpta vulgaria quae codex Bernensis deterioresque libri multi continent

H cenam Trimalchionis quam unus codex Traguriensis servavit.

- L*0 'num alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui 1
clamant: "haec vulnera pro libertate publica excepi; hunc oculum
pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos
meos, nam succisi poplites membra non sustinent"? haec ipsa
5 tolerabilia essent, si ad eloquentiam ituris viam facerent. nunc
et rerum tumore et sententiarum vanissimo strepitu hoc tantum
proficiunt, ut cum in forum venerint, putent se in alium orbem
terrarum delatos. et ideo ego adulescentulos existimo in scholis
stultissimos fieri, quia nihil ex his, quae in usu habemus, aut
10 audiunt aut vident, sed piratas cum catenis in litore stantes,
sed tyrannos edicta scribentes, quibus imperent filiis ut patrum
suorum capita praecidant, sed responsa in pestilentiam data, ut
virgines tres aut plures immolentur, sed mellitos verborum glo-
bulos et omnia dicta factaque quasi papavere et sesamo sparsa.
15 qui inter haec nutriuntur, non magis sapere possunt, quam 2
bene olere, qui in culina habitant. pace vestra liceat dixisse,
primi omnium eloquentiam perdidistis. levibus enim atque ina-
nibus sonis ludibria quaedam excitando effecistis, ut corpus
orationis enervaretur et caderet. nondum iuvenes declamationi-
20 bus continebantur, cum Sophocles aut Euripides invenerunt
verba, quibus deberent loqui. nondum umbraticus doctor inge-
nia deleverat, cum Pindarus novemque lyrici Homericis versibus
canere timuerunt. et ne poetas [quidem] ad testimonium citem,
certe neque Platona neque Demosthenen ad hoc genus exerci-

Adnotavi codicum discrepantiam memoratu dignissimam. scripturis quae in archetypo fuisse putandae sunt aut quibus non novimus vetustiores, aliam notam nullam adposui. in eis particulis quas L et O communes habent, cum Scaliger ceterique genus librorum utrumque adhibuerint, saepe vix definias in L quid traditum fuerit antiquitus. inclinatis litteris quae leguntur, desunt in codicibus. asterisci lacunas indicant aliqua librorum auctoritate testatas.

11 sed] et || 15 haec tantum nutriuntur excerpta codicis Parisini lat. 7647 || 17 omnem codex Bernensis || 20 atque Heinsius || 22 debilitaverat Haasius || 23 solum pro quidem substitutum saeculo XVI

tationis accessisse video. grandis et ut ita dicam pudica oratio *LO*
 non est maculosa nec turgida, sed naturali pulchritudine exsur-
 git. nuper ventosa istaec et enormis loquacitas Athenas ex Asia
 commigravit animosque iuvenum ad magna surgentes veluti
 pestilenti quodam sidere afflavit, semelque corrupta regula elo- 5
 quentia stetit et obmutuit. ad summam, quis postea Thucydidis,
 quis Hyperidis ad famam processit? ac ne carmen quidem sani
 coloris enituit, sed omnia quasi eodem cibo pasta non potuerunt
 usque ad senectutem canescere. pictura quoque non alium exit-
 um fecit, postquam Aegyptiorum audacia tam magnae artis com- 10
 pendiariam invenit.

- 3 non est passus Agamemnon me diutius declamare in porticu,
 quam ipse in schola sudaverat, sed 'adulescens' inquit 'quoniam
 sermonem habes non publici saporis et, quod rarissimum est,
 amas bonam mentem, non fraudabo te arte secreta. *nihil* nimi- 15
 rum in his exercitationibus doctores peccant, qui necesse habent
 cum insanientibus furere. nam nisi dixerint quae adulescentuli
 probent, ut ait Cicero, "soli in scholis relinquentur". sicut [ficti]
 adulatores cum cenas divitum captant, nihil prius meditantur
 quam id quod putant gratissimum auditoribus fore: nec enim 20
 aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auribus
 fecerint: sic eloquentiae magister, nisi tanquam piscator eam im-
 posuerit hamis escam, quam scierit appetituros esse pisciculos,
 4 sine spe praedae morabitur in scopulo. quid ergo est? paren-
 tes obiurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos severa lege 25
 proficere. primum enim sic ut omnia, spes quoque suas ambiti-
 oni donant. deinde cum ad vota properant, cruda adhuc studia
 in forum propellunt et eloquentiam, qua nihil esse maius confi-
 tentur, pueris induunt adhuc nascentibus. quod si paterentur
 laborum gradus fieri, ut studiosi iuvenes lectione severa irriga- 30
 rentur, ut sapientiae praeceptis animos componerent, ut verba
 atroci stilo effoderent, ut quod vellent imitari diu audirent, *ut*
persuaderent sibi nihil esse magnificum, quod pueris placeret:
 iam illa grandis oratio haberet maiestatis suae pondus. nunc pu-
 eri in scholis ludunt, iuvenes ridentur in foro, et quod utroque 35
 turpius est, quod quisque perperam didicit, in senectute confiteri
 non vult. sed ne me putes improbasse schedium Lucilianae hu-
 militatis, quod sentio, et ipse carmine effingam:

1 video] et ideo || 3 istaec *omitere O* || 5 eloquentiae regula || 6 qui po-
 stea ad summam thucydidis || 15 minimum *pro* nimirum *Gulielmus* || 17 nam
 nisi] quattuor quae secuntur periodos in hunc ordinem redactas esse ab epi-
 tomatore librorum quaedam vestigia probant || 26 ambitione || 28 impellunt
 || 29 discentibus *Iahnus*

- 10 artis severae si quis ambit effectus
 mentemque magnis applicat, prius mores
 frugalitatis lege poliat exacta.
 nec curet alto regiam trucem vultu
 5 cliensve cenas impotentium captet,
 nec perditis addictus obruat vino
 mentis calorem, neve plausor in scaenam
 sedeat redemptus histrionis ad rictus.
 sed sive armigeræ rident Tritonidis arces,
 10 seu Lacedaemonio tellus habitata colono
 Sirenumve domus, det primos versibus annos
 Maeoniumque bibat felici pectore fontem.
 mox et Socratico plenus grege mittat habenas
 liber et ingentis quatiat Demosthenis arma.
 15 hinc Romana manus circumfluat et modo Graio
 exonerata sono mutet suffusa saporem.
 interdum subducta foro det pagina cursum
 et fortuna sonet celeri distincta meatu
 dent epulas et bella truci memorata canore
 20 grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.
 his animum succinge bonis: sic flumine largo
 plenus Pierio defundes pectore verba.
 dum hunc diligentius audio, non notavi mihi Ascyli fugam 6
 et dum in hoc dictorum aestu in hortis incedo, ingens scholasti-
 25 corum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali
 declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam excepe-
 rat. dum ergo iuvenes sententias rident ordinemque totius dic-
 tionis infamant, opportune subduxi me et cursim Ascyton per-
 sequi coepi. sed nec viam diligenter tenebam [quia] nec quod
 30 stabulum esset sciebam. itaque quocunque ieram, eodem re-
 vertebar, donec et cursu fatigatus et sudore iam madens accedo
 anicula quandam, quæ agreste holus vendebat, et 'rogo' in- 7
 quam 'mater, numquid scis ubi ego habitem?' delectata est illa
 urbanitate tam stulta et 'quidni sciam?' inquit, consurrexitque
 35 et coepit me praecedere. divinam ego putabam
 et subinde ut in locum secretiorem venimus, centonem anus ur-
 bana reiecit et 'hic' inquit 'debes habitare'. cum ego negarem
 me agnoscere domum, video quosdam inter titulos nudasque

1 amat || 3 polleat || 7 scena || 8 histrioni addictus | 11 Sirenumque
 || 16 mutent *Haasius* || 17 versum *Heinsius* || 18 fraterna et 19 dona *ten-*
tavi || 20 minetur || 24 hoc aestu rerum motus incedo *Bernensis* || 29 quo
 stabulum; narratio amputata

meretrices furtim spatiantes. tarde, immo iam sero intellexi me *L*
 in fornicem esse deductum. execratus itaque aniculae insidias
 operui caput et per medium lupanar fugere coepi in alteram
 partem, cum ecce in ipso aditu occurrit mihi aequae lassus ac
 moriens Ascylos; putares ab eadem anicula esse deductum. 5
 itaque ut ridens cum consalutavi, quid in loco tam deformi fa-
 ceret quaesivi. sudorem ille manibus detersit et 'si scires' inquit
 'quae mihi acciderunt'. 'quid novi' inquam 'ego?' at ille defici-
 ens 'cum errarem' inquit 'per totam civitatem nec invenirem,
 quo loco stabulum reliquissem, accessit ad me pater familiae et 10
 ducem se itineris humanissime promisit. per anfractus deinde
 obscurissimos egressus in hunc locum me perduxit prolatoque
 peculio coepit rogare stuprum. | iam pro cella meretrix assem *L*
 exegerat, | iam ille mihi iniecerat manum, et nisi valentior fuis- *L*
 sem, dedissem poenas 15

*

| adeo ubique omnes mihi videbantur satyrion bibisse *L*

*

iunctis viribus molestum contempsimus

*

9 quasi per caliginem vidi Gitona in crepidine semitae stan-
 tem et in eundem locum me conieci.

cum quaererem numquid nobis in prandium [frater] paras- 20
 set, consedit puer super lectum et manantes lacrimas pollice
 extersit. perturbatus ego habitu fratris, quid accidisset, quaesivi.
 at ille tarde quidem et invitus, sed postquam precibus etiam
 iracundiam miscui, 'tuus' inquit 'iste frater seu comes paulo ante
 in conductum accucurrit coepitque mihi velle pudorem extor- 25
 quere. | cum ego proclamarem, gladium strinxit et "si Lucretia *L*
 es" inquit "Tarquinium invenisti."

| quibus ego auditis intentavi in oculos Ascyli manus et *L*
 'quid dicis' inquam 'muliebris patientiae scortum, cuius ne spi-
 ritus quidem purus est?' inhorrescere se finxit Ascylos, mox 30
 sublatis fortius manibus longe maiore nisu clamavit: 'non taces'
 inquit 'gladiator obscene, quem de * ruina harena dimisit? non
 taces, nocturne percussor, qui ne tum quidem, cum fortiter fa-
 ceres, cum pura muliere pugnasti, cuius eadem ratione in viri-
 dario frater fui, qua nunc in deversorio puer est?' 'subduxisti 35
 10 te' inquam 'a praeceptoris colloquio.' 'quid ego, homo stultissime,

1 conspatiantes libri plerique || 12 produxit *L* || 22 expressit || 24 seu
 comes suspecta || 36 inquit

L facere debui, cum fame morerer? an videlicet audirem sententias, id est vitrea fracta et somniorum interpretamenta? multo me turpior es tu hercule, qui ut foris cenares, poetam laudasti.

itaque ex turpissima lite in risum diffusi pacatius ad reliqua
5 secessimus

*

rursus in memoriam revocatus iniuriae 'Ascylte' inquam
'intellego nobis convenire non posse. itaque communes sarcinulas partiamur ac paupertatem nostram privatis quaestibus tentemus expellere. et tu literas scis et ego. ne quaestibus tuis
10 obstem, aliud aliquid promittam; alioqui mille causae quotidie nos collident et per totam urbem rumoribus different'. non recusavit Ascyltos et 'hodie' inquit 'quia tanquam scholastici ad cenam promisimus, non perdamus noctem. cras autem, quia hoc libet, et habitationem mihi prospiciam et alium fratrem'.
15 'tardum est' inquam 'differre quod placet'

*

hanc tam praecipitem divisionem libido faciebat; iam dudum enim amoliri cupiebam custodem molestum, ut veterem cum Gitone meo rationem reducerem

*

postquam lustravi oculis totam urbem, in cellulam redii,
20 osculisque tandem bona fide exactis alligo artissimis complexibus puerum fruorque votis usque ad invidiam felicibus. nec adhuc quidem omnia erant facta, cum Ascyltos furtim se foribus admovit discussisque fortissime claustris invenit me cuni fratre ludentem. risu itaque plausuque cellulam implevit, opertum
25 me amiculo evolvit et 'quid agebas' inquit 'frater sanctissime, qui diverti contubernium facis?' nec se solum intra verba continuit, sed lorum de pera solvit et me coepit non perfunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus dictis: 'sic dividere cum fratre nolito'

*

30 veniebamus in forum deficiente iam die, in quo notavimus frequentiam rerum venalium, non quidem pretiosarum sed tam
men quarum fidem male ambularem obscuritas temporis facillime tegeret. cum ergo et ipsi raptum latrocinio pallium detulisse-
mus, uti occasione opportunissima coepimus atque in quodam
35 angulo laciniam extremam concutere, si quem forte emptorem splendor vestis posset adducere. nec diu moratus rusticus quidam familiaris oculis meis cum muliercula comite propius acces-

2 vitream fractam || 11 deferent || 14 aliquem || 18 deducerem || 26 quid
i. verticcontubernium. *puto* de divertio

sit ac diligentius considerare pallium coepit. invicem Ascylos **L**
 iniecit contemplationem super umeros rustici emptoris ac subito
 exanimatus conticuit. ac ne ipse quidem sine aliquo motu ho-
 minem conspexi, nam videbatur ille mihi esse, qui tunicam in
 solitudine invenerat. plane is ipse erat. sed cum Ascylos timeret **5**
 fidem oculorum, ne quid temere faceret, prius tanquam emptor
 propius accessit detraxitque umeris laciniam et diligentius ten-
 13 tavit. o lusum fortunae mirabilem. nam adhuc suturae quidem
 non attulerat rusticus curiosas manus, sed tanquam mendici
 spoliū etiam fastidiose venditabat. Ascylos postquam deposi- **10**
 tum esse inviolatum vidit et personam vendentis contemptam,
 seduxit me paululum a turba et 'scis' inquit 'frater, rediisse ad
 nos thesaurum, de quo querebar? illa est tunica adhuc, ut
 apparet, intactis aureis plena. quid ergo facimus, aut quo iure
 rem nostram vindicamus?' **15**

exhilaratus ego non tantum quia praedam videbam, sed
 etiam quod fortuna me a turpissima suspicione dimiserat, negavi
 circuitu agendum, sed plane iure civili dimicandum, ut si nollent
 alienam rem domino reddere, ad interdictum venirent.
 14 contra Ascylos leges timebat et 'quis' aiebat 'hoc loco nos **20**
 novit, aut quis habebit dicentibus fidem? mihi plane placet
 emere, quamvis nostrum sit, quod agnoscimus, et parvo aere re-
 cuperare potius thesaurum, quam in anbiguam litem descendere:

| quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat, **LO**
 aut ubi paupertas vincere nulla potest? **25**

ipsi qui Cynica traducunt tempora pera,
 non nunquam nummis vendere vera solent.
 ergo iudicium nihil est nisi publica merces,
 atque eques in causa qui sedet, emptā probat'

| sed praeter unum dipondium, quo cicer lupinosque de- **30L**
 stinaveramus mercari, nihil ad manum erat. itaque ne interim
 praeda discederet, vel minoris pallium addicere placuit et preti-
 um maioris compendii leviorē facere iacturam. cum primum
 ergo explicuimus mercem, mulier operto capite, quae cum ru-
 stico steterat, inspectis diligentius signis iniecit utramque laciniae **35**
 manum magnaeque vociferatione 'latrones' [tenere] clamavit.
 contra nos perturbati, ne videremur nihil agere, et ipsi scissam

2 haec male contracta. Petronii opinor fuisse tunicae contemplatione
 iniectae super umeros rustici || 7 tenuit || 8 adhuc nec futurae (aut furtivae)
 quidem attulerat || 18 nollat || 19 veniret || 24 hoc carmen libri paulo supe-
 rius collocarunt post veniret || 19 || 26 cera || 27 verba solent emere O
 || 30 dipondium sicut lupinosque quibus destinaveramus || 31 itaque libri
 post discederet collocarunt || 32 et || ut || 33 faceret || 34 aperto

L et sordidam tenere coepimus tunicam atque eadem invidia pro-
 clamare, nostra esse spolia quae illi possiderent. sed nullo ge-
 nere par erat causa, [nam] et cociones qui ad clamorem con-
 fluxerant, nostram scilicet de more ridebant invidiam, quod pro
 5 illa parte vindicabant pretiosissimam vestem, pro hac pannuciam
 ne centonibus quidem bonis dignam. hinc Ascylos bene risum
 discussit, qui silentio facto 'videmus' inquit 'suam cuique rem 15
 esse carissimam; reddant nobis tunicam nostram et pallium su-
 um recipiant.' etsi rustico mulierique placebat permutatio, ad-
 10 vocati tamen iam pene nocturni, qui volebant pallium lucri fa-
 cere, flagitabant uti apud se utraque deponerentur ac postero die
 iudex querellam inspiceret. neque enim res tantum, quae vide-
 rentur, in controversiam esse, sed longe aliud quaeri, quod in
 utraque parte scilicet latrocinii suspicio haberetur. iam sequestri
 15 placebant, et nescio quis ex cocionibus, calvus, tuberosissimae
 frontis, qui solebat aliquando etiam causas agere, invaserat pal-
 lium exhibiturumque crastino die affirmabat. ceterum appare-
 bat nihil aliud quaeri nisi ut semel deposita vestis inter prae-
 dones strangularetur, et nos metu criminis non veniremus ad
 20 constitutum.

idem plane et nos volebamus. itaque utriusque partis votum
 casus adiuvit. indignatus enim rusticus, quod nos centonem exhi-
 bendum postularem, misit in faciem Ascyli tunicam et libe-
 ratos querella iussit pallium deponere, quod solum litem faciebat

*

25 et recuperato, ut putabamus, thesauro in deversorium prae-
 cipites abinus praeclusisque foribus ridere acumen non minus
 cocionum quam calumniantium coepimus, quod nobis ingenti
 calliditate pecuniam reddidissent.

30 nolo quod cupio, statim tenere,
 nec victoria mi placet parata

*

LO | sed ut primum beneficio Gitonis praeparata nos imple- 16
 vimus cena, ostium non satis audaci strepitu exsonuit impulsim.

cum et ipsi ergo pallidi rogarem, quis esset, 'aperi' inquit
 'iam scies'. dumque loquimur, sera sua sponte delapsa cecidit
 35 reclusaeque subito fores admiserunt intrantem. mulier autem

3 nam] nostra *Tornaesiana* | conciones quae: item *infra* 15 concioni-
 bus et 27 concionum || 4 scilicet invidiam *verba nihili* || 6 pene | *rixam la-*
cobsius || 7 videamus || 10 in mentem *miki venit eam impedituri quia* || 13
 in utra parte *Daniel* || 32 fortasse ostium nostrum | *exsonuit pro sonuit*
novicium || 35 remissaeque O

- erat operto capite, illa scilicet quae paulo ante cum rustico stete- **Lo**
 rat, et 'me derisisse' inquit 'vos putabatis? ego sum ancilla
 Quartillae, cuius vos sacrum ante cryptam turbastis. ecce ipsa
 venit ad stabulum petitque ut vobiscum loqui liceat. nolite per-
 turbari. nec accusat errorem vestrum nec punit, immo potius **5**
 miratur, quis deus iuvenes tam urbanos in suam regionem de-
 17 tulerit.' tacentibus adhuc nobis et ad neutram partem adsensi-
 onem flectentibus intravit ipsa, una comitata virgine, sedensque
 super torum meum diu flevit. ac ne tunc quidem nos ullum
 adiecimus verbum, sed attoniti expectavimus lacrimas ad ostenta- **10**
 tionem doloris paratas, ut ergo tam ambitiosus detumuit imber,
 rexit superbum pallio caput et manibus inter se usque ad articu-
 lorum strepitum constrictis 'quaenam est' inquit 'haec audacia,
 aut ubi fabulas etiam antecessura latrocinia didicistis? misereor
 medius fidius vestri; neque enim impune quisquam quod non **15**
 licuit, adspexit. utique nostra regio tam praesentibus plena est
 numinibus, ut facilius possis deum quam hominem invenire. ac
 ne me putetis ultionis causa huc venisse, aetate magis vestra
 commoveor quam iniuria mea. imprudentes enim, ut adhuc pu-
 to, admisistis inextinguibile scelus. ipsa quidem illa nocte vexata **20**
 tam periculoso inhorruī frigore, ut tertianae etiam impetum ti-
 meam. et ideo medicinam somnio petii iussaque sum vos per-
 quirere atque impetum morbi monstrata subtilitate lenire. sed
 de remedio non tam valde laboro; maior enim in praecordiis
 dolor saevit, qui me usque ad necessitatem mortis deducit, ne **25**
 scilicet iuvenili impulsu licentia quod in sacello Priapi vidistis,
 vulgetis deorumque consilia proferatis in populum. protendo
 igitur ad genua vestra supinas manus petoque et oro, ne noctur-
 nas religiones iocum risumque faciatis, neve traducere velitis tot
 annorum secreta, quae vix mille homines noverunt.' **30**
- 18 secundum hanc deprecationem lacrimas rursus effudit gem-
 mitibusque largis concussa tota facie ac pectore torum meum
 pressit. ego eodem tempore et misericordia turbatus et metu,
 bonum animum habere eam iussi et de utroque esse securam:
 nam neque sacra quemquam vulgaturum, et si quod praeterea **35**
 aliud remedium ad tertianam deus illi monstrasset, adjuvatu-
 ros nos divinam providentiam vel periculo nostro. hilarior post
 hanc pollicitationem facta mulier basiavit me spissius, et ex la-

1 illa — steterat tanquam *ex p.* 10, 34 male repetita Iacobsius damnabat
 || 3 sacram *O* || 7 autem adhuc vel adhuc autem libri aliquot | adsentatio-
 nem || 10 spectavimus Sambucus || 11 detonuit || 20 curis aut insomniis o-
 missum puto ante vexata || 22 somno || 23 salubritate Heinsius || 26 impulsu
 licentiam *O*

LO crimis in risum mota descendentes ab aure capillos meos lenta
 L manu duxit | et 'facio' inquit 'iudutias vobiscum, et a constituta
 LO lite dimitto. quod | si non adnuissetis de hac medicina quam
 peto, iam parata erat in crastinum turba, quae et iniuriam meam
 5 vindicaret et dignitatem:

contemni turpe est, legem donare superbum;
 hoc amo, quod possum qua libet ire via.
 nam sane et sapiens contemptus iurgia nectit,
 et qui non iugulat, victor abire solet'

*

10 complosis deinde manibus in tantum repente risum effusa
 est, ut timeremus. idem ex altera parte et ancilla fecit, quae
 prior venerat, idem virguncula, quae una intraverat. omnia 19
 mimico risu exsonuerant, cum interim nos, quae tam repentina
 esset mutatio animorum facta, ignoraremus ac modo nosmet
 15 ipsos modo mulieres intueremur

*

L | 'ideo vetui hodie in hoc deversorio quemquam mortalium
 admittere, ut remedium tertianae sine ulla interpellatione a vobis
 acciperem.' ut haec dixit Quartilla, Ascylos quidem paulisper
 obstupuit, ego autem frigidior hieme Gallica factus nullum potui
 20 verbum emittere. sed ne quid tristius expectarem, comitatus
 faciebat. tres enim erant mulierculae, si quid vellent conari,
 infirmissimae, scilicet contra nos, quibus si nihil aliud, virilis
 sexus esset. et praecincti certe altius eramus. immo ego sic iam
 paria composueram, ut si depugnandum foret, ipse cum Quar-
 25 tilla consisterem, Ascylos cum ancilla, Giton cum virgine

*

tunc vero excidit omnis constantia attonitis, et mors non
 dubia miserorum oculos coepit obducere

*

'rogo' inquam 'domina, si quid tristius paras, celerius con- 20
 fice; neque enim tam magnum facinus admisimus, ut debeamus
 30 torti perire'

*

ancilla quae Psyche vocabatur, lodiculam in pavimento di-
 ligenter extendit

*

sollicitavit inguina mea mille iam mortibus frigida

1 mutata conieci | tentata vel temptata manu || 3 flagitamus vos lite
 || 8 flectit || 13 nimio libri praeter Bernensem || 23 esset, at codex Scalige-
 ranus. ei particulae locus erat in priore sententia aperte mutila

*

operuerat Ascyrtos pallio caput, admonitus scilicet periculo- *L*
 losum esse, alienis intervenire secretis

*

duas institas ancilla protulit de sinu alteraque pedes no-
 stros alligavit, altera manus

*

Ascyrtos iam deficiente fabularum contextu 'quid? ego' in- 5
 quit 'non sum dignus/qui bibam?' ancilla risu meo prodita
 composuit manus et 'apposui quidem * adulescens, solus tantum
 medicamentum ebibisti?' 'itane est?' inquit Quartilla 'quicquid
 satyrii fuit, Encolpius ebibit?'

*

non indecenti risu latera commovit 10

*

| ac ne Giton quidem ultimo risum tenuit, utique postquam *LO*
 virguncula cervicem eius invasit et non repugnanti puero innu-
 merabilia oscula dedit

*

21 | volebamus miseri exclamare, sed nec in auxilio erat quis- *L*
 quam, et hinc Psyche acu comatoria cupienti mihi invocare Qui- 15
 ritum fidem malas pungebat, illinc puella penicillo, quod et ipsum
 satyrio tinxerat, Ascyrtos opprimebat

*

ultimo cinaedus supervenit myrtea subornatus gausapa cin-
 guloque succinctus

modo extortis nos clunibus cecidit, modo basiis olidissimis 20
 inquinavit, donec Quartilla balaenaceam tenens virgam alteque
 succincta iussit infelicibus dari missionem

*

uterque nostrum religiosissimis iuravit verbis, inter nos
 duos perituro esse tam horribile secretum

*

intraverunt palaestritae complures et nos legitimo perfusos 25
 oleo refecerunt. utcumque ergo lassitudine abiecta cenatoria re-
 petimus et in proximam cellam ducti sumus, in qua tres lecti
 strati erant et reliquus lautitiarum apparatus splendidissime ex-

---

5 ergo || 7 apposuit | tamen *Scaligeranus* || 8 ebibit iste *Hauptius* | in
 libro XIII. ubi Quartilla interposita Ascyrtos et Encolpio propinato iterum
 illa parte [*expectabam* propinat et hinc ancilla partem] Ascyrtos tribuit ad
 potandum. unde ait Quartilla 'quicquid satyrii fuit, Encolpius ebibit?' *ad-*
scripsit interpolator Fulgentii verbis eis quae in fr. VII posui in codice
Parisino 7975 saeculi XI || 18 gausapia

L positus. iussi ergo discubuimus, et gustatione mirifica initiati
vino etiam Falerno inundamur. excepti etiam pluribus ferculis
cum laberemur in somnum, 'itane est?' inquit Quartilla 'etiam
dormire vobis in mente est, cum sciatis Priapi genio pervigilium
5 deberi?'

*

cum Ascyrtos gravatus tot malis in somnum laberetur, illa 22
quae iniuria depulsa fuerat ancilla totam faciem eius fuligine longa
perfricuit et non sentientis labra umerosque sopitionibus pinxit.
iam ego etiam tot malis fatigatus minimum velut gustum hauseram
10 somni; idem et tota intra forisque familia fecerat, atque alii circa
pedes discumbentium sparsi iacebant, alii parietibus appliciti,
quidam in ipso limine coniunctis marcebant capitibus; lucernae
quoque humore defectae tenuae et extremum lumen spargebant:
cum duo Syri expilaturi [Iagoenam] triclinium intraverunt, dum-
15 que inter argentum avidius rixantur, diductam fregerunt Iagoe-
nam. cecidit etiam mensa cum argento, et ancillae super torum
marcentis excussum forte altius poculum caput tetigit. ad quem
ictum exclamavit illa pariterque et fures prodidit et partem ebri-
orum excitavit. Syri illi qui venerant ad praedam, postquam de-
20 prehensos se intellexerunt, pariter secundum lectum conciderunt,
ut putares hoc convenisse, et stertere tanquam olim dormientes
coeperunt.

iam et tricliniarches experrectus lucernis occidentibus oleum
infuderat, et pueri deterisis paulisper oculis redierant ad ministe-
25 rium, cum intrans cymbalistria et concrepans aera omnes exci-
tavit. refectum igitur est convivium et rursus Quartilla ad bi-
bendum revocavit. adiuvit hilaritatem comissantis cymbalistria

*

intrat cinaedus, homo omnium insulsissimus et plane illa
domo dignus, qui ut infractis manibus congemit, eiusmodi car-
30 mina effudit:

'huc huc *cito* convenite nunc, spatulocinaedi,
pede tendite, cursum addite, convolute planta
femoreque facili, clune agili et manu procaces,
molles, veteres, Deliaci manu recisi.'

35 consumptis versibus suis immundissimo me basio conspuat. mox
et super lectum venit atque omni vi detexit recusantem. super
inguina mea diu multumque frustra moluit. profluebant per

1 invitati *Iahnus* || 7 iniuria depulsa *male brevitate* | larga *Iungermannus* || 8 sopitionibus *liber Catulli* 37, 10. scriptionibus *Kochius* || 17 fregit
|| 21 *expectatur* eos convivas esse || 27 *fortasse* cymbalistrinae [cantus
|| 29 concrepuit *Iahnus* || 33 veneres *conieci* || 37 profluebant

- frontem sudantis acaciae rivi, et inter rugas malarum tantum *L*
 24 erat cretae, ut putares detectum parietem nimbo laborare. non
 tenui ego diutius lacrimas, sed ad ultimam perductus tristitiam
 'quaeso' inquam 'domina, certe embasicoetan iusseras dari'. com-
 plosit illa tenerius manus et 'o' inquit 'hominem acutum atque 5
 urbanitatis vernaculae fontem. quid? tu non intellexeras, cinae-
 dum embasicoetan vocari?' deinde ut contubernali meo melius
 succederet, 'per fidem' inquam 'vestram, Ascylos in hoc tri-
 clinio solus ferias agit?' 'ita' inquit Quartilla 'et Ascylo emba-
 sicoetas detur'. ab hac voce equum cinaedus mutavit transitumque 10
 ad comitem meum facto clunibus eum basisque distrivit. | sta- *L*
 bat inter haec Giton et risu dissolvebat ilia sua. itaque conspi-
 cata eum Quartilla, cuius esset puer, diligentissima sciscitatione
 quaesivit. cum ego fratrem meum esse dixissem, 'quare ergo'
 inquit 'me non basiauit?' vocatumque ad se in osculum appli- 15
 cuit. mox manum etiam demisit in sinum et pertrectato vasculo
 tam rudi 'haec' inquit 'belle cras in promulside libidinis nostrae
 militabit; hodie enim post asellum diaria non sumo.'
- 25 cum haec diceret, ad aurem eius Psyche ridens accessit, et
 cum dixisset nescio quid, 'ita, ita' inquit Quartilla 'bene admo- 20
 nuisti. cur non, quia bellissima occasio est, devirginatur Pan-
 nychis nostra?' continuoque producta est puella satis bella et
 quae non plus quam septem annos habere videbatur, [et] ea ipsa
 quae primum cum Quartilla in cellam venerat nostram. plau-
 dentibus ergo universis et postulantibus nuptias [fecerunt] ob- 25
 stupui ego et nec Gitona, verecundissimum puerum, sufficere
 huic petulantiae affirmavi, nec puellam eius aetatis esse, ut mu-
 liebris patientiae legem posset accipere. 'ita' inquit Quartilla
 'minor est ista, quam ego fui, cum primum virum passa sum?
 Iunonem meam iratam habeam, si unquam me meminerim vir- 30
 ginem fuisse. nam et infans cum paribus inclinata sum, et sub-
 inde procedentibus annis maioribus me pueris applicui, donec
 ad hanc aetatem perveni. hinc etiam puto proverbium natum
 illud, [ut dicatur] posse taurum tollere, qui vitulum sustulerit.'
 igitur ne maiorem iniuriam in secreto frater acciperet, consur- 35
 26 rexi ad officium nuptiale. iam Psyche puellae caput involverat
 flammeo, iam embasicoetas praeferebat facem, iam ebriae mul-
 eres longum agmen plaudentes fecerant thalamumque incesta
 exornaverant veste, cum Quartilla quoque iocantium libidine ac-

6 veruulae || 7 ut] ne *Goldastus* || 24 venerat in nostram cellam *pars
 librorum* || 31 inquinata || 32 prodeuntibus || 33 natum puto proverbium il-
 lud *codex Traguriensis* || 39 tum | quoque quod alii libri post iocantium po-
 suere interpolatum videtur

L 0 censa et ipsa surrexit correptumque Gitona in cubiculum traxit.

sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem tristes expaverat nuptiarum nomen. itaque cum inclusi iacerent, 5 consedimus ante limen thalami, et in primis Quartilla per rimam improbe diductam applicuerat oculum curiosum lusumque puerilem libidinosam speculabatur diligentia. me quoque ad idem spectaculum lenta manu traxit, et quia considerantium cohæserant vultus, quicquid a spectaculo vacabat, commovebat obiter 10 labra et me tanquam furtivis subinde oculis verberabat

*

L | abiecti in lectis sine metu reliquam exegimus noctem

*

H | venerat iam tertius dies, id est expectatio liberae cenae, sed tot vulneribus confossis fuga magis placebat, quam quies. itaque cum maesti deliberaremus, quonam genere praesentem 15 evitarem procellam, unus servus Agamemnonis interpellavit trepidantes et 'quid? vos' inquit 'nescitis, hodie apud quem fiat? Trimalchio, lautissimus homo, horologium in triclinio et bucinatorem habet subornatum, ut subinde sciat, quantum de vita perdidit'. amicum ergo diligenter oblii omnium malorum, 20 et Gitona libentissime servile officium tuentem usque hoc iubemus in balnea sequi. nos interim vestiti errare coepimus 27

immo iocari magis et circulis [ludentem] accedere, cum subito *HL* | videmus senem calvum, tunica vestitum russea, inter pueros capillatos ludentem pila. nec tam pueri nos, quamquam erat 25 operae pretium, ad spectaculum duxerant, quam ipse pater familiae, qui soleatus pila prasina exercebatur. nec amplius eam repetebat quae terram contigerat, sed follem plenum habebat servus sufficiebatque ludentibus. notavimus etiam res novas. nam duo spadones in diversa parte circuli stabant, quorum alter 30 matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas quae inter manus lusu expellente vibrabant, sed eas quae in *H* terram decidebant. cum has ergo miraremur lautitias, | accurrit Menelaus et 'hic est' inquit 'apud quem cubitum ponetis, et quidem iam principium cenae videtis'. et iam non loquebatur *HL* 35 Menelaus cum | Trimalchio digitos concrepuit, ad quod signum matellam spado ludenti subiecit. exonerata ille vesica aquam poposcit ad manus, digitosque paululum adspersos in capite pueri tersit.

8 haeserant || 12 scribendum et expectatio nisi haec epitomator addidit || 20 conieci usque ad h. VI || 21 balneo || 26 quia *H* || 32 ergo om. *L* || 34 quid iam | etiamnum *Schefferus* || 36 supposuit *L*

28 longum erat singula excipere. itaque intravimus balneum, *HL*
 et sudore calfacti momento temporis ad frigidam eximus. iam
 Trimalchio unguento perfusus tergebatur, non linteis, sed pal-
 liis ex lana mollissima factis. tres interim iatraliptae in conspec-
 tu eius Falernum potabant, | et cum plurimum rixantes effun- 5*H*
 derent, Trimalchio hoc suum propinasse dicebat. | hinc involutus *HL*
 coccina gausapa lecticae impositus est praecedentibus phaleratis
 cursoribus quattuor et chiramaxio, in quo deliciae eius veheban-
 tur, puer vetulus, lippus, dominò Trimalchione deformior. cum
 ergo auferretur, ad caput eius symphoniacus cum minimis tibiis 10
 accessit et tanquam in aurem aliquid secreto diceret, toto itinere
 cantavit.

sequimur nos admiratione iam saturi et cum Agamemnone
 ad ianuam pervenimus, | in cuius poste libellus erat cum hac in- *H*
 scriptione fixus: 'quisquis servus sine dominico iussu foras exie- 15
 rit, accipiet plagas centum.' | in aditu autem ipso stabat ostiarius *HL*
 prasinatus, cerasino succinctus cingulo, atque in lance argentea
 pisum purgabat. super limen autem cavea pendebat aurea, in
 29 qua pica varia intrantes salutabat. ceterum ego dum omnia stu-
 peo, paene resupinatus crura mea fregi. ad sinistram enim in- 20
 trantibus non longe ab ostiarii cella canis ingens, catena vinctus,
 in pariete erat pictus superque quadrata litera scriptum 'cave
 canem'. et collegae quidem mei riserunt, ego autem collecto
 spiritu non destiti totum parietem persequi. erat autem venali-
 cium *cum* titulis pictum, et ipse Trimalchio capillatus caduceum 25
 tenebat Minervae ducente Romam intrabat. hinc quemadmo-
 dum ratiocinari didicisset, denique dispensator factus esset,
 omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat. in
 deficiente vero iam porticu levatum mento in tribunal excelsum
 Mercurius rapiebat. praesto erat Fortuna cornu abundanti co- 30
 piosa et tres Parcae aurea pensa torquentes. notavi etiam in
 porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem. prae-
 terea grande armarium in angulo vidi, in cuius aedícula erant
 Lares argentei positi Venerisque signum marmoreum et pyxis
 aurea non pusilla, in qua barbam ipsius conditam esse dicebant. 35

interrogare ergo atriensem coepi, quas in medio picturas ha-

5 bibebant *L* || 8 ferebantur *L* || 10 cum minimis symphoniacus || 16
 autem *om. L* || 17 lance *om. H* || 19 ad omnia *Heinsius* || 27 dein vel deinde *L* ||
 30 copiosa expungebat *Goesius* quo facto scribendum cum cornu, an cou-
 spicua? || 34 marmoreum positum et *H* || 36 ego *L*

H berent. 'Iliada et Odyssian' inquit | 'ac Laenatis gladiatorium munus'. non licebat multaciam considerare. 30

HL nos | iam ad triclinium perveneramus, in cuius parte prima procurator rationes accipiebat. et quod praecipue miratus sum, in 5 postibus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum unam partem quasi embolum navis aeneum finiebat, in quo erat scriptum: 'C. Pompeio Trimalchioni, se viro Augustali, Cinnamus dispensator'. sub eodem titulo et lucerna bilychnis de camera pendebat, et duae tabulae in utroque poste defixae, quarum altera, 10 si bene memini, hoc habebat inscriptum: 'III. et pridie kalendas Ianuarias C. noster foras cenat', altera lunae cursum stellarumque septem imagines pictas; et qui dies boni quique incommodessent, distinguente bulla notabantur.

H | his repleti voluptatibus cum conaremur in triclinium intrare, exclamavit unus ex pueris, qui super hoc officium erat positus: 'dextro pede'. sine dubio paulisper trepidavimus, ne 15 *HL* contra praeceptum aliquis nostrum limen transiret. | ceterum ut pariter movimus dextros gressus, servus nobis despoliatus procubuit ad pedes ac rogare coepit, ut se poenae eriperemus: 20 nec magnum esse peccatum suum, propter quod periclitaretur; subducta enim sibi vestimenta dispensatoris in balneo, quae vix fuissent decem sestertiorum. rettulimus ergo dextros pedes dispensatoremque in atrio aureos numerantem deprecati sumus, ut servo remitteret poenam. superbus ille sustulit vultum et 'non 25 tam iactura me movet' inquit 'quam negligentia nequissimi servi. vestimenta mea cubitoria perdidit, quae mihi natali meo cliens quidam donaverat, Tyria sine dubio, sed iam semel lota. quid ergo est? dono vobis eum'.

obligati tam grandi beneficio cum intrassemus triclinium, 30 occurrit nobis ille idem servus, pro quo rogaveramus, et stupentibus spississima basia impegit gratias agens humanitati nostrae. ad summam 'statim scietis' ait 'cui dederitis beneficium. vinum dominicum ministratoris gratia est'

*

tandem ergo discubimus pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infudentibus aliisque insequentibus ad pedes ac paronychia cum ingenti subtilitate tollentibus. ac ne in hoc quidem tam molesto tacebant officio, sed obiter cantabant. ego ex-

2 multaciam *Orellius* quo nomine pictura varie mixta vocaretur || 3 veneramus *L* || 7 Cn. || 8 etiam *L* || 18 pariter *om.* *L* || 19 ante pedes *L* || 23 in precario || 27 donaverat cliens quidam *L* || 28 eum *om.* *L* || 30 stupentibus post basia *L* collocat || 35 ped... ad *H*

periri volui, an tota familia cantaret, itaque potionem poposci. *HL*
 paratissimus puer non minus me acido cantico excepit; et quis-
 quis aliquid rogatus erat ut daret *pantomimi* chorum,
 non patris familiae triclinium crederes. allata est tamen gusta-
 tio valde lauta; nam iam omnes discubuerant praeter ipsum 5
 Trimalchionem, cui locus novo more primus servabatur. ceterum
 inter promulsidaria asellus erat Corinthius cum bisaccio
 positus, qui habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras.
 tegebant asellum duae lances, in quarum marginibus nomen
 Trimalchionis inscriptum erat et argenti pondus. ponticuli eti- 10
 am ferruminati sustinebant glires melle ac papavere sparsos.
 fuerunt et tomacula super craticulam argenteam ferventia
 posita, et infra craticulam Syriaca pruna cum granis Punici
 mali.

- 32 in his eramus lautitiis, cum ipse Trimalchio ad symphoniam 15
 allatus est positusque inter cervicalia munitissima expressit im-
 prudentibus risum. pallio enim coccineo adrasum excluserat
 caput circaque oneratas veste cervices laticlaviam immiserat
 mappam fimbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam
 in minimo digito sinistrae manus anulum grandem subauratum, 20
 extremo vero articulo digiti sequentis minorem, ut mihi vide-
 batur, totum aureum, sed plane ferreis veluti stellis ferrumi-
 natum. et ne has tantum ostenderet divitias, dextrum nudavit
 lacertum armilla aurea cultum et eboreo circulo lamina splen-
 33 dente conexo. ut deinde pinna argentea dentes perfodit, 'amici' 25
 nquit 'nondum mihi suave erat in triclinium venire, sed ne di-
 utius absentivos morae vobis essem, omnem voluptatem mihi
 negavi. permittetis tamen finire lusum.' sequebatur puer cum
 tabula terebinthina et crystallinis tesseris, notavique rem omni-
 um delicatissimam. pro calculis enim albis ac nigris aureos ar- 30
 genteosque habebat denarios. interim dum ille omnium textor-
 um dicta inter lusum consumit, gustantibus adhuc nobis repo-
 sitorium allatum est cum corbe, in quo gallina erat lignea paten-
 tibus in orbem alis, quales esse solent quae incubant ova. ac-
 cessere continuo duoservi et symphonia strepente scrutari paleam 35
 coeperunt erutaque subinde pavonina ova divisere convivis.
 convertit ad hanc scaenam Trimalchio vultum et 'amici' ait 'pa-
 vonis ova gallinae iussi supponi. et mehercules timeo ne iam

4 tum *L* || 5 praeter unum *H* || 7 in promulsidari || 12 supra | ferven-
 tia argenteam || 13 et *om. L* || 16 minutissima *L* || 17 incluserat *L* || 25 con-
 nexum || 27 morae vobis quae *H* glossemati huic absens subiuncta ante ve-
 nire inculcavit, *om. L* | omnem *om. H* || 30 aut *L* || 31 testorum *L* in quo
 dicta intercidi || 33 qua *L*

HL concepti sint; tentemus tamen, si adhuc sorbilia sunt.' accipimus nos cochlearia non minus selibras pendentia ovaque ex farina pingui figurata pertundimus. ego quidem paene proieci partem meam, nam videbatur mihi iam in pullum coisse. deinde
5 ut audiui veterem convivam: 'hic nescio quid boni debet esse', persecutus putamen manu pinguissimam ficedulam inveni piperrato vitello circumdatam.

iam Trimalchio eadem omnia lusu intermisso poposcerat 34
feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet
10 mulsum sumere, cum subito signum symphonia datur et gustatoria pariter a choro cantante rapiuntur. ceterum inter tumultum cum forte parapsis excidisset et puer iacentem sustulisset, animadvertit Trimalchio colaphisque obiurgari puerum ac proicere rursus parapsidem iussit. insecutus est lecticarius argentumque inter reliqua purgamenta scopis coepit everrere. | subinde
15 intraverunt duo Aethiopes capillati cum pusillis utribus, quales solent esse qui harenam in amphitheatro spargunt, vinumque dedere in manus; aquam enim nemo porrexit.

HL | laudatus propter elegantias dominus 'aequum' inquit 'Mars
20 amat. itaque iussi suam cuique mensam assignari. obiter et putidissimi servi minorem nobis aestum frequentia sua facient'.

statim allatae sunt amphorae vitreae diligenter gypsatae, quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo: 'Falernum Opimianum annorum centum.' dum titulos perlegimus,
25 complosit Trimalchio manus et 'eheu' inquit 'ergo diutius vivit
H | vinum quam homuncio. quare tengomenas faciamus. vita |
HL vinum est. verum Opimianum praesto. heri non tam bonum posui, et multo honestiores cenabant.' potantibus ergo nobis et accuratissime lautitias mirantibus laruam argenteam attulit servus
30 sic aptatam, ut articuli eius vertebraeque luxatae in omnem partem flecterentur. hanc cum super mensam semel iterumque abiecisset, et catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adiecit:

'eheu nos miseros, quam totus homuncio nil est.
35 sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.
ergo vivamus, dum licet esse bene.'

laudationem ferculum est insecutum plane non pro expectatione magnum; novitas tamen omnium convertit oculos. rotun-

1 concepta *L* || 4 mihi *om.* *H* || 13 obiurgare *L* || 14 insecutusque *L* |
supellecticarius *Dousa* || 15 verrere || 20 iussit || 21 putidissimi aut pudissimi
|| 26 tengomenas | vinum vita *Goesius* || 28 nobis post accuratissime (curatissime *H*) collocatum in libris || 32 ut *Iahnus* || 37 insecutum est *L*

dum enim repositorium duodecim habebat signa in orbe disposita, super quae proprium convenientemque materiae structor imposuerat cibum: super arietem cicer arietinum, super taurum bubulae frustum, super geminos testiculos ac rienes, super cancrum coronam, super leonem ficum Africanam, super virginem steriliculam, super libram stateram in cuius altera parte scribita erat, in altera placenta, | super scorpium pisciculum marinum, | super sagittarium oclopetam, super capricornum locustam marinam, super aquarium anserem, super pisces duos mullos. in medio autem caespes cum herbis excisus favum sustinebat. circumferebat Aegyptius puer clibano argenteo panem

- atque ipse etiam teterrima voce de Laserpiciario mimo canticum extorsit. nos ut tristiores ad tam viles accessimus cibos, 36 'suadeo' inquit Trimalchio 'cenemus; hoc est ius cenae'. haec ut dixit, ad symphoniam quattuor tripudiantes procurrerunt superioremque partem repositorii abstulerunt. quo facto videmus infra [scilicet in altero ferculo] altitia et sumina leporemque in medio pinnis subornatum, ut Pegasus videretur. notavimus etiam circa angulos repositorii Marsyas quattuor, ex quorum utriculis garum piperatum currebat super pisces, qui tanquam in euripo 20 natabant. damus omnes plausum a familia inceptum et res electissimas ridentes aggredimur. non minus et Trimalchio eiusmodi methodio laetus 'Carpe' inquit. processit statim scissor et ad symphoniam gesticulatus ita laceravit obsonium, ut putares essedarium hydraule cantante pugnare. ingerebat nihilo 25 minus Trimalchio lentissima voce: 'Carpe, Carpe'. ego suspicatus ad aliquam urbanitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum qui supra me accumbebat, hoc ipsum interrogare. at ille, qui saepius eiusmodi ludos spectaverat, 'vides illum' inquit 'qui obsonium carpit: Carpus vocatur. itaque quotiescunque dicit "Carpe", eodem verbo et vocat et imperat'. 37 non potui amplius quicquam gustare, sed conversus ad eum, ut quam plurima exciperem, longe accersere fabulas coepi sciscitarique, quae esset mulier illa, quae huc atque illuc discurreret. 'uxor' inquit 'Trimalchionis, Fortunata appellatur, quae 35 nummos modio metitur. et modo, modo quid fuit? ignoscet mihi genius tuus, noluisses de manu illius panem accipere. nunc, nec quid nec quare, in caelum abiit et Trimalchionis topanta est.

13 extorquet L || 20 tanquam om. L, quicumque euripo H || 21 coeptum L || 24 ita gesticulatus L || 30 inquit illum L || 33 quam om. L || 36 modo non iteravit L || 37 eius L

HL ad summam, mero meridie si dixerit illi tenebras esse, credet.
 H | ipse nescit quid habeat, adeo saplulus est; sed haec lupatria
 providet omnia et ubi non putes. est sicca, sobria, bonorum
 consiliorum [tantum auri vides], est tamen malae linguae, pica
 5 pulvinaris. quem amat, amat; quem non amat, non amat. ipse
 Trimalchio fundos habet, qua milvi volant, nummorum num-
 mos. argentum in ostiarii illius cella plus iacet, quam quisquam
 in fortunis habet. familia vero babae babae, non mehercules pu-
 to decumam partem esse quae dominum suum noverit. ad sum-
 10 mam, quemvis ex istis babaecalis in rutae folium coniciet. nec 38
 est quod putes illum quicquam emere. omnia domi nascuntur:
 lana, credrae, piper, lacte gallinaceum, si quaesieris, invenies.
 ad summam, parum illi bona lana nascebatur; arietes a Tarento
 emit et testiculavit in gregem. mel Atticum ut domi nasceretur,
 15 apes ab Athenis iussit afferri; obiter et vernaculae quae sunt,
 meliusculae a Graeculis fiunt. ecce intra hos dies scripsit, ut
 illi ex India semen boletorum mitteretur. nam mulam quidem
 nullam habet, quae non ex onagro nata sit. vides tot culcitas:
 nulla non aut conchyliatum aut coccineum tomentum habet.
 20 tanta est animi beatitudo. reliquos autem collipectos eius cave
 contemnas. valde sucossi sunt. vides illum qui in imo imus
 recumbit: hodie sua octingenta possidet. de nilulo crevit. modo
 solebat collo suo ligna portare. sed quomodo dicunt — ego ni-
 hil scio, sed audivi — quom Incuboni pilleum rapuisset, [et]
 25 thesaurum invenit. ego nemini invideo, si quid deus dedit. est
 tamen sub alapa et non vult sibi male. itaque proxime casam
 hoc titulo proscripsit: "C. Pompeius Diogenes ex kalendis Iuliis
 cenaculum locat; ipse enim domum emit." quid ille qui liber-
 tini loco iacet, quam bene se habuit. non impropero illi. ses-
 30 tertium suum vidit decies, sed male vacillavit. non puto illum
 capillos liberos habere, nec mehercules sua culpa; ipso enim ho-
 mo melior non est; sed liberti scelerati, qui omnia ad se fece-
 runt. scito autem: sociorum olla male fervet, et ubi semel res
 inclinata est, amici de medio. et quam honestam negotiationem
 35 exercuit, quod illum sic vides. libitinarium fuit. solebat sic ce-
 nare, quomodo rex: apros gausapatos, opera pistoria, avis, co-
 cos, pistoris. plus vini sub mensa effundebatur, quam aliquis
 in cella habet. phantasia, non homo. inclinatis quoque rebus
 suis, cum timeret ne creditores illum conturbare existimarent,

2 eupateria Reinesius || 12 ceræ Heinsius, eedriae Munckerus || 14 et
 eos eulavit || 15 quae sunt mutilata aut ex quaestu corrupta || 22 solebat
 collo modo || 24 quom quomodo || 25 si quo || 26 casam] cum || 36 vis co-
 eos. videtur post avis aliquid periisse || 37 piscatores Heinsius

hoc titulo auctionem proscripsit: "*C. Iulius Proculus auctionem H*
faciet rerum supervacuarum."

39 interpellavit tam dulces fabulas Trimalchio; nam iam subla-
tum erat ferculum, hilaresque convivae vino sermonibusque pu-
blicitatis operam coeperant dare. is ergo reclinatus in cubitum 5
'hoc vinum' inquit 'vos oportet suave faciatis. pisces natere
oportet. rogo, me putatis illa cena esse contentum, quam in
theca repositorii videratis? "sic notus Vlixes?" quid ergo est?
oportet etiam inter cenandum philologiam nosse. patrono meo
ossa bene quiescant, qui me hominem inter homines voluit esse. 10
nam mihi nihil novi potest afferri, sicut ille fericulus iam habuit
praxim. caelus hic, in quo duodecim dii habitant, in totidem
se figuras convertit, et modo fit aries. itaque quisquis nascitur
illo signo, multa pecora habet, multum lanae, caput praeterea
durum, frontem expudoratam, cornum acutum. plurimi hoc 15
signo scholastici nascuntur et arietilli.' laudamus urbanitatem
mathematici; itaque adiecit: 'deinde totus caelus taurulus fit.
itaque tunc calcitrosi nascuntur et bubulci et qui se ipsi pascunt.
in geminis autem nascuntur bigae et boves et colei et qui utros-
que parietes linunt. in cancro ego natus sum. ideo multis pe- 20
dibus sto, et in mari et in terra multa possideo; nam cancer et
hoc et illoc quadrat. et ideo iam dudum nihil super illum po-
sui, ne genesim meam premerem. in leone cataphagae nascun-
tur et imperiosi; in virgine mulieres et fugitivi et compediti; in
libra laniones et unguentarii et quicumque aliquid expediunt; in 25
scorpione venenarii et percussores; in sagittario strabones, qui
holera spectant, lardum tollunt; in capricorno aerumnosi, qui-
bus prae mala sua cornua nascuntur; in aquario copones et cu-
curbitae; in piscibus obsonatores et rhetores. sic orbis vertitur
tanquam mola, et semper aliquid mali facit, ut homines aut na- 30
scantur aut pereant. quod autem in medio caespitem videtis et
supra caespitem favum, nihil sine ratione facio. terra mater est
in medio quasi ovum corrotundata, et omnia bona in se habet
tanquam favus.'

40 'sophos' universi clamamus et sublatis manibus ad came- 35
ram iuramus Hipparchum Aratumque comparandos illi homines
non fuisse, donec advenerunt ministri ac toralia praeposuerunt
toris, in quibus retia erant picta subseccosque cum venabulis
et totus venationis apparatus. necdum sciebamus, quo mittere-
mus suspensiones nostras, cum extra triclinium clamor sublatus 40

7 fortasse putastis || 11 fericulusta mel habuit || 16 arieti illi || 37 to-
laria proposuerunt

H est ingens, et ecce canes Laconici etiam circa mensam discurre coeperunt. secutum est hos repositorium, in quo positus erat primae magnitudinis aper, et quidem pilleatus, e cuius dentibus sportellae dependebant duae palmulis textae, altera caryotis
 5 altera thebaicis repleta. circa autem minores porcelli ex coptopla-centis facti, quasi uberibus imminerent, scrofam esse positam significabant. et hi quidem apophoreti fuerunt. ceterum ad scindendum aprum non ille Carpus accessit, qui altilia laceraverat, sed
 10 barbatus ingens, fasciis cruralibus alligatus et alicula subornatus polymita, strictoque venatorio cultro latus apri vehementer percussit, ex cuius plaga turdi evolaverunt. parati aucupes cum harundinibus fuerunt et eos circa triclinium volitantes momento exceperunt. inde cum suum cuique iussisset referri Trimalchio, adiecit: 'etiam videte, quam porcus ille silvaticus lotam comederit glandem'. statim pueri ad sportellas accesserunt, quae pen-
 15 debant e dentibus, thebaicasque et caryotas ad numerum dividere cenantibus. interim ego, qui privatum habebam secessum, 41 in multas cogitationes deductus sum, quare aper pilleatus intrasset. postquam itaque omnis bacalusias consumpsi, decrevi
 20 interrogare illum interpretem meum, quod me torqueret. at ille: 'plane etiam hoc servus tuus indicare potest; non enim aenigma est, sed res aperta. hic aper, cum heri summa cena eum vindicasset, a convivis dimissus est; itaque hodie tanquam libertus in convivium revertitur.' damnavi ego stuporem meum et
 25 nihil amplius interrogavi, ne viderer nunquam inter honestos cenasse.

dum haec loquimur, puer speciosus, vitibus hederisque redimitus, modo Bromium, interdum Lyaeum Euhiumque confessus, calathisco uvas circumtulit et poemata domini sui acutissi-
 30 ma voce traduxit. ad quem sonum conversus Trimalchio 'Dionyse' inquit 'liber esto'. puer detraxit pilleum apro capiti que suo imposuit. tum Trimalchio rursus adiecit: 'non negabitis me' inquit 'habere Liberum patrem'. laudavimus dictum Trimalchionis et circumeuntem puerum sane perbasiamus.

35 ab hoc ferculo Trimalchio ad lasanum surrexit. nos libertatem sine tyranno nacti coepimus invitare convivarum sermones. Dama itaque primus cum pataracina poposcisset, 'dies' inquit 'nihil est. dum versas te, nox fit. itaque nihil est melius, quam de cubiculo recta in triclinium ire. et mundum frigus
 40 habuimus. vix me balneus calfecit. tamen calda potio vestiarius

14 totam || 19 fortasse baucalis | duravi || 20 quid || 22 cenam vindicasset || 34 circumeuntes || 37 clamat itaque

est. staminatas duxi, et plane matus sum. vinus mihi in cere- *H*
brum abiit.

- 42 exceptit Seleucus fabulae partem et 'ego' inquit 'non cotidie
lavor; baliscus enim fullo est, aqua dentes habet, et cor nostrum
cotidie liquescit. sed cum mulsi pultarium obduxi, frigori lae- 5
casin dico. nec sane lavare potui; fui enim hodie in funus.
homo bellus, tam bonus Chrysanthus animam ebulliit. modo,
modo me appellavit. videor mihi cum illo loqui. heu, eheu.
utres inflati ambulamus. minoris quam muscae sumus, *muscae*
tamen aliquam virtutem habent, nos non pluris sumus quam 10
bullae. et quid si non abstinox fuisset. quinque dies aquam in
os suum non coniecit, non micam panis. tamen abiit ad plures.
medici illum perdiderunt, immo magis malus fatus; medicus
enim nihil aliud est quam animi consolatio. tamen bene elatus
est, vitali lecto, stragulis bonis. planctus est optinre — manu- 15
misit aliquot — etiam si maligne illum ploravit uxor. quid si
non illam optime accepisset. sed mulier quae mulier milvinum
genus. neminem nihil boni facere oportet; aequae est enim ac si
in puteum conicias. sed antiquus amor caucet est.'

- 43 molestus fuit, Philerosque proclamavit: 'vivorum memine- 20
rimus. ille habet, quod sibi debebatur: honeste vixit, honeste
obiit. quid habet quod queratur? ab asse crevit et paratus fuit
quadrantem de stercore mordicus tollere. itaque crevit, quicquid
crevit, tanquam favus. puto niehercules illum reliquisse solida
centum, et omnia in nummis habuit. de re tamen ego verum 25
dicam. qui linguam caninam comedi: durae buccae fuit, linguo-
sus, discordia, non homo. frater eius fortis fuit, amicus amico,
manu plena, uncta mensa. et inter initia malam parram pilavit,
sed recorrexist costas illius prima vindemia; vendidit enim vinum,
quanti ipse voluit. et quod illius mentum sustulit, hereditatem 30
accepit, ex qua plus involavit, quam illi relictum est. et ille stips,
dum fratri suo irascitur, nescio cui terrae filio patrimonium ele-
gavit. longe fugit, quisquis suos fugit. habuit autem oracula-
rios servos, qui illum pessum dederunt. | nunquam autem recte *HL*
faciet, qui cito credit, | utique homo negotians. tamen verum 35 *H*
quod frunitus est, quam diu vixit cui datum est, non
cui destinatum. plane Fortunae filius, in manu illius plumbum
aurum fiebat. facile est autem, ubi omnia quadrata currunt. et
quot putas illum annos secum tulisse? septuaginta et supra. sed

4 balaniscus *Reinesius* || 8 hey est hey || 18 feminae *Iac. Gronovius* ||
20 phileros qui || 28 uncta plena || 30 quantum || 33 oricularios *Reinesius* ||
36 cui datum est, datum est *Muncherus*

H corneolus fuit, aetatem bene ferebat, niger tanquam corvus. no-
veram hominem olim oliorum, et adhuc salax erat. non meher-
cules illum puto in domo canem reliquisse. immo etiam puel-
larius erat, omnis minervae homo. nec improbo; hoc solum
5 enim secum tulit.

haec Phileros dixit, illa Ganymedes: 'narratis quod nec ad 44
caelum nec ad terram pertinet, cum interim nemo curat, quid
annona mordet. non mehercules hodie buccam panis invenire
potui. et quomodo siccitas perseverat. iam annum esuritio fuit.
10 aediles male eveniat, qui cum pistoribus colludunt "serva me, ser-
vabo te". itaque populus minutus laborat; nam isti maiores maxil-
lae semper Saturnalia agunt. o si haberemus illos leones, quos
ego hic inveni, cum primum ex Asia veni. illud erat vivere. si-
milis sicilia interiores et larnas sic istos percolopabant, ut illis
15 iupiter iratus esset. [sed] meminini Safinium: tunc habitabat ad
arcum veterem, me puero, piper, non homo. is quacunque ibat,
terram adurebat. sed rectus, sed certus, amicus amico, cum quo
audacter posses in tenebris micare. in curia autem quomodo
singulos [vel] pilabat [tractabat], nec schemas loquebatur sed di-
20 rectum. cum ageret porro in foro, sic illius vox crescebat tan-
quam tuba. nec sudavit unquam nec expuit, puto eum nescio
quid Asiadis habuisse. et quam benignus resalutare, nomina
omnium reddere, tanquam unus de nobis. itaque illo tempore
annona pro luto erat. asse panem quem emisses, non potuisses
25 cum altero devorare. nunc oculum bubulum vidi maiorem. heu
heu, quotidie peius. haec colonia retroversus crescit tanquam
coda vituli. sed quare nos habemus aedilem trium cauniarum,
qui sibi mavult assem quam vitam nostram? itaque domi gau-
det, plus in die nummorum accipit, quam alter patrimonium ha-
30 bet. iam scio, unde acceperit denarios mille aureos. sed si nos
coleos haberemus, non tantum sibi placeret. nunc populus est
domi leones, foras vulpes. quod ad me attinet, iam pannos me-
os comedi, et si perseverat haec annona, casulas meas vendam.
quid enim futurum est, si nec dii nec homines huius coloniae
35 miserentur? ita meos fruniscar, ut ego puto omnia illa a diibus
HL fieri. | nemo enim caelum caelum putat, nemo ieiunium servat,
nemo lovem pili facit, sed omnes opertis oculis bona sua com-
H putant. | antea stolatae ibant nudis pedibus in clivum, passis ca-
pillis, mentibus puris, et lovem aquam exorabant. itaque statim

2 mulierosum *Heinsius*, molliorem *Antonius* || 9 esurio || 13 tentavi simila
si siliqua interior esset || 19 dilectum || 21 puto enim || 27 non habemus ||
fortasse non Irium || 34 eius || 35 illa aedilibus fieri || 37 pluris facit *L*

urceatim plovebat: aut tunc aut nunquam: et omnes redibant *H*
 udi tanquam mures. itaque dii pedes lanatos habent, quia nos
 religiosi non sumus. agri iacent' —

- 45 'oro te' inquit Echion centonarius 'melius loquere. "modo
 sic, modo sic" inquit rusticus; varium porcum perdiderat. | quod *5HL*
 hodie non est, cras erit: sic vita truditur. | non mehercules pa- *H*
 tria melior dici potest, si homines haberet. sed laborat hoc tem-
 pore, nec haec sola. non debemus delicati esse, ubique medius
 caelus est. tu si aliubi fueris, dices hic porcos coctos ambulare.
 et ecce habituri sumus munus eccellente in triduo die festa; fa- 10
 milia non lanisticia, sed plurimi liberti. et Titus noster magnum
 animum habet et est caldicerebrius: aut hoc aut illud erit, quid
 utique. nam illi domesticus sum, non est miscix. ferrum opti-
 mum daturus est, sine fuga, carnarium in medio, ut amphithe-
 atrum videat. et habet unde: relictum est illi sestertium tricen- 15
 ties, decessit illius pater, male. ut quadringenta impendat, non
 sentiet patrimonium illius, et sempiterno nominabitur. iam Ma-
 nios aliquot habet et mulierem essedariam et dispensatorem Gly-
 conis, qui deprehensus est, cum dominam suam delectaretur.
 videbis populi rixam inter zelotypos et amasiunculos. Glyco au- 20
 tem, sestertiarius homo, dispensatorem ad bestias dedit. hoc
 est se ipsum traducere. quid servus peccavit, qui coactus est
 facere? magis illa matella digna fuit, quam taurus iactaret. sed
 qui asinum non potest, stratum caedit. quid autem Glyco pu-
 tabat Hermogenis filicem unquam bonum exitum facturam? ille 25
 milvo volanti poterat ungues rescare; colubra restem non parit.
 Glyco, Glyco dedit suas; itaque quamdiu vixerit, habebit stig-
 mam, nec illam nisi Orcus delebit. sed sibi quisque peccat. sed
 subolfacio, quod nobis epulum daturus est Mammaea, binos de-
 narios mihi et meis. quod si hoc fecerit, eripiat Norbano totum 30
 favorem. scias oportet, plenis velis hunc vinciturum. et revera,
 quid ille nobis boni fecit? dedit gladiatores sestertiarios iam
 decrepitos, quos si sufflasset, cecidissent; iam meliores bestiari-
 os vidi. occidit de lucerna equites, putares eos gallos gallinace-
 os; alter burdubasta, alter loripes, tertarius mortuus pro mor- 35
 tuo, qui habebat nervia praecisa. unus alicuius flaturae fuit
 Thraex, qui et ipse ad dictata pugnavit. ad summam, omnes
 postea secti sunt; adeo de magna turba "adhibete" acceperant,
 plane fugae merae. "munus tamen" inquit "tibi dedi", et ego
 46 tibi plodo. computa, et tibi plus do quam accepi. manus ma- 40

1 ridebant ut dii || 7 fortasse saperent || 12 quod || 25 filiam editor Pa-
 tavinus || 27 suos Schefferus || 36 habet || staturae Schefferus

- H* num lavat. videris mihi, Agamemnon, dicere: "quid iste arguat molestus?" quia tu, qui potes [loqui], non loquere. non es nostrae fasciae, et ideo pauperorum verba derides. scimus te prae literas fatuum esse. quid ergo est? aliqua die te persuadeam ut ad villam venias et videas casulas nostras? inveniemus quod manducemus, pullum, ova: belle erit, etiam si omnia hoc anno tempestas dispare pallavit: inveniemus ergo unde saturi fiamus. et iam tibi discipulus crescit cicaro meus. iam quattuor partis dicit; si vixerit, habebis ad latus servulum. nam quicquid illi vacat, caput de tabula non tollit. ingeniosus est et bono filo, etiam si in aves morbosus est. ego illi iam tres cardeles occidi, et dixi quod mustella comedit. invenit tamen alias naenias, et libentissime pingit. ceterum iam Graeculis calcem impingit et Latinas coepit non male appetere, etiam si magister eius sibi placens fit nec uno loco consistit, sed venit, dem literas, sed non vult laborare. est et alter non quidem doctus, sed curiosus, qui plus docet quam scit. itaque feriatis diebus solet domum venire, et quicquid dederis, contentus est. emi ergo nunc puero aliquot libra rubricata, quia volo illum ad domusionem aliquid de iure gustare. habet haec res panem. nam literis satis inquinatus est. quod si resiliert, destinavi illum artificii docere, aut tonstreinum aut praeconem aut certe causidicum, quod illi auferre non possit nisi Orcus. ideo illi cotidie clamo: "Primigeni, crede mihi, quicquid discis, tibi discis. vides Phileronem causidicum: si non didicisset, hodie famem a labris non abigeret. modo, modo collo suo circumferebat onera venalia, nunc etiam adversus Norbanum se extendit. literae thesaurum est, et artificium nunquam moritur."
- eiusmodi fabulae vibrabant, cum Trimalchio intravit et de-
 tersa fronte unguento manus lavit spatique minimo interposito 'ignoscite mihi' inquit 'amici, multis iam diebus venter mihi non respondit. nec medici se inveniunt. profuit mihi tamen malicorium et taeda ex aceto. spero tamen, iam veterem pudorem sibi imponet. alioquin circa stomachum mihi sonat, putes taurum. itaque si quis vestrum voluerit sua re [causa] facere, non est quod illum pudeatur. nemo nostrum solide natus est. ego nullum puto tam magnum tormentum esse quam continere. hoc solum vetare nec Iovis potest. rides, Fortunata, quae soles me nocte desomnem facere? nec tamen in triclinio ullum vetuo

2 potes loquere non loqui || 7 dispallavit *Orellius* || 11 naves || 15 sit || 16 fortasse vult, dem || 21 artificium *Schefferus* || 22 constreinum || 32 malicorum || 33 ventrem || 38 conieci mutare || 39 vetui

facere quod se iuvet, et medici vetant continere. vel si quid plus *H*
venit, omnia foras parata sunt: aqua, lasani et cetera minutalia.
credite mihi, anathymiasis in cerebrum it et in toto corpore
fluctum facit. multos scio sic periisse, dum nolunt sibi verum
dicere.' gratias agimus liberalitati indulgentiaeque eius, et sub- 5
inde castigamus crebris potiunculis risum. nec adhuc scieba-
mus nos in medio lautitiarum, quod aiunt, clivo laborare. nam,
cum mundatis ad symphoniam mensis tres albi sues in triclinium
adducti sunt capistris et tintinnabulis culti, quorum unum bimum
uomenculator esse dicebat, alterum trimum, tertium vero iam 10
sexennem, ego putabam petauristarios intrasse et porcos, sicut
in circulis mos est, portenta aliqua facturos; sed Trimalchio ex-
pectatione discussa 'quem' inquit 'ex eis vultis in cenam statim
fieri? gallum enim gallinaceum, penthiacum et eiusmodi naeni-
as rustici faciunt: mei coci etiam vitulos aeno coctos solent facere.' 15
continuoque cocum vocari iussit et non expectata electione no-
stra maximum natu [iussit] occidi. et clara voce 'ex quota' in-
quit 'decuria es?' cum ille *esse* se ex quadragesima respondisset,
'empticius an' inquit 'domi natus?' 'neutrum' inquit cocus 'sed
testamento Pansae tibi relictus sum.' 'vide ergo' ait 'ut diligen- 20
ter ponas; si non, te iubebo in decuriam viatorum conici.' et
cicum quidem potentiae admonitum in culinam obsonium duxit,
48 Trimalchio autem miti ad nos vultu respexit et 'vinum' inquit
'si non placet, mutabo; vos illud oportet bonum faciatis. deo-
rum beneficio non emo, sed nunc quicquid ad salivam facit, in 25
suburbano nascitur eo, quod ego adhuc non novi. dicitur con-
fine esse Tarraciniensibus et Tarentinis. nunc coniungere agel-
lis Siciliam volo, ut cum Africam libuerit ire, per meos fines na-
vigem. sed narra tu mihi, Agamemnon, quam controversiam
hodie declamasti? ego etiam si causas non ago, in domusionem 30
tamen literas didici. et ne me putes studia fastiditum, Il bybli-
othecas habeo, unam Graecam, alteram Latinam. dic ergo, si
me amas, peristasim declamationis tuae.' cum dixisset Agamem-
non: 'pauper et dives inimici erant', ait Trimalchio 'quid est
pauper?' 'urbane' inquit Agamemnon et nescio quam contro- 35
versiam exposuit. statim Trimalchio 'hoc' inquit 'si factum est,
controversia non est; si factum non est, nihil est.' haec aliaque
cum effusissimis prosequeremur laudationibus, 'rogo' inquit 'Aga-
memnon mihi carissime, numquid duodecim aerumnas Herculis
tenes, aut de Vluxe fabulam, quemadmodum illi Cyclops pollicem 40

7 quo || 8 commundatis Heinsius || 11 senem || 19 natus es sed es dele-
tum || 22 quidem coenm potentia || 30 autem si | divisione || 31 tres

porcino extorsit? solebam haec ego puer apud Homerum legere. nam Sibyllam quidem Cumis ego ipse oculis meis vidi in ampulla pendere, et cum illi pueri dicerent: *Σίβυλλα, τί θέλεις;* respondebat illa: *ἀποθανεῖν θέλω.*

nondum efflaverat omnia, cum repositorium cum sue in- 49

5 genti mensam occupavit. mirari nos celeritatem coepimus et iurare, ne gallum quidem gallinaceum tam cito percoqui potuisse, tanto quidem magis, quod longe maior nobis porcus videbatur esse, quam paulo ante aper fuerat. deinde magis magisque Trimalchio intuens eum 'quid? quid?' inquit 'porcus hic non est
10 exinteratus? non mehercules est. voca, voca cocum in medio.' cum constitisset ad mensam cocus tristis et diceret se oblitum esse exinterare, 'quid? oblitus?' Trimalchio exclamat 'putes illum piper et cuminum non coniecisse. despolia.' non fit mora, despoliatur cocus atque inter duos tortores maestus consistit.
15 deprecari tamen omnes coeperunt et dicere: 'solet fieri; rogamus, mittas; postea si fecerit, nemo nostrum pro illo rogabit.' ego, crudelissimae severitatis, non potui me tenere, sed inclinatus ad aurem Agamemnonis 'plane' inquam 'hic debet servus esse nequissimus; aliquis oblivisceretur porcum exinterare? non
20 mehercules illi ignoscerem, si piscein praeterisset'. at non ita Trimalchio, qui relaxato in hilaritatem vultu 'ergo' inquit 'quia tam malae memoriae es, palam nobis illum exintera.' recepta cocus tunica cultrum arripuit porciq[ue] ventrem hinc atque illinc tinida manu secuit. nec mora, ex plagis ponderis inclinatione
25 crescentibus tomacula cum botulis effusa sunt.

plausum post hoc automatum familia dedit et 'Gaio feliciter' 50
conclamavit. nec non cocus potione honoratus est et argentea corona, poculumque in lance accepit Corinthia. quam cum Agamemnon propius consideraret, ait Trimalchio: 'solus sum qui
30 vera Corinthia habeam.' expectabam, ut pro reliqua insolentia diceret sibi vasa Corintho afferri. sed ille melius: 'et forsitan' inquit 'quaeris, quare solus Corinthia vera possideam: quia scilicet aerarius, a quo emo, Corinthus vocatur. quid est autem Corinthum, nisi quis Corinthum habeat? et ne me putetis ne-
35 sapium esse, valde bene scio, unde primum Corinthia nata sint. cum Ilium captum est, Hannibal, homo vafer et magnus stelio, omnes statuas aeneas et aureas et argenteas in unum rogi congegessit et eas incendit; factae sunt in unum aera miscellanea. ita ex hac massa fabri sustulerunt et fecerunt catilla et parapsi-
40 des et statuncula. sic Corinthia nata sunt, ex omnibus in unum,

nec hoc nec illud. ignoscetis mihi, quod dixerō: ego malo mihi
vitrea, certe non olunt. quod si non frangerentur, mallet mihi
51 quam aurum; nunc autem vilia sunt. fuit tamen faber qui fe-
cit phialam vitream, quae non frangebatur. admissus ergo Cae-
sarem est cum suo munere, deinde fecit se porrigere Caesari et 5
illam in pavimentum proiecit. Caesar non pote validius quam
expavit. at ille sustulit phialam de terra; collisa erat tanquam
vasum aeneum; deinde marceolum de sinu protulit et phialam
otio belle correxit. hoc facto putabat se solium Iovis tenere,
utique postquam Caesar illi dixit: "numquid alius scit hanc con- 10
dituram vitreorum?" vide modo. postquam negavit, iussit il-
lum Caesar decollari: quia enim, si scitum esset, aurum pro lu-
52 to haberemus. in argento plane studiosus sum. habeo scyphos
urnales plus minus C: quemadmodum Cassandra occidit filios
suos, et pueri mortui iacent sic ut vivere putes. habeo capides 15
M, quas reliquit patrono meo Mummius, ubi Daedalus Niobam
in equum Troianum includit. nam Hermerotis pugnas et Petra-
hitis in poculis habeo, omnia ponderosa; meum enim intellige-
re nulla pecunia vendo.'

haec dum refert, puer calicem proiecit. ad quem respiciens 20
Trimalchio 'cito' inquit 'te ipsum caede, quia nugax es.' statim
puer demisso labro orare. at ille 'quid me' inquit 'rogas? tan-
quam ego tibi molestus sim. suadeo, a te impetres, ne sis nu-
gax.' tandem ergo exoratus a nobis missionem dedit puero. ille
dimissus circa mensam percurrit 25

et 'aquam foras, vinum intro' clamavit excipimus urba-
nitatem iocantis, et ante omnes Agamemnon, qui sciebat, quibus
meritis revocaretur ad cenam. ceterum laudatus Trimalchio
hilarius bibit et iam ebrio proximus 'nemo' inquit 'vestrum ro-
gat Fortunatam meam, ut saltet? credite mihi: cordacem nemo 30
melius ducit'.

atque ipse erectis supra frontem manibus Syrum histriōnem
exhibebat concinente tota familia: *Μάδεia, Περιμάδεia*. et pro-
disset in medium, nisi Fortunata ad aurem accessisset; [et] cre-
do, dixerit non decere gravitatem eius tam humiles ineptias. ni- 35
hil autem tam inaequale erat; nam modo Fortunatam verebatur,
modo ad naturam suam revertebatur.

2 certe nolunt || 5 fecit reporrigere || 9 coleum || 15 sicuti vere || capi-
dem quas reliquit patronorum meus || 22 labore at || 24 ergo corruptum ex
vero aut praecesserant alia ab epitomatore recisa || 36 fortunatam suam
revertebatur modo ad naturam et. in priore commate putes aliud praeterea
verbum omissum velut indignantem

H et plane interpellavit saltationis libidinem actuarius, qui 53
 tanquam urbis acta recitavit: 'VII. kalendas sextiles: in praedio Cu-
 mano, quod est Trimalchionis, nati sunt pueri XXX, puellae XL;
 sublata in horreum ex area tritici millia modium quingenta; boves
 5 domiti quingenti. eodem die: Mithridates servus in crucem ac-
 tus est, quia Gai nostri genio maledixerat. eodem die: in ar-
 cam relatum est, quod collocari non potuit, sestertium centies.
 eodem die: incendium factum est in hortis Pompeianis, ortum ex
 aedibus Nastae vilici.' 'quid?' inquit Trimalchio 'quando mihi
 10 Pompeiani horti empti sunt?' 'anno priore' inquit actuarius 'et
 ideo in rationem nondum venerunt.' excanduit Trimalchio et 'qui-
 cunque' inquit 'mihi fundi empti fuerint, nisi intra sextum men-
 sem sciero, in rationes meas inferri vetuo.' iam etiam edicta aed-
 15 ilium recitabantur et saltuariorum testamenta, quibus Trimal-
 chio cum elogio exheredabatur; iam nomina vilicorum et repu-
 diata a circitore liberta in balneatoris contubernio deprehensa
 et atriensis Baias relegatus; iam reus factus dispensator et iu-
 dicio inter cubicularios actum.

petauristarii autem tandem venerunt. baro insulsissimus
 20 cum scalis constitit puerumque iussit per gradus et in summa
 parte odaria saltare, circulos deinde ardentes transilire et denti-
 bus amphoram sustinere. mirabatur haec solus Trimalchio di-
 cebatque ingratum artificium esse. ceterum duo esse in rebus
 humanis, quae libentissime spectaret, petauristas et cornici-
 25 nes; reliqua [animalia] acroamata tricas meras esse. 'nam et com-
 oedos' inquit 'emeram, sed malui illos Atellaniam facere, et
 choraulen meum iussi Latine cantare.'

cum maxime haec dicente Gaio puer 54
 Trimalchionis delapsus est. conclamavit familia, nec minus con-
 vivae, non propter hominem tam putidum, cuius et cervices frac-
 30 tas libenter vidissent, sed propter malum exitum cenae, ne ne-
 cesse haberent alienum mortuum plorare. ipse Trimalchio cum
 graviter ingemisset superque brachium tanquam laesum incu-
 buisset, concurrere medici, et inter primos Fortunata crinibus
 35 passis cum scypho, miseramque se atque infelicem proclamavit.
 nam puer quidem, qui ceciderat, circumibat iam dudum pedes
 nostros et missionem rogabat. pessime mihi erat, ne his preci-
 bus per ridiculum aliquid catastropha quaereretur. nec enim ad-
 40 itaque totum circumspicere triclinium corpi, ne per parietem

21 transire || 24 cornices || 25 cromataricas || 27 sed] et | atellam || 28
 confer fragm. XV || 38 periculo aliquid

Petronii satirae ed. II

automatum aliquod exiret, utique postquam servus verberari coe- *H*
 pit, qui brachium domini contusum alba potius quam conchyli-
 ata involverat lana. nec longe aberravit suspicio mea; in vicem
 enim poenae venit decretum Trimalchionis, quo puerum iussit
 liberum esse, ne quis posset dicere, tantum virum esse a servo 5
 vulneratum.

- 55 | comprobamus nos factum | et quam in praecipiti res hu-*HLO*||
 manae essent, | vario sermone garrimus. | 'ita' inquit Trimalchio *HLO*||
 'non oportet hunc casum sine inscriptione transire' statimque
 codicillos poposcit et non diu cogitatione distorta haec recitavit: 10
 | 'quod non expectes, ex transverso fit — — — *HL*
 — et supra nos Fortuna negotia curat.
 | quare da nobis vina Falerna, puer.' *H*
 ab hoc epigrammate | coepit poetarum esse mentio *HLO*
 diuque summa carminis penes Mopsum Thracem memorata est 15
 donec Trimalchio 'rogo' inquit 'magister, quid putas inter Cice-
 ronem et Publilium interesse? ego alterum puto disertorem
 fuisse, alterum honestiorem. quid enim his melius dici potest?
 "luxuriae rictu Martis marcent moenia.
 tuo palato clausus pavo pascitur 20
 plumato amictus aureo Babylonico,
 gallina tibi Numidica, tibi gallus spado;
 ciconia etiam, grata peregrina hospita
 pietaticultrix gracilipes crotalistria
 avis exul hiemis, titulus tepidi temporis, 25
 nequitiae nidum in caccabo fecit modo.
 quo margarita cara vitribaca Indica?
 an ut matrona ornata phaleris pelagiis
 tollat pedes indomita in strato extraneo?
 zmaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum? 30
 quo Carchedonios optas ignes lapideos?
 nisi ut scintillet probitas e carbunculis.
 aequum est induere nuptam ventum textilem,
 palam prostare nudam in nebula linea?"

4 enim cene || 5 servo liberatum || 7 comprobamus factum varioque
 iungunt *LO*. Petronii oratio habebat etiam tale et recordati aut et cum
 Agamemnon expromere coepisset quam || 11 expectas *L* | ubique; nostra
 supplevit Heinsius || 14 poetarum coepit *LO* || 15 commemorata codex *Messa-*
nus. dempsit epitomator ex Petroniano Trimalchionis sermone erat, de suo
 addidit que et memorata est || 16 putes *LO* || 17 publum || 20 nascitur || 24
 pietatis cultrix *HO* || 26 fecit meo || 27 tribaca (tibi baca *Bernensis*) ||
 30 malo viride || 32 e *Bernensis*: est ceteri | carbunculus aut carbunculos
 aut carbunculas

H | quod autem' inquit 'putamus secundum literas difficillimum 56
esse artificium? ego puto medicum et nummularium: medicus,
qui scit quid homunciones intra praecordia sua habeant et quan-
do febris veniat, etiam si illos odi pessime, quod mihi iubent
5 saepe anatinam parari; nummularius, qui per argentum aes vi-
det. nam mutae bestiae laboriosissimae boves et oves: boves,
quorum beneficio panem manducamus; oves, quod lana illae nos
gloriosos faciunt. et facinus indignum, aliquis ovillam est et
9 tunicam habet. apes enim ego divinas bestias puto, quae mel vo-
HL munt, etiam si dicuntur illud a Iove afferre; | ideo autem pun-
gunt, quia ubicumque dulce est, ibi et acidum invenies.'

H | iam etiam philosophos de negotio deiciebat, cum pittacia
in scypho circumferri coeperunt, puerque super hoc positus of-
ficiu apophoreta recitavit. 'argentum sceleratū': allata est
15 perna, super quam acetabula erant posita. 'cervical': offla col-
laris allata est. 'serisapia et contumelia': aecrophagie saele da-
tae sunt et contus cum malo. 'porri et persica': flagellum et
cultrum accepit; 'passeres et muscarium': uvam passam et mel
Atticum. 'cenatoria et forensia': offlam et tabulas accepit. 'ca-
20 nale et pedale': lepus et solea est allata. 'muraena et litera':
murem cum rana alligata fascemque betae accepit. diu risimus:
sexcenta huiusmodi fuerunt, quae iam exciderunt memoriae
meae.

ceterum Ascyrtos, intemperantis licentiae, cum omnia sub- 57
25 latis manibus eluderet et usque ad lacrimas rideret, unus ex
conlibertis Trimalchionis excaudit, is ipse qui supra me dis-
cumbabat, et 'quid rides' inquit 'vervex? an tibi non placent
lautitiae domini mei? tu enim beatior es et convivare melius
soles. ita tutelam huius loci habeam propitiam, ut ego si secun-
30 dum illum discumberem, iam illi balatum duxissem. bellum po-
mum, qui rideatur alios; larifuga nescio quis nocturnus, qui non
valet lotium suum. ad summam, si circumminxero illum, nesciet
qua fugiat. non mehercules soleo cito fervere, sed in molle carne
vermes nascuntur. ridet. quid habet, quod rideat? numquid
35 pater fetum emit lamna? eques Romanus es: et ego regis fili-
us. "quare ergo servivisti?" quia ipse me dedi in servitutem et
malui civis Romanus esse quam tributarius. et nunc spero me
sic vivere, ut nemini iocus sim. homo inter homines sum, ca-
pite aperto ambulo; assem aerarium nemini debeo; constitutum
40 habui nunquam; nemo mihi in foro dixit "redde, quod debes".

8 ei conieci || 16 fortasse xerophagiae ex sale || 21 alligatam || 22 ce-
ciderunt || 30 balatu interdixissem Heinzius || 35 lamna] al. lena super-
scriptum

glebularum emi, lamellulas paravi; viginti ventres pasco et canem; *H* contubernalem meam redemi, ne quis in *sinu* illius manus tergeret; mille denarios pro capite solvi; sevir gratis factus sum; spero, sic moriar, ut mortuus non erubescam. tu autem tam laboriosus es, ut post te non respicias? in alio peduculum vides, in 5 te ricinum non vides. tibi soli ridiculi videmur; ecce magister tuus, homo maior natus: placemus illi. tu laticulosus nec mu nec ma argutas, vasus fictilis, immo lorus in aqua, lentior, non melior. tu beatior es: bis prande, bis cena. ego fidem meam malo quam thesauros. ad summam, quisquam me bis poposcit? 10 annis quadraginta servivi; nemo tamen scit, utrum servus essem an liber. et puer capillatus in hanc coloniam veni; adhuc basilica non erat facta. dedi tamen operam, ut domino satis facerem, homini maiesto et dignitosso, cuius pluris erat unguis, quam tu totus es. et habebam in domo, qui mihi pedem oppo- 15 nerent hac illac; tamen — genio illius gratias — enatavi. haec sunt vera athla; nam [in] ingenuum nasci tam facile est quam “accede istoc”. quid nunc stupes tanquam hircus in ervilia?

- 58 post hoc dictum Giton, qui ad pedes stabat, risum iam diu compressum etiam indecenter effudit. quod cum animadvertisset adversarius Ascyti, flexit convicium in puerum et ‘tu autem’ 20 inquit ‘etiam tu rides, caepa cirrata? io Saturnalia, rogo, mensis december est? quando vicesimam numerasti? quid faciat, crucis offla, corvorum cibaria. curabo, iam tibi Iovis iratus sit, et isti qui tibi non imperat. ita satur pane fiam, ut ego istud 25 conliberto meo dono; alioquin iam tibi depraesentiarum reddidissem. bene nos habemus, at isti nugae, qui tibi non imperant. plane qualis dominus, talis et servus. vix me teneo, nec sum natura caldicerebrius, sed cum coepi, matrem meam dupundii non facio. recte, videbo te in publicum, mus, immo terrae tu- 30 ber: nec sursum nec deorsum non cresco, nisi dominum tuum in rutae folium [non] coniecero, nec tibi parsero, licet mehercules Iovem Olympium clames. curabo, longe tibi sit comula ista besalis et dominus dupunduarius. recte, venies sub dentem: aut ego non me novi, aut non deridebis, licet barbam auream 35 habeas. Athana tibi irata sit, curabo, et qui te primus deurode fecit. non didici geometrias, critica et alogias menias, sed lapidarias literas scio, partes centum dico ad aes, ad pondus, ad

14 mali isto || 22 turdes cepa pirrata o || 23 tentavi numerasti, stigmata, crucis || 27 aut isti geugo || 28 nec] et || 29 caldus cicer eius || 31 [non] crescam *Hadrianides* || 32 coniecit | par ero || 36 latere puto *graecum tale δηρώδη* || 37 meras *Mentelius*

H nummum. ad summam, si quid vis, ego et tu sponsiunculam: exi, deferò lammam. iam scies patrem tuum mercedes perdidisse, quamvis et rhetoricam scis. ecce

“qui de nobis longe venio, late venio? solve me.”

5 dicam tibi, qui de nobis currit et de loco non movetur; qui de nobis crescit et minor fit. curris, stupes, satagis, tanquam mus in matella. ergo aut tace aut meliorem noli molestare, qui te natum non putat; nisi si me iudicas anulos buxeos curare, quos amicae tuae involasti. Occuponem propitium. eamus in forum
10 et pecunias mutuemur. iam scies hoc ferrum fidem habere. vah, bella res est volpis uda. ita lucrum faciam et ita bene moriar aut populus per exitum meum iuret, nisi te ubique toga perversa fuero persecutus. bella res et iste, qui te haec docet, inufrius, non magister. nos didicimus, dicebat enim magister: “sunt
15 vestra salva? recta domum; cave, circumspicias; cave, maiorem maledicas. aut numera mapalia: nemo dupondii evadet.” ego, quod me sic vides, propter artificium meum diis gratias ago.

coeperat Ascyrtos respondere convicio, sed Trimalchio de- 59
lectatus colliberti eloquentia ‘agite’ inquit ‘scordalias de medio.
20 suaviter sit potius, et tu, Hermeros, parce adulescentulo. sanguen illi fervet, tu melior esto. | semper in hac re qui vincitur,
H vincit. | et tu cum esses capo, cocococo, atque cor non habebas. simus ergo, quod melius est, a primitiis hīares et Homeristas spectemus.’ intravit factio statim hastisque scuta concrepuit.
25 ipse Trimalchio in pulvino consedit, et cum Homeristae Graecis versibus colloquerentur, ut insolenter solent, ille canora voce Latine legebat librum. mox silentio facto ‘scitis’ inquit ‘quam fabulam agant? Diomedes et Ganymedes duo fratres fuerunt. horum soror erat Helena. Agamemnon illam rapuit et Dianae
30 cervam subiecit. ita nunc Homeros dicit, quemadmodum inter se pugnent Troiani et Parentini. vicit scilicet et Iphigeniam, filiam suam, Achilli dedit uxorem. ob eam rem Ajax insanit et statim argumentum explicabit.’ haec ut dixit Trimalchio, clamorem Homeristae sustulerunt, interque familiam discurrentem vitulus in lance donaria elixus allatus est, et quidem galeatus.
35 secutus est Ajax strictoque gladio, tanquam insauiret, concidit, ac modo versa modo supina gesticulatus mucrone frustra collegit mirantibusque vitulum partitus est.

2 lāna || 3 scio || 4 quidem vobis. *aenigma trochaicum de pede* || 11 fortasse es, volpis || 12 toga ubique || 14 satin conieci pro sunt || 16 evadit || 31 Tarentini *Schefferus* || 35 dunaria || 36 turbatum aliquid esse omis- sum hoc loco vitulum aut eum demonstrat

60 nec diu mirari licuit tam elegantes strophas; nam repente // lacunaria sonare coeperunt totumque triclinium intremuit. consternatus ego exsurrexi et timui, ne per tectum petauristarius aliquis descenderet. nec minus reliqui convivae mirantes crexere vultus, expectantes quid novi de caelo nuntiaretur. ecce autem diductis lacunaribus subito circulus ingens, de cupa videlicet grandi excussus, demittitur, cuius per totum orbem coronae cum alabastris unguenti pendebant. dum haec apophoreta iubemur sumere, respiciens ad mensam iam illic repositorium cum placentis aliquot erat positum, quod 10 medium Priapus a pistore factus tenebat, gremioque satis amplo omnis generis poma et uvas sustinebat more vulgato. avidius ad pompam manus porreximus, sed repente nova ludorum missio hilaritatem hic refecit. omnes enim placentiae omniaque poma etiam minima vexatione contacta coeperunt effundere crocum, 15 et usque ad os molestus humor accidere. rati ergo sacrum esse peniculum tam religioso apparatu perfusum, consurreximus altius et 'Augusto, patri patriae, feliciter' diximus. quibusdam tamen etiam post hanc venerationem poma rapientibus et ipsi mappas implevimus, ego praecipue, qui nullo satis amplo munere 20 re putabam me onerare Gitonis sinum.

inter haec tres pueri candidas succincti tunicas intraverunt, quorum duo Lares bullatos super mensam posuerunt, unus pateram vini circumferens 'dii propitii' clamabat.

aiebat autem unum Cerdonem, alterum Felicionem, tertium Lucrionem vocari. nos etiam veram imaginem ipsius Trimalchionis, cum iam omnes basiarent, erubuimus praeterire. 25

61 postquam ergo omnes bonam mentem bonamque valitudinem sibi optarunt, Trimalchio ad Nicerotem respexit et 'solebas' inquit 'suavius esse in convictu; nescio quid nunc taces nec muttis. oro te, sic felicem me videas, narra illud quod tibi usu 30 venit.' Niceros delectatus affabilitate amici 'omne me' inquit 'lucrum transeat, nisi iam dudum gaudimonia dissilio, quod te talem video. itaque hilaria mera sint, etsi timeo istos scholasticos, ne me rideant. viderint: narrabo tamen; quid enim mihi aufert, qui ridet? satius est rideri quam derideri.' 'haec ubi 35 dicta dedit', talem fabulam exorsus est:

'cum adhuc servirem, habitabamus in vico angusto; nunc

6 deductus || 13 ad Priapum *Kollerus* | et repente | remissio || 14 liquefecit *conici* || 16 nos || 17 periculum || 19 ipsas || 24 lucronem || 34 me derideant viderit

H Gavillae domus est. ibi, quomodo dii volunt, amare coepi uxorem Terentii coponis: noveratis Melissam Tarentinam, pulcherrimum bacciballum. sed ego non mehercules corporaliter eam aut propter res venerias curavi, sed magis quod bene morata
 5 fuit. si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum; fecit assem, semissem habui; *quicquid habui*, in illius sinum demandavi, nec unquam fefellit ussum. huius contubernalis ad villam supremum diem obiit. itaque per scutum per ocream ego aginavi, quemadmodum ad illam pervenirem: *veri* autem in angustiis amici
 10 apparent. forte dominus Capuam exierat ad scruta scita expectanda. nactus ego occasionem persuadeo hospitem nostrum, ut mecum ad quintum miliarium veniat. erat autem miles, fortis tanquam Orcus. apoculamur nos circa gallicinia, luna lucebat tanquam meridie. venimus intra monimenta: homo meus
 15 coepit ad stelas facere, sedeo ego cantabundus et stelas numero. deinde ut respexi ad comitem, ille exiit se et omnia vestimenta secundum viam posuit. mihi anima in naso esse, stabam tanquam mortuus. at ille circumminxit vestimenta sua et subito lupus factus est. nolite me iocari putare; ut mentiar, nullius
 20 patrimonium tanti facio. sed, quod coeperam dicere, postquam lupus factus est, ululare coepit et in silvas fugit. ego primitus nesciebam ubi essem, deinde accessi, ut vestimenta eius tollerem: illa autem lapidea facta sunt. qui mori timore nisi ego? gladium tamen strinxi et in tota via umbras cecidi, donec ad villam amicae meae pervenirem. ut larua intravi, paene animam
 25 ebullivi, sudor mihi per bifurcum volabat, oculi mortui, vix unquam refectus sum. Melissa mea mirari coepit, quod tam sero ambularem, et "si ante" inquit "venisses, saltem nobis adiutasses; lupus enim villam intravit et omnia pecora *perculit*, tanquam lanius sanguinem illis misit. nec tamen derisit, etiam si
 30 fugit; servus enim noster lancea collum eius traiecit." haec ut audivi, operire oculos amplius non potui, sed luce clara Gai nostri domum fugi tanquam copo compilatus, et postquam veni in illum locum, in quo lapidea vestimenta erant facta, nihil inveni
 35 nisi sanguinem. ut vero domum veni, iacebat miles meus in lecto tanquam bovis, et collum illius medicus curabat. intellexi illum versipellens esse, nec postea cum illo panem gustare potui, non si me occidisses. viderint alii quid de hoc exopinissent; ego si mentior, genios vestros iratos habeam.'

3 eam] autem || 4 bene moriar || 5 certe quidem est periit post negatum
 || 8 egi aginavi || 10 capue || 15 sed ego || 17 mihi in animo in naso || 24 et
 mata vita tau umbras || 25 in laruam || 26 colabat *Reinesius* || 32 Gai] hac
 || 38 viderint qui hoc de alibi exopinissent

- 63 attonitis admiratione universis 'salvo' inquit 'tuo sermone' *H*
 Trimalchio 'si qua fides est, ut mihi pili inhorruerunt, quia scio
 Niceronem nihil nugarum narrare: immo certus est et minime
 linguosus. nam et ipse vobis rem horribilem narrabo. asinus
 in tegulis. cum adhuc capillatus essem, nam a puero vitam 5
 Chiam gessi, ipsimi nostri delicatus decessit, mehercules marga-
 ritum, caccitus et omnium numerum. cum ergo illum mater
 misella plangeret et nos tum plures in tristimonio essemus, sub-
 ito strigae *stridere* coeperunt; putares canem leporem persequi.
 habebamus tunc hominem Cappadocem, longum, valde audacu- 10
 lum et qui valebat [poterat] bovem iratum tollere. hic audacter
 stricto gladio extra ostium procucurrit, involuta sinistra manu
 curiose, et mulierem tanquam hoc loco — salvum sit, quod tan-
 go — mediam traiecit. audimus gemitum, sed, plane non men-
 tiar, ipsas non vidimus. baro autem noster introversus se proie- 15
 cit in lectum, et corpus totum lividum habebat quasi flagellis
 caesus, quia scilicet illum tetigerat mala manus. nos cluso ostio
 redimus iterum ad officium, sed cum mater amplexaret corpus
 filii sui, tangit et videt manucium de stramentis factum. non
 cor habebat, non intestina, non quicquam: scilicet iam puerum 20
 strigae involaverant et supposuerant stramenticium vavatonem.
 rogo vos, oportet credatis, sunt mulieres plussciae, sunt noctur-
 nae, et quod sursum est, deorsum faciunt. ceterum baro ille
 longus post hoc factum nunquam coloris sui fuit, immo post
 paucos dies phreneticus periit.' 25
- 64 miramur nos et pariter credimus, osculatique mensam ro-
 gamus Nocturnas, ut suis se *sedibus* teneant, dum redimus a
 cena.

et saepe iam lucernae mihi plures videbantur ardere totum-
 que triclinium esse mutatum, cum Trimalchio 'tibi dico' inquit 30
 'Plocame, nihil narras? nihil nos delectaris? et solebas suavius
 esse, belle verba dicere, melica canturire. heu heu, abistis
 dulcis caricae.' 'iam' inquit ille 'quadrigae meae decucurrerunt,
 ex quo podagricus factus sum. alioquin cum essem adolescen-
 tulus, cantando paene phthisicus factus sum. quid saltare? quid 35
 verba? quid tonstrinum? quem parem habui, nisi unum Apel-
 letem?' appositaeque ad os manu nescio quid tetrum sibilavit,
 quod postea Graecum esse affirmabat.

4 iam *Iacobsius* || 6 ipse nostri || 7 catamitus *Iacobsius* || 11 lovem ||
 14 et plane || 18 sed dum || 19 fortasse evidenter || 31 suavis esse, canturi-
 re belle verba, adieci melicam || 33 carica || 34 praestat aliquando ||
 36 quem] quando || 37 oppositaeque | exhibavit

H nec non Trimalchio ipse cum tubicines esset imitatus, ad
 delicias suas respexit, quem Croesum appellabat. puer autem
 lippus, sordidissimis dentibus, catellam nigram atque indecenter
 pinguem prasina involvebat fascia panemque semesum ponebat
 5 super torum atque [hac] nausea recusantem saginabat. quo ad-
 monitus officii Trimalchio Scylacem iussit adduci 'praesidium
 domus familiaeque.' nec mora, ingentis formae adductus est
 canis catena vinctus, admonitusque ostiarii calce, ut cubaret,
 ante mensam se posuit. tum Trimalchio iactans candidum pa-
 10 nem 'nemo' inquit 'in domo mea me plus amat.' indignatus
 puer, quod Scylacem tam effuse laudaret, catellam in terram de-
 posuit hortatusque est, ut ad rixam properaret. Scylax, canino
 scilicet usus ingenio, tetrissimo latratu triclinium implevit Mar-
 garitamque Croesi paene laceravit. nec intra rixam tumultus
 15 constitit, sed candelabrum etiam super mensam eversum et va-
 sa omnia crystallina comminuit et oleo ferventi aliquot convivas
 respersit. Trimalchio ne videretur iactura motus, basiavit pue-
 rum ac iussit super dorsum ascendere suum. non moratus ille
 usus est equo manuque plena scapulas eius subinde verberavit,
 20 interque risum proclamavit: 'bucca, bucca, quot sunt hic?' re-
 pressus ergo aliquamdiu Trimalchio camellam grandem iussit
 misceri
 potiones dividi omnibus servis, qui ad pedes sedebant, adiecta
 exceptione: 'si quis' inquit 'noluerit accipere, caput illi perfunde.
 25 interdiu severa, nunc hilaria.'

hanc humanitatem insecutae sunt matteaе, quarum etiam 65
 recordatio me, si qua est dicenti fides, offendit. singulae enim,
 gallinae altiles pro turdis circumlatae sunt et ova anserina pilfe-
 ata, quae ut comessemus, ambitiosissime a nobis Trimalchio
 30 petiit dicens exossatas esse gallinas. inter haec triclinii valvas
 lictor percussit, amictusque veste alba cum ingenti frequentia
 comissator intravit. ego maiestate conterritus praetorem puta-
 bam venisse. itaque tentavi assurgere et nudos pedes in terram
 deferre. risit hanc trepidationem Agamemnon et 'contine te'
 35 inquit 'homo stultissime. Habinnas sevir est idemque lapida-
 rius, qui videtur monumenta optime facere.'

recreatus hoc sermone reposui cubitum; Habinnamque in-
 trantem cum admiratione ingenti spectabam. ille autem iam
 ebrius uxoris suae umeris imposuerat manus, oneratusque ali-

‡ semissem. ceterum haec gravius turbata puto, hac corruptum ex lac
 || 6 officio || 22 misceri et potiones. Antonius. vereor ne plura desint || 36
 videretur

quot coronis et unguento per frontem in oculos fluente praeto- H
 rio loco se posuit continuoque vinum et caldam poposcit. de-
 lectatus hac Trimalchio hilaritate et ipse capaciorem poposcit
 scyphum quaesivitque, quomodo acceptus esset. 'omnia' inquit
 'habuimus praeter te; oculi enim mei hic erant. et mehercules 5
 bene fuit. Scissa lautum novendiale servo suo misello faciebat,
 quem mortuum manumiserat. et puto, cum vicensimariis mag-
 nam mantissam habet; quinquaginta enim millibus aestimant
 mortuum. sed tamen suaviter fuit, etiam si coacti sumus di-
 66 midias potiones super ossucula eius effundere.' 'tamen' inquit 10
 Trimalchio 'quid habuistis in cena?' 'dicam' inquit 'si potuero;
 nam tam bonae memoriae sum, ut frequenter nomen meum ob-
 liviscar. habuimus tamen in primo porcum poculo coronatum
 et circa saviunculum et gizeria optime facta et certe betam et
 panem autopyrum de suo sibi, quem ego malo quam candidum; 15
 et vires facit, et cum mea re [causa] facio, non ploro. sequens
 ferculum fuit scriblita frigida et super mel caldum infusum ex-
 cellente Hispanum. itaque de scriblita quidem non minimum
 edi, de melle me usque tetigi. circa cicer et lupinum, calvae ar-
 bitratu et mala singula. ego tamen duo sustuli et ecce in map- 20
 pa alligata habeo; nam si aliquid muneris meo vernulae non tu-
 lero, habebo convicium. bene me admonet domina mea. in
 prospectu habuimus ursinae frustum, de quo cum imprudens
 Scintilla gustasset, paene intestina sua vomuit. ego contra plus
 libram comedi, nam ipsum aprum sapiebat. et si, inquam, ur- 25
 sus homuncionem comest, quanto magis homuncio debet ursum
 comesse? in summo habuimus caseum mollem ex sapa et co-
 cleas singulas et cordae frusta et hepatica in catillis et ova pille-
 ata et rapam et senape et catillum concacatum, pax Palamedes.
 etiam in alveo circumlata sunt oxycomina, unde quidam etiam 30
 improbe ternos pugnos sustulerunt. nam pernae missionem de-
 67 dimus. sed narra mihi, Gai, rogo, Fortunata quare non recum-
 bit?' 'quomodo nosti' inquit 'illam' Trimalchio 'nisi argentum
 composuerit, nisi reliquias pueris dividerit, aquam in os suum
 non coniciet.' 'atqui' respondit Habinnas 'nisi illa discumbit, 35
 ego me apocolo' et coeperat surgere, nisi signo dato Fortunata
 quater amplius a tota familia esset vocata. venit ergo galbino
 succincta cingillo, ita ut infra cerasina appareret tunica et pe-
 riscelides tortae phaecasiaeque inauratae. tunc sudario manus

6 laucum novendialem || 13 botulo fac. Gronovius || 14 saucunculum |
 fortasse et circa || 16 vices || 27 et sapa || 31 improbitur nos pugno || 36
 apocolo

H tergens, quod in collo habebat, applicat se illi toro, in quo Scintilla Habinnae discumbebat uxor, osculataque plaudentem 'est te' inquit 'videre?'

eo deinde perventum est, ut Fortunata armillas suas cras-
 5 sissimis detraheret lacertis Scintillaeque miranti ostenderet. ultimo etiam periscelides resolvit et reticulum aureum, quem ex obrussa esse dicebat. notavit haec Trimalchio iussitque afferri omnia et 'videtis' inquit 'mulieris compedes: sic nos barcalae despoliamur. sex pondo et selibram debet habere. et ipse ni-
 10 hilo minus habeo decem pondo armillam ex millesimis Mercurii factam.' ultimo etiam, ne mentiri videretur, stateram iussit afferri et circumlatum approbari pondus. nec melior Scintilla, quae de cervice sua capsellam detraxit aureolam, quam Felicionem appellabat. inde duo crotalia protulit et Fortunatae in vicem
 15 considerata dedit et 'domini' inquit 'mei beneficio nemo habet meliora.' 'quid?' inquit Habinnas 'excatarissasti me, ut tibi emere fabam vitream. plane si filiam haberem, auriculas illi praeciderem. mulieres si non essent, omnia pro luto haberemus; nunc hoc est caldum meiere et frigidum potare.'

20 interim mulieres 'sauciae inter se riserunt ebriaeque iunxerunt oscula, dum altera diligentiam matris familiae iactat, altera delicias et indiligentiam viri. dumque sic cohaerent, Habinnas furtim consurrexit pedesque Fortunatae correptos super lectum immisit. 'au au' illa proclamavit aberrante tunica super genua.
 25 composita ergo in gremio Scintillae incensissimam rubore faciem sudario abscondit.

interposito deinde spatio cum secundas mensas Trimalchio 68 iussisset afferri, sustulerunt servi omnes mensas et alias attulerunt, scobemque croco et minio tinctam sparserunt et, quod
 30 nunquam ante videram, ex lapide speculari pulverem tritum. statim Trimalchio 'poteram quidem' inquit 'hoc fericulò esse contentus; secundas enim mensas habetis. sed si quid belli habes, affer.'

interim puer Alexandrinus, qui caldam ministrabat, luscias
 35 coepit imitari clamante Trimalchione subinde: 'muta'. ecce alius ludus. servus qui ad pedes Habinnae sedebat, iussus, credo, a domino suo proclamavit subito canora voce:

'interea medium Aeneas iam classe tenebat.'

40 nullus sonus unquam acidior percussit aures meas; nam praeter recitantis barbarie aut adiectum aut deminutum clamorem

4 crassissimas *Iahnus* || 12 circulatum || 23 correctos || 25 indecens imam || 29 scobemque || 40 errantis barbarie

immiscebat Atellanicos versus, ut tunc primum me etiam Ver- *H*
 gilius offenderit. plausum tamen, cum aliquando desisset, adie-
 cit Habinnas et 'nunquam' inquit 'didicit, sed ego ad circulator-
 res eum mittendo erudibam. itaque parem non habet, sive
 muliones volet sive circultores imitari. desperatum valde ingeni- 5
 osus est: idem sutor est, idem cocus, idem pistor, omnis musae
 mancipium. duo tamen vitia habet, quae si non haberet, esset om-
 nium numerum: recutitus est et stertit. nam quod strabonius est,
 non curo; sicut Venus spectat. ideo nihil tacet, vix oculo mortuo
 69 unquam. illum emi trecentis denariis'. interpellavit loquentem 10
 Scintilla et 'plane' inquit 'non omnia artificia servi nequam narras.
 agaga est; at curabo, stigmam habeat.' risit Trimalchio et 'adco-
 nosco' inquit 'Cappadocem: nihil sibi defraudit. et mehercules
 laudo illum; hoc enim nemo parentat. tu autem, Scintilla, noli
 zelotypa esse. crede mihi, et vos novimus. sic me salvum habeatis, 15
 ut ego sic solebam ipsum meam debattuere, ut etiam domi-
 nus suspicaretur; et ideo me in vilicationem relegavit. sed
 tace, lingua, dabo panem.' tanquam laudatus esset nequissimus
 servus, lucernam de sinu fictilem protulit et amplius semihora
 tubicines imitatus est succinente Habinna et inferius labrum 20
 manu deprimente. ultimo etiam in medium processit et modo
 harundinibus quassis choraulas imitatus est, modo lacernatus
 cum flagello mulionum fata egit, donec vocatum ad se Habinnas
 basiavit, potionemque illi porrexit et 'tanto melior' inquit 'Mas-
 sa, dono tibi caligas.' 25

nec ullus tot malorum finis fuisset, nisi epidipnis esset al-
 lata, turdi siliginei uvis passis nucibusque farsi. insecuta sunt
 Cydonia etiam niala spinis confixa, ut echinos efficerent. et haec
 quidem tolerabilia erant, si non fericulum longe monstrosius
 effecisset, ut vel fame perire mallems. nam cum positus esset, 30
 ut nos putabamus, anser altis circaque pisces et omnia genera
 avium, 'amici' inquit Trimalchio 'quicquid videtis hic positum,
 de uno corpore est factum.' ego, scilicet homo prudentissimus,
 statim intellexi quid esset, et respiciens Agamemnonem 'mira-
 bor' inquam 'nisi omnia ista de *fimo* facta sunt aut certe de lu- 35
 to. vidi Romae Saturnalibus eiusmodi cenarum imaginem fieri.'
 70 necdum finieram sermonem, cum Trimalchio ait: 'ita crescarn
 patrimonio, non corpore, ut ista cocus meus de porco fecit. non
 potest esse pretiosior homo. volueris, de vulva faciet piscem,

1 miscebat || 2 lassus tamen | dedisset || 3 nunquid didicit || 4 audibat
 || 5 desperatus || 7 nummorum || 27 siligine || 28 effingerent *Heinsius* || 31
 omnium || 35 defacta et in *marginē* al. defuncta

H de lardo palumbum, de perna turturem, de colaepio gallinam.
et ideo ingenio meo impositum est illi nomen bellissimum; nam
Daedalus vocatur. et quia bonam mentem habet, attuli illi Ro-
ma munus cultros Norico ferro.' quos statim iussit afferri in-
5 spectosque miratus est. etiam nobis potestatem fecit, ut mu-
cronem ad buccam probaremus.

subito intraverunt duo servi, tanquam qui rixam ad lacum
fecissent; certe in collo adhuc amphoras habebant. cum ergo
Trimalchio ius inter litigantes diceret, neuter sententiam tulit
10 decernentis, sed alterius amphoram fuste percussit. conster-
nati nos insolentia ebriorum intentavimus oculos in proeliantes
notavimusque ostrea pectinesque e gastris labentia, quae collec-
ta puer lance circumtulit. has lautitias aequavit ingeniosus co-
cus; in craticula enim argentea cochleas attulit et tremula teter-
15 rimaque voce cantavit.

pudet referre, quae secuntur: inaudito enim more pueri ca-
pillati attulerunt unguentum in argentea pelve pedesque recum-
bentium unxerunt, cum ante crura talosque corollis vinxissent.
hinc ex eodem unguento in vinarium atque lucernam aliquan-
20 tum est infusum.

iam coeperat Fortunata velle saltare, iam Scintilla frequen-
tius plaudebat quam loquebatur, cum Trimalchio 'permitto' in-
quit 'Philargyre et Cario, etsi prasinianus es famosus, dic et Me-
nophilae, contubernali tuae, discumbat.' quid multa? paene de
25 lectis deiecti sumus, adeo totum triclinium familia occupaverat.
certe ego notavi super me positum cocum, qui de porco anserem
fecerat, muria condimentisque fetentem. nec contentus fuit re-
cumbere, sed continuo Ephesum tragoedum coepit imitari et sub-
inde dominum suum sponsione provocare 'si prasinus proximis
30 circensibus primam palmam'.

diffusus hac contentione Trimalchio 'amici' inquit 'et servi 71
homines sunt et aequae unum lactem biberunt, etiam si illos ma-
lus fatus oppressit. tamen me salvo cito aquam liberam gusta-
bunt. ad summam, omnes illos in testamento meo manumitto.
35 Philargyro etiam fundum lego et contubernalem suam, Carioni
quoque insulam et vicesimam et lectum stratum. nam Fortuna-
tam meam heredem facio, et commendo illam omnibus amicis
meis. et haec ideo omnia publico, ut familia mea iam nunc sic
me amet tanquam mortuum.' gratias agere omnes indulgentiae
40 coeperant domini, cum ille oblitus nugarum exemplar testamenti
iussit afferri et totum a primo ad ultimum ingemescente familia

3 attulit || 5 potius et nobis || 8 in loco || 19 liquatum est || 33 oppresserit

recitavit. respiciens deinde Habiunnam 'quid dicis' inquit 'amice *H*
 carissime? aedificas monumentum meum, quemadmodum te
 iussi? valde te rogo, ut secundum pedes statuae meae catellam
 ponas et coronas et unguenta et Petrahitis omnes pugnas, ut
 mihi contingat tuo beneficio post mortem vivere; praeterea ut *5*
 sint in fronte pedes centum, in agrum pedes ducenti. omne ge-
 nus enim poma volo sint circa cineres meos, et vinearum largiter.
 valde enim falsum est vivo quidem domos cultas esse, non cu-
 rari eas, ubi diutius nobis habitandum est. et ideo ante omnia
 adici volo: "hoc monumentum heredem non sequitur". ceterum *10*
 erit mihi curae, ut testamento caveam, ne mortuus iniuriam ac-
 cipiam. praeponam enim unum ex libertis sepulcro meo custo-
 diae causa, ne in monumentum meum populus cacatum currat.
 te rogo, ut naves etiam monumenti mei facias plenis
 velis euntes, et me in tribunali sedentem praetextatum cum anu-
 lis aureis quinque et nummos in publico de sacculo effundentem; *15*
 scis enim, quod epulum dedi, binos denarios. faciat, si tibi vi-
 detur, et triclinia. facias et totum populum sibi suaviter facien-
 tem. ad dexteram meam ponas statuam Fortunatae meae co-
 lumbam tenentem: et catellam cingulo alligatam ducat: et cica-
 ronem meum, et amphoras copiosas gypsatas, ne effluant vinum.
 et urnam licet fractam sculpas, et super eam puerum plorantem.
 horologium in medio, ut quisquis horas inspiciet, velit nolit, no-
 men meum legat. inscriptio quoque vide diligenter si haec sa-
 tis idonea tibi videtur: "C. Pompeius Trimalchio Maecenatianus *20*
 hic requiescit. huic seviratus absenti decretus est. cum posset
 in omnibus decuriis Romae esse, tamen noluit. pius, fortis, fi-
 delis, ex parvo crevit, sestertium reliquit trecenties, nec unquam
 philosophum audivit. vale: et tu".

72 haec ut dixit Trimalchio, flere coepit ubertim. flebat et *30*
 Fortunata, flebat et Habinnas, tota denique familia, tanquam in
 funus rogata, lamentatione triclinium implevit. immo iam coe-
 peram etiam ego plorare, cum Trimalchio 'ergo' inquit 'cum sci-
 amus nos morituros esse, quare non vivamus? sic vos felices
 videam, coniciamus nos in balneum, meo periculo, non poeni- *35*
 tebit. sic calet tanquam furnus'. 'vero, vero' inquit Habinnas 'de
 una die duas facere, nihil malo' nudisque consurrexit pedibus
 et Trimalchionem plaudentem subsequi coepit.

ego respiciens ad Ascylton 'quid cogitas?' inquam 'ego e-
 nim si videro balneum, statim expirabo'. 'assectemur' ait ille 'et *40*
 dum illi balneum petunt, nos in turba exeamus'. cum haec pla-

4 pingas || 10 sequatur || 18 fortasse triclinia | facies || 22 et unam || 37
 gaudentem || 39 assentemur et in margine al. absentemur

- H cuissent, ducente per porticum Gitone ad ianuam venimus, ubi
 canis catenarius tanto nos tumultu excepit, ut Ascylos etiam in
 pisciuam ceciderit. nec non ego quoque ebrius, qui etiam pictum
 timueram canem, dum natanti opem fero, in eundem gurgitem
 5 tractus sum. servavit nos tamen atriensis, qui interventu suo
 et canem placavit et nos trementes extraxit in siccum. et Gi-
 ton quidem iam dudum se ratione acutissima redemerat a cane;
 quicquid enim a nobis acceperat de cena, latranti sparserat; [at]
 ille advocatus cibo furorem suppresserat. ceterum cum algentes
 10 utique petissemus ab atriense, ut nos extra ianuam emitteret,
 'erras' inquit 'si putas te exire hac posse, qua venisti. nemo
 unquam convivarum per eandem ianuam emissus est; alia in-
 trant, alia exeunt.' quid faciamus homines miserrimi et novi 73
 generis labyrintho inclusi, quibus lavari iam coeperat votum
 15 esse? ultro ergo rogavimus, ut nos ad balneum duceret, pro-
 iectisque vestimentis, quae Giton in aditu siccare coepit, balneum
 intravimus, angustum scilicet et cisternae frigidariae simile, in
 quo Trimalchio rectus stabat. ac ne sic quidem putidissimam eius
 iactationem licuit effugere; nam nihil melius esse dicebat, quam
 20 sine turba lavari, et eo ipso loco aliquando pistrinum fuisse.
 deinde ut lassatus consedit, invitatus balnei sono diduxit usque
 ad cameram os ebrium et coepit Menecratis cantica lacerare, sic-
 ut illi dicebant, qui linguam eius intellegebant. ceteri convivae
 circa labrum manibus nexis currebant et gingilipho ingenti cla-
 25 more sonabant. alii autem [aut] restrictis manibus anulos de pa-
 vimento conabantur tollere aut posito genu cervice post terga
 flectere et pedum extremos pollices tangere. nos, dum alii sibi
 ludos faciunt, in solium, quod Trimalchioni vaporabatur, descen-
 dinus.
 30 ergo ebrietate discussa in aliud triclinium deducti sumus,
 ubi Fortunata disposuerat lautitias [suas] ita ut supra lucernas
 aeneolosque piscatores notaverim et mensas totas ar-
 genteas calicesque circa fictiles inauratos et vinum in conspectu
 sacco defluens. tum Trimalchio 'amici' inquit 'hodie servus
 35 meus barbatoriam fecit, homo praefiscini frugi et micarius. ita-
 que tengomenas faciamus et usque in lucem cenemus'. haec 74
 dicente eo gallus gallinaceus cantavit. qua voce confusus Tri-
 malchio vinum sub mensa iussit effundi lucernamque etiam me-

3 ebrius] expectes conturbatus || 10 puto udique | ianuam suspectum ||
 17 in qua. sine dubio haec Petronianis breviora || 18 fortasse istic | puti-
 dissimam ei actionem || 24 singuli sophos Heinsius || 25 exonabant || 27 malo
 illi || 28 in solo | pervapatur sed in margine al. parabatur || 31 suas ex-
 punctum || 35 babatoriam || 36 tango menas

ro spargi. immo anulum traiecit in dexteram manum et 'non *H*
sine causa' inquit 'hic bucinus signum dedit; nam aut incendium
oportet fiat, aut aliquis in vicinia animam abiciet. longe a no-
bis. itaque quisquis hunc indicem attulerit, corollarium acci-
piet.' dicto citius de vicinia gallus allatus est, quem Trimalchio 5
occidi iussit, ut aeno coctus fieret. laceratus igitur ab illo doc-
tissimo coco, qui paulo ante de porco aves piscesque fecerat, in
caccabum est coniectus. dumque Daedalus potionem ferven-
tissimam haurit, Fortunata mola buxea piper trivit.

sumptis igitur matteis respiciens ad familiam Trimalchio 10
'quid vos' inquit 'adhuc non cenastis? abite, ut alii veniant ad
officium.' subiit igitur alia classis, et illi quidem exclamavere:
'vale Gai', hi autem: 'ave Gai'. hinc primum hilaritas nostra
turbata est; nam cum puer non inspeciosus inter novos intras-
set ministros, invasit eum Trimalchio et osculari diutius coepit. 15
itaque Fortunata, ut ex aequo ius firmum approbaret, male di-
cere Trimalchioni coepit et purgamentum dedecusque praedica-
re, qui non contineret libidinem suam. ultimo etiam adiecit:
'canis'. Trimalchio contra offensus convicio calicem in faciem
Fortunatae immisit. illa tanquam oculum perdidisset, exclama- 20
vit manusque trementes ad faciem suam admovit. consternata
est etiam Scintilla trepidantemque sinu suo texit. immo puer
quoque officiosus urceolum frigidum ad malam eius admovit,
super quem incumbens Fortunata gemere ac flere coepit. contra
Trimalchio 'quid enim?' inquit 'ambubaia non meminit, sed de 25
machina illam sustuli, hominem inter homines feci. at inflat se
tanquam rana, et in sinum suum non sputat, codex, non mulier.
sed hic, qui in pergula natus est, aedes non somniatur. ita ge-
nium meum propitium habeam, curabo, domata sit Cassandra
caligaria. et ego, homo dipundiarius, sestertium centies accipere 30
potui. scis tu me non mentiri. Agatho, unguentarius herae
proximae, seduxit me et "suadeo" inquit "non patiaris genus
tuum interire". at ego dum bonatus ago et nolo videri levis,
ipse mihi asciam in crus impegit. recte, curabo, me unguibus
quaeras. et ut depraesentiarum intelligas, quid tibi feceris: 35
Habinna, nolo, statuum eius in monumento meo ponas, ne mor-
tuus quidem lites habeam. immo, ut sciat me posse malum da-
re, nolo, me mortuum basiet.'

75 post hoc fulmen Habinnas rogare coepit, ut iam desineret
irasci et | 'nemo' inquit 'nostrum non peccat. homines sumus, 40HL

17 trimalchionem || 24 quam *Heinsius* || 25 me misit sede machinam
illam || 27 conspuat

- H* non dei'. | idem et Scintilla flens dixit ac per genium eius Gaium appellando rogare coepit, ut se frangeret. non tenuit ultra lacrimas Trimalchio et 'rogo' inquit 'Habinna, sic peculium tuum fruniscaris: si quid perperam feci, in faciem meam inspue.
- 5 puerum basiavi frugalissimum, non propter formam, sed quia frugi est: decem partes dicit, librum ab oculo legit, thraecium sibi de diariis fecit, artisellium de suo paravit et duas trullas. non est dignus quem in oculis feram? sed Fortunata vetat. ita tibi videtur, fulcipedia? suadeo, bonum tuum concoquas, milva,
- 10 et me non facias ringentem, amasiuncula; alioquin experieris cerebrum meum. nosti me: quod semel destinavi, clavo tabulari fixum est. sed vivorum meminerimus. vos rogo, amici, ut vobis suaviter sit. nam ego quoque tam fui quam vos estis, sed virtute mea ad hoc perveni. corcillum est quod homines facit,
- 15 cetera quisquilia omnia. "bene emo, bene vendo"; alius alia vobis dicet. felicitate dissilio. tu autem, sterteia, etiamnum ploras? iam curabo, fatum tuum plores. sed, ut coeperam dicere, ad hanc me fortunam frugalitas mea perduxit. tam magnus ex Asia veni, quam hic candelabrus est. ad summam, quotidie me solebam ad illum metiri, et ut celerius rostrum barbatus habere, labra de lucerna ungebam. tamen ad delicias [femina] ipsimi [domini] annos quattuordecim fui. nec turpe est, quod dominus iubet. ego tamen et ipsimae [dominae] satis faciebam. scitis, quid dicam: taceo, quia non sum de gloriosis.
- 25 ceterum, quemadmodum di volunt, dominus in domo factus sum, et ecce cepi ipsimi cerebellum. quid multa? coheredem me Caesari fecit, et accepi patrimonium laticlavium. nemini tamen nihil satis est. concupivi negotiari. ne multis vos morer, quinque naves aedificavi, oneravi vinum — et tunc erat
- 30 contra aurum — misi Romam. putares me hoc iussisse: omnes naves naufragarunt, factum, non fabula. uno die Neptunus trecenties sestertium devoravit. putatis me defecisse? non mehercules mi haec iactura gusti fuit, tanquam nihil facti. alteras feci maiores et meliores et feliciores, ut nemo non me virum
- 35 fortem diceret. scitis, magna navis magnam fortitudinem habet. oneravi rursus vinum, lardum, fabam, sepladium, mancipia. hoc loco Fortunata rem piam fecit; omne enim aurum suum, omnia vestimenta vendidit et mi centum aureos in manum posuit. hoc fuit peculii mei fermentum. cito fit, quod di volunt. uno

2 ut effrangeret || 7 arcisellium *Reinesius* || 9 rectius fultipedia aut fulcipedia || 10 facies || 31 neptunno || 33 factum ut videtur primo erat scriptum || 35 scis

Petronii satirae ed. II

- cursu centies sestertium corrotundavi. statim redemi fundos *H*
omnes, qui patroni mei fuerant. aedifico domum, venalicia coe-
mo iumenta; quicquid tangebam, crescebat tanquam favus. post-
quam coepi plus habere, quam tota patria mea habet, manum
de tabula: sustuli me de negotiatione et coepi liberos faenerare. 5
et sane nolentem me negotium meum agere exhortavit mathe-
maticus, qui venerat forte in coloniam nostram, Graeculio, Se-
rapa nomine, consiliator deorum. hic mihi dixit etiam ea, quae
oblitus eram; ab acia et acu mi omnia exposuit; intestinas meas
noverat, tantum quod mihi non dixerat, quid pridie cenaveram. 10
77 putasses illum semper mecum habitasse. rogo, Habinna — pu-
to, interfuisti —: “tu dominam tuam de rebus illis fecisti. tu
parum felix in amicos es. nemo unquam tibi parem gratiam re-
fert. tu latifundia possides. tu viperam sub ala nutricas” et,
quod vobis non dixerim, et nunc mi restare vitae annos triginta 15
et menses quattuor et dies duos. praeterea cito accipiam here-
ditatem. hoc mihi dicit fatus meus. quod si contigerit fundos
Apuliae iungere, satis vivus pervenero. interim dum Mercurius
vigilat, aedificavi hanc domum. ut scitis, casula erat; nunc tem-
plum est. habet quattuor cenationes, cubicula viginti, porticus 20
marmoratas duas, susum cenationem, cubiculum in quo ipse
dormio, viperae huius sessorium, ostiarii cellam perbonam; hos-
pitium hospites capit. ad summam, Scaurus cum huc venit,
nusquam mavoluit hospitari, et habet ad mare paternum hos-
pitium. et multa alia sunt, quae statim vobis ostendam. cre- 25
dite mihi: assem habeas, assem valeas; habes, habebis. sic
amicus vester, qui fuit rana, nunc est rex. interim, Stiche,
profer vitalia, in quibus volo me efferri. profer et unguentum
et ex illa amphora gustum, ex qua iubeo lavari ossa mea.’
78 non est moratus Stichus, sed et stragulam albam et prae- 30
textam in triclinium attulit
iussitque nos tentare, an bonis lanis essent confecta. tum sub-
ridens ‘vide tu’ inquit ‘Stiche, ne ista mures tangant aut tine-
ae; alioquin te vivum comburam. ego gloriosus volo efferri, ut
totus mihi populus bene imprecetur.’ statim ampullam nardi 35
aperuit omnesque nos unxit et ‘spero’ inquit ‘futurum ut aequae
me mortuum iuvet tanquam vivum.’ nam vinum quidem in vi-
narium iussit infundi et ‘putate vos’ ait ‘ad parentalia mea invi-
tatos esse.’

5 per liberos *Heinsius* || 6 nolente | exoravit *sed in margine* al. ex-
hortavit || 10 mihi *additum in margine* || 12 rebus pusillis *Heinsius* || 15
etiam nunc *lahnus* || 19 cusue erat || 21 marmoratis duos | cellationem ||
24 mavolt *Heinsius*

H ibat res ad summam nauseam, cum Trimalchio ebrietate turpissima gravis novum acroama, cornicines, in triclinium iussit adduci, fultusque cervicalibus multis extendit se super torum extremum et 'singite me' inquit 'mortuum esse. dicite aliquid
 5 belli.' consonuere cornicines funebri strepitu. unus praecipue servus libitinarii illius, qui inter hos honestissimus erat, tam valde intonuit, ut totam concitaret viciniam. itaque vigiles, qui custodiebant vicinam regionem, rati ardere Trimalchionis domum, effregerunt ianuam subito et cum aqua securibusque tu-
 10 multuari suo iure coeperunt. nos occasionein opportunissimam nacti Agamemnoni verba dedimus raptimque tam plane quam ex incendio fugimus.

L | neque fax ulla in praesidio erat, quae iter aperiret erran- 79
 tibus, nec silentium noctis iam mediae promittebat occurrenti-
 15 um lumen. accedebat huc ebrietas et imprudentia locorum etiam interdiu obfutura. itaque cum hora paene tota per omnes scrupos gastrarumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gitonis sumus. prudens enim [pridie], cum luce etiam clara timeret errorem, omnes pi-
 20 las columnasque notaverat creta, quae lineamenta evicerunt spississimam noctem et notabili candore ostenderunt errantibus viam. quamvis non minus sudoris habuimus etiam postquam ad stabulum pervenimus. anus enim ipsa inter deversitores diutius ingurgitata ne ignem quidem admotum sensisset. et forsitan
 25 pernoctassemus in limine, ni tabellarius Trimalchionis intervenisset X veliculis dives. non diu ergo tumultuatus stabuli ianuam effregit et nos per eandem intro admisit

*

qualis nox fuit illa, di deaque,
 quam mollis torus. haesimus calentes
 30 et transfudimus hinc et hinc labellis
 errantes animas. valet, curae
 mortales. ego sic perire coepi.
 sine causa gratulor mihi. nam cum solutus inero remissem
 ebrias manus, Ascyrtos, omnis iniuriae inventor, subduxit mihi
 35 nocte puerum et in lectum transtulit suum, volutatusque liberi-
 us cum fratre non suo, sive non sentiente iniuriam sive dissimulante, indormivit alienis amplexibus oblitus iuris humani.

6 libertinarii unde coniciat aliquis qui inter hos libertinos || 11 plane tamquam Iaknius || 16 obscura || 17 scirpos || 20 certaue || 23 lautius Iacobius || 26 tentavi advectis || 27 intro] terram || 33 amissem

itaque ego ut experrectus pertrectavi gaudio despoliatum torum *L*

si qua est amantibus fides, ego dubitavi, an utrumque traicerem gladio somnumque morti iungerem. tutius dein secutus consilium Gitona quidem verberibus excitavi, Ascylton autem truci intuens vultu 'quoniam' inquam 'fidem scelere violasti et com-
munem amicitiam, res tuas ocius tolle et alium locum, quem polluas, quaere.' non repugnavit ille, sed postquam optima fide partiti manubias sumus, 'age' inquit 'nunc et puerum divida-
80 mus.' iocari putabam discedentem. at ille gladio parricidali manu strinxit et 'non frueris' inquit 'hac praeda, super quam solus incumbis. partem meam necesse est vel hoc gladio contemptus abscidam.'

idem ego ex altera parte feci et intorto circa brachium palio composui ad proeliandum gradum. inter hanc miserorum dementiam infelicissimus puer tangebatur utriusque genua cum
fletu petebatque suppliciter, ne Thebanum par humilis taberna
spectaret, neve sanguine mutuo pollueremus familiaritatis clarissimae sacra. 'quod si utique' proclamabat 'facinore opus est, nudo ecce iugulum, convertite huc manus, imprimate mucrones. ego mori debeo, qui amicitiae sacramentum delevi.' inhibuimus
20 ferrum post has preces, et prior Ascyltos 'ego' inquit 'finem discordiae imponam. puer ipse, quem vult, sequatur, ut sit illi saltem in eligendo fratre [salva] libertas.' ego qui vetustissimam consuetudinem putabam in sanguinis pignus transisse, nihil
timui, immo condicionem praecipiti festinatione rapui commi-
25 sique iudici litem. qui ne deliberavit quidem, ut videretur cunctatus, verum statim ab extrema parte verbi consurrexit et fratrem Ascylton elegit. fulminatus hac pronuntiatione, sic ut eram, sine gladio in lectulum decidi, et attulissem mihi damnatus manus, si non inimici victoriae invidissem. egreditur su-
30 perbus cum praemio Ascyltos et paulo ante carissimum sibi commilitonem fortunaeque etiam similitudine parem in loco peregrino destituit abiectum.

nomen amicitiae sic, quatenus expedit, haeret;	<i>LO</i>
calculus in tabula mobile ducit opus.	35
cum fortuna manet, vultum servatis, amici;	
cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.	

grex agit in scaena mimum: pater ille vocatur,
filius hic, nomen divitis ille tenet.

40

9 *simpliciter* haec dicentem || 12 *contentus* abscidam || 25 *puto* arripui ac deinde ei iudici || 34 *si* || 36 *dum Iahnus* || 37 *cedit Richardus* || 39 *quattuor hos versus huc inlatos puto aliunde*

L0

mox ubi ridendas inclusit pagina partes,
vera redit facies, dum simulata perit.

- nec diu tamen lacrimis indulsi, sed veritus, ne Menelaus 81
etiam antescholarius inter cetera mala solum me in deversorio
5 inveniret, collegi sarcinulas locumque secretum et proximum li-
tori maestus conduxī. ibi triduo inclusus redeunte in animum
solitudine atque contemptu verberabam aegrum planctibus pec-
L tus | et inter tot altissimos gemitus frequenter etiam proclama-
bam: 'ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum
10 etiam innocentibus mare? effugi iudicium, harenae imposui,
hospitem occidi, ut inter *tot* audaciae nomina mendicus, exul,
in deversorio Graecae urbis iacerem desertus? et quis hanc
mihi solitudinem imposuit? adolescens omni libidine impurus
et sua quoque confessione dignus exilio, stupro liber, stupro in-
15 genuus, cuius anni ad tesseram venerunt, quem tanquam puel-
lam conduxit etiam qui virum putavit. quid ille alter? qui [tan-
quam] die togae virilis stolam sumpsit, qui ne vir esset, a matre
persuasus est, qui opus muliebre in ergastulo fecit, qui post-
quam conturbavit et libidinis suae solum vertit, reliquit veteris
20 amicitiae nomen et, pro pudor, tanquam mulier secutuleia uni-
us noctis tactu omnia vendidit. iacent nunc amatores obligati
noctibus totis, et forsitan mutuis libidinibus attriti derident soli-
tudinem meam. sed non impune. nam aut vir ego liberque non
sum, aut noxio sanguine parentabo iniuriae meae.'
- 25 haec locutus gladio latus cingo, et ne infirmitas militiam 82
perderet, largioribus cibis excito vires. mox in publicum prosi-
lio furentisque more omnes circumeo porticus. sed dum atto-
nito vultu efferatoque nihil aliud quam caedem et sanguinem
cogito frequentiusque manum ad capulum, quem devoveram,
30 refero, notavit me miles, sive ille planus fuit sive nocturnus
grassator, et 'quid tu' inquit 'commilito, ex qua legione es aut
cuius centuria?' cum constantissime et centurionem et legio-
nem essem ementitus, 'age ergo' inquit ille 'in exercitu vestro
phaecasiati milites ambulant?' cum deinde vultu atque ipsa tre-
35 pidatione mendacium prodidissem, ponere *me* iussit arma et
malo cavere. despoliatus ergo, immo praecisa ultione retro ad
deversorium tendo paulatimque temeritate lapsa coepi grassa-
toris audaciae gratias agere

*

1 machina coniecti || 2 dissimulata || 14 exitio *Pithoeana* || 15 venerunt
|| 16 alter die qui tanquam togae || 25 cingor || 28 *expectamus* efferatoque
incedo ac deinde cogitans || 29 evolveram tentavi || 36 immo] *fortasse* armis
|| 37 lassata

non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit L
 Tantalus infelix, quem sua vota premunt.
 divitis haec magni facies erit, omnia circum
 qui tenet et sicco concoquit ore famem.

non multum oportet consilio credere, quia suam habet 5
 fortuna rationem

*

83 in pinacothecam perveni vario genere tabularum mirabi-
 lem. nam et Zeuxidos manus vidi nondum vetustatis iniuria
 victas, et Protogenis rudimenta cum ipsius naturae veritate cer-
 tantia non sine quodam horrore tractavi. iam vero Apellis quam 10
 Graeci *μονόκνημον* appellant, etiam adoravi. tanta enim subti-
 litate extremitates imaginum erant ad similitudinem praecisae,
 ut crederes etiam animorum esse picturam. hinc aquila ferebat
 caelo sublinis Idaeum, illinc candidus Hylas repellebat impro-
 bam Naida. damnabat Apollo noxias manus lyramque resolu- 15
 tam modo nato flore honorabat. inter quos etiam pictorum
 amantium vultus tanquam in solitudine exclamavi: 'ergo amor
 etiam deos tangit. Iuppiter in caelo suo non invenit quod dili-
 geret, sed peccaturus in terris nemini tamen iniuriam fecit.
 Hylan Nympha praedata temperasset amoris suo, si venturum ad 20
 interdictum Herculem credidisset. Apollo pueri umbram revo-
 cavit in florem, et omnes fabulae quoque sine aemulo habuerunt
 complexus. at ego in societatem recepi hospitem Lycurg ocru-
 deliorem.'

ecce autem, ego dum cum ventis litigo, intravit pinacotheca-
 senex canus, exercitati vultus et qui videretur nescio quid 25
 magnum promittere, sed cultu non proinde speciosus, ut facile
 appareret eum *ex* hac nota litteratorum esse, quos odisse divites
 solent. is ergo ad latus constitit meum

*

'ego' inquit 'poeta sum et ut spero, non humillimi spiritus,
 si modo coronis aliquid credendum est, quas etiam ad immeritos 30
 deferre gratia solet. "quare ergo" inquis "tam male vestitus
 es?" propter hoc ipsum. amor ingenii neminem unquam divi-
 tem fecit.

| qui pelago credit, magno se faenore tollit; LO

1 hoc tetrastichon post p. 14, 3 ante p. 21, 34 olim locum habuit || 3
 omnia cernens libri, omnia late Fulgentius || 4 tenet Fulgentius: timet libri
 || 11 monocremou || 13 fortasse hic et illic || 14 deum || 18 eligeret et || 20
 imperasset || 22 habuerunt sine aemulo pars librorum || 27 literatum || 30
 imperitos

LO qui pugnas et castra petit, praecingitur auro;
 vilis adulator picto iacet ebrius ostro,
 et qui sollicitat nuptas, ad praemia peccat:
 sola pruinosis horret facundia pannis
 5 atque inopi lingua desertas invocat artes.
 non dubie ita est: si quis vitiorum omnium inimicus rectum iter 84
 vitae coepit insistere, primum propter morum differentiam odium
 habet; quis enim potest probare diversa? deinde qui solas ex-
 truere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi,
 10 quam quod ipsi tenent. insectantur itaque, quacunque ratione
 possunt, literarum amatores, ut videantur illi quoque infra pe-
 cuniam positi'

*

L | 'nescio quo modo bonae mentis soror est paupertas'

*

'vellem, tam innocens esset frugalitatis meae hostis, ut de
 15 leniri posset. nunc veteranus est latro et ipsis lenonibus doc-
 tior'

*

'in Asiam cum a quaestore essem stipendio eductus, hos- 85
 pitium Pergami accepi. ubi cum libenter habitarem non solum
 propter cultum aedicularum, sed etiam propter hospitis formo-
 20 sissimum filium, excogitavi rationem, qua non essem patri fa-
 miliae suspectus amator. quotiescunque enim in convivio de usu
 formosorum mentio facta est, tam vehementer excandui, tam se-
 vera tristitia violari aures meas obsceno sermone nolui, ut me
 mater praecipue tanquam unum ex philosophis intueretur. iam
 25 ego coeperam ephebum in gymnasium deducere, ego studia eius
 ordinare, ego docere ac praecipere, ne quis praedator corporis
 admitteretur in domum

*

forte cum in triclinio iaceremus, quia dies sollemnis ludum
 artaverat pigritiamque recedendi imposuerat hilaritas longior,
 30 fere circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. itaque ti-
 midissimo murmure votum feci et "domina" inquam "Venus, si
 ego hunc puerum basiavero, ita utile non sentiat, cras illi par co-
 lumbarum donabo". audito voluptatis pretio puer stertere coe-
 pit. itaque aggressus simulantem aliquot basiolis invasi. con-
 35 tentus hoc principio bene mane surrexi electumque par colum-
 barum attuli expectanti ac me voto exsolvi. proxima nocte cum 86

7 inspicere || 10 iactantur || 11 malo illae et positae || 17 nomen nar-
 rantis adpositum erat Eumolpus || 29 tentavi ampliaverat

idem liceret, mutavi optionem et "si hunc" inquam "tractavero L
 improba manu, et ille non senserit, gallos gallinaceos pugnacis-
 simos duos donabo patienti." ad hoc votum ephebus ultro se
 admovit et, puto, vereri coepit, ne ego obdormiscerem. indulsi
 ergo sollicito, totoque corpore citra summam voluptatem me in- 5
 gurgitavi. deinde ut dies venit, attuli gaudenti quod promise-
 ram. ut tertia nox licentiam dedit, consurrexi
 ad aurem male dormientis "dii" inquam "immortales, si ego
 huic dormienti abstulero coitum plenum et optabilem, pro hac
 felicitate cras puero asturconem Macedonicum optimum donabo, 10
 cum hac tamen exceptione, si ille non senserit." nunquam alti-
 ore somno ephebus obdormivit. itaque primum implevi laeten-
 tibus papillis manus, mox basio inhaesi, deinde in unum omnia
 vota coniunxi. mane sedere in cubiculo coepit atque expectare
 consuetudinem meam. scis quanto facilius sit, columbas gallos- 15
 que gallinaceos emere quam asturconem, et praeter hoc etiam
 timebam, ne tam grande munus suspectam faceret humanita-
 tem meam. ego aliquot horis spatiatum in hospitium reverti ni-
 hilque aliud quam puerum basiavi. at ille circumspiciens ut cer-
 vicem meam vinxit amplexu, "rogo" inquit "domine, ubi est 20
 asturco?"

*

- 87 cum ob hanc offensam praeclusissem mihi aditum, quem
 feceram, iterum ad licentiam redii. interpositis enim paucis
 diebus, cum similis casus nos in eandem fortunam rettulisset,
 ut intellexi stertere patrem, rogare coepi ephebum, ut reverte- 25
 retur in gratiam mecum, id est ut pateretur satis fieri sibi, et
 cetera quae libido distenta dictat. at ille plane iratus nihil aliud
 dicebat nisi hoc: "aut dormi, aut ego iam dicam patri." nihil
 est tam arduum, quod non improbitas extorqueat. dum dicit:
 "patrem excitabo", irrepsi tamen et male repugnanti gaudium 30
 extorsi. at ille non indelectatus nequitia mea, postquam diu
 questus est deceptum se et derisum tractatumque inter con-
 discipulos, quibus iactasset censum meum, "videris tamen" in-
 quit "non ero tui similis. si quid vis, fac iterum." ego vero
 deposita omni offensa cum puero in gratiam redii usque be- 35
 neficio eius in somnum delapsus sum. sed non fuit contentus
 iteratione ephebus plenae maturitatis et annis ad patiendum ge-
 stientibus. itaque excitavit me sopitum et "numquid vis?" in-
 quit. et non plane iam molestum erat munus. utcunque igitur

4 obdormissem || 6 quicquid promiseram || 18 ergo *Tornaesiana* || 20
 iunxit || 33 sensum || 39 *forlasse* inquit, etiam? plane

L inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat, accepit, rursusque in somnum decidi gaudio lassus. interposita minus hora pungere me manu coepit et dicere: "quare non facimus?" tum ego totiens excitatus plane vehementer excandui et reddidi illi
5 voces suas: "aut dormi, aut ego iam patri dicam"

*

erectus his sermonibus consulere prudentiorem coepi 88
aetates tabularum et quaedam argumenta mihi obscura simulque causam desidia praesentis excutere, cum pulcherrimae artes perissent, inter quas pictura ne minimum quidem sui vestigium reliquisset. tum ille 'pecuniae' inquit 'cupiditas haec tropica instituit. | priscis enim temporibus, cum adhuc nuda virtus place-
LO ret, vigeabant artes ingenuae summumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum saeculis diu lateret. itaque herbarum omnium sucos Democritus expressit, et ne lapidum vir-
15 gultorumque vis lateret, aetatem inter experimenta consumpsit. Eudoxos quidem in cacumine excelsissimi montis consenuit, ut astrorum caelique motus deprehenderet, et Chrysippus, ut ad inventionem sufflueret, ter elleboro animum deterisit. verum ut ad plastas converterar, Lysippum statuæ unius lineamentis inhaerentem inopia extinxit, et Myron, qui paene animas hominum ferarumque aere comprehenderat, non invenit heredem. at nos vino scortisque demersi ne paratas quidem artes audemus cognoscere, sed accusatores antiquitatis vitia tantum docemus et discimus. ubi est dialectica? ubi astronomia? ubi sapientiae
25 cultissima via? quis unquam venit in templum et votum fecit, si ad eloquentiam pervenisset? quis, si philosophiae fontem attingisset? ac ne bonam quidem mentem aut bonam valitudinem petunt, sed statim antequam limen Capitolii tangant, alius donum promittit, si propinquum divitem extulerit, alius, si thesaurum effoderit, alius, si ad trecenties sestertium salvus pervenerit. ipse senatus, recti bonique praeceptor, mille pondo auri Capitolio promittere solet, et ne quis dubitet pecuniam concupiscere, Iovem quoque peculio exornat. noli ergo mirari, si pictura defecit, cum omnibus diis hominibusque formosior videatur
35 tur massa auri, quam quicquid Apelles Phidiasque, Graeculi delirantes, fecerunt. sed video te totum in illa haerere tabula, 89 quae Troiae halosin ostendit. itaque conabor opus versibus pandere:

13 itaque hercula herbarum O || 16 quidem om. florilegia || 19 revertar O || 21 comprehendit O || 25 consultissima libri praeter Parisinum 6842 D | inquam plerique libri, dudum florilegia || 33 exorat

- iam decima maestos inter ancipites metus
 Phrygas obsidebat messis et vatis fides
 Calchantis atro dubia pendebat metu,
 cum Delio profante caesi vertices
- 5 Idae trahuntur scissaque in molem cadunt
 robora, minacem quae figurarent equum.
 aperitur ingens antrum et obducti specus,
 qui castra caperent. huc decenni proelio
 irata virtus abditur, stipant graves
- 10 Danaï recessus, in suo voto latent.
 o patria, pulsas mille credidimus rates
 solumque bello liberum: hoc titulus fero
 incisus, hoc ad furta compositus Sinon
 firmabat et mens semper in damnum potens
- 15 iam turba portis libera ac bello carens
 in vota properat. fletibus manant genae
 mentisque pavidæ gaudium lacrimas habet.
 quas metus abegit. namque Neptuno sacer
 crinem solutus omne Laocoon replet
- 20 clamore vulgus. mox reducta cuspidē
 uterum notavit, fata sed tardant manus,
 ictusque resistit et dolis addit fidem.
 iterum tamen confirmat invalidam manum
 altaque bipenni latera pertentat. fremit
- 25 captiva pubes intus, et dum murmurat,
 roborea moles spirat alieno metu.
 ibat iuventus capta, dum Troiam capit,
 bellumque totum fraude ducebat nova.
- ecce alia monstra: celsa qua Tenedos mare
- 30 dorso replevit, tumida consurgunt freta
 undaque resultat scissa tranquillo minor,
 qualis silenti nocte remorum sonus
 longe refertur, cum premunt classes mare
 pulsumque marmor abiete imposita gemit.
- 35 respicimus: angues orbibus geminis ferunt
 ad saxa fluctus, tumida quorum pectora
 rates ut altae lateribus spumas agunt.
 dat cauda sonitum, liberae ponto iubae

6 figurabant || 7 conieci paratur || 9 durata *Burmānus* || 10 recessus Danaï et in voto *O* || 13 fata || 14 meus semper *Autissiodurensis*: mendatium semper *Parisinus* 6842 *D*, mendatium reliqui | inpotens conieci || 16 properant || 22 letusque *libri praeter Autissiodurensium* || 27 et 28 post 53 collocat *Iahnus*, post 10 ego || 31 tranquillo mari *Tollius* || 38 pontem aut pontum

- L0 consentiunt luminibus, fulmineum iubar
 incendit aequor sibilisque undae tremunt. 40
 stupuere mentes. infulis stabant sacri
 Phrygioque cultu gemina nati pignora
 Lauconte. quos repente tergoribus ligant
 angues corusci. parvulas illi manus
 ad ora referunt, neuter auxilio sibi, 45
 uterque fratri: transtulit pietas vices
 morsque ipsa miseros mutuo perdit metu.
 accumulat ecce liberum funus parens,
 infirmus auxiliator. invadunt virum
 iam morte pasti membraque ad terram trahunt. 50
 iacet sacerdos inter aras victima
 terramque plangit. sic profanatis sacris
 peritura Troia perdidit primum deos.
 iam plena Phoebe candidum extulerat iubar
 minora ducens astra radianti face, 55
 cum inter sepultos Priamidas nocte et mero
 Danaï relaxant claustra et effundunt viros.
 tentant in armis se duces, ceu ubi solet
 nodo remissus Thessali quadrupes iugi
 cervicem et altas quatere ad excursum iubas. 60
 gladios retractant, commovent orbes manu
 bellumque sumunt. hic graves alius mero
 obtruncat et continuat in mortem ultimam
 somnos, ab aris alius accendit faces
 contraque Troas invocat Troiae sacra. 65
 L | * ex is, qui in porticibus spatiabantur, lapides in Eumol- 90
 pum recitantem miserunt. at ille, qui plausum ingenii sui no-
 verat, operuit caput extraque templum profugit. timui ego, ne
 me poetam vocaret. itaque subsecutus fugientem ad litus per-
 5 veni, et ut primum extra teli coniectum licuit consistere, 'rogo'
 inquam 'quid tibi vis cum isto morbo? minus quam duabus hor-
 ris mecum moraris,' et saepius poetice quam humane locutus
 es. itaque non miror, si te populus lapidibus persequitur. ego
 quoque sinum meum saxis onerabo, ut quotiescunque coeperis
 10 a te exire, sanguinem tibi a capite mittam'. movit ille vultum
 et 'o mi' inquit 'adulescens, non hodie primum auspicatus sum.
 immo quoties theatrum, ut recitarem aliquid, intravi, hac me

39 *corruptus*. tentavi anguineum || 47 *conieci* moraque || 59 nudo || 63
 noctem Dousa || 64 avaris || 10 movit] haec et de proximis complura in ar-
 tibus redacta || 12 hic vel hec

adventicia excipere frequentia solet. ceterum ne [et] tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abstinebo.' 'immo' inquam ego 'si eiuras hodiernam bilem, una cenabimus'

*

mando aedicularum custodi cenulae officium

*

- 91 video Gitona cum linteis et strigilibus parieti applicitum 5
tristem confusumque. scires, non libenter servire. itaque ut
experimentum oculorum caperem
convertit ille solum gaudio vultum et 'miserere' inquit
'frater. ubi arma non sunt, libere loquor. eripe me latroni
cruento et qualibet saevitia poenitentiam iudicis tui puni. satis
magnum erit misero solacium, tua voluntate cecidisse.' suppri- 10
mere ego querellam iubeo, ne quis consilia deprehenderet, re-
lictisque Eumolpo — nam in balneo carmen recitabat — per
tenebrosam et sordidam egressum extraho Gitona raptimque in
hospitium meum pervolo. praeculis deinde foribus invado pec- 15
tus amplexibus et perfusum os lacrimis vultui meo consero. diu
vocem neuter invenit; nam puer etiam singultibus crebris amabile
pectus quassaverat. 'o facinus' inquam 'indignum, quod amo
te quamvis relictus, et in hoc pectore, cum vulnus ingens fuerit,
cicatrix non est. quid dicis, peregrini amoris concessio? dignus 20
hac iniuria fui?' postquam se amari sensit, supercilium altius
sustulit

*

'nec amoris arbitrium ad alium iudicem detuli. sed nihil
iam queror, nihil iam memini, si bona fide poenitentiam com-
mendas'. haec cum inter gemitus lacrimasque fudissem, deter- 25
sit ille pallio vultum et 'quaeso' inquit 'Encolpi, fidem memoriae
 tuae appello: ego te reliqui, an tu me prodidisti? equidem fa-
teor et prae me fero: cum duos armatos viderem, ad fortiorem
confugi'. exosculatus pectus sapientia plenum inieci cervicibus
manus, et ut facile intellegeret redisse me in gratiam et optima 30
fide reviviscentem amicitiam, toto pectore adstrinxi.

- 92 et iam plena nox erat mulierque cenae mandata curaverat,
cum Eumolpus ostium pulsat. interrogo ego: 'quot estis?' obi-
terque per rimam foris speculari diligentissime coepi, num A-
scyltos una venisset. deinde ut solum hospitem vidi, momento 35

2 rixam Richardus. dubito autem an plura omissa sint talia ita bene
vivam ut iam || 10 sententiam pro poenitentia Scaligeranus primo || 16 vul-
tu meo contero || 23 tuli aut tulit || 24 emendas || 31 amicitiam] omissa ver-
bum et puerum

- L* recepi. ille ut se in grabatum reiecit viditque Gitona in conspectu ministrantem, movit caput et 'laudo' inquit 'Ganymedem. oportet hodie bene sit.' non delectavit me tam curiosum principium timuique, ne in contubernium recepissem Ascyli parem.
- 5 instat Eumolpus, et cum puer illi potionem dedisset, 'malo te' inquit 'quam balneum totum' siccatoque avide poculo negat sibi unquam acidius fuisse. 'nam et dum labor' ait 'paene vapulavi, quia conatus sum circa solium sedentibus carmen recitare, et postquam de balneo tanquam de theatro eiectus sum, circuire
- 10 omnes angulos coepi et clara voce Encolpion clamitare. ex altera parte iuvenis nudus, qui vestimenta perdiderat, non minore clamoris indignatione Gitona flagitabat. et me quidem pueri tanquam insanum imitatione petulantissima deriserunt, illum autem frequentia ingens circumvenit cum plausu et admiratione timidissima. habebat enim inguinum pondus tam grande, ut ipsum hominem laciniam fascini crederes. o iuvenem laboriosum: puto illum pridie incipere, postero die finire. itaque statim invenit auxilium; nescio quis enim, eques Romanus ut aiebant infamis, sua veste errantem circumdedit ac domum ab-
- 20 duxit, credo, ut tam magna fortuna solus uteretur. at ego ne mea quidem vestimenta ab officioso custode recepissem, nisi notorem dedissem. tanto magis expedit inguina quam ingenia fricare.' haec Eumolpo dicente mutabam ego frequentissime vultum, iniuriis scilicet inimici mei hilaris, commodis tristis. ut-
- 25 cunque tamen, tanquam non agnoscerem fabulam, tacui et cenae ordinem explicui

*

'vile est, quod licet, et animus errore lentus iniurias diligit. 93

ales Phasiacis petita Colchis

atque Afrae volucres placent palato,

30 quod non sunt faciles: at albus anser

et pictis anas renovata pennis

plebeium sapit. ultimis ab oris

attractus scarus atque arata Syrtis

si quid naufragio dedit, probatur.

35 nullus iam gravis est. amica vincit

uxorem. rosa cinnamum veretur.

quicquid quaeritur, optimum videtur.'

'hoc est' inquam 'quod promiseras, ne quem hodie versum 94

8 at || 24 nostri *Tornaesiana* || 27 intentus conieci | 31 atagen opaca pennis *Tornaesiana* hunc versum inter Colchis et atque collocans. avis florilegium. metro convenit involuta

faceres? per fidem, saltem nobis parce, qui te nunquam lapidavimus. nam si aliquis ex is, qui in eodem synoecio potant, nomen poetae olfecerit, totam concitabit viciniam et nos omnes sub eadem causa obruet. miserere et aut pinacothecam aut balneum cogita.' sic me loquentem obiurgavit Giton, mitissimus puer, et negavit recte facere, quod seniori conviciarer simulque oblitus officii mensam, quam humanitate posuissem, contumelia tollerem, multaue alia moderationis verecundiaeque verba, quae formam eius egregie decebant

*

| 'o felicem' inquit 'matrem tuam, quae te talem peperit: macte virtute esto. raram fecit mixturam cum sapientia forma. itaque ne putes te tot verba perdidisse, amatorem invenisti. ego laudes tuas carminibus implebo. ego paedagogus et custos etiam quo non iusseris, sequar. nec iniuriam Encolpius accipit, alium amat.' profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abstulit gladium; alioquin quem animum adversus Ascyilton sumpseram, eum in Eumolpi sanguinem exercuissem. nec fefellit hoc Gitona. itaque extra cellam processit, tanquam aquam peteret, iramque meam prudenti absentia extinxit. paululum ergo intepecente saevitia 'Eumolpe' inquam 'iam malo vel carminibus loquaris, quam eiusmodi tibi vota proponas. et ego iracundus sum, et tu libidinosus: vide, quam non conveniat his moribus. puta igitur me furiosum esse, cede insaniae, id est ocius foras exi.' | confusus hac denuntiatione Eumolpus non quaesivit iracundiae causam, sed continuo limen egressus adduxit repente ostium cellae meque nihil tale expectantem inclusit, exemitque raptim clavem et ad Gitona investigandum cucurrit.

inclusus ego suspensio vitam finire constitui. et iam semicinctio lecti stantis ad parietem spondam vinxeram cervicesque nodo condebam, cum reseratis foribus intrat Eumolpus cum Gitone meque a fatali iam meta revocat ad lucem. Giton praecipue ex dolore in rabiem efferatus tollit clamorem, me utraque manu impulsus praecipitat super lectum, 'erras' inquit 'Encolpi, si putas contingere posse, ut ante me moriaris. prior coepi; in Ascylii hospitio gladium quaesivi. ego si te non invenissem, periturus per praecipitia fui. et ut scias non longe esse quaerentibus mortem, specta invicem, quod me spectare voluisti.' haec locutus mercenario Eumolpi novaculam rapit et semel iterumque cervice percussa ante pedes collabitur nostros. exclamo ego

10 *praepositum* Eumolpus ad Gitonem || 17 *eum om. libri plerique* || 31 *tramite Iaknius* || 32 *fortasse dumque me*

L attonitus, secutusque labentem eodem ferramento ad mortem
viam quaero. sed neque Giton ulla erat suspicione vulneris lae-
sus, neque ego ullum sentiebam dolorem. rudis enim novacula
et in hoc retusa, ut pueris discentibus audaciam tonsoris daret,
5 instruxerat thecam. ideoque nec mercennarius ad raptum fer-
ramentum expaverat, nec Eumolpus interpellaverat mimicam
mortem.

LO | dum haec fabula inter amantes luditur, deversitor cum 95
parte cenulae intervenit, contemplatusque foedissimam voluta-
tionem iacentium 'rogo' inquit 'ebrii estis, an fugitivi, an utrum-
que? quis autem grabatum illum erexit, aut quid sibi vult tam
furtiva molitio? vos mehercules ne mercedem cellae daretis,
fugere nocte in publicum voluistis. sed non impune. iam enim
faxo sciatis non viduae hanc insulam esse sed M. Mannicii.' ex-
15 clamat Eumolpus 'etiam minaris?' simulque os hominis palma
excussissima pulsat. ille tot hospitum potionibus liberum ur-
ceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus est solvitque claman-
tis frontem et de cella se proripuit. Eumolpus contumeliae im-
patiens rapit ligneum candelabrum sequiturque abeuntem et cre-
20 berrimis ictibus supercilium suum vindicat. fit concursus fami-
liae hospitumque ebriorum frequentia. ego autem nactus
occasionem vindictae Eumolpum excludo, redditaque scordalo
vice sine aemulo scilicet et cella utor et nocte.

interim coctores insulariique mulcant exclusum et alius
25 veru extis stridentibus plenum in oculos eius intentat, alius furca
de carnario rapta statum proeliantis componit. anus praecipue
lippa, sordidissimo praecincta linteo, soleis ligneis imparibus im-
posita, canem ingentis magnitudinis catena trahit instigatque in Eu-
molpon. sed ille candelabro se ab omni periculo vindicabat. vide- 96
30 bamus nos omnia per foramen valvae, quod paulo ante ansa ostioli
rupta laxaverat, favebamque ego vapulanti. Giton autem non
oblitus misericordiae suae reserandum esse ostium succurren-
dumque periclitanti censebat. ego durante adhuc iracundia non
continui manum, sed caput miserantis stricto acutoque articulo
35 percussi. et ille quidem flens consedit in lecto. ego autem alter-
L nos opponebam foramini oculos iniuriaque Eumolpi | velut quodam
LO cibo me replebam | advocationemque commendabam, cum procu-
rator insulae Bargates a cena excitatus a duobus lecticariis in me-
diam rixam perfertur; nam erat etiam pedibus aeger. is ut ra-
biosa barbaraque voce in ebrios fugitivosque diu peroravit, re-

16 liber *O* || 36 iniuriamque Eumolpi advocationemque iungunt *O*. in-
iuriaque Eumolpi advocationem commodabam (sic *Parisinus* 8049) *Scaliger*,
et veluti quodam cibo me replebam cum *Pithoeus*

spiciens ad Eumolpon 'o poetarum' inquit 'disertissime, tu eras? *L*0
et non discedunt ocus nequissimi servi manusque continent a
rixa?'

*

| 'contubernalis mea mihi fastum facit. ita, si me amas, *L*
maledic illam versibus, ut habeat pudorem' 5

*

97 dum Eumolpus cum Bargate in secreto loquitur, intrat sta-
bulum praeco cum servo publico aliaque sane modica frequentia,
facemque fumosam magis quam lucidam quassans haec procla-
mavit: 'puer in balneo paulo ante aberravit, annorum circa xvi,
crispus, mollis, formosus, nomine Giton. si quis eum reddere 10
aut commonstrare voluerit, accipiet nummos mille.' nec longe
a praecone Ascyltos stabat amictus discoloria veste atque in lance
argentea indicium et fidem praeferebat. imperavi Gitoni, ut rap-
tū grabatum subiret annecteretque pedes et manus institis, qui-
bus sponda culcitam ferebat, ac sic ut olim Vlixes Cyclopi arietem 15
adhaesisset, extensus infra grabatum scrutantium eluderet ma-
nus. non est moratus Giton imperium momentoque temporis
inseruit vinculo manus et Vlixem astu simillimo vicit. ego ne
suspicioni relinquerem locum, lectulum vestimentis implevi uni-
usque hominis vestigium ad corporis mei mensuram figuravi. 20

interim Ascyltos ut pererravit omnes cum viatore cellas,
venit ad meam, et hoc quidem pleniorē spem concepit, quo
diligentius oppressulatas invenit fores. publicus vero servus in-
sertans commissuris secures claustrorum firmitatem laxavit. ego
ad genua Ascyli procubui et per memoriam amicitiae perque 25
societatem miseriarum petii, ut saltem ostenderet fratrem. im-
mo ut fidem haberent fictae preces, 'scio te' inquam 'Ascylyte, ad
occidendum me venisse. quo enim secures attulisti? itaque
satis iracundiam tuam: praebeo ecce cervicem, funde sanguinem,
quem sub praetextu quaestionis petisti.' amolitur Ascyltos in- 30
vidiam et se vero nihil aliud quam fugitivum suum dixit quae-
rere, mortem nec hominis concupisse nec supplicis, utique eius
98 quem post fatalem rixam habuisset carissimum. at non servus
publicus tam languide agit, sed raptam cauponi harundinem sub-
ter lectum mittit omniaque etiam foramina parietum scrutatur. 35
subducebat Giton ab ictu corpus et reducto timidissime spiritu
ipsos sciniphes ore tangebat

*

4 praepositum Bargates procurator ad Eumolpum || 15 Vlixes pro arie-
te || 22 quod || 24 commissuras secure Scaligeranus | infirmitatem || 32 ten-
tavi nec honesti aut innocentis hominis || 33 fortasse praeter | habuit

- L* Eumolpus autem, quia effractum ostium cellae neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus et 'mille' inquit 'nummos inveni; iam enim persequar abeuntem praeconem et in potestate tua esse Gitonem meritissima proditione monstrabo.'
- 5 genua ego perseverantis amplector, ne morientes vellet occidere, et 'merito' inquam 'excandesceres, si posses perditum ostendere. nunc inter turbam puer fugit, nec quo abierit, suspicari possum. per fidem, Eumolpe, reduc puerum et vel Ascylo redde.' dum haec ego iam credenti persuadeo, Giton collectione spiritus ple-
- 10 nus ter continuo ita sternutavit, ut grabatum concuteret. ad quem motum Eumolpus conversus salvere Gitona iubet. remota etiam culcita videt Vlixem, cui vel esuriens Cyclops potuisset parcere. mox conversus ad me 'quid est' inquit 'latro? ne deprehensus quidem ausus es mihi verum dicere. inimo ni deus
- 15 quidam humanarum rerum arbiter pendenti puero excussisset indicium, elusus circa popinas errarem'

*

- Giton longe blandior quam ego, primum araneis oleo mendentibus vulnus, quod in supercilio factum erat, coartavit. mox palliolo suo laceratam mutavit vestem, amplexusque iam mitigatum osculis tanquam fomentis aggressus est et 'in tua' inquit
- 20 'pater carissime, in tua sumus custodia. si Gitona tuum amas, incipe velle servare. utinam me solum inimicus ignis lauriret vel hibernum invaderet mare. ego enim omnium scelerum materia, ego causa sum. si perirem, conveniret inimicis'

*

- 25 'ego sic semper et ubique vixi, ut ultimam quamque lucem 99 tanquam non redituram consumerem'

*

- profusis ego lacrimis rogo quaesoque, ut mecum quoque re-deat in gratiam: neque enim in amantium esse potestate furiosam aemulationem. daturum tamen operam, ne aut dicam aut faci-
- 30 am amplius, quo possit offendi. tantum omnem scabitudinem animi tanquam bonarum artium magister deleteret sine cicatrice. 'incultis asperisque regionibus diutius nives haerent, ast ubi aratro domefacta tellus nitet, dum loqueris, levis pruina dilabitur. similiter in pectoribus ira considit: feras quidem mentes obsidet,
- 35 eruditae praelabatur.' 'ut scias' inquit Eumolpus 'verum esse,

4 propositione || 6 proditum || 11 sonitum *Iahnus* || 23 vel) ut || 25 *prae-*
missum Eumolpus || 29 *deest* me || 31 animo | sine dolore *Scaligeranus* || 35
praeterlabitur Tornaesiana

Petronii satirae ed. II

quod dicis, ecce etiam osculo iram finio. itaque, quod bene eveniat, expedit sarcinulas et vel sequimini me vel, si mavultis, ducite.' adhuc loquebatur, cum crepuit ostium impulsum, stetitque in limine barbis horrentibus nauta et 'moraris' inquit 'Eumolpe, tanquam propudium ignores.' haud mora, omnes consurgimus, et Eumolpus quidem mercennarium suum iam olim dormientem exire cum sarcinis iubet. ego cum Gitone quicquid erat, in iter compono et adoratis sideribus intro navigium

*

100 'molestum est quod puer hospiti placet. quid autem? non commune est, quod natura optimum fecit? sol omnibus lucet. 10 luna innumerabilibus comitata sideribus etiam feras ducit ad pabulum. quid aquis dici formosius potest? in publico tamen manant. solus ergo amor furtum potius quam praemium erit? immo vero nolo habere bona, nisi quibus populus inviderit. unus, et senex, non erit gravis; etiam cum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu prodet.' haec ut intra fiduciam posui fraudavique animum dissidentem, coepi somnum obruto tunicula capite mentiri.

sed repente quasi destruentem fortuna constantiam meam eiusmodi vox super coastratum puppis congeniuit: 'ergo me derisit?' et haec quidem virilis et paene auribus meis familiaris animum palpitantem percussit. ceterum eadem indignatione mulier lacerata ulterius excanduit et 'si quis deus manibus meis' inquit 'Gitona imponeret, quam bene exulem exciperent'. uterque nostrum tam inexpectato ictus sono amiserat sanguinem. 25 ego praecipue quasi somnio quodam turbulento circumactus diu vocem collegi tremebundisque manibus Eumolpi iam in soporem labentis laciniam duxi et 'per fidem' inquam 'pater, cuius haec navis est, aut quos vehat, dicere potes?' inquietatus ille moleste tulit et 'hoc erat' inquit 'quod placuerat tibi, ut supra con- 30 stratum navis occuparemus secretissimum locum, ne nos patereris requiescere? quid porro ad rem pertinet, si dixerò Licham Tarentinum esse dominum huiusce navigii, qui Tryphaenam exu- 101 lem Tarentum ferat?' intremui post hoc fulmen attonitus, iuguloque detecto 'aliquando' inquam 'totum me, Fortuna, vici- 35 cisti'. nam Giton quidem super pectus meum positus diu animam egit. deinde ut effusus sudor utriusque spiritum revocavit, comprehendi Eumolpi genua et 'miserere' inquam 'morientium

5 properandum *Tornaesius* || 8 in alter || 10 fecerit *florilegia* || 16 infra || 17 diffidentem *Doussa* || 21 at haec | *fortasse* plane || 24 exciperet

- H* et pro consortio studiorum comoda manum. mors venit, quae, nisi per te non licet, potest esse pro munere.' inundatus hac Eumolpus invidia iurat per deos deasque se neque scire quid acciderit, nec ullum dolum malum consilio adhibuisse, sed mente
 5 simplicissima et vera fide in navigium comites induxisse, quo ipse iam pridem fuerit usurus. 'quae autem hic insidiae sunt' inquit 'aut quis nobiscum Hannibal navigat? Lichas Tarentinus, homo verecundissimus et non tantum huius navigii dominus, quod regit, sed fundorum etiam aliquot et familiae negotiantis,
 10 onus deferendum ad mercatum conducit. hic est Cyclops ille et archipirata, cui vecturam debemus; et praeter hunc Tryphaena, omnium feminarum formosissima, quae voluptatis causa huc atque illuc vectatur.' 'hi sunt' inquit Giton 'quos fugimus' simulque raptim causas odiorum et instans periculum trepidanti
 15 Eumolpo exponit. confusus ille et consilii egens iubet quemque suam sententiam promere et 'fingite' inquit 'nos antrum Cyclopis intrasse. quaerendum est aliquod effugium, nisi naufragium ponimus et communi nos periculo liberamus.' 'inmo' inquit Giton 'persuade gubernatori, ut in aliquem portum navem deducat, non sine praemio scilicet, et affirma ei impatientem maris fratrem tuum in ultimis esse. poteris hanc simulationem et vultus confusione et lacrimis obumbrare, ut misericordia permotus gubernator indulgeat tibi.' negavit hoc Eumolpus fieri posse, 'quia magna' inquit 'navigia portibus se curvatis insinuant, nec
 25 tam cito fratrem defecisse veri simile erit. accedit his, quod forsitan Lichas officii causa visere languentem desiderabit. vides, quam valde nobis expediat, ultro dominum ad fugientes accersere.' sed finge navem ab ingenti posse cursu deflecti et Licham non utique circumiturum aegrorum cubilia: quomodo possumus
 30 egredi nave, ut non conspiciamur a cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis, et quis non dare manum languentibus volet? nudis, et quid erit aliud quam se ipsos proscribere?' 'quin potius' inquit
 35 'ego ad temeritatem confugiimus et per funem lapsi descendimus in scapham praecisoque vinculo reliqua fortunae committimus? nec ego in hoc periculum Eumolpon arcesso. quid enim attinet innocentem alieno periculo imponere? contentus sum, si nos descendentes adjuverit casus.' 'non imprudens' inquit 'consilium' Eumolpos 'si aditum haberet. quis enim non euntes notabit? utique gubernator, qui pervigil nocte siderum quoque motus custodit. et utcumque imponi vel dormienti

1 id est pro || 18 et omni nos || 24 fortasse curva via || 27 accedere ||
 28 urgenti Heiskius || 36 impendere Iacobsius || 37 tentavi adjuverit custos
 || 40 animadvertenti expectes

posset, si per aliam partem navis fuga quaereretur: nunc per *L*
 puppim, per ipsa gubernacula delabendum est, a quorum regi-
 one funis descendit, qui scaphae custodiam tenet. praeterea il-
 lud miror, Encolpi, tibi non succurrisse, unum nautam stationis
 perpetuae interdiu noctuque iacere in scapha, nec posse inde 5
 custodem nisi aut caede expelli aut praecipitari viribus. quod
 an fieri possit, interrogate audaciam vestram. nam quod ad
 meum quidem comitatum attinet, nullum recuso periculum,
 quod salutis spem ostendit. nam sine causa [quidem] spiritum
 tanquam rem vacuum impendere ne vos quidem existimo velle. 10
 videte, numquid hoc placeat: ego vos in duas iam pelles conici-
 am vinctosque loris inter vestimenta pro sarcinis habebo, aper-
 tis scilicet aliquatenus labris, quibus et spiritum recipere possi-
 tis et cibum. conclamabo deinde nocte servos poenam gravio-
 rem timentes praecipitasse se in mare. deinde cum ventum 15
 fuerit in portum, sine ulla suspitione pro sarcinis vos efferam.
 'ita vero' inquam ego 'tanquam solidos alligaturus, quibus non
 soleat venter iniuriam facere, an tanquam eos qui sternutare non
 soleamus nec stertere? an quia hoc genus furti semel [mea] fel-
 liciter cessit? sed finge una die vinctos posse durare: quid ergo, 20
 si diutius aut tranquillitas nos tenuerit aut adversa tempestas?
 quid facturi sumus? vestes quoque diutius vinctas ruga consu-
 mit, et chartae alligatae mutant figuram. iuvenes adhuc laboris
 expertes statuarum ritu patiemur pamos et vincla?'

*

'adhuc aliquod iter salutis quaerendum est. inspicite, quod 25
 ego inveni. Eumolpus tanquam literarum studiosus utique atra-
 mentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores a capillis
 usque ad ungues. ita tanquam servi Aethiopes et praesto tibi
 erimus sine tormentorum iniuria hilares, et permutato colore
 imponemus inimicis.' 'quidni?' inquit Giton 'etiam circumcide 30
 nos, ut Iudaei videamur, et pertunde aures, ut imitemur Arabes, et
 increta facies, ut suos Gallia cives putet: tanquam hic solus col-
 lor figuram possit pervertere et non multa una oporteat consentiant
 [et non] ratione, ut mendacium constet. puta infectam medicamine
 faciem diutius durare posse; finge nec aquae asperginem imposi- 35
 turam aliquam corpori maculam, nec vestem atramento adhae-
 suram, quod frequenter etiam non accersito ferrumine infigitur:
 age, numquid et labra possumus tumore teterrimo implere?
 numquid et crines calamistro convertere? numquid et frontes

3 scribendum scapham tenet || 19 Menelao feliciter Iahnus || 30 quid tu
 Tornaesiana || 34 natione || 37 quae et inficitur Munckerus

L cicatricibus scindere? numquid et crura in orbem pandere?
 numquid et talos ad terram deducere? numquid *et* barbam per-
 egrina ratione figurare? color arte compositus inquinat corpus,
 non mutat. audite, quid amenti succurrerit: praeligemus ve-
 5 stibus capita et nos in profundum mergamus.' 'ne istud dii ho- 103
 minesque patiantur' Eumolpus exclamat 'ut vos tam turpi exitu
 vitam finiatis. immo potius facite, quod iubeo. mercennarius
 meus, ut ex novacula comperistis, tonsor est: hic continuo ra-
 dat utriusque non solum capita, sed etiam supercilia. sequar
 10 ego frontes notans inscriptione sollerti, ut videamini stigmatem
 esse puniti. ita eadem literae et suspicionem declinabunt quaer-
 rentium et vultus umbra supplicii tegerent.'

non est dilata fallacia, sed ad latus navigii furtim processimus
 capitaque cum superciliis denudanda tonsori prae buimus.
 15 implevit Eumolpus frontes utriusque ingentibus literis et notum
 fugitivorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit.
 unus forte ex vectoribus, qui acclinatus lateri navis exonerabat
 stomachum nausea gravem, notavit sibi ad lunam tonsorem iu-
 tempestivo inhaerentem ministerio, execratusque omen, quod
 20 imitaretur naufragorum ultimum votum, in cubile reiectus est.
 nos dissimulata nauseantis devotione ad ordinem tristitiae redi-
 mus, silentioque compositi reliquas noctis horas male soporati
 consumpsimus

*

'videbatur mihi secundum quietem Priapus dicere: "Encol- 104
 25 pion quod quaeris, scito a me in navem tuam esse perductum."
 exhorruit Tryphaena et 'putes' inquit 'una nos dormisse; nam et
 mihi simulacrum Neptuni, quod Baiis in tetrastilo notaveram, vi-
 debatur dicere: "in nave Lichae Gitona invenies." 'hinc scies'
 inquit Eumolpus 'Epicurum esse hominem divinum, qui eius-
 30 modi ludibria facetissima ratione condemnat'.

ceterum Lichas ut Tryphaenae somnium expiavit, 'quis' in-
 quit 'prohibet navigium scrutari, ne videamur divinae mentis
 opera damnare?'

is qui nocte miserorum furtum deprehenderat, Hesus no-
 35 mine, subito proclamat: 'ergo illi qui sunt, qui nocte ad lunam
 radebantur pessimo medius fidiis exemplo? audio enim non licere
 cuiquam mortalium in nave neque ungues neque capillos deponere,

2 peregrinatione || 4 timenti || 21 non || 22 composito || 24 *praepositum*
 Lichas || 27 Baistor asylo || 31 quid *Burmanner* || 34 laesus omine *Tornae-*
sus || 35 rogo *Iacobsius*

105 nisi cum pelago ventus irascitur.' excanduit Lichas hoc sermone L
 turbatus et 'itane' inquit 'capillos aliquis in nave praecidit, et hoc
 nocte intempesta? attrahite ocius nocentes in medium, ut sciam,
 quorum capitibus debeat navigium lustrari.' 'ego' inquit Eumol-
 pus 'hoc iussi. nec in eodem futuris navigio auspiciis mihi 5
 feci, sed quia nocentes horridos longosque habebant capillos, ne
 viderer de nave carcerem facere, iussi squalorem damnatis au-
 ferri; simul ut notae quoque literarum non adumbratae comarum
 praesidio totae ad oculos legentium acciderent. inter cetera apud
 communem amicam consumpserunt pecuniam meam, a qua illos 10
 proxima nocte extraxi mero unguentisque perfusos. ad sum-
 mam, adhuc patrimonii mei reliquias olent'

*

itaque ut tutela navis expiaretur, placuit quadragenae utri-
 que plagas imponi. nulla ergo fit mora: aggrediuntur nos fu-
 rentes nautae cum funibus tentantque vilissimo sanguine tutelam 15
 placare. et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi.
 ceterum Giton semel ictus tam valde exclamavit, ut Tryphaenae
 aures notissima voce replet. non solum era turbata est, sed
 ancillae etiam omnes familiari sono inductae ad vapulantem de-
 currunt. iam Giton mirabili forma examaverat nautas coepe-
 ratque etiam sine voce saevientes rogare, cum ancillae pariter 20
 proclamant: 'Giton est, Giton, inhibete crudelissimas manus;
 Giton est, domina, succurre'. deflectit aures Tryphaena iam
 sua sponte credentes raptimque ad puerum devolat. Lichas,
 qui me optime noverat, tanquam et ipse vocem audisset, accur- 25
 rit et nec manus nec faciem meam consideravit, sed continuo
 ad inguina mea luminibus deflexis movit officiosam manum et
 'salve' inquit 'Encolpi'. miretur nunc aliquis Vlixis nutricem
 post vicesimum annum cicatricem invenisse originis indicem,
 cum homo prudentissimus confusis omnibus corporis orisque 30
 lineamentis ad unicum fugitivi argumentum tam docte pervene-
 rit. Tryphaena lacrimas effudit decepta supplicio — vera enim stig-
 mata credebat captivorum frontibus impressa — sciscitarique
 submissius coepit, quod ergastulum intercepisset errantes, aut
 cuius tam crudeles manus in hoc supplicium durassent. meru- 35
 isse quidem contumeliam aliquam fugitivos, quibus in odium
 bona sua venissent

106 concitatus iracundia prosiliit Lichas et 'o te' inquit 'feminam
 simplicem, tanquam vulnera ferro praeparata literas biberint.
 utinam quidem hac se inscriptione frontis maculassent: habere- 40

5 nec non eodem || 8 fortasse obumbratae || 18 solum ergo || 30 puden-
 tissimus Douss | corporis indiciorumque

L mus nos extremum solacium. nunc mimicis artibus petiti sumus et adumbrata inscriptione derisi'.

volebat Tryphaena misereri, quia non totam voluptatem perdiderat, sed Lichas memor adhuc uxoris corruptae contumeliarumque, quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: 'deos immortales rerum humanarum agere curam, puto, intellexisti, o Tryphaena. nam imprudentes noxios in nostrum induxere navigium, et quid fecissent, admonuerunt pari somniorum consensu. ita vide, ut possit illis ignosci, quos ad poenam ipse deus deduxit. quod ad me attinet, non sum crudelis, sed vereor, ne quod remisero, patiar.' tam superstitiosa oratione Tryphaena mutata negat se interpellare supplicium, immo accedere etiam iustissimae ultioni. nec se minus grandi vexatam iniuria quam Licham, cuius pudoris dignitas in contione proscripta sit

*

'me, ut puto, hominem non ignotum, elegerunt ad hoc officium [legatum] petieruntque, ut se reconciliarem aliquando amicissimis. nisi forte putatis iuvenes casu in has plagas incidisse, cum omnis vector nihil prius quaerat, quam cuius se diligentiae credat. flectite ergo mentes satisfactione lenitas, et patimini liberos homines ire sine iniuria, quo destinant. saevi quoque implacabilesque domini crudelitatem suam impediunt, si quando poenitentia fugitivos reduxit, et dediticiis hostibus parcimus. quid ultra petitis aut quid vultis? in conspectu vestro supplices iacent iuvenes ingenui, honesti, et quod utroque potentius est, familiaritate vobis aliquando coniuncti. si mehercules intervertissent pecuniam vestram, si fidem proditione laessissent, satiari tamen potuissetis hac poena, quam videtis. servitia ecce in frontibus cernitis et vultus ingenuos voluntaria poenarum lege proscriptos.' interpellavit deprecationem supplicii Lichas et 'noli' inquit 'causam confundere, sed impone singulis modum. ac primum omnium, si ultro venerunt, cur nudavere crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat, non satisfactionem. deinde, si gratiam a legato moliebantur, quid ita omnia fecisti, ut quos tuebaris, absconderes? ex quo apparet casu incidisse noxios in plagas et te artem quaesisse, qua nostrae animadversionis impetum eluderet. nam quod invidiam facis nobis ingenuos honestosque clamando, vide, ne deteriorem facias confidentia causam. quid debent laesi facere, ubi rei ad

9 proxit || 14 conieci pudor et || 16 praemissum Eumolpus || 31 supplicis || 35 puto gratiam te legato

poenam confugiunt? at enim amici fuerunt nostri. eo maiora L
 meruerunt supplicia; nam qui ignotos laedit, latro appellatur,
 qui amicos, paulo minus quam parricida.' resolvit Eumolpos
 tam iniquam declamationem et 'intellego' inquit 'nihil magis
 obesse iuvenibus miseris, quam quod nocte deposuerunt capil- 5
 los: hoc argumento incidisse videntur in navem, non venisse.
 quod velim tam candide ad aures vestras perveniat, quam sim-
 pliciter gestum est. voluerunt enim antequam conscenderent,
 exonerare capita molesto et supervacuò pondere, sed celerior
 ventus distulit curationis propositum. nec tamen putaverunt 10
 ad rem pertinere, ubi inciperent, quod placuerat ut fieret, quia
 nec omen nec legem navigantium noverant.' 'quid' inquit Li-
 chas 'attinuit supplices radere? nisi forte miserabiliores calvi
 solent esse. quamquam quid attinet veritatem per interpretem
 quaerere? quid dicis tu, latro? quae salamandra supercilia tua 15
 exussit? cui deo crinem vovisti? pharmace, responde.'

108 obstupueram ego supplicii metu pavidus, nec quid in re ma-
 nifestissima dicerem, inveniebam turbatus et deformis praeter
 spoliati capitis dedecus superciliorum etiam aequali cum fronte
 calvitie, ut nihil nec facere deceret nec dicere. ut vero spongia 20
 uda facies plorantis deteresa est et liquefactum per totum os atra-
 mentum omnia scilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in
 odium se ira convertit. negat Eumolpus passurum se, ut quis-
 quam ingenuos contra fas legemque contaminet, interpellatque
 saevientium minas non solum voce sed etiam manibus. aderat 25
 interpellanti mercennarius comes et unus alterque infirmissimus
 vector, solacia magis litis quam virium auxilia. nec quicquam
 pro me deprecabar, sed intentans in oculos Tryphaenae manus
 usurum me viribus meis clara liberaque voce clamavi, ni absti-
 neret a Gitone iniuriam mulier damnata et in toto navigio sola 30
 verberanda. accenditur audacia mea iratior Lichas, indignatur-
 que quod ego relictæ meae causa tantum pro alio clamo. nec mi-
 nus Tryphaena contumelia saevit accensa totiusque navigii tur-
 bam diducit in partes. hinc mercennarius [tonsor] ferramenta
 sua nobis et ipse armatus distribuit, illiuc Tryphaenae familia 35
 nudas expedit manus. ac ne ancillarum quidem clamor aciem
 destituit, uno tantum gubernatore relicturum se navis ministeri-
 um denuntiante, si non desinat rabies libidine perditorum col-
 lecta. nihilo minus tamen perseverat dinnicantium furor, illis
 pro ultione, nobis pro vita pugnantibus. multi ergo utrinque 40

15 quae sola salamandra || 16 excussit || 19 aequalis et calvitie. post
 test post turbatus inter alia verbum periisse tale accedebat deformis

L sine morte labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti
ex proelio pedem, nec tamen cuiusquam ira laxatur. tunc for-
tissimus Giton ad virilia sua admovit novaculam infestam, mi-
natus se abscisurum tot miseriarum causam, inhibuitque Try-
5 phaena tam grande facinus non dissimulata missione. saepius
ego cultrum tonsorium super iugulum meum posui, non magis
me occisurus, quam Giton, quod minabatur, facturus. audacius
tamen ille tragoediam implebat, quia sciebat se illam habere no-
10 vaculam, qua iam sibi cervicem praeciderat. | stante ergo utraque
acie, cum appareret futurum non tralaticium bellum, aegre ex-
pugnavit gubernator, ut caduceatoris more Tryphaena indutias
faceret. data ergo acceptaque ex more patrio fide praetendit ra-
mum oleae a tutela navigii raptum, atque in colloquium venire
ausa

15 'quis furor' exclamat 'pacem convertit in arma?
quid nostrae meruere manus? non Troius heros
hac in classe vehit decepti pignus Atridae,
nec Medea furens fraterno sanguine pugnat.
sed contemptus amor vires habet. ei mihi fata
20 hos inter fluctus quis raptis evocat armis?
cui non est mors una satis? ne vincite pontum
gurgitibusque feris alios imponite fluctus.'

haec ut turbato clamore mulier effudit, haesit paulisper acies 109
revocataeque ad pacem manus intermisere bellum. utitur poeni-
25 tentiae occasione dux Eumolpos et castigato ante vehementissime
Licha tabulas foederis signat, quis haec formula erat: 'ex tui
animi sententia, ut tu, Tryphaena, neque iniuriam tibi factam a
Gitone quereris, neque si quid ante hunc diem factum est,
obicies vindicabisve aut ulló alio genere persequendum curabis;
30 ut tu nihil imperabis puero repugnanti, non amplexum, non os-
culum, non coitum venere constrictum, nisi pro qua re praesen-
tes numeraveris denarios centum. item, Licha, ex tui animi
sententia, ut tu Encolpion nec verbo contumelioso insequeris
nec vultu, neque quaeres ubi nocte dormiat, aut si quaesieris,
35 pro singulis iniuriis numerabis praesentes denarios ducentos.' in
L haec verba foederibus compositis arma deponimus | et ne resi-
dua in animis etiam post iusiurandum ira remaneret, praeterita
aboleri oculis placet. exhortantibus universis odia detumes-

3 infertam || 4 abscisurum || 5 miseratione *Haasius* || 10 non st' l'ata-
rium *L* || 12 protendit || 13 olivae nonnulli ex *O* || 16 Troius hostis *L* || 19
et mihi || 22 immittite *L* || 23 turbata *Richardus* || haesitque *O* || 26 fortasse
cuius || 28 queraris || 35 ducentos libri praeter *Autissiodurensem*

cunt, epulaeque ad cœtamen prolatae conciliant hilaritate con- L
cordiam. | exonat ergo cantibus totum navigium, et quia re- LO
pentina tranquillitas intermiserat cursum, alius exultantes quae-
rebat fuscina pisces, alius hamis blandientibus convellebat prae- 5
dam repugnantem. ecce etiam per antennam pelagiae consede-
rant volucres, quas textis harundinibus peritus artifex tetigit.
illae viscatis illigatae viminibus deferebantur ad manus. tollebat
plumas aura volitantes, pinnasque per maria inanis spuma tor-
quebat.

iam Lichas redire mecum in gratiam coeperat, iam Tryphae- 10
na Gitona extrema parte potionis spargebat, cum Eumolpus et
ipse vino solutus dicta voluit in calvos stigmatosque iaculari,
donec consumpta frigidissima urbanitate rediit ad carmina sua
coepitque capillorum elegidarium dicere:

'quod solum formae decus est, cecidere capilli, 15
vernantesque comas tristis abegit hiems.
nunc umbra nudata sua iam tempora maerent,
areaque attritis ridet adulta pilis.
o fallax natura deum: quae prima dedisti
aetati nostrae gaudia, prima rapis.' 20
'infelix, modo crinibus nitebas
Phoebo pulchrior et sorore Phoebi.
at nunc levior aere vel rotundo
horti tubere, quod creavit unda,
ridentes fugis et times puellas. 25
ut mortem citius venire credas,
scito iam capitis perisse partem.'

110 plura volebat proferre, credo, et ineptiora praeteritis, cum
ancilla Tryphaenae Gitona in partem navis inferiorem ducit co-
rymbioque dominae pueri adornat caput. immo supercilia etiam 30
profert de pyxide sciteque iacturae lineamenta secuta totam illi
formam suam reddidit. agnovit Tryphaena verum Gitona, lacri-
misque turbata tunc primum bona fide puero basium dedit. | ego L
etiam si repositum in pristinum decorem puerum gaudebam, abs-
condebam tamen frequentius vultum intellegebamque me non 35
tralaticia deformitate esse insignitum, quem alloquio dignum ne
Lichas quidem crederet. sed huic tristitiae eadem illa succurrit
ancilla, sevocatumque me non minus decoro exornavit capilla-

1 hilaritate concilium || 3 seriebat conieci || 4 compellebat nonnulli ex
O || 14 in capillos suos L || 15 summum florilegia. fortasse solidum || 18 ad-
usta || 24 imber Jahnius || 28 praeteritis insanum || 38 evocatumque

L mento; immo commendatior vultus enituit, quia flavum corymbion erat

L 0 | ceterum Eumolpos, et periclitantium advocatus et praesentis concordiae auctor, ne sileret sine fabulis hilaritas, multa
 5 in muliebrem levitatem coepit iactare: quam facile adamarent, quam cito etiam filiorum obliviscerentur, nullamque esse feminam tam pudicam, quae non peregrina libidine usque ad furorem averteretur. nec se tragoedias veteres curare aut nomina saeculis nota, sed rem sua memoria factam, quam expositurum se
 10 esse, si vellemus audire. conversis igitur omnium in se vultibus auribusque sic orsus est:

‘matrona quaedam Ephesi tam notae erat pudicitiae, ut vi- 111
 cinarum quoque gentium feminas ad spectaculum sui evocaret. haec ergo cum virum extulisset, non contenta vulgari more fun-
 15 nus passis prosequi crinibus aut nudatum pectus in conspectu frequentiae plangere, in conditorium etiam prosecuta est defunctum, positumque in hypogaeo Graeco more corpus custodire ac flere totis noctibus diebusque coepit. sic afflictantem se ac mortem inedia persequentem non parentes potuerunt abducere,
 20 non propinqui; magistratus ultimo repulsi abierunt, complorataque singularis exempli femina ab omnibus quintum iam diem sine alimento trahebat. assidebat aegrae fidissima ancilla, simulque et lacrimas commodabat lugenti, et quotienscunque defece-
 rat positum in monumento lumen renovabat. una igitur in tota
 25 civitate fabula erat, solum illud affulsisse verum pudicitiae amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur, cum interim imperator provinciae latrones iussit crucibus affigi secundum illam casulam, in qua recens cadaver matrona deflebat. proxima ergo nocte, cum miles, qui cruces asservabat, ne quis
 30 ad sepulturam corpus detraheret, notasset sibi [et] lumen inter monumenta clarius fulgens et gemitum lugentis audisset, vitio gentis humanae concupiit scire, quis aut quid faceret. descendit igitur in conditorium, visaque pulcherrima muliere primo quasi quodam monstro infernisque imaginibus turbatus substitit.
 35 deinde ut et corpus iacentis conspexit et lacrimas consideravit faciemque unguibus sectam, ratus scilicet id quod erat, desiderium extincti non posse feminam pati, attulit in monumentum cenulam suam coepitque hortari lugentem, ne perseveraret in

1 flavum] flaucorum || 11 exorsus nonnulli ex O || 16 malo secuta || 23 quoties L || 25 illud] videlicet nonnulli ex O || 28 illam eandem casulam florilegia || 29 servabat O || 30 corpora L || 32 aut om. Reiskius

dolore supervacuo ac nihil profuturo gemitu pectus diduceret: *Lo*
 omnium eundem esse exitum [sed] et idem domicilium, et cete-
 ra quibus exulceratae mentes ad sanitatem revocantur. at illa
 ignota consolatione percussa laceravit vehementius pectus rup-
 tosque crines super corpus iacentis imposuit. non recessit ta- 5
 men miles, sed eadem exhortatione tentavit dare mulierculae
 cibum, donec ancilla vini certe ab eo odore corrupta primum
 ipsa porrexit ad humanitatem invitantis victam manum, deinde
 refecta potione et cibo expugnare dominae pertinaciam coepit
 et "quid proderit" inquit "hoc tibi, si soluta inedia fueris, si te 10
 vivam sepelieris, si antequam fata poscant, indemnatum spiri-
 tum effuderis?"

id cinerem aut manes credis sentire sepultos?
 vis tu reviviscere? vis discusso muliebri errore, quam diu licuerit,
 lucis commodis frui? ipsum te iacentis corpus admonere debet, 15
 ut vivas." nemo invitus audit, cum cogitur aut cibum sumere
 aut vivere. itaque mulier aliquot dierum abstinencia sicca passa
 est frangi pertinaciam suam, nec minus avide replevit se cibo
 112 quam ancilla, quae prior victa est. ceterum scitis, quid plerum-
 que soleat tentare humanam satietatem. quibus blanditiis im- 20
 petraverat miles, ut matrona vellet vivere, isdem etiam pudici-
 tiam eius aggressus est. nec deformis aut infacundus iuvenis
 castae videbatur, conciliante gratiam ancilla ac subinde dicente:

"placitone etiam pugnabis amori?"

nec venit in mentem, quorum consideris arvis? 25
 quid diutius moror? ne hanc quidem partem corporis mulier
 abstinuit, victorque miles utrumque persuasit. iacuerunt ergo
 una non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, sed postero
 etiam ac tertio die, praeclusis videlicet conditorii foribus, ut
 quisquis ex notis ignotisque ad monumentum venisset, putaret 30
 expirasse super corpus viri pudicissimam uxorem. ceterum de-
 lectatus miles et forma mulieris et secreto, quicquid boni per
 facultates poterat, coemebat et prima statim nocte in monumen-
 tum ferebat. itaque unius cruciarii parentes ut viderunt laxa-
 tam custodiam, detraxere nocte pendentem supremoque man- 35
 daverunt officio. at miles circumscriptus dum desidet, ut po-
 stero die vidit unam sine cadavere crucem, veritus supplicium,
 mulieri quid accidisset exponit: nec se expectaturum iudicis

1 ae] aut codex *Guelferbytanus* || 2 eandem esse sedem, idem sic fere
Bernensis || 5 super pectus || 7 certe ab eo aut certū ab eo quod in *O lege-*
batur omisit L: nectareo *I. F. Gronovius* || 13 curare secundum *Vergilium*
libri pauci || 15 debet] potest *L* || 25 omittit *florilegium* || 30 putasset ||
 34 cruciati *Iohannes Saresberiensis* || 36 residet *O*

LO sententiam, sed gladio ius dicturum ignaviae suae. commodaret ergo illa perituro locum et fatale conditorium familiari ac viro faceret. mulier non minus misericors quam pudica "ne istud" inquit "dii sinant, ut eodem tempore duorum mihi carissimorum hominum duo funera spectem. malo mortuum impendere quam vivum occidere." secundum hanc orationem iubet ex arca corpus mariti sui tolli atque illi, quae vacabat, cruci affigi. usus est miles ingenio prudentissimae feminae, posteroque die populus miratus est, qua ratione mortuus isset in crucem.

risu exceperet fabulam nautae, [et] erubescere non medio- 113
criter Tryphaena vultumque suum super cervicem Gitonis amabiliter ponente. at non Lichas risit, sed iratum commovens caput 'si iustus' inquit 'imperator fuisset, debuit patris familiae corpus in monumentum referre, mulierem affligere cruci'.

non dubie redierat in animum Hedyle expilatumque libidinosa migratione navigium. sed nec foederis verba permittebant meminisse, nec hilaritas, quae occupaverat mentes, dabat iracundiae locum. ceterum Tryphaena in gremio Gitonis posita modo implebat oculis pectus, interdum concinnabat spoliatum L crinibus vultum. | ego maestus et impatiens foederis novi non cibum, non potionem capiebam, sed obliquis trucibusque oculis utrumque spectabam. omnia me oscula vulnerabant, omnes blanditiae, quascunque mulier libidinosa fingeat. nec tamen adhuc sciebam, utrum magis puero irascerer, quod amicam mihi auferret, an amicae, quod puerum corrumpere: utraque inimicissima oculis meis et captivitate praeterita tristiora. accedebat huc, quod neque Tryphaena me alloquebatur tanquam familiarem et aliquando gratum sibi amatorem, nec Giton me aut tralaticia propinatione dignum iudicabat, aut quod minimum est, sermone communi vocabat, credo, veritus ne inter initia coeuntis gratiae recentem cicatricem rescinderet. inundavere pectus lacrimae dolore paratae, gemitusque suspirio tectus animam paene submovit

*

35 in partem voluptatis tentabat admitti, nec domini supercilium induebat, sed amici quaerebat obsequium

*

'si quid ingenui sanguinis habes, non pluris illam facies, quam spuriam. si vir fueris, non ibis ad spintriam'

2 ergo] modo libri optimi | contubernium flagitatur nisi periit vocabulum || 3 nec || 16 hedile || 18 praecoccupaverat libri multi || 37 praemissa ancilla Tryphaenae ad Encolpium || 38 sportam | ad spuicam vel spuitam

*

me nihil magis pungebat, quam ne Eumolpus sensisset, quic- L
quid illud fuerat, et homo dicacissimus carminibus vindicaret

*

iurat Eumolpus verbis conceptissimis

*

114 dum haec taliaque iactamus, inhorruit mare nubesque undique adductae obruere tenebris diem. discurrunt nautae ad 5
officia trepidantes velaque tempestati subducunt. sed nec certos
fluctus ventus impulerat, nec quo destinaret cursum, gubernator
sciebat. Siciliam modo ventus dabat, saepissime [in oram] Italici
litoris aquilo possessor convertebat huc illuc obnoxiam ratem,
et quod omnibus procellis periculosius erat, tam spissae repente 10
tenebrae lucem suppresserant. ut ne proram quidem totam gubernator videret. itaque hercules postquam manifesta * convaluit, Lichas trepidans ad me supinas porrigit manus et 'tu' inquit 'Encolpi, succurre periclitantibus et vestem illam divinam sistrumque redde navigio. per fidem, miserere, quemadmodum 15
quidem soles.'

et illum quidem vociferantem in mare ventus excussit, repetitumque infesto gurgite procella circumegit atque hausit. Tryphaenam autem prope iam fidelissimi rapuerunt servi, scaphaeque impositam cum maxima sarcinarum parte abduxere 20
certissimae morti

\applicitus cum clamore flevi et 'hoc' inquam 'a diis meruimus, ut nos sola morte coniungerent? sed non crudelis fortuna concedit. ecce iam ratem fluctus evertet, ecce iam amplexus amantium iratum dividet mare. igitur, si vere Encolpion dilexisti, da 25
oscula, dum licet, et ultimum hoc gaudium fati properantibus rape.' haec ut ego dixi, Giton vestem deposuit, meaque tunica contactus exeruit ad osculum caput. et ne sic cohaerentes malignior fluctus distraheret, utrumque zona circumvenienti praecinxit et 'si nihil aliud, certe diutius' inquit 'iunctos nos mare 30
feret, vel si voluerit misericors ad idem litus expellere, aut praeteriens aliquis tralaticia humanitate lapidabit, aut quod ultimum est iratis etiam fluctibus, imprudens harena componet.' patior

---

1 pudebat || 6 certus *Iungermannus* || 8 in oram una habet *Tornaesiana*: non videntur integra || 9 partem || 12 hercules] latere periculi vocabulum puto, quamquam sententiae sufficiunt haec postquam maris ira infesta convaluit || 14 et] id est || 16 fortasse solebas || 17 conieci abreptumque || 23 sed ne hoc quidem *Burmamnus* || 25 ad oscula || 30 iuncta nos mors

L ego vinculum extremum, et veluti lecto funebri aptatus expecto mortem iam non molestam. peragit interim tempestas mandata fatorum omnesque reliquias navis expugnat. non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis aut reinus, sed quasi rudis
 5 atque infecta materies ibat cum fluctibus

*

procurrere piscatores parvulis expediti navigiis ad praedam rapiendam. deinde ut aliquos viderunt, qui suas opes defenderent, mutaverunt crudelitatem in auxilium

*

audimus murmur insolitum et sub diaeta magistri quasi
 10 cupientis exire beluae gemitum. persecuti igitur sonum invenimus Eumolpum sedentem membranaeque ingenti versus ingentem. mirati ergo, quod illi vacaret in vicinia mortis poema facere, extrahimus clamantem iubemusque bonam habere mentem. at ille interpellatus excanduit et 'sinite me' inquit 'sententiam explere; laborat carmen in fine'. inicio ego phrenetico manum iubeoque Gitona accedere et in terram trahere poetam mugientem

*

hoc opere tandem elaborato casam piscatoriā subimus
 20 maerentes, cibisque naufragio corruptis utcumque curati tristissimam exegimus noctem. postero die, cum poneremus consilium, cui nos regioni crederemus, repente video corpus humanum circumactum levi vertice ad litus deferri. substiti ergo tristis coepique umentibus oculis maris fidem inspicere et 'hunc forsitan' proclamo 'in aliqua parte terrarum secunda expectat uxor, forsitan ignarus tempestatis filius aut pater; utique reliquit aliquem, cui proficiscens osculum dedit. haec sunt consilia mortalium, haec vota magnarum cogitationum. en homo quemadmodum natus.' adhuc tanquam ignotum deslebam, cum inviolatum os fluctus convertit in terram, agnovique terribilem paulo
 30 ante et implacabilem Licham pedibus meis paene subiectum. non tenui igitur diutius lacrimas, immo percussi semel iterumque manibus pectus et 'ubi nunc est' inquam 'iracundia tua, ubi impotentia tua? nempe piscibus beluisque expositus es, et
 35 qui paulo ante iactabas vires imperii tui, de tam magna nave ne tabulam quidem naufragus habes. ite nunc mortales, et magnis cogitationibus pectora implete. ite cauti, et opes fraudibus captas per mille annos disponite. nempe hic proxima luce

8 cupiditatem *Jacobsius* || 16 portam vel porcā || 22 fortasse ini-remus || 24 viventibus || 26 patrem

patrimonii sui rationes inspexit, nempe diem etiam, quo venturus esset in patriam, animo suo finxit. dii deaeque, quam longe a destinatione sua iacet. sed non sola mortalibus maria hanc fidem praestant. illum bellantem arina decipiunt, illum diis vota reddentem penatium suorum ruina sepelit, ille vehiculo lapsus properantem spiritum excussit. cibus avidum strangulavit, abstinentem frugalitas. si bene calculum ponas, ubique naufragium est. at enim fluctibus obruto non contingit sepultura. tanquam intersit, periturum corpus quae ratio consumat, ignis an fluctus an mora. quicquid feceris, omnia haec eodem ventura sunt. ferae tamen corpus lacerabunt. tanquam melius ignis accipiat; immo hanc poenam gravissimam credimus, ubi servis irascimur. quae ergo dementia est, omnia facere, ne quid de nobis relinquat sepultura?

*

et Licham quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat. Eumolpus autem dum epigramma mortuo facit, oculos ad arcescendos sensus longius mittit

*

- 116 hoc peracto libenter officio destinatum carpimus iter ac momento temporis in montem sudantes conscendimus, ex quo haud procul impositum arce sublimi oppidum cernimus. nec quod esset, sciebamus errantes, donec a vilico quodam Crotona esse cognovimus, urbem antiquissimam et aliquando Italiae primam. cum deinde diligentius exploraremus, qui homines inhabitarent nobile solum, quodve genus negotiationis praecipue probarent post attritas bellis frequentibus opes, 'o mi' inquit 'hospites, si negotiatores estis, mutate propositum aliudque vitae praesidium quaerite. sin autem urbanioris notae homines sustinetis semper mentiri, recta ad lucrum curritis. in hac enim urbe non literarum studia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas sanctique mores laudibus ad fructum perveniunt, sed quoscunque homines in hac urbe videritis, scitote in duas partes esse divisos. naui aut captantur aut captant. in hac urbe nemo liberos tollit, quia quisquis suos heredes habet, non ad cenas, non ad spectacula admittitur, sed omnibus prohibetur commodis, inter ignominiosos latitat. qui vero nec uxores unquam duxerunt nec proximas necessitudines habent, ad summos honores perveniunt, id est soli militares, soli fortissimi atque etiam innocentes habentur. adibitis' inquit 'oppidum

S contigit || 13 e nobis || 19 potius escendimus || 20 conieci munitum || 34 scenas || 37 hii soli apographon Memmianum || 38 audebitis | fortasse itaque

L tanquam in pestilentia campos, in quibus nihil aliud est nisi cadavera, quae lacerantur, aut corvi, qui lacerant'

*

prudenter Eumolpus convertit ad novitatem rei mentem 117
genusque divinationis sibi non displicere confessus est. iocari
5 ego senem poetica levitate credebam, cum ille 'utinam quidem'
inquit 'sufficeret largior scaena [id est vestis humanior], instru-
mentum lautius, quod praeberet mendacio fidem: non meher-
cules penam istam differrem, sed continuo vos ad magnas opes
ducerem. atquin promitto, quicquid exigeret dummodo placeret
10 vestis rapinae comes, et quicquid Lycurgi villa grassantibus prae-
buisset. nam nummos in praesentem usum deum matrem pro
fide sua reddituram'

'quid ergo' inquit Eumolpus 'cessamus mimum componere?
facite ergo me dominum, si negotiatio placet.' nemo ausus est
15 artem damnare nihil auferentem. itaque ut duraret inter omnes
tutum mendacium, in verba Eumolpi sacramentum iuravimus:
uri, vinciri, verberari ferroque necari, et quicquid aliud Eumol-
pus iussisset. tanquam legitimi gladiatores domino corpora ani-
masque religiosissime addicimus. post peractum sacramentum
20 serviliter ficti dominum consalutamus, elatumque ab Eumolpo
filium pariter condiscimus, juvenem ingentis eloquentiae et spei,
ideoque de civitate sua miserrimum senem exisse, ne aut cli-
entes sodalesque filii sui aut sepulcrum quotidie causam lacri-
marum cerneret. accessisse huic tristitiae proximum naufragi-
25 um, quo amplius vices sestertium amiserit; nec illum iactura
moveri, sed destitutum ministerio non agnoscere dignitatem
suam. praeterea habere in Africa trecenties sestertium fundis
nominibusque depositum; nam familiam quidem tam magnam
per agros Numidiae esse sparsam, ut possit vel Carthaginem ca-
30 pere. secundum hanc formulam imperamus Eumolpo, ut plu-
rimum tussiat, ut sit modo solutioris stomachi cibosque omnes
palam damnet; loquatur aurum et argentum fundosque menda-
ces et perpetuam terrarum sterilitatem; sedeat praeterea quo-
tidie ad rationes tabulasque testamenti omnibus *mensibus* reno-
35 vet. et ne quid scaenae deesset, quotiescunque aliquem nostrum
vocare tentasset, alium pro alio vocaret, ut facile appareret do-
minum etiam eorum meminisse, qui praesentes non essent.

7 latius || 8 puto rapinam istam || 9 atquin] mutilata haec nec sine men-
do. in re incerta tentavi dum modo placeret vestis, quicquid exigeret rapi-
nae comes || 21 condicimus || 31 modo] flagitatur aliquid tale ut se simulet
esse || 33 felicitatem Scaligeranus

his ita ordinatis, 'quod bene feliciterque eveniret' precati *L*
 deos viam ingredimur. sed neque Giton sub insolito fasce du-
 rabat, et mercennarius Corax, detrectator ministerii, posita fre-
 quentius sarcina maledicebat properantibus affirmabatque se
 aut projecturum sarcinas aut cum onere fugituro. 'quid vos' *5*
 inquit 'iumentum me putatis esse aut lapidariam navem? homi-
 nis operas locavi, non caballi. nec minus liber sum quam vos,
 etiam si pauperem pater me reliquit'. nec contentus maledictis
 tollebat subinde altius pedem et strepitu obsceno simul atque
 odore viam implebat. ridebat contumaciam Giton et singulos *10*
 crepitus eius pari clamore prosequabatur

*

- 118* ['multos [inquit Eumolpus, o] iuvenes carmen decepit. nam *L0*
 ut quisque versum pedibus instruxit sensumque teneriorem ver-
 borum ambitu intexuit, putavit se continuo in Heliconem ve-
 nisse. sic forensibus ministeriis exercitati frequenter ad car- *15*
 minis tranquillitatem tanquam ad portum feliciorem refugerunt,
 credentes facilius poema extrui posse, quam controversiam sen-
 tentiolis vibrantibus pictam. ceterum neque generosior spiritus
 vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens pot-
 est nisi ingenti flumine literarum inundata. refugiendum est *20*
 ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate et sumendae voces a
 plebe semotae, ut fiat "odi profanum vulgus et arceo". prae-
 terea curandum est, ne sententiae emineant extra corpus oratio-
 nis expressae, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus
 testis et lyrici Romanusque Vergilius et Horatii curiosa felicitas. *25*
 ceteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut
 visam timuerunt calcare. ecce belli civilis ingens opus quisquis
 attigerit, nisi plenus literis, sub onere labetur. non enim res
 gestae versibus comprehendendae sunt, quod longe melius histo-
 rici faciunt, sed per ambages deorumque ministeria et fabulosum *30*
 sententiarum tormentum praecipitandus est liber spiritus, ut
 potius furentis animi vaticinatio appareat quam religiosae orati-
 onis sub testibus fides: tanquam si placet hic impetus, etiam si
 nondum recepit ultimam manum'

*

- 119* 'orbem iam totum victor Romanus habebat,
 qua mare, qua terrae, qua sidus currit utrumque.

11 strepitus || *12* multos nimirum carmen *florilegia*, inquit Eumolpus *om.*
L || *13* teneriore *Bernensis* || *16* faciliorem || *19* sanitatem | conspici || *20*
 inundanter effugiendum (inundata *fortasse L*) || *22* summotae || *24* versibus
 libri plerique || *25* *fortasse* testis est et || *26* aut versum

20 nec satiatuſ erat. gravidis freta pulſa carinis
 iam peragebantur; ſi quis ſinuſ abdituſ ultra,
 ſi qua foret telluſ, quae fulvum mitteret aurum, 5
 hoſtiſ erat, fatiſque in triſtia bella paratiſ
 quaerebantur opes. non vulgo nota placebant
 gaudia, non uſu plebeio trita voluptaſ.
 aeuſ Ephyreiacum laudabat milieſ in unda;
 quaetiſ tellure nitor certaverat oſtro; 10
 hinc Numidae accuſant, illinc nova vellera Serieſ,
 atque Arabum populuſ ſua deſpoliaverat arva.
 ecce aliae cladeſ et laeſae vulnera paciſ.
 quaeritur in ſilviſ auro fera, et ultimuſ Hammon
 Afrorum excutitur, ne deſit belua dente 15
 ad morteſ pretioſa; fameſ premit advena claſſeſ
 tigris et aurata gradienſ vectatur in aula,
 ut bibat humanum populo plaudente cruorem.
 heu, pudet effari perituraque prodere fata,
 Perſarum ritu male pubeſcentibuſ anniſ 20
 ſurripuere viroſ exſectaue viſcera ferro
 in venerem fregere, atque ut fuga nobiliſ aeui
 circumſcripta mora properanteſ differat annoſ,
 quaerit ſe natura nec invenit. omnibuſ ergo
 ſcorta placent fractique enervi corpore greſſuſ 25
 et laxi crineſ et tot nova nomina veſtiſ,
 quaeque virum quaerunt. ecce Afris eruta terrieſ
 ponitur ac maculiſ imitatur vilieſ aurum 29
 citrea menſa gregieſ ſervorum oſtrumque renideneſ, 25
 quae ſenſum trahat. hoc ſterile ac male nobile lignum 30
 turba ſepulta mero circum venit, omniaque orbieſ
 praemia corruptiſ milieſ vaguſ eſurit armiſ.
 ingenioſa gula eſt. Siculo ſcaruſ aequore meruſ
 ad menſam vivuſ perducitur, atque Lucrinieſ
 eruta litoribuſ vendunt conchyliſ cenaeſ, 35
 ut renovent per damna fameſ. iam Phaeſidoſ unda
 orbata eſt avibuſ, mutoque in litore tantum
 ſolae deſertieſ adſpirant frondibuſ aurae.
 nec minor in campo furor eſt, emptique Quiritieſ
 ad praedam ſtrepituſque lucri ſuffragia vertunt. 40
 venaliſ populuſ, venaliſ curia patrum,

9 epyrecum || 11 Numidae cruſtaſ Scaliger || 14 circo H. Stephanuſ ||
 17 aerata Brouckhuſiuſ || 19 facta Burmannuſ || 21 exactaque O || 22 mobi-
 liſ codex Monacenſiſ. puto nobiliſ | aevo O || 29 vilibuſ || 28 aurea || 30
 trahant || 32 correptiſ | extruit nonnulli ex O || 37 cantum Palmeriuſ

- est favor in pretio. senibus quoque libera virtus
exciderat, sparsisque opibus conversa potestas
ipsaque maiestas auro corrupta iacebat.
- 45 pellitur a populo victus Cato; tristior ille est,
qui vicit, fascesque pudet rapuisse Catoni.
namque — hoc dedecoris populo morumque ruina —
non homo pulsus erat, sed in uno victa potestas
Romanumque decus. quare tam perdita Roma
- 50 ipsa sui merces erat et sine vindice praeda.
praeterea gemino deprensam gurgite plebem
faenoris illuvies ususque exederat aeris.
nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus,
sed veluti tabes tacitis concepta medullis
- 55 intra membra furens curis latrantibus errat.
arma placent miseris, detritaque commoda luxu
vulneribus reparantur. inops audacia tuta est.
hoc mersam caeno Romam somnoque iacentem
quae poterant artes sana ratione movere,
- 60 ni furor et bellum ferroque excita libido?
120 tres tulerat Fortuna duces, quos obruit omnes
armorum strue diversa feralis Enyo.
Crassum Parthus habet, Libyco iacet aequore Magnus,
Iulius ingrata perfudit sanguine Romam,
- 65 et quasi non posset tot tellus ferre sepulcra,
divisit cineres. hos gloria reddit honores.
est locus exciso penitus demersus hiatu
Parthenopen inter magnaeque Dicarchidos arva,
Cocyti perfusus aqua; nam spiritus, extra
- 70 qui fuit effusus, funesto spargitur aestu.
non haec autumnus tellus viret aut alit herbas
caespitem laetus ager, non verno persona cautu
mollia discordi strepitu virgulta locuntur,
sed chaos et nigro squalentia pumice saxa
- 75 gaudent ferali circum tumultata cupressu.
has inter sedes Ditis pater extulit ora
bustorum flammis et cana sparsa favilla,
ac tali volucrem Fortunam voce lacessit:
“rerum humanarum divinarumque potestas,
- 80 Fors, cui nulla placet nimium secreta potestas,
quae nova semper amas et mox possessa relinquis,

47 *delebat Brouckhusius* || 51 *gurgite praedam* || 60 *excisa* || 65 *tellus*
tot *Bernensis* || 69 *Cocytia* || 71 *fortasse viget*

LO ecquid Romano sentis te pondere victam,
 nec posse ulterius perituram extollere molem?
 ipsa suas vires odit Romana iuventus
 et quas struxit opes, male sustinet. aspice late 85
 luxuriam spoliolum et censum in damna furemtem.
 aedificant auro sedesque ad sidera mittunt,
 expelluntur aquae saxis, mare nascitur arvis,
 et permutata rerum statione rebellant.
 en etiam mea regna petunt. perfossa dehiscit 90
 molibus insanis tellus, iam montibus haustis
 antra gemunt, et dum vanos lapis invenit usus,
 inferni manes caelum sperare fatentur.
 quare age, Fors, muta pacatum in proelia vultum
 Romanosque cie ac nostris da funera regnis. 95
 iam pridem nullò perfundimus ora cruore,
 nec mea Tisiphone sitientes perluit artus,
 ex quo Sullanus bibit ensis et horrida tellus
 extulit in lucem nutritas sanguine fruges."

haec ubi dicta dedit, dextrae coniungere dextram 100 121
 conatus rupto tellurem solvit hiatu.

tunc Fortuna levi defudit pectore voces:
 "o genitor, cui Cocyti penetralia parent,
 si modo vera mihi fas est impune profari,
 vota tibi cedent; nec enim minor ira rebellat 105
 pectore in hoc leviorque exurit flamma medullas.
 omnia, quae tribui Romanis arcibus, odi
 muneribusque meis irascor. destruet istas
 idem, qui posuit, moles deus. est mihi cordi
 quippe cremare viros et sanguine pascere luxum. 110
 cerno equidem gemina iam stratos morte Philippos
 Thessaliaeque rogos et funera gentis Hiberæ.
 iam fragor armorum trepidantes personat aures.
 et Libyæ cerno tua, Nile, gementia claustra
 Actiacosque sinus et Apollinis arma timentes. 115
 pande, age, terrarum sitientia regna tuarum
 atque animas accerere novas. vix navita Porthineus
 sufficiet simulacra virum traducere cumba;
 classe opus est. tuque ingenti satiare ruina,

92 vanus O varios L | usum O || 93 iubentur fortasse L || 95 acie Guel-
 ferbylanus || 106 leviorve Pithoeus || 109 et mihi || 110 armare I. F. Gro-
 novius || 111 gemino et Marte Tornaesiana || 113 post 115 collocabat Surin-
 garus. quo facto iungenda Hiberæ et Libyæ: cerno || 115 timentis Col-
 ludonius

- 120 pallida Tisiphone, concisaque vulnera mande :
ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.”
- 122 vix dum finierat, cum fulgure rupta corusco
intremuit nubes elisosque abscidit ignes.
subsedit pater umbrarum, gremioque reducto
- 125 telluris pavitans fraternos palluit ictus.
continuo clades hominum venturaque damna
auspiciis patuere deum; namque ore cruento
deformis Titan vultum caligine textit:
civiles acies iam tum spectare putares.
- 130 parte alia plenos extinxit Cynthia vultus
et lucem sceleri subduxit. rupta tonabant
verticibus lapsis montis iuga, nec vaga passim
flumina per notas ibant morientia ripas.
armorum strepitu caelum furit et tuba Martem
- 135 sideribus tremefacta ciet, iamque Aetna voratur
ignibus insolitis et in aethera fulmina mittit.
ecce inter tumulos atque ossa carentia bustis
umbrarum facies diro stridore minantur.
fax stellis comitata novis incendia ducit,
- 140 sanguineoque recens descendit Iuppiter imbre.
haec ostenta brevi solvit deus. exiit omnes
quippe moras Caesar, vindictaeque actus amore
Gallica proiecit, civilia sustulit arma.
- Alpibus aeriis, ubi Graio numine pulsae
- 145 descendunt rupes et se patiuntur adiri,
est locus Herculeis aris sacer: hunc nive dura
claudit hiems canoque ad sidera vertice tollit.
caelum illinc cecidisse putes: non solis adulti
mansuescit radiis, non verni temporis aura,
- 150 sed glacie concreta rigent hiemisque pruinis:
totum ferre potest umeris minitantibus orbem.
haec ubi calcavit Caesar iuga milite laeto
optavitque locum, summo de vertice montis
Hesperiae campos late prospexit et ambas
- 155 intentans cum voce manus ad sidera dixit:
“Iuppiter omnipotens, et te, Saturnia tellus,
armis laeta meis olimque onerata triumphis,
testor, ad has acies invitum accersere Martem,

120 viscera *Colladonius* || 125 polluit || 128 titubans || 129 spirare ||
138 minatur || 144 nomine || 148 illic sedisse *I. F. Gronovius* | adusti || 150
riget *Bernensis*, rigens *ceteri* || 151 immanibus vel nitentibus *Schraderus* ||
153 oravitque || 156 tu *L* eu *O*

- LO invitas me ferre manus. sed vulnere cōgor,
 pulsus ab urbe mea, dum Rhenum sanguine tinguo, 160
 dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes
 Alpibus excludo, vincendo certior exul.
 sanguine Germano sexagintaque triumphis
 esse nocens coepi. quanquam quos gloria terret,
 aut qui sunt qui bella cient? mercedibus emptae 165
 ac viles operae, quorum est mea Roma moverca.
 at reor, haud impune, nec hanc sine vindice dextram
 vinciet ignavus. victores ite furentes,
 ite mei comites, et causam dicite ferro.
 namque omnes unum crimen vocat, omnibus una 170
 impendit clades. reddenda est gratia vobis,
 non solus vici. quare, quia poena tropaeis
 imminet et sordes meruit victoria nostra,
 iudice Fortuna cadat aiea. sumite bellum
 et tentate manus. certe mea causa peracta est: 175
 inter tot fortes armatus nescio vinci.”
 haec ubi personuit, de caelo Delphicus ales
 omina laeta dedit pepulitque meatibus auras.
 nec non horrendi nemoris de parte sinistra
 insolitae voces flamma sonuere sequenti. 180
 ipse nitor Phoebi vulgato laetior orbe
 crevit et aurato praecinxit fulgure vultus.
 fortior ominibus movit Mavortia signa 123
 Caesar et insolitos gressu prior occupat ausus.
 prima quidem glacies et cana vincta pruina 185
 non pugnavit humus mitique horrore quievit.
 sed postquam turmae nimbos fregere ligatos
 et pavidus quadrupes undarum vincula rupit,
 incaluere nives. mox flumina montibus altis
 undabant modo nata, sed haec quoque — iussa putares — 190
 stabant, et vincta fluctus stupuere ruina,
 et paulo ante lues iam concidenda iacebat.
 tum vero male fida prius vestigia ludit
 decepitque pedes; pariter turmaeque virique
 armaque congesta strue deplorata iacebant. 195
 ecce etiam rigido concussae flamine nubes
 exonerabantur, nec rupti turbine venti

160 vinco || 165 vident || 167 ut reor || 168 ferentes || 170 notat *Schraderus* || 184 insolito : haustus *O* || 188 gravidus *Schraderus* || 191 pruina || 197 rupto *Monacensis*

- derant aut tumida confractum grandine caelum.
 ipsae iam nubes ruptae super arma cadebant,
 200 et concreta gelu ponti velut unda ruebat.
 victa erat ingenti tellus nive victaque caeli
 sidera, victa suis haerentia flumina ripis;
 nondum Caesar erat, sed magnam nixus in hastam
 horrida securis frangebat gressibus arva,
 205 qualis Caucasea decurrens arduus arce
 Amphitryoniades, aut torvo Iuppiter ore,
 cum se verticibus magni demisit Olympi
 et periturorum disiecit tela Gigantum.
 dum Caesar tumidas iratus deprimat arces,
 210 interea volucris motis conterrita pennis
 Fama volat summique petit iuga celsa Palati
 atque hoc Romano tonitru ferit omnia signa:
 iam classes fluitare mari totasque per Alpes
 fervere Germano perfusas sanguine turmas.
 215 arma, cruor, caedes, incendia totaque bella
 ante oculos volitant. ergo pulsata tumultu
 pectora perque duas scinduntur territa causas.
 huic fuga per terras, illi magis unda probatur
 et patria pontus iam tutior. est magis arma
 220 qui tentare velit fatisque iuventibus uti.
 quantum quisque timet, tantum fugit. ocior ipse
 hos inter motus populus, miserabile visu,
 quo mens icta iubet, deserta ducitur urbe.
 gaudet Roma fuga, debellatque Quirites
 225 rumoris sonitu maerentia tecta relinquunt.
 ille manu pavida natos tenet, ille penates
 occultat gremio deploratumque relinquit
 limen et absentem votis interficit hostem.
 sunt qui coniugibus maerentia pectora iungant,
 230 grandaevosque patres onerisque ignara iuventus
 id pro quo metuit, tantum trahit. omnia secum
 hic velit imprudens praedamque in proelia ducit.
 ac velut ex alto cum magnus inhorruit auster
 et pulsas evertit aquas, non arma ministris,
 235 non regimen prodest, ligat alter pondera pinus,
 alter tuta sinus tranquillaque litora quaerit:

198 contractum *Schraderus* || 200 umbra *O* || 208 deiecit || 210 volucer
 || 212 Romanos *Bouherius*. quo probato tentavi obvia || 221 ante 231 *Vahlenus* posuit | fugit ocior ipso *Moesslerus* || 230 umeris fert gnava *Iunius et Vahlenus* || 231 puto hic pro || 234 magistris *Colladonius* || 236 sinu

- LO hic dat vela fugae fortunaeque omnia credit.
 quid tam parva queror? gemino cum consule Magnus,
 ille tremor Ponti saevique repertor Hydaspis
 et piratarum scopulus, modo quem ter ovantem 240
 Iuppiter horruerat, quem fracto gurgite Pontus
 et veneratus erat submissa Bosporos unda,
 pro pudor, imperii deserto nomine fugit,
 ut Fortuna levis Magni quoque terga videret.
 ergo tanta lues divum quoque numina vicit, 245 124
 consensitque fugae caeli timor. ecce per orbem
 nititis turba deum terras exosa furentes
 deserit atque hominum damnatum avertitur agmen.
 Pax prima ante alias niveos pulsata lacertos
 abscondit palla victum caput atque relicto 250
 orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
 huic comes it submissa Fides et crine soluto
 Iustitia ac maerens lacera Concordia palla.
 at contra, sedes Erebi qua rupta dehiscit,
 emergit late Ditis chorus, horrida Erinys 255
 et Bellona minax facibusque armata Megaera
 Letumque Insidiaeque et lurida Mortis imago.
 quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis,
 sanguineum late tollit caput oraque mille
 vulneribus confossa cruenta casside velat. 260
 haeret detritus laevae Mavortius umbo
 innumerabilibus telis gravis, atque flagranti
 stipite dextra minax terris incendia portat.
 sentit terra deos mutataque sidera pondus
 quaesivere suum; namque omnis regia caeli 265
 in partes diducta ruit. primumque Dione
 Caesaris acta sui ducit, comes additur illi
 Pallas et ingentem quatiens Mavortius hastam.
 Magnum cum Phoebo soror et Cyllenia proles
 excipit ac totis similis Tirynthius actis. 270
 intremuere tubae ac scisso Discordia crine
 extulit ad superos Stygium caput. huius in ore
 concretus sanguis, contusaque lumina flebant:
 stabant aerati scabra rubigine dentes,
 tabo lingua fluens, obsessa draconibus ora, 275

239 Parthi conieci || 241 ornatat Schraderus || 245 vidit || 250 galea
 || 267 arma Passeratius || 269 magnaue cum || 271 ac om. codex Parisi-
 nus 8049 || 273 fortasse fletu || 274 irati

- atque inter torto laceratam pectore vestem
 sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.
 haec ut Cocyti tenebras et Tartara liquit,
 alta petit gradiens iuga nobilis Appennini,
 280 unde omnes terras atque omnia litora posset
 aspicere ac toto fluitantes orbe catervas,
 atque has erumpit furibundo pectore voces:
 "sumite nunc gentes accensis mentibus arma,
 sumite et in medias immittite lampadas urbes.
 285 vincetur, quicumque latet; non femina cesset,
 non puer aut aevo iam desolata senectus;
 ipsa tremat tellus lacerataque tecta rebellent.
 tu legem, Marcelle, tene. tu concute plebem.
 Curio. tu fortem ne supprime, Lentule, Martem.
 290 quid porro tu, dive, tuis cunctaris in armis,
 non frangis portas, non muris oppida solvis
 thesaurosque rapis? nescis tu, Magne, tueri
 Romanas arces? Epidamni moenia quaere
 Thessalicosque sinus humano sanguine tingue."
 295 factum est in terris, quicquid Discordia iussit'

*

cum haec Eumolpos ingenti volubilitate verborum effudisset, tandem Crotona intravimus. ubi quidem parvo deversorio refecti, postero die amplioris fortunae domum quaerentes incidimus in turbam heredipetarum sciscitantium, quod genus hominum aut unde veniremus. ex praescripto ergo consilii communis exaggerata verborum volubilitate, unde aut qui essemus, haud dubie credentibus indicavimus. | qui statim opes suas summo L cum certamine in Eumolpum congesserunt.

certatim omnes heredipetae muneribus gratiam Eumolpi sollicitant

10

*

- 125 dum haec magno tempore Crotone aguntur
 et Eumolpus felicitate plenus prioris fortunae esset oblitus statum adeo, ut suis iactaret, neminem gratiae suae ibi posse resistere impuneque suos, si quid deliquissent in ea urbe, beneficio amicorum laturus. ceterum ego, etsi quotidie magis magisque superfluentibus bonis saginatum corpus impleveram putabamque a custodia mei removisse vultum Fortunam, tamen saepius tam consuetudinem meam cogitabam quam causam, et

277 sanguinea tremulam *Sambucus* || 293 acies | nomina *O* | 2 quidem] haec et proxima depravata ab epitomatore, velut hic primum in corrigendum, 6 resecanda quinque vocabula | 13 suis] subinde *Iacobsius*

L 'quid' aiebam 'si callidus captator exploratorem in Africam miserit mendaciumque deprehenderit nostrum? quid, si etiam mercennarius [Eumolpi] praesenti felicitate lassus indicium ad amicos detulerit totamque fallaciam invidiosa proditione detexerit? nempe rursus fugiendum erit et tandem expugnata paupertas nova mendicitate revocanda. dii deaeque, quam male est extra legem viventibus: quicquid meruerunt, semper expectant'

*

'quia nosti venerem tuam, superbiam captas vendisque am- 126
plexus, non commodas. quo enim spectant flexae pectine com-
mae, quo facies medicamine attrita et oculorum quoque mollis
10 petulantia, quo incessus arte compositus et ne vestigia quidem
pedum extra mensuram aberrantia, nisi quod forinam prostituis,
ut vendas? vides me: nec auguria novi nec mathematicorum
caelum curare soleo, ex vultibus tamen hominum mores colligo,
15 et cum spatiantem vidi, quid cogitet scio. sive ergo nobis ven-
dis quod peto, mercator paratus est, sive quod humanius est,
commodas, effice ut beneficium debeamus. nam quod servum te
et humilem fateris, accendis desiderium aestuantis. quaedam e-
nim feminae sordibus calent, nec libidinem concitant, nisi aut
20 servos viderint aut statores altius cinctos. harena alias accendit
aut perfusus pulvere mulio aut histrio scaenae ostentatione tra-
ductus. ex hac nota domina est mea: usque ab orchestra quat-
tuordecim transilit et in extrema plebe quaerit quod diligit.'

itaque oratione blandissima plenus 'rogo' inquam 'numquid
25 illa, quae me amat, tu es?' multum risit ancilla post tam frigi-
dum schema et 'nolo' inquit 'tibi tam valde placeas. ego adhuc
servo nunquam succubui, nec hoc dii sinant, ut amplexus meos
in crucem mittam. viderint matronae, quae flagellorum vestigia
osculantur; ego etiam si ancilla sum, nunquam tamen nisi in
30 equestribus sedeo'. mirari equidem tam discordem libidinem
coepi atque inter monstra numerare, quod ancilla haberet ma-
tronae superbiam et matrona ancillae humilitatem.

L0 | procedentibus deinde longius iocis rogavi ancillam, ut in pla-
tanona perduceret dominam. placuit puellae consilium. itaque
35 collegit altius tunicam flexitque se in eum daphnona, quiambu-
lationi haerebat. nec diu morata dominam producit e latebris
laterique meo applicat mulierem omnibus simulacris emenda-

8 adiectum Chrysis ancilla Circeae ad Polyænum || 9 commodas || 10 quoque delendum puto || 11 arte] tute || 15 cogites || 17 debeam || 19 libidine concitantur Tornaesius || 20 aliquas || 33 iocis om. O | ancillam om. L || 34 prodneret L || 36 fortasse adhaerebat

tiorem. nulla vox est quae formam eius possit comprehendere, *LO*
 nam quicquid dixerō, minus erit. crines ingenio suo flexi per
 totos se umeros effuderant, frons minima et quae radices capil-
 lorum retro flexerat, supercilia usque ad malarum scripturam
 currentia et rursus confinio luminum paene permixta, oculi cla- 5
 riores stellis extra lunam fulgentibus, nares paululum inflexae
 et osculum quale Praxiteles habere Dianam credidit. iam men-
 tum, iam cervix, iam manus, iam pedum candor intra auri gra-
 cile vinculum positus: Parium marmor extinxerat. itaque tunc
 primum Dorida vetus amator contempsit 10

*

quid factum est, quod tu proiectis, Iuppiter, arinis
 inter caelicolas fabula muta taces?
 nunc erat a torva submittere cornua fronte,
 nunc pluma canos dissimulare tuos.
 haec vera est Danae. tenta modo tangere corpus, 15
 iam tua flammifero membra calore fluent

*

- 127 delectata illa risit tam blandum, ut videretur mihi plenum
 os extra nubem luna proferre. mox digitis gubernantibus vocem
 'si non fastidis' inquit 'feminam ornatam et hoc primum anno
 virum expertam, concilio tibi, o iuvenis, sororem. habes tu qui- 20
 dem et fratrem, neque enim me piguit inquirere; sed quid pro-
 hibet et sororem adoptare? eodem gradu venio. tu tantum
 dignare et meum osculum, cum libuerit, agnoscere.' 'immo' in-
 quam ego 'per formam tuam te rogo, ne fastidias hominem per-
 egrinum inter cultores admittere. invenies religiosum, si te 25
 adorari permiseris. ac ne me iudices ad hoc templum Amoris
 gratis accedere, donò tibi fratrem meum.' 'quid? tu' inquit
 illa 'donas mihi eum, sine quo non potes vivere, ex cuius osculo
 pendes, quem sic tu amas, quemadmodum ego te volo?' haec
 ipsa cum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam 30
 dulcis sonus pertentatum mulcebat aera, ut putares inter auras
 canere Sirenum concordiam. itaque miranti et toto mihi caelo
 clarius nescio quid relucente libuit deae nomen quaerere. 'ita'
 inquit 'non dixit tibi ancilla mea me Circen vocari? non sum
 quidem Solis progenies, nec mea mater, dum placet, labentis 35
 mundi cursum detinuit. habebo tamen quod caelo impntem, si

4 strictorū *Gessnerus* || 7 deam *conieci* || 17 mihi extra nubem luna
 caput proferre *L* || 19 mulierem *L* || 27 quidni inquit || 31 aures *O* || 32 *for-*
tasse miranti mihi toto et relucētem, nisi speciem plurave post miranti
praetermissa sunt || 34 Circem me *plerique libri* || 35 *fortasse* dum deo pla-
 cet || 36 habeo *L*

LO nos fata coniunxerint. immo iam nescio quid tacitis cogitationi-
nibus deus agit. nec sine causa Polyænon Circe amat: semper
inter haec nomina magna fax surgit. sume ergo amplexum, si
placet. neque est quod curiosum aliquem extimescas: longe ab
5 hoc loco frater est.' dixit haec Circe, implicitumque me brachiis
mollioribus pluma deduxit in terram vario gramine indutam:

Idaeo quales fudit de vertice flores
terra parens, cum se concesso iunxit amor
Iuppiter et toto concepit pectore flammæ:
10 emicuere rosae violæque et molle cyperon,
albaque de viridi riserunt lilia prato:
talis humus Venerem molles clamavit in herbas,
candidiorque dies secreto favit amor.

in hoc gramine pariter compositi mille oculis lusimus, quæ-
15 rentes voluptatem robustam

*

L | 'quid est?' inquit 'numquid te osculum meum offendit? 128
numquid spiritus ieiunio marcens? numquid alarum negligens
sudor? aut si haec non sunt, numquid Gitona times?' perfusus
ego rubore manifesto etiam si quid habueram virium, perdidi,
20 totoque corpore velut luxato 'quaeso' inquam 'regina, noli sug-
gillare miseras. veneficio contactus sum'

*

'dic, Chrysis, sed verum: numquid indécens sum? numquid
incompta? numquid ab aliquo naturali vitio formam meam ex-
caeco? noli decipere dominam tuam. nescio quid peccavimus.'
25 rapuit deinde tacenti speculum, et postquam omnes vultus ten-
tavit, quos solet inter amantes risus fingere, excussit vexatam
solo vestem raptimque aedem Veneris intravit. ego contra dam-
natus et quasi quodam visu in horrorem perductus interrogare
animum meum coepi, an vera voluptate fraudatus essem.

LO 30 | nocte soporifera veluti cum somnia ludunt
errantes oculos effossaque protulit aurum
in lucem tellus: versat manus improba furtum
[thesaurosque rapit, sudor quoque perluit ora]
et mentem timor altus habet, ne forte gravatum
35 excutiat gremium secreti conscius auri:
mox ubi fugerunt elusam gaudia mentem

3 magna fax corrupta videntur. tentavi Amoris fax || 7 qualis Hadria-
nides || 8 confesso || 14 quaerentes] haec separanda censeo || 16 praemissum
Circe ad Polyænum || 17 macer || 18 aut] puto || 20 laxato || 22 praemissum
Circe || 23 Petronii potuit esse formam habeo excaecatam || 26 fortasse
usus | frangere

veraue forma redit, animus, quod perdidit, optat
atque in praeterita se totus imagine versat

LO

*
| itaque hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide L
diligis. non tam intactus Alcibiades in praeceptoris sui lecto
iacuit'

*
129 'crede mihi, frater, non intellego me virum esse, non sen- 5
tio. funerata est illa pars corporis, qua quondam Achilles eram'

*
veritus puer, ne in secreto deprehensus daret sermonibus
locum, proripuit se et in partem aedium interiorem fugit

*
| cubiculum autem meum Chrysis intravit codicillosque mihi LO
dominae suae reddidit, in quibus haec erant scripta: 'Circe Po- 10
lyaeno salutem. si libidinosa essem, quererem decepta; nunc
etiam languori tuo gratias ago. in umbra voluptatis diutius lusi.
quid tamen agas, quaero, et an tuis pedibus perveneris domum;
negant enim medici sine nervis homines ambulare posse. narra-
bo tibi, adulescens, paralyisin cave. nunquam ego aegrum tam 15
magno periculo vidi; medius fidiis iam peristi. quod si idem fri-
gus genua manusque tentaverit tuas, licet ad tubicines mittas.
quid ergo est? etiam si gravem iniuriam accepi, homini tamen
misero non invidео medicinam. si vis sanus esse, Gitonem roga.
recipies, inquam, nervos tuos, si triduo sine fratre dormieris. 20
nam quod ad me attinet, non timeo, ne quis inveniatur cui mi-
nus placeam. nec speculum mihi nec fama mentitur. vale, si
potes.'

ut intellexit Chrysis perlegisse me totum convicium, 'so-
lent' inquit 'haec fieri, et praecipue in hac civitate, in qua muli- 25
eres etiam lunam deducunt * itaque huius quoque rei cura age-
tur. rescribe modo blandius dominae animumque eius candida
humanitate restitue. verum enim fatendum est: ex qua hora
iniuriam accepit, apud se non est.' libenter quidem parui ancil-
130 lae verbaque codicillis talia imposui: 'Polyaenos Circae salutem. 30
fateor me, domina, saepe peccasse; nam et homo sum et adhuc
iuvenis. nunquam tamen ante hunc diem usque ad mortem de-
liqui. habes confitentem reum: quicquid iusseris, merui. pro-
ditionem feci, hominem occidi, templum violavi: in haec facino- 35

3 praemissum Giton ad Encolpion || 5 praemissum Encolpius ad Gito-
nem || 10 Circe Polyaeno sal. om. L || 18 fortasse tamen tam || 32 hanc L ||
33 inquam post habes addunt ex O libri interpolati

LO ra quaere supplicium. sive occidere placet, ferro meo venio,
 sive verberibus contenta es, curro nudus ad dominam. illud
 unum memento, non me sed instrumenta peccasse. paratus mi-
 les arma non habui. quis hoc turbaverit, nescio. forsitan ani-
 5 mus antecessit corporis moram, forsitan dum omnia concupisco,
 voluptatem tempore consumpsi. non invenio, quod feci. para-
 lysin tamen cavere iubes: tanquam ea maior fieri possit, quae
 abstulit mihi, per quod etiam te habere potui. summa tamen
 excusationis meae haec est: placebo tibi, si me culpam emendare
 10 permiseris'

*

L | dimissa cum eiusmodi pollicitatione Chryside curavi dili-
 gentius noxiosissimum corpus, balneoque praeterito modica
 unctione usus, mox cibus validioribus pastus, id est bulbis coch-
 learumque sine iure cervicibus, hausi parcus merum. hinc ante
 15 somnum levissima ambulatione compositus sine Gitone cubicu-
 lum intravi. tanta erat placandi cura, ut timerem, ne latus
 meum frater convelleret. postero die, cum sine offensa corporis 131
 animique consurrexissem, in eundem platanona descendi, etiam
 si locum inauspicatum timebam, coepique inter arbores ducem
 20 itineris expectare Chrysidem. nec diu spatiatum consederam,
 ubi hesterno die fueram, cum illa intervenit comitem aniculam
 trahens. atque ut me consalutavit, 'quid est' inquit 'fastose, ec-
 quid bonam mentem habere coepisti?'

illa de sinu licium protulit varii coloris filis intortum cer-
 25 vicemque vinxit meam. mox turbatum sputo pulverem medio
 sustulit digito frontemque repugnantis signavit

hoc peracto carmine ter me iussit expuere terque lapillos
 conicere in sinum, quos ipsa praecantatos purpura involverat,
 admotisque manibus tentare coepit inguinum vires. dicto citius
 30 nervi paruerunt imperio manusque aniculae ingenti motu reple-
 verunt. at illa gaudio exultans 'vides' inquit 'Chrysis mea, vides,
 quod aliis leporem excitavi?'

*

LO | nobilis aestivas platanus diffuderat umbras
 et bacis redimita Daphne tremulaeque cupressus
 35 et circum tonsae trepidanti vertice pinus.
 has inter ludebat aquis errantibus amnis

1 cum ferro conieci || 7 tanquam iam || 8 etiam om. Scaligeranus || 15 le-
 nissima Tornaesiana || 16 placandi] omissum corporis || 21 intervenit epito-
 matoris || 30 repulerunt Iahnus || 32 quem Nodotus

spumeus et querulo vexabat rore lapillos.
 dignus amore locus: testis silvestris aedon
 atque urbana Procne, quae circum gramina fusae
 ac molles violas cantu sua furta colebant

LO

*

premebat illa resoluta marmoreis cervicibus aureum torum 5
 myrtoque florenti quietum verberabat. itaque ut me vidit,
 paululum erubuit, hesternae scilicet iniuriae memor; deinde ut re-
 notis omnibus secundum invitamentum consedi, ramum super oculos
 meos posuit, et quasi pariete interiecto audacior facta 'quid
 est' inquit 'paralytica? ecquid hodie totus venisti?' 'rogas' in- 10
 quam ego 'potius quam tentas?' totoque corpore in amplexum
 eius immissus non praecantatis usque ad satietatem oculis fruor

*

132 | ipsa corporis pulchritudine me ad se vocante trahebat ad L
 venerem. iam pluribus osculis collisa labra crepitabant, iam im-
 plicitae manus omne genus amoris invenerant, iam alligata mu- 15
 tuo ambitu corpora animarum quoque mixturam fecerant

*

manifestis matrona contumeliis verberata tandem ad ultio-
 nem decurrit vocatque cubicularios et me iubet catomidiari. nec
 contenta mulier tam gravi iniuria mea convocat omnes quasilla-
 rias familiaeque sordidissimam partem ac me conspu iubet. op- 20
 pono ego manus oculis meis, nullisque effusis precibus, quia
 sciebam quid meruissem, verberibus sputisque *obrutus* extra ia-
 nuam eiectus sum. eicitur et Proselenos, Chrysis vapulat, tota-
 que familia tristis inter se mussat quaeritque, quis dominae hi-
 laritatem confuderit 25

*

itaque pensatis vicibus animosior verberum notas arte con-
 texti, ne aut Eumolpus contumelia mea hilarior fieret aut tristior
 Giton. | quod solum igitur salvo pudore poteram, contingere LO
 languorem simulavi, conditusque lectulo totum ignem furoris in
 eam converti, quae mihi omnium malorum causa fuerat: 30
 ter corripui terribilem manu bipennem,
 ter languidior coliculi repente thyrsos

1 versabat *Patissoniana* || 4 et molles *aliquot libri* | sua sura *aut ru-*
ra || 6 myrtaque || 9 suos L || 13 *praemissum* Encolpius de Eadymione puero
 || 17 exacerbata *expectes* || 18 catorogare || 24 *potius* quid || 28 contingere
delebat Palmerius || 29 simulare coepi L

LO ferrum timui, quod trepido male dabat usum.
 nec iam poteram, quod modo conficere libebat;
 namque illa metu frigidior rigente bruna
 confugerat in viscera mille aperta rugis.
 5 ita non potui supplicio caput aperire,
 sed furciferæ mortifero timore lusus
 ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.
 erectus igitur in cubitum hac fere oratione contumacem
 vexavi: 'quid dicis' inquam 'omnium hominum deorumque pu-
 10 dor? nam ne nominare quidem te inter res serias fas est. hoc
 L de te merui, ut me in caelo positum ad inferos traheres? | ut
 traduceres annos primo florentes vigore senectæque ultimæ
 mihi lassitudinem imponeres? rogo te, mihi apodixin defuncto-
 riam redde.' hæc ut iratus effudi,

LO 15 'illa solo fixos oculos aversa tenebat,
 nec magis incepto vultum sermone movetur
 quam lentæ salices lassove papavera collo.'
 nec minus ego tam foeda obiurgatione finita poenitentiam
 agere sermonis mei coepi secretoque rubore perfundi, quod ob-
 20 litus verecundiae meae cum ea parte corporis verba contulerim,
 quam ne ad cognitionem quidem admittere severioris notæ ho-
 mines solerent. mox perfricata diutius fronte 'quid autem ego'
 inquam 'mali feci, si dolorem meum naturali convicio exoneravi?
 aut quid est quod in corpore humano ventri maledicere solemus
 25 aut gulæ capitique etiam, cum saepius dolet? quid? non et
 L Vlixes cum corde litigat suo, | et quidam tragici oculos suos tau-
 quam audientes castigant? podagrici pedibus suis maledicunt,
 chiragrici manibus, lippi oculis, et qui offenderunt saepe digitos,
 quicquid doloris habent, in pedes deferunt:

LO 30 | quid me constricta spectatis fronte Catones
 damnatisque novæ simplicitatis opus?
 sermonis puri non tristis gratia ridet,
 quodque facit populus, candida lingua refert;
 nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit?
 35 quis vetat in tepido membra calere toro?
 ipse pater veri doctos Epicurus amare
 iussit et hoc vitam dixit habere τέλος?

*

L | 'nihil est hominum inepta persuasione falsius nec ficta se-
 veritate ineptius'

*

1 tremuit liber a Scaligero commemoratus || 22 autem om. L || 30 spec-
 tatis constricta libri plerique || 35 petat || 36 doctus Epicurus in arte vel
 arce || 37 hanc vitam et deos libri plerique

Petronii satiræ ed. II

- 133 | hac declamatione finita Gitona voco et 'narra mihi' inquam *L O*
 'frater, sed tua fide: ea nocte, qua te mihi Ascyrtos subduxit, us-
 que in iniuriam vigilavit, an contentus fuit vidua pudicaque nocte?'
 tetigit puer oculos suos conceptissimisque iuravit verbis sibi ab
 Ascyrtos nullam vim factam 5

*

positoque in limine genu sic deprecatus sum numina versu:
 'Nympharum Bacchique comes, quem pulchra Dione
 divitibus silvis numen dedit, inclita paret
 cui Lesbos viridisque Thasos, quem Lydus adorat
 semperflavus templumque suis imponit Hypaepis: 10
 huc ades et Bacchi tutor Dryadumque voluptas,
 et timidas admitte preces. non sanguine tristi
 perfusus venio, non templis impius hostis
 admovi dextram, sed inops et rebus egenis
 attritus facinus non toto corpore feci. 15
 quisquis peccat inops, minor est reus. hac prece, quaeso,
 exonera mentem culpaque ignosce minori:
 et quandoque mihi fortunae arriserit hora,
 non sine honore tuum patiar decus. ibit ad aras,
 sancte, tuas hircus, pecoris pater, ibit ad aras 20
 corniger et querulae fetus suis, hostia lactens.
 spumabit pateris hornus liquor, et ter ovantem
 circa delubrum gressum feret ebria pubes'

*

dum haec ago curaue sollerti deposito meo caveo, intravit
 delubrum anus laceratis crinibus nigraue veste deformis, extra- 25
 que vestibulum me iniecta manu duxit

*

- 134 | 'quae striges comederunt nervos tuos, aut quod purgamen- *L*
 tum nocte calcasti in trivio aut cadaver? ne a puero quidem te
 vindicasti, sed mollis, debilis, lassus, tanquam caballus in clivo,
 et operam et sudorem perdidisti. nec contentus ipse peccare, 30
 mihi deos iratos excitasti'

*

| ac me iterum in cellam sacerdotis nihil recusantem per- *L O*
 duxit impulitque super lectum et harundinem ab ostio rapuit
 iterumque nihil respondentem mulcavit. ac nisi primo ictu ha-
 rundo quassata impetum verberantis minuisset, forsitan etiam 35

10 septifluus libri plerique. vestifluus Turnebus, saepe favens ego ten-
 tavi | tuis || 11 o Bacchi Goldastus || 21 festus | lactans O || 25 atraque libri
 interpolati || 27 praemisum Proselenos anus ad Encolpium | consciderunt
 conieci || 28 in nocte | nec || 31 extricasti

*L*0 brachia mea caputque fregisset. ingemui ego utique propter
 mascarpionem, lacrimisque ubertim manantibus obscuratum
 dextra caput super pulvinum inclinavi. nec minus illa fletu con-
 fusa altera parte lectuli sedit aetatisque longae moram tremulis
 5 vocibus coepit accusare, donec intervenit sacerdos.

'quid vos' inquit 'in cellam meam tanquam ad recens bu-
 0 stum venistis? | utique die feriarum, quo etiam lugentes rident'.

*L*0 | 'o' inquit 'Oenothea, hunc adolescentem quem vides: malo
 astro natus est; nam neque puero neque puellae bona sua ven-
L 10 dere potest. | nunquam tu hominem tam infelicem vidisti: lo-
*L*0 rum in aqua, non inguina habet. | ad summam, qualem putas
L esse, qui de Circes toro sine voluptate surrexit?' | his auditis
 Oenothea inter utrumque consedit motoque diutius capite 'istum'
 inquit 'morbum sola sum quae emendare scio. et ne *me* pute-
 15 tis perplexe agere, rogo ut adolescentulus mecum nocte dormiat

nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu:

*L*0 | quicquid in orbe vides, paret mihi. florida tellus,
 cum volo, siccatis arescit languida sucis,
 cum volo, fundit opes scopulique atque horrida saxa
 20 Niliacae iaculantur aquas. mihi pontus inertes
 submittit fluctus, zephyrique tacentia ponunt
 ante meos sua flabra pedes. mihi flumina parent
 Hyrcanaeque tigres et iussi stare dracones.
 quid leviora loquor? lunae descendit imago
 25 carminibus deducta meis, trepidusque furentes
 flectere Phoebus equos revoluta cogitur orbe.
 tantum dicta valent. taurorum flamma quiescit
 virgineis extincta sacris, Phoebeia Circe
 carminibus magicis socios mutavit Vlixis,
 30 Proteus esse solet, quicquid libet. his ego callens
 artibus Idaeos frutices in gurgite sistam
 et rursus fluvios in summo vertice ponam.'

inhorrui ego tam fabulosa pollicitatione conterritus, auum- 135
 que inspicere diligentius coepi

35 'ergo' exclamat Oenothea 'imperio parete'

2 mastuprationem *Iungermannus* || 3 pulvinar *plerique*, || 6 ad] ante ||
 8 praemissum in *L* Proselenos ad Oenothean sacerdotem Priapi | *deest* sub-
 leva vel simile verbum || 14 fortasse medicari || 15 adolescentulus tuus me-
 cum dormiat ni illum *Scaligeranus* || 18 spissatis *O* || 23 leones *L* || 25 Phoe-
 beaque *L* || 30 valet *W'eklius* || 31 et 32 fortasse gurgite ponti et sistam

detersisque curiose manibus inclinavit se in lectulum ac me se- *LO*
mel iterumque basiavit

*

| Oenothra mensam veterem posuit in medio altari, quam *L*
vivi implevit carbonibus, et camellam etiam vetustate ruptam
pice temperata refecit. tum clavum, qui detrahentem secutus
cum camella lignea fuerat, fumoso parieti reddidit. | mox incin- *LO*
ta quadrato pallio cucumam ingentem foco apposuit, simulque
pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad usum re-
posita | et sincipitis vetustissima particula mille plagis dolata. | *L*
ut solvit ergo licio pannum, partem leguminis super mensam *LO*
effudit iussitque me diligenter purgare. servio ego imperio gra-
naeque sordidissimis putaminibus vestita curiosa manu segrego.
at illa inertiam meam accusans improba tollit, dentibusque fol-
liculos pariter spoliatur atque in terram veluti muscarum imagines
despuit 15

*

mirabar equidem paupertatis ingenium singularumque re-
rum quasdam artes:

non Indum fulgebat ebur, quod inhaeserat auro,
nec iam calcato radiabat marmore terra
muneribus delusa suis, sed crate saligna 20
impositum Cereris vacuae nemus et nova terrae
pocula, quae facili vilis rota finxerat actu.
hinc molli stillae lacus et de caudice lento
vimineae lances maculataque testa Lyaeo.
at paries circa palea satiat inani 25
fortuitoque luto clavos numerabat agrestes,
et viridi iunco gracilis pendebat harundo.
praeterea quae fumoso suspensa tigillo
conservabat opes humilis casa, mitia sorba
iuter odoratas pendebant texta coronas 30
et thymbrae veteres et passis uva racemis:
qualis in Actaea quondam fuit hospita terra,
digna sacris Hecales, quam Musa loquentibus annis
Baccineas veteres mirandam tradidit aevo

*

136 dum illa carnis etiam paululum delibat 35
et dum coaequale natalium suorum sincipit in carnarium furca

1 s. hoc frustulum interpositum post adposuit ante simulque 7 in
O | 4 etiam debebat Iahnus || 13 expectes ipsa fabas tollit || 16 singulari-
umque Italus aliquis || 22 hastu vel astu || 23 et 24 puto post 26 collocandos
| stilla L | latus || 25 et libri plerique || 26 clavus || 25 quas Doussa || 30
post 31 collocari malo || 33 Hecates || 34 Battiaedae vatis Daniel | mirando

- LO reponit, fracta est putris sella, quae staturae altitudinem adiecerat, anumque pondere suo deiectam super foculum mittit. frangitur ergo cervix cucumulae ignemque modo convalescentem restinguit. | vexat cubitum ipsa stipite ardenti | faciemque
 5 totam excitato cinere perfundit. consurrexi equidem turbatus anumque non sine risu erexi
 L | statimque, ne res aliqua sacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in viciniam cucurrit.
 O | itaque ad casae ostiolum processit
 LO | cum ecce tres anseres sacri | qui, ut puto, medio die solebant
 LO 11 ab anu diaria exigere, | impetum in me faciunt foedoque ac veluti rabioso stridore circumstant trepidantem. atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calceamentorum resolvit ac trahit; unus etiam, dux ac magister saevitiae, non dubitavit crus
 15 meum serrato vexare morsu. oblitus itaque nugarum pedem mensulae extorsi coepique pugnacissimum animal armata elidere manu. nec satiatus defunctorio ictu, morte me anseris vindicavi:

tales Herculea Stympthalidas arte coactas
 ad caelum fugisse reor, peneque fluentes
 20 Harpyias, cum Phineo maduere veneno
 fallaces epulae. tremuit perterritus aether
 plangentibus insolitis, confusaque regia caeli

*

- L | iam reliqui revolutam passimque per totum effusam pavimentum collegerant fabam, orbatique, ut existimo, duce redierant in templum, cum ego praeda simul atque [hac] vindicta gaudens post lectum occisum anserem mitto vulnusque cruris haud altum aceto diluo. deinde convicium verens abeundi formavi consilium, collectoque cultu meo ire extra casam coepi.
 necdum superaveram cellulae limen, cum animadverto Oenotheram cum testo ignis pleno venientem. reduxi igitur gradum proiactaque veste, tanquam expectarem morantem, in aditu steti. collocavit illa ignem cassis harundinibus collectum, ingestisque super pluribus lignis excusare coepit moram, quod amica se non dimisisset nisi tribus potionibus e lege siccatis. 'quid porro tu'
 35 inquit 'me absente fecisti, aut ubi est faba?' ego, qui putaveram me rem laude etiam dignam fecisse, ordine illi totum proelium exposui, et ne diutius tristis esset, iacturae pensionem

2 pondere inepte huc traductum ex commate priore || 3 modo om. O || 4 atque totam faciem O. quae praecedunt in L servata, excerptor soloecae extulit || 5 perfudit || 6 risu meo erexi L || 8 cucurrit || 10 et ecce anseres sacri impetum O || 19 pennaque fluentis aut poenamque luentes Heinsius || 20 quarum Phinei Schraderus || 23 devolutam conieci || 29 liberaveram || 34 tribus nisi || fortasse quid vero || 35 potius putabam || 37 pensionem

anserem obtuli. quem | anus ut vidit, tam magnum aequae cla- *LO*
morem sustulit, ut putares iterum anseres limen intrasse. con-
fusus itaque et novitate facinoris attonitus quaerebam, quid ex-
137 canduisset, aut quare anseris potius quam mei miseretur. at
illa complosis manibus 'scelerate' inquit 'etiam loqueris? nescis 5
quam magnum flagitium admiseris: occidisti Priapi delicias, an-
serem omnibus matronis acceptissimum. itaque ne te putes ni-
hil egisse, si magistratus hoc scierint, ibis in crucem. polluisti
sanguine domicilium meum ante hunc diem inviolatum, fecisti-
que ut me, quisquis voluerit inimicus, sacerdotio pellat' 10

*

| 'rogo' inquam 'noli clamare: ego tibi pro anserem strutho- *L*
camelum reddam'

*

dum haec me stupente in lectulo sedet anserisque fatum
complorat, interim Proscelenos cum impensa sacrificii venit, vi-
soque anserem occiso sciscitata causam tristitiae et ipsa flere ve- 15
hementius coepit meique misereri, tanquam patrem meum, non
publicum anserem, occidissem. itaque taedio fatigatus 'rogo'
inquam 'expiare manus pretio liceat' .
si vos provocassem, etiam si homicidium fecissem. ecce duos
aureos pono, unde possitis et deos et anseres emere.' quos ut vi- 20
dit Oenotha, 'ignosce' inquit 'adulescens, sollicita sum tua cau-
sa. amoris est hoc argumentum, non malignitatis. itaque dabi-
mus operam, ne quis hoc sciat. tu modo deos roga, ut illi facto
tuo ignoscant.'

| quisquis habet nummos, secunda navigat aura 25 *LO*
fortunamque suo temperat arbitrio.
uxorem ducat Danaen ipsumque licebit
Acrisium iubeat credere quod Danaen.
carmina componat, declamet, concrepet omnes
et peragat causas sitque Catone prior. 30
iurisconsultus 'paret, non paret' habeto
atque esto quicquid Servius et Labeo.
multa loquor: quod vis, nummis praesentibus opta,
et veniet. clausum possidet arca Iovem

*

| infra manus meas camellam vini posuit, et cum digitis 35 *L*

1 Cum protuli anserem, anus ut vidit *O* | eque mutilatum || 5 et loque-
ris || 8 scierit *libri plerique* || 18 licet || 20 et duos anseres *Scaligeranus* ||
25 naviget || 26 temperet *libri excepto Bernensi* || 33 quidvis *libri plerique*

L pariter extensos porris apioque lustrasset, abellanas nuces cum
 precatione mersit in vinum, et sive in summum redierant, sive
 subsederant, ex hoc coniecta dicebat. nec me fallebat inanes
 scilicet ac sine medulla ventosas nuces in summo humore con-
 sistere, graves autem et plenas integro fructu ad ima deferri

*

recluso pectore extraxit fortissimum iecur et inde mihi fu-
 tura praedixit. immo, ne quod vestigium sceleris superesset,
 totum anserem laceratum veribus confixit epulasque etiam lau-
 tas paulo ante, ut ipsa dicebat, perituro paravit.

10 volabant inter haec potiones meracae

*

profert Oenothera scorsteum fascinum, quod ut oleo et mi- 138
 nuto pipere atque urticae trito circumdedit semine, paulatim
 coepit inserere ano meo.

hoc crudelissima anus spargit subinde humore femina mea

*

15 nasturcii sucum cum habrotono miscet perfusisque ingui-
 nibus meis viridis urticae fascem comprehendit omniaque infra
 umbilicum coepit lenta manu caedere

*

aniculae quamvis solutae mero ac libidine essent, eandem
 viam tentant et per aliquot vicos secutae fugientem 'prende fu-
 20 rem' clamant. evasi tamen omnibus digitis inter praecipitem
 decursum cruentatis

*

'Chrysis, quae priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum
 periculo capitis persequi destinat'

*

'quid huic formae aut Ariadne habuit aut Leda simile? quid
 25 contra hanc Helene, quid Venus posset? ipse Paris, dearum li-
 bidinantium iudex, si hanc in comparatione vidisset tam petu-
 lantibus oculis, et Helenen huic donasset et deas. saltem si per-
 mitteretur osculum capere, si illud caeleste ac divinum pectus
 amplecti: forsitan rediret hoc corpus ad vires et resipiscerent
 30 partes veneficio, credo, sopitae. nec me contumeliae lassant:

1 avellanas || 3 hac coniectura || 6 fortissimum || 14 hoc frustulum du-
 bito an olim fuerit inter miscet et perfusis 15, positum || 25, litigantium
 Douss || 29 reviviscerent Batavus aliquis

L struere iuvenes quotidie posset. ad summam, relinquere se pueros in domo Eumolpi, ut illum loquentem audirent quae sola posset hereditas iuvenibus dari. nec aliter fecit ac dixerat, filiamque speciosissimam cum fratre ephebo in cubiculo
 5 reliquit simulavitque se in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat ut illi etiam ego puer viderer, non distulit puellam invitare ad pigiciaca sacra. sed et podagricum se esse lumborumque solutorum omnibus dixerat, et si non servasset integram simulationem, periclitabatur totam paene tragœdiam evertere. itaque ut constaret mendacio fides, puellam quidem exoravit, ut sederet super commendatam bonitatem, Coraci autem imperavit, ut lectum, in quo ipse iacebat, subiret positisque in pavimento manibus dominum lumbis suis commoveret. ille lente parebat imperio puellaeque artificium pari motu re-
 15 munerabat. cum ergo res ad effectum spectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, ut spissaret officium. sic inter mercennarium amicamque positus senex veluti oscillatione ludebat. hoc semel iterumque ingenti risu, etiam suo, Eumolpus fecerat. itaque ego quoque, ne desidia consuetudinem perdere, dum frater sororis suae automata per clostellum miratur,
 20 accessi tentaturus, an pateretur iniuriam. nec se reiciebat a blanditiis doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque invenit

*

‘dii maiores sunt, qui me restituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere et reducere solet, suis beneficiis reddidit mihi, quod manus irata praeciderat, ut scias me gratio-
 25 siorem esse quam Protesilaum aut quemquam alium antiquorum.’ haec locutus sustuli tunicam Eumolpoque me totum approbavi. at ille primo exhorruit, deinde ut plurimum crederet,
 30 utraque manu deorum beneficia tractat

*

‘Socrates, deorum hominumque *, gloriari solebat, quod nunquam neque in tabernam conspexerat nec ullius turbae frequentioris concilio oculos suos crediderat. adeo nihil est commodius quam semper cum sapientia loqui.’
 35 ‘omnia’ inquam ‘ista vera sunt; nec ulli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiscunt. unde plani autem, unde levatores viverent, nisi aut locellos aut sonantes aere sacellos pro hamis in turbam mit-

7 fortasse physica || 14 lento. omissum fortasse impulsu | puellaeque Cuperus || 30 beneficium Scaligeranus

terent? sicut muta animalia cibo inescantur, sic homines non *L*
 caperentur nisi spei aliquid morderent'

*

141 'ex Africa navis, ut promiseras, cum pecunia tua et familia
 non venit. captatores iam exhausti liberalitatem iuiminuerunt.
 itaque aut fallor, aut fortuna communis coepit redire ad poeni- 5
 tentiam tuam'

*

'omnes, qui in testamento meo legata habent, praeter li-
 bertos meos hac condicione percipient, quae dedi, si corpus
 meum in partes conciderint et astante populo comederint'

*

'apud quasdam gentes scimus adhuc legem servari, ut a pro- 10
 pinquis suis consumantur defuncti, adeo quidem, ut obiurgentur
 aegri frequenter, quod carnem suam faciant peiorem. his admo-
 neo amicos meos, ne recusent quae iubeo, sed quibus animis
 devoverint spiritum meum, eisdem etiam corpus consumant'

*

excaecabat pecuniae ingens fama oculos animosque, mise- 15
 rorum.

Gorgias paratus erat exsequi

*

'de stomachi tui recusatione non habeo quod timeam. se-
 quetur imperium, si promiseris illi pro unius horae fastidio mul-
 torum bonorum pensionem. operi modo oculos et finge te non 20
 humana viscera sed centies sestertium comesse. accedit huc,
 quod aliqua inveniemus blandimenta, quibus saporem mutemus.
 neque enim ulla caro per se placet, sed arte quadam corrumpi-
 tur et stomacho conciliatur averso. quod si exemplis quoque
 vis probari consilium, Saguntini oppressi ab Hannibale humanas 25
 edere carnes, nec hereditatem expectabant. Petelini idem fe-
 cerunt in ultima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione
 captabant, nisi tantum ne esurirent. cum esset Numantia a
 Scipione capta, inventae sunt matres, quae liberorum suorum
 tenerent semesa in sinu corpora' 30

*

6 suam || 14 etiam] omne *Scaligeranus* || 15 famas *Boschius* || 21 acce-
 det || 24 vis quoque || 25 obsessi *Rittershusius* || 27 Petavii

I

Servius ad Vergili Aen. III 57: auri sacra fames] sacra id est execrabilis. tractus est autem sermo ex more Gallorum. nam Massilienses quotiens pestilentia laborabant, unus se ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis *sumptibus* et purioribus cibis. hic postea ornatus verbenis et vestibus sacris circumducebatur per totam civitatem cum execrationibus, ut in ipsum reciderent mala totius civitatis, et sic praecipitabatur. hoc autem in Petronio lectum est

II

Servius ad Vergili Aen. XII 159 de feminino nominum in tor exeuntium genere praecipiens: si autem a verbo non venerint, communia sunt. nam similiter masculina et feminina in tor exeunt, ut hic et haec senator, hic et haec balneator, licet Petronius usurpaverit 'balneatricem' dicens

III

Pseudacro ad Horati epod. V 48: Canidia rodens pollicem] habitum et motum Canidiaae expressit furentis. Petronius ut monstraret furentem, 'pollice' ait 'usque ad periculum roso'

III

Sidonius Apollinaris carminis XXIII:

- 145 quid vos eloquii canam Latini,
Arpinas, Patavine, Mantuane? —
155 et te Massiliensium per hortos
sacri stipitis, Arbiter, colonum
Hellespontiaco parem Priapo?

tangi videtur res quam Petronius Massiliae factam esse finxerat, cf. fr. I

V

Priscianus 'institutionum VIII 16 p. 381 et XI 29 p. 567 Hertzii inter exempla quibus deponentium verborum participia praeteriti temporis passivam significationem habere declarat: Petronius 'animam nostro amplexam pectore'

forsitan fuerit in hexametro nostroque amplexam pectore

VI*

Fulgentius mythologicon I p. 23 Munckeri: nescis . . . quantum satyram matronae formident. licet mulierum verbalibus undis et cauidici cedant nec grammatici muttiant, rhetor taceat et clamorem praeco compescat, sola est quae modum imponit furentibus, licet Petroniana subet Albucia

VII*

Fulgentius mythologicon III 8 p. 124 ubi sucum myrrhae valde fervidum esse dixit: unde et Petronius Arbiter, ad libidinis concitamentum myrrhinum se poculum bibisse refert

cf. adnotata p. 14, 8

VIII*

Fulgentius in expositione Virgilianae continentiae p. 156 s: Tricerberi autem fabulam iam superius exposuimus in modum iurgii forensisque litigii positam. unde et Petronius in Euscion ait 'Cerberus forensis erat cauidicus'

VIII*

Fulgentius in expositione sermonum antiquorum p. 565 Merceri: ferculum dicitur missus carniū. unde et Petronius Arbiter ait 'postquam ferculum allatum est'

X*

Fulgentius ibidem p. 565 s: valgia vero sunt labellorum obtortiones in supinatione factae. sicut et Petronius ait 'obtorto valgiter labello'

XI*

Fulgentius ibidem p. 566: alucinare dicitur vana somnari, tractum ab alucitis, quos nos conopas dicimus. sicut et Petronius Arbiter ait 'nam contubernalem alucitae molestabant'

XII*

Fulgentius ibidem p. 567: manubiae dicuntur ornamenta

regum. unde et Petronius Arbiter ait 'tot regum manubiae penes fugitivum repertae'

manubies utrobique libri plurimi

XIII *

Fulgentius ibidem p. 567: aumatium dicitur locus secretus publicus, sicut in theatris aut in circo. unde et Petronius Arbiter ait 'in aumatium memet ipsum conieci'

automatium Turnebus

XIII

Isidorus originum V 26, 7: dolus est mentis calliditas ab eo quod deludat: aliud enim agit, aliud simulat. Petronius aliter existimat dicens 'quid est, iudices, dolus? nimirum ubi aliquid factum est quod legi dolet. habetis dolum: accipite nunc malum'

XV

glossarium S. Dionysii: petaurus genus ludi. Petronius 'petauroque iubente modo superior'. DANIEL

legebantur fortasse in lacuna p. 33, 28

XVI

Petronius 'satis constaret eos nisi inclinatos non solere transire cryptam Neapolitanam' *ex glossario S. Dionysii*. DANIEL

XVII *

in alio glossario:

Suppes suppumpis, hoc est supinis pedibus. Petron.

Tullia, media vel regia. Petronius. PITHOEVS

vereor ne haec sumpta sint ex 'Petronio Arbitro de verborum significatione', id est ex glossario aliquo post Isidori aetatem confecto et in codice Petronii scripto

XVIII *

Nicolaus Perottus Cornu copiae p. 200, 26 editionis Aldinae anni 1513: Cosmus etiam excellens unguentarius fuit, a quo unguenta dicta sunt Cosmiana. idem [*Iuvenalis 8, 86*] 'et Cosmi toto mergatur alieno.' Petronius 'affer nobis, inquit, alabastrum Cosmiani'

XVIII

Terentianus Maurus de metris:

- Horatium videmus
 versus tenoris huius
 nusquam locasse iuges,
 at Arbiter disertus
 2490 libris suis frequentat.
 agnoscere haec potestis,
 cantare quae solemus:
 'Memphitides puellae
 sacris deum paratae.
 2495 tinctus colore noctis
 manu puer loquaci'

Marinus Victorinus III 17 p. 190 Gaisfordi: huius tenoris
 ac formae quosdam versus poetas lyricos carminibus suis indi-
 disse cognovimus, ut et apud Arbitrum invenimus, cuius exemplum

- 'Memphitides puellae
 sacris deum paratae'.
 item 'tinctus colore noctis
 Aegyptias choreas'

XX

Terentianus Maurus de metris:

- nunc divisio, quam loquemur, edet
 2850 metrum quo memorant Anacreonta
 dulces composuisse cantilenas.
 hoc Petronius invenitur usus,
 Musis cum lyricum refert eundem
 consonantia verba cantitasse,
 2855 et plures alii. sed iste versus
 quali compositus tome sit, edam.
 'iuerunt segetes meum laborem'.
 'iuerunt' caput est id hexametri —
 2861 quod restat 'segetes meum laborem'.
 tale est ceu 'triplici vides ut ortu
 Triviae rotetur ignis
 volucrique Phoebus axe
 2865 rapidum pererret orbem'

2862 triplici et quae secuntur 'Arbiter Satiricon' scripsisse dicitur ex-
 pressis verbis a Victorino IV 1 p. 211 Gaisf.

2865 rutilum Mallius Theodorus 5 p. 545 G.

XXI

Diomedes in arte III p. 518 Keilii: et illud hinc est comma quod Arbiter fecit tale

'anus recocta vino
tremantibus labellis'

XXII

Servius in artem Donati p. 432, 22 Keilii: item Quirites dicit numero tantum plurali. sed legimus apud Horatium hunc Quiritem, ut sit nominativus hic Quiris. item idem Horatius 'quis te Quiritem?' cuius nominativus erit hic Quirites, ut dicit Petronius

Pompeius in commento artis Donati p. 167, 9 K: nemo dicit 'hic Quirites' sed 'hi Quirites', licet legerimus hoc. legite in Petronio, et invenietis de nominativo singulari hoc factum. et ait Petronius 'hic Quirites'

Quirites pro Quiritis commentum grammaticorum

XXIII

grammaticus de dubiis nominibus p. 578, 23 K: fretum generis neutri et pluraliter freta, ut Petronius 'freta Nereidum'

XXIII*

Hieronymus in epistula ad Demetriadem CXXX 19 p. 995 Vallarsii: cincinnatulos pueros et calamistratos et peregrini muris olentes pelliculas, de quibus illud Arbitri est

'non bene olet qui bene semper olet'

quasi quasdam pestes et venena pudicitiae virgo devitet

trivii pro Arbitri ms. Cisterciense. Martialis ille versus est II 12, 4

XXV*

Fulgentius mythologicon II 9 p. 80 de Prometheo: quamvis Nicagoras . . . primum illum formasse idolum referat, et quod vulturi iecur praebeat, livoris quasi pingat imaginem. unde et Petronius Arbiter ait

'qui vultur iecur intimum pererrat
et pectus trahit intimasque fibras,
non est quem lepidi vocant poetae,
sed cordis mala, livor atque luxus'

versu 1 cui libri | ultimum Modius || 2 querit pectus libri praeterea eodidem Danielis || 3 tepidi libri

XXVI *

- sic contra rerum naturae munera nota
 corvus maturis frugibus ova refert.
 sic format lingua fetum cum protulit ursa,
 et piscis nullo iunctus amore parit.
 5 sic Phoebea chelys vincolo resoluta parentis
 Lucinae tepidis naribus ova foveat.
 sic sine concubitu textis apis excita ceris
 fervet et audaci milite castra replet.
 non uno contenta valet natura tenore,
 10 sed permutatas gaudet habere vices

hoc carmen et quae secuntur duo Petronio adscribit Fulgentius || 5 victo. fortasse vultu || 6 noctibus conieci

XXVII *

- primus in orbe deos fecit timor, ardua caelo
 fulmina cum caderent discussaque moenia flammis
 atque ictus flagraret Athos, mox Phoebus ad ortus
 lustrata devectus humo lunaeque senectus
 5 et reparatus honos, hinc signa effusa per orbem
 et permutatus disiunctis mensibus annus.
 profecit vitium iamque error iussit inanis
 agricolae primos Cereri dare messis honores,
 3 palmitibus plenis Bacchum vincere, Palemque
 10 pastorum gaudere manu. natat obrutus omnis
 Neptunus demersus aqua, Pallasque tabernas
 vindicat. et voti reus et qui vendidit orbem,
 iam sibi quisque deos, avido certamine fingit

4 deiectus || 6 permutatis || 7 proiecit | atque || 10 natat obrutus sed sec. manu obruptus. verba nondum emendata, sententia fortasse haec: per portus Neptuni religio spargitur ex naufragiis

XXVIII *

- nam citius flammis mortales ore tenebunt
 quam secreta tegant. quicquid dimittis in aula,
 effluit et subitis rumoribus oppida pulsat.
 nec satis est vulgasse fidem: cumulatius exit
 5 prodicionis opus famamque onerare laborat.
 sic commissae verens avidus reserare minister
 fodit humum regisque latentes prodidit aures;
 concepit nam terra sonos calamique loquentes
 invenere Midam, qualem narraverat index

2 demittis in aurem Francius || 6 ferens codex Vossianus || 9 conceperat Fulgentius. inde conspexerat Munckerus

XXVIII

fallunt nos oculi, vagique sensus
oppressa ratione mentiuntur.
nam turris, prope quae quadrata surgit,
detritis procul angulis rotatur.

- 5 Hyblaeum refugit satur liquorem,
et naris casiam frequenter odit.
hoc illo magis aut minus placere
non posset, nisi lite destinata
pugnarent dubio tenore sensus

6 maris

XXX

somnia, quae mentes ludunt volitantibus umbris,
non delubra deum nec ab aethere numina mittunt,
sed sibi quisque facit. nam cum prostrata sopore
urguet membra quies et mens sine pondere ludit,

- 5 quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
qui quatit et flammis miserandas eruit urbes,
tela videt versasque acies et funera regum
atque exundantes profuso sanguine campos.
qui causas orare solent, legesque forumque
10 et pavidi cernunt inclusum chorte tribunal.
condit avarus opes defossumque invenit aurum.
venator saltus canibus quatit. eripit undis
aut premit eversam periturus navita puppem.
scribit amatori meretrix, dat adultera munus.
15 [et canis in somnis leporis vestigia latrat]
in noctis spatium miserorum vulnera durant
10 eorde

XXXI *

Indica purpureo genuit me litore tellus,
candidus accenso qua redit orbe dies.
hic ego divinos inter generatus honores
mutavi Latio barbara verba sono.

- 5 iam dimitte tuos, Paeon o Delphice, cygnos:
dignior haec vox est quae tua templa colat

*huic carmini et sequentibus Petronii nomen Claudius Binetus praepo-
suit, incertum utrum codicem suum imitatus an quod carmen in codice illo
praecedens (fr. XXVI) Petronio adsignari viderat a Fulgentio*

2 rubet *Burmamnus* || 3 versatus *lentavi*

Petronii *satirae* ed. II

XXXII*

- naufragus eiecta nudus rate quaerit eodem
 percussum telo, qui sua fata legat.
 grandine qui segetes et totum perdidit annum,
 in simili deflet tristia fata sinu.
- 5 funera conciliant miseros, orbique parentes
 coniungunt gemitus, et facit hora pares.
 nos quoque confusis feriemus sidera verbis,
 et fama est socias fortius ire preces
- 2 cui || 6 urna *Reiskius* || 8 est constans

XXXIII*

- aurea mala mihi, dulcis mea Marcia, mittis,
 mittis et hirsutae munera castaneae.
 omnia grata putem, sed si magis ipsa venires,
 ornares donum, pulchra puella, tuum.
- 5 tu licet apportes stringentia mala palatum,
 tristia mandenti est melleus ore sapor.
 at si dissimulas multum mihi cara venire,
 oscula cum pomis mitte: vorabo lubens
- 8 os quali compremis *Bineti codex*, osque ledis morsu ceteri

XXXIII*

- si Phoebi soror es, mando tibi, Delia, causam,
 scilicet ut fratri, quae peto, verba feras:
 'marmore Sicanio struxi tibi, Delphice, templum
 et levibus calamis candida verba dedi.
- 5 nunc si nos audis atque es divinus, Apollo,
 dic mihi, qui nummos non habet, unde petat'
- 2 *fortasse* si licet

XXXV*

- omnia quae miseras possunt finire querellas,
 in promptu voluit candidus esse deus.
 vile holus et duris haerentia mora rubetis
 puugentis stomachi composuere famem.
- 5 flumine vicino stultus sitit, effugit euro
 cum calidus tepido consonat igne tholus.
 lex armata sedet circum fera limina nuptae,
 nil metuit licito fusa puella toro.

- quod satiare potest, dives natura ministrat,
 10 quod docet infrenis gloria, finē caret
 4 pugnantis || 6 igne rogas || 10 inferius

XXXVI*

militis in galea nidum fecere columbae :
 apparet, Marti quam sit amica Venus

XXXVII*

- Iudaeus licet et porcinum numen adoret
 et caeli summas advocet auriculas,
 nī tamen et ferro succiderit inguinis oram,
 et nisi nodatum solverit arte caput,
 5 exemptus populo Graia migrabit ab urbe
 et non ieiuna sabbata lege premet

una est nobilitas argumentumque coloris
 ingenui, timidas non habuisse manus
 4 frenis tentavi | nudatum *Pithoeus* || 6 puto tremet

XXXVIII*

- lecto compositus vix prima silentia noctis
 carpebam et somno lumina victa dabam,
 cum me saevus Amor presum vulsumque capillis
 excitat et lacerum pervigilare iubet.
 5 'tu famulus meus' inquit 'ames cum mille puellas,
 solus, io, solus, dure, iacere potes?'
 exsilio et pedibus nudis tunicaque soluta
 omne iter impedio, nullum iter expedio.
 nunc propero, nunc ire piget, rursumque redire
 10 poenitet, et pudor est stare via media.
 ecce tacent voces hominum strepitusque viarum
 et volucrum cantus turbaque fida canum :
 solus ego ex cunctis paveo somnumque torumque
 et sequor imperium, magne Cupido, tuum
 3 sursumque || 8 ingredior *Riesius* || 13 careo somnoq. toroq. *Schra-*
derus

XXXVIII*

sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce,
 quae te prima meo pectore composuit :
 sit torus et lecti genius secretaque longa,

- quis tenera in nostrum veneris arbitrium.
5 ergo age duremus, quamvis adoleverit aetas,
utamurque annis quos mora parva teret.
fas et iura sinunt veteres extendere amores;
fac cito quod coeptum est, non cito desinere
3 lampas tentari || 6 tenet
-

'epigramma Iulii cuiusdam quod Romae in Vaticana bibliotheca cum Petronii fragmento descriptum legi' Binius

- Petroni carmen divino pondere currit,
quo iuvenum mores arguit atque senum.
quare ille praesa gaudet lasciva puella,
at quoque delicias frigida sentit anus.
5 nam rbtter diri scripsitque Neronis amictu
Arbiter arbitrio dictus et ipse suo.
3 Quartillae prosa Rivinus || 5 fortasse rector | amicus Binius

INDICES PETRONIANI

CONSPECTVS SATIRARVM

cap. 1 2 *Encolpius, qui sua satiris his fata enarrat, in graeca Campaniae urbe confabulatus cum Agamemnone rhetore declamationum reprehendit ineptias quibus vera perierit eloquentia.* 3—5 *respondet illi rhetor parentes incusans qui liberos suos severa lege institui nolint et optimam ad eloquentiam viam carmine adumbrans extemporali.* 6—8 *Encolpius Ascyllon sodalem suum quaeritans ab ancilla deducitur in fornicem, ubi etiam sodalem deprehendit.* 9—11 *Giton Encolpii deliciae ab Ascyllto sibi vim inlatam queritur, litigant Encolpius et Ascylltos divisisque sarcinulis discedunt, reversus autem Ascylltos concumbentem cum Gitone Encolpion verberat.* 12—15 *in foro Encolpius et Ascylltos pallium venditantes inveniunt rusticum cum tunica quam ipsi amiserant aureis plenam, pallium rusticus comesque eius mulier sibi ereptum latrocinio clamant, tunicam altera pars recuperat.* 16—19 *venit ad Encolpion et Ascyllton in stabulum Quartilla quam offenderant Priapo sacrificantem, iniuriae satisfactionem morbiq[ue] remedium expostulans.* 19—21 *variis modis torti iuvenes cum Quartilla discumbunt in triclinio.* 22—24 *cenati cum dormirent, furandi occasione Syri utuntur, expergefactus caedit cinaedus.* 25 26 *Quartilla Psyche ancillulae suae cum Gitone nuptias imperat.*

26 27 *alio die cenaturus apud Trimalchionem libertinum Encolpius cum Ascyllto lavatum ut ludentemque spectat senem pila.* 28—31 *sequitur a balneo Trimalchionem, domum eius intrat miratus, per familiae lautitiarumque obstacula evadit ad triclinium.* 31—33 *discumbitur, adfertur gustatio, ipse accumbit Trimalchio tesserae[rum]que ludere pergit.* 34—36 *laudatur dominus propter elegantias, vino adlato et ciborum reposito[ri]o hortatur ut potent et cenent.* 37 38 *exponit Encolpio conviva de Trimalchione, uxore eius, collibertis ac convivis.* 39—41 *Trimalchio philologiam se nosse ostendit et ab altero ferculo surgit ad lasanum.* 41—46 *absente eo sermocinantur convivae, de tempestate Dama, Seleucus de funere, Phileros de mortuo eiusque fratre, Ganymedes de fame quam fraus aedilium et hominum impietas moverit, Echion de lu-*

dis coloniae et petitoribus aedilitatis et litterarum honore suique pueri educatione. 47—52 redit Trimalchio, suem occidi statimque parari in cenam iubet, qui coctus coram convivis exinteratur, sermonibus attingit medicinam, rhetoricam, historias, artium signorumque studia. 52—54 ebrio proximus cordacem saltare coepit, actuarium audit acta praedii sui recitantem, petauristarios spectans a puero super lectum eius delapso laeditur. 55 56 epigrammate in hunc casum facto de poetis locutus comparat inter se Ciceronem et Syrum, litteras et artificia, boves et oves, donec apophoreta distribuntur. 57 58 ridentibus ea Ascylo et Gitoni Hermeros Trimalchionis collibertus ingerit convicia. 59 60 intrant Homeristae e quibus Ajax vitulum elixum sciudit, dantur alabastra et poma, dis honor habetur. 61—63 fabulas narrant Nicros de milite mutato in lupum et Trimalchio de strigibus tactuque malae manus. 64 Trimalchio benigne facit amico, deliciis suis, cani domestico, servis. 65—67 post matteas comissator advenit Habinnas cum uxore sua Scintilla, narrat cui interfuerat cenam, impetrat ut Fortunata uxor Trimalchionis recumbat eamque de ornamentis suis collocutam cum Scintilla immittit lecto. 68—71 secundae adferuntur mensae, Habinnae puer ludos facit, post epidipnidem unguntur convivae servique admittuntur in triclinium, Trimalchio testamentum suum recitans familiae concitat lamentationem. 72—74 in balneo Trimalchionis discussa ebrietate reficitur convivium in alio triclinio. 74—78 rixatus Trimalchio cum uxore sua de vita domo felicitate spe sua disserit, denique cornicines sibi funebres modos incinere iubet, qua re tumultu facto Encolpius cum Ascylo et Gitone effugit.

79 80 domum redux Encolpius dum noctu dormit cum Gitone, subducitur puer ab Ascylo, itaque communia omnia sodales dissolvunt et Giton Ascylon eligit quem sequatur. 81 82 desertus Encolpius maeret in solitudine, deinde efferatus caedem inimici cogitat sed delusus a milite arma ponit. 83 84 in pinacotheca cum pictos amantes consideraret, accedit ad eum Eumolpus poeta qui paupertatem suam amore litterarum vindicat. 85—87 narrat Eumolpus quo modo Pergami ephebo satis fecerit formoso fidei suae mandato. 88—90 quaeritur cur pictura artesque ceterae perierint, pecuniae reprehenditur cupiditas, tabulam quae Troiae halosin ostendit tragico Eumolpus carmine explorat, lapidum ictibus profugere e porticu cogitur. 91 92 in balneo repertum Encolpius Gitona in hospitium suum perducit, quaerens Gitona cum vestimentis Ascylos invenit amatorem. 93 94 versus rursum faciens Eumolpus obiurgatur ab Encolpio, defenditur a Gitone, cuius poeta amorem confessus foras expellitur, exiens autem includit

Encolpion, qui a mortis cogitatione ac suspendio revocatur *Gitonis* blanditiis. 95 96 interveniente deversitore rixa oritur, in qua poeta cum de cella se proripuisset, inspectante *Encolpio* vapulat, donec procurator insulae opem ei adfert. 97—99 *Ascylos* advenit cum praecone quaerens *Gitona*, qui infra grabatum extensus scrutantes eludit, *Eumolpum* autem pueri prodicionem minatum *Giton* osculis, lacrimis *Encolpius* delenit, reconciliata gratia *Encolpius* cum puero et poeta conscendit in navem.

100—103 requiescens in nave *Encolpius* incidisse se intellegit in veteres inimicos, *Licham* navigii dominum et *Tryphaenam*, itaque deliberantibus quo modo periculum effugiant, haec placet fallacia ut *Eumolpus* *Encolpion* et *Gitona* tanquam servos fugitivos habeat rasis capitibus et frontibus inscriptis. 104 105 admoniti somnio et voce vectoris, qui depositos in nave capillos expaverat, *Lichas* et *Tryphaena* protrahi noxios ac verberari iubent agnoscuntque *Tryphaena* *Gitona*, *Lichas* *Encolpion*. 106—108 supplicium cum primum misericordia *Tryphaenae*, deinde *Eumolpi* patrociniū interpellare tentasset, vi manus conseritur ac pugna paratur, donec gubernator obtinet ut induitae fiant. 109 110 foedera componuntur, epulis vinoque conciliatur gratia et hilaritas, *Eumolpus* versus dicit in calvos, quibus restituitur decor suus per *forymbia*. 110—112 muliebrem levitatem perstringens *Eumolpus* cabulam narrat de matrona *Ephesia*. 113—115 dum convivantur variisque amoris moventur affectibus, maris tempestas ingruit, gurgite *Lichas* hauritur, *Tryphaena* imponitur scaphae, *Giton* et *Encolpios* cohaerentes amplexu se fluctibus tradunt, et hi quidem incolumes evadunt *Eumolpum*que in terram trahunt atque eiectum in litus *Lichae* corpus miserati fortunam componunt.

116 117 cum *Crotona* prope vidissent urbem hereditipetis optam, ad hoc genus quaestus se subornantes *Eumolpum* dominum faciunt cui ipsi pareant, mercennarius autem suam asserit libertatem. 118—124 *Eumolpus* tractanti historiam poetae propositurus exemplum carmen fundit heroicum de bello civili. 124—126 intrant *Crotona*, bene vivunt fallaciis, *Encolpius* vel ficto nomine *Polyaenos* sollicitatur *Circes* procacitate feminae pulcerrimae. 127—130 languore suo *Circen* laedit et epistulae conviciosae rescribit verba excusantia. 131 132 iterum perducitur ad dominam, iterum delinquit domique dolorem suum declamatione exonerat. 133—136 medicinae causa *Priapi* templum adgressus ab *Oenothea* sacerdote incipit curari in cellula. 136—139 sacrum anserem *Priapi* occidit poenamque luit auro et curationis molestias evitans fugit domum. 140 141 *Eumolpo* matrona liberos suos commendat, testamento eius heredes iubentur corpus testatoris comedere.

Deperditorum librorum argumenta tanguntur capitibus maxime 9 et 81: reus Encolpius effugerat iudicium (cf. fragm. XIV), gladiator arenam, hospitem occiderat, pugnatat cum muliere, in viridario Ascyllon amarat. de latrocinio rusticique partibus mentio fit 12 s., de Quartilla 16 s., de Licha contumeliis vexato expilatoque navigio 106 113 114, de Tryphaena 106. Massiliae partem fabularum actam esse ostenditur fragmento IV, confirmatur fr. I. accedant nomina personarum Albucia rabiosa, Doris amica, Hedyle fortasse Lichae uxor, Endymion amastus, Euscios causidicus, Lycurgus hospes.

INDEX NOMINVM

- Abellanas nuces *capite* 137
 Achilles 59 129
 Aerisius 137
 Aetaea terra 135
 Aetiaci sisus 121
 Aegyptii 2 Aegyptius puer 35 Aegyptias choreas *fragm. XIX*
 Aeneas 68
 servi Aethiopes 102 duo Aethiopes 34
 Aetna 122
 Africa 45 117 125 141 ultimus Hammun Afrorum 119 Afrae terrae 119 volucres 93 ficus Africana 35
 ἈΓΑΘΟΝ *rhetor in colonia Campaniae 3 et terdecies deinceps ad usque 78*
 Agamemnon *Atrida* 59
 Agatho unguentarius 74
 Ajax insaniens 59
 ALBUCIA *furiosa mulier Petrouiana fr. VI*
 Alcibiades 128
 pueri Alexandrii 31 68
 Alpes 122 123
 Amor XXXVIII templum Amoris 127
 Amphitryoniades 123
 Anacreon XX
 Apelles 88 Apellis *μονόκνημος* 83
 Apelles *tragœdus* 64
 Apollo 83 121 XXXIV
 iuga Appennini 124
 fundi Apuliae 77
 Arabes 102 Arabum populus 119
 Aratus 40
 Ariadne 138
 ASCYLLON *comes Encolpii qui relinquit eum apud Campanos 6 et deinceps ad 98 133*
 Asia 2 44 75 85 nescio quid Asia-dis 44
 Atellania 53 Atellanici versus 68
 Ἀττάνα 58
 Athenae 2 38
 Athos XXVII
 pignus Atridae Menelai uxor 108
 mel Atticum 38 56
 Augustus imperator 69 sevir Augustalis 30
 aureum Babylonicum 55
 Bacchus XXVII Baechi comes et tutor Priapus 133
 Baiae 53 104
 BARGATES *procurator insulae* 96 97
 Battiaes Callimachus 135
 Belloua 124
 Bosporos 123
 Bromius 41
 Caesar Iulius 122 123 124
 Caesar imperator 51 76
 Calchas vates 89

- Capitolium 88 Capitolia nostra 122
 Cappadox 63 69
 Capua 62
 Carchedonii ignes lapidei 55
 CARIO *servus Trimalchionis* 70 71
 CARPVS *scissor Trimalchionis* 36 40
 Carthago 117
 Cassandra *pro Medea* 52 Cassandra
     caligaria mulier virilis audaciae
     74
 Cato *oratoris exemplum* 137 Cato-
     nes tetrici 132
 Cato *Vticensis* 119
 Caucasea arx 123
 Cerberus forensis caudicibus VIII
 Cerdo *lar Trimalchionis* 60
 Ceres XXVII Cereris vacuae ne-
     mus 135
 vitam Chiam gessi 63
 Chrysanthus *civis coloniae* 42
 Chrysippus 88
 CHRYSTIS *ancilla Circes inde a* 128
 Cicero 5 55 ut ait Cicero 3
 CINNAMVS *dispensator Trimalchionis*
     30
 CIRCE *amica Encolpi Crotone inde a*
     127
 Phoebeia Circe 134
 Cocytus 120 121 124
 ales petita Colchis 93
 Concordia 124
 CORAX *mercennarius Eumolpi tonsor*
     118 140
 Corinthes 50 lanx Corinthia 50 a-
     sellus Corinthius 31 Corinthea
     50
 Corinthus *aerarius* 50
 Cosmianum *unguentum* XVIII
 Crassus 120
 CROESVS *deliciae Trimalchionis* 64
 Croton urbs 116 124 125
 Cumae 48 praedium *Trimalchionis*
     Cumanum 53
 Cupido XXXVIII
 Curio 124
 Cyclops 48 97 98 101
 Cydonia mala 69
 Cyllenia proles 124
 Cynica pera 14
 Cynthia 122
 DAEDALVS *cocus Trimalchionis* 70 74
 Daedalus *Cretensis* 52
 *DAMA *conviva Trimalchionis* 41
 Danae 126 137
 Danai 89
 bacis redimita Daphne 131
 Delius *Apollo* 89 Delia *Diana*
     XXXIV Deliaci manu recisi 23
 Delphicus ales 122 Paeon o Del-
     phice XXXI Delphice XXXIV
 Democritus 88
 Demosthenes 2
 Diana 59 *Diana Praxitelis 128
 Dicarchidos arva 120
 Diomedes *pro Castore* 59
 Dione 124 133
 DIONYSVS *servus Trimalchionis* 41
 Discordia 124
 Ditis pater 120 Ditis regnum et
     chorus 124
 DORIS *aliquando amica Encolpi* 126
 Dryadum voluptas *Priapus* 133
 ECHION *centonarius conviva Trimal-*
     chionis 45
 ENCOLPIOS 20 et *deinceps*
 ENDIMION *amatus Encolpi* 132 *adnot.*
 Eayo 120
 matrona Ephesi erat 111
 Ephesus tragoedus 70
 aes Ephyreiacum 119
 Epicurus 104 132
 Epidamni moenia 124
 sedes Erebi 124
 Erinys 124
 Eudoxos 88
 Euhius 41
 EVMOLPOS *poeta* 90 et *deinceps*
 Euripides 2
 EVSCIOS *causidicus* VIII
 vinum Falernum 21 28 34 55
 Fama 123
 Felicio *lar Trimalchionis* 60
 Felicio *capsella Scintillae* 67
 Fides 124
 Fors *Fortuna* 120
 Fortuna 55 101 120 121 122 123
     125 cum cornu copiae 29
     Fortunae filius 43
 FORTVNATA *uxor Trimalchionis* 37
     et *deinceps* ad 76
 Furor 124
 GAIVS *Trimalchio* 30 50 53 54 67 74.
     75
 *Gaius *dominus servorum Trimal-*
     chionis et Nicerotis 62
 Gallia 102 Galli 122 hiems Gallica
     19 Gallica arma 122
 GANYMEDES *conviva Trimalchionis* 44

- Ganymedes *pro Polluce* 59 *puer a cyatho* 92 *cf.* 83
 Gavillae domus 61
 sanguine Germano 122 123
 tela Gigantum 123
 CITON *Encolpi deliciae inde a* 9
 Glyco *civis coloniae* 45
 GORTIAS *heredipeta Crotone* 141
 Graeci 83 Graecum esse affirmabat 64 Graeco more 111 Graeca urbs 81 bybliothea Graeca 48
 Graeci versus 59 Graeculi delirantes 88 Graeculae *litterae* 46
 Graeculae apes 38 Graeculo 76
 Graius sonus 5 Graium numen 122
 Graia urbs XXXVII
 HABINNAS *lapidarius* 65 *et porro ad* 77
 ultimus Hammon Afrorum 119
 Hannibal 50 101 141
 Harpyiae 136
 Hecale 135
 *HEDYLE *fortasse uxor Lichae* 113
 Helena 59 Helene 138
 Helicon 118
 Hellespontiacus Priapus 139 IV
 Hercules 83 Herculis aerumnarum 48
 Herculis porticus 106 Herculeae arae 122
 HERMEROS *conviva et collibertus Trimalchionis* 59
 Hermerotis pugnae 52
 Hermogenes *Glyconis socer* 45
 Hesperiae campi 122
 HESVS *vector navis superstitiosus* 104
 gentis Hiberiae 121
 Hipparchus *mathematicus* 40
 mel Hispanum 66
 Homerus 48 118 Homeros dicit 59
 Homericis versibus 2 Homeristae 59
 Horatii curiosa felicitas 118
 Hyblaesus liquor XXIX
 repertor Hydaspis *Pompeius* 123
 Hylas 83
 Hypaepa *Priapo sacra* 133
 Hyperidis fama 2
 Hyrcanae tigris 134
 Idaei vertex 89 Idaeus vertex 127
 Idaei frutices 134 *Idaeus *Ganymedes* 83
 Ilias *pieta* 29
 Ilium 50
 Iuachia ora 139
 Iacuboni pilleum rapere 38
 India 38 Indum ebur 135 margarita Indica 55 Indica tellus XXXI
 Iusidiae 124
 Iovis *Iuppiter* 47 58
 Iphigenia 59
 Italia 116 Italicum litus 114
 Iudaei 102 XXXVII
 IULIVS PROCVLVS *conviva Trimalchionis* 38
 Iulius *Caesar* 120
 Iuno 139 Iunonem meam 25
 Iuppiter 44 56 58 83 88 122 123 126
 127 137 solium Iovis 51
 Iustitia 124
 Labeo *iure consultus* 137
 Lacedaemonio colono 5 canes Lacedonici 40
 Laenatis gladiatorum munus 29
 Laocoon 89 Lauconte 89
 Laomedon 139
 Lares argentei 29 bullati 60
 Lasepiciarius minus 35
 Latius sonus XXXI
 Latinae *litterae* 46 bybliothea Latina 48 Latine legebat librum
 59 Latiae cantare 53
 Leda 138
 Lentulus 124
 Lesbos 133
 Letum 124
 Liber pater *ambiguo* 41
 Libya 121 Libycum aequor 120
 LICHAS *negotiator Tarentinus a* 100
ad 115
 schedium Lucilianae humilitatis 4
 Lucina XXVI
 Lucretia 9
 Lucrinis eruta litoribus conchyliis 119
 Lucio *lar Trimalchionis* 60
 Lyaeus 41 135
 LYCVRGVS villa 117 hospitem Lycurgus crudeliorem 83
 Lydus 133
 novem lyrici 2 118
 Lysippus 88
 asturco Macedonicus 86
 Maecenatianus *Trimalchio* 71
 Maconius fons *Homerus* 5
 Magna *Pompeius* 123 124
 Mammaea *virum nomen qui aedilitatem petit coloniae* 45
 Manios *homines rusticos ineptosve* 45

- M. WANNICIVS** deversitor 95
Marcellus 124
 dulcis mea **Marcia** XXXIII
Margarita catella 64
Mars bellum 122 124 **Marti** amica
     Venus XXXVI aequum **Mars** a-
     mat 34 **Martis** moenia **Roma** 55
Mavortia signa 123 **Mavortius**
     umbo 124 **Mavortius** **Romulus** 124
Marsyae quattuor 34
MASSA servus **Habinnae** 69
Massilienses I **Massiliensium** horti
     IV
Mædea 52 **Medea** 108
Megaera 124
Melissa **Tarentina** 61 62
Memphitides puellae XIX
Meneeratis cantica 73
MENELAUS antescholarius **Agamem-**
     nonis 27 81
MENOPHILA contubernalis **Carionis** 70
Mercurius 29 140 dom **Mercurius**
     vigilat 77 millesimae **Mercurii** 67
Midas XXVIII
Minerva 29 omnis **Minervae** homo
     43
Mithridates servus **Trimalchionis** 53
Mopsus **Thrax** 55
Mortis imago 124
 * **Mummius** 52
Musa 135 omnis **Musae** mancipium
     68 **Musis** consooantia verba XX
Myron 88
Nais **Hylan praedata** 83
Nasta vilicus **Trimalchionis** 53
Neales XXXIX
     crypta **Neapolitana** XVI
Neptunus 76 89 139 XXVII simu-
     lacrum **Neptuni** **Bais** 104
Nereus aequor 139 freta **Nereidum**
     XXIII
NICEROS conviva et collibertus **Tri-**
     malchionis 61 63
Nilus 121 **Niliacas** aquas 134
Nioba pro Pasiphae 52
Nocturnae 64
Norbaeus candidatus aedilitatis co-
     loniae 45 46
Noricum ferrum 70
Numantia 141
Numidae 119 agri **Numidae** 117
     gallina **Numidica** 55
Nympha **Hylan praedata** 83 **Nym-**
     pharum comes **Priapus** 133
Oceuponem propitium 58
Odyssia picta 29
OENOTHEA sacerdos **Priapi** **Crotone a**
     134 ad 138
Olympi verticibus 123 **Iovem O-**
     lympium 58
vinum Opimianum 34
Oreus 34 45 46 fortis tanquam **Or-**
     cus 62
Paean o delphicee XXXI
pax Palamedes inventor **q̄i litterae**
     66
iuga Palati 123
Pales XXVII
Pallas 124 XXVII
PANNYCHIS virguncula e familia
     Quartillae 25
testamentum Pansae 47
tres Parcae 29
Parentini Achivi pugnantes cum
     Troianis 59
Paris dearum iudex 138
Parium marmor 126
Parthenope 120
Parthus 120
Pax 124
Pegasus 36
Pelias 139
Pergamum 85
Περικμάθεια 52
Persarum ritu 119
Petelini 141
Petrahitis pugnae 52 71
Phasidos uuda 119 **Phasiaci** **Colchi**
     93
Phidias 88
PHILARGYRVS e familia **Trimalchionis**
     70 71
PHILEROS conviva et collibertus **Tri-**
     malchionis 43 44
Phileros caudicus fortasse idem
     cum superiore 46
Philippi 121
PHILONELA matrona **Crotone** 140
Phinens 136
Phoebus 124 134 XX XXVII **Phoe-**
     bi orbis 122 **Phoebo** pulerior et
     sorore **Phoebi** 109 **Phoebi so-**
     ror XXXIV **Phoebeia** **Circe** 134
     Phoebea chelys XXVI
Phoebe 89
Phryges 89 **Phrygio cultu** 89
Pierium pectus 5
Piadarus 2

Platon 2

PLOCANVS *conviva Trimalchionis* 64
POLTAENOS *Encolpios Crotone vocatur*

127 129 130

C. POMPEIUS BIOGENES *conviva et colli-*
bertus Trimalchionis 38

C. POMPEIUS TRIMALCHIO 30 71

horti Pompeiani *Trimalchionis* 53

Pontus *mare et regnum Mithridatis*
123

navita Porthmeus 121

Praxicles 126

Priamidae 89

Priapus 104 a pistore factus 60

Priapi genius 21 sacellum 17 de-
liciae anser 137 Hellespontiaci
ira Priapi 139 IV

Primigenius *filiius Echionis* 46

urbana Procne 131

PROSELENOS *anacula maga Crotone*
132 137

Protesilaus 140

Proteus 134

Protogenis rudimenta 83

PSYCHE *ancilla Quartillae* 20 21 25
26

Pubilius Syrus 55

Puicum malum 31

QUANTILLA *sacerdos Priapi in Cam-*
pania a 16 ad 26

Quiritis *nominativo casu* XXII Qui-
rites 119 123 Quiritum fidem 21

Rhenus 122

Roma 29 69 70 71 76 119 120 122
123 Romanus 123 Romani 120

Romanus Vergilius 118 victor

Romanus 119 civis R. 57 eques

R. 57 92 Romana iuventus 120

R. manus 5 Romanae arces 121

124 Romanum decus 119 R.

pondus 120

Safnius *aedilis coloniae* 44

Saguntini 141

Saturnia tellus 122

Saturnalia 44 69 io Saturnalia 58

Mam. Aemilius Scaurus 77

SCINTILLA *Habinnae uxor a* 67 ad 75

Scipio Numantinus 141

Scissa 65

Scylax *canis Trimalchionis* 64

SELEVCVS *conviva Trimalchionis* 42

Serapa mathematicus 76

Seres 119

Servius *iure consultus* 137

Sibylla Cumis 48

Sicilia 48 114 Siculum aequor 119

Sion 89

Sirenum concordia 127 domus *Nea-*
polis 5

Socrates 140 Socraticus grex 5
me Socratica fide diligis 128

Solis progenies *Circe* 127

Sophocles 2

Spartana uobilitas 105

stichus *servus Trimalchionis* 77 78

Stygiam caput 124 Stygii manes
121

Stymphalides *volucres* 136

Sullanus ensis 120

duo Syri 22 Syriaca pruna 31

Syrtis 93

Tantalus 82

Tarentum 38 100 Lichas Tarenti-
nus 100 101 Melissa Tarentina
61 Tarentini 48

Tarquinius 9

Tarracinienses 48

Tartara 124

Telephus 139

Tenedos 89

Terentius copo 61

Thasos 133

Thebanum par *Eteocles et Polynices*
80

Thessalia 121 Thessali quadrupes
iugi 89 Thessalici sinus 124

Thraex *gladiator* 45 Thraecium
armatura eius 75

Mopsus Thrax 55

Thucydidis fama 2

Tiryathius *Hercules* 124 139

Tisiphone 120 121

Titan Sol 122

Titus noster *aedilis coloniae* 45

TRIMALCHIO 26 et *deinceps* ad 79

Tritonidis arces 5

Triviae ignis XX

Troia 89 Troiae halosis *picta* 89

Troius heros *Paris* 108 Troes

89 Troiani 59 equus Troianus 52

TRYPHAENA *meretrice nobilis exul a*
100 ad 114

Tyria vestimenta 30

Venus 138 *straba* 68 Marti amica

XXXVI domina Venus 85 Venc-

risgaudia 132 nosti Venerem tu-

am 126 viscera in Venerem frega-

re 119 Venerem clamavit in her-

bas 127 trahebat ad Venerem 132
coitum Venere constrictum 109
aedes Veneris *Crotone* 128 Ve-
neris signum marmoreum *apud*
Trimalchionem 29

romanus Vergilius 118 Vergilius
recitatus 68 *cf.* 111 112 132
Vlixes 39 48 97 98 132 139 Vlixis
nutricem 105 socios Vlixis 134
Zeuxidos manus 83

CARMINVM INDEX

hexametri: Idaco quales fudit *versus*
VII capite 127

illa solo fixos cento *Vergili-*
anus versus III 132

nam citius flammis *IX frag.*
XXVIII

nobilis aestivas *VIII* 131

nocte soporifera *IX* 128

non indum fulgebat *XVII*
135

non solum me numen *VIII*
139

Nympharum Bacchique *XVII*
133

orbem iam totum *CCXCV*
119—124

primus in orbe deos *XIII fr.*
XXVII

qui pelago credit *VI* 83

quicquid in orbe vides *XVI*
134

quis furor (exclamat) pacem
VIII 108

sed sive armigeræ *XIV* 5

somnia quæ montes *XVI fr.*
XXX

tales Herculeæ *V* 136

accedunt *Vergiliani versus*
singuli 68 111 112

elegidia: aurea mala mihi *disticha*
IV fr. XXXIII

contemni turpest *II* 18

grex agit in scaena *II* 80

indica purpureo *III fr.*
XXXI

Iudæus licet et *IV fr.*
XXXVII

lecto compositus *VII fr.*
XXXVIII

militis in galea *I fr.* XXXVI
naufragus electa *IV fr.*

XXXII

nomen amicitiae *II* 80

non bibit inter aquas *II* 82

omnia quæ miseras *V fr.*
XXXV

quid faciant leges *III* 14

quid factumst quod tu *III* 126
quid me constricta spectatis

IV 132

quisquis habet nummos *V* 137
quod solum formæ decus est

III 109

si Phoebi soror es *III fr.*
XXXIV

sic contra rerum *V fr.* XXVI
sit nox illa diu *IV fr.*

XXXIX

elegidaria Trimalchionis hexame-
tris binis singulisque pentametris

eheu nos miseros 34

quod non expectes 55

senarii Graecantici iam decima mae-
stos versus LXV 89

Italici luxuriæ rictu Syri
versus XVI 55

choliambi artis severæ siquis ver-
sus VIII 5

Anacreontei anus recocta vino ver-
sus II fr. XXI

Memphitides puellæ *V fr.*
XIX

triplici vides ut ortu *IV fr.*
XX

septenarius Italicus qui de vobis
longe venio *aenigmatis* 58
hendecasyllabi ales Phasiacis *versus*
X 93
fallunt nos oculi IX *fr.*
XXIX
infelix modo criuibns VII
109

uolo quod eupio II 15
qualis nox fuit V 79
qui vultur iecur IV *fr.* XXV
Sotadei huc huc cito convenite *ver-*
sus IV 23
ter corripui terribilem IX
132

SERMONIS SATIRARVM SPECIMEN

PROVERBIA GLOSSEMATA RUSTICANA

omisi vocalium consonantiumque inmutationes quae rusticae possent videri plurimas propterea quia in hoc genere codicis recentissimi Tragurien-
ensis testimoniis parum omnino fidei est. atque sic ut olim repudianda etiamnum censeo Efigeniam Agamenon sciribilita tiscus, qualia etsi reapse fuerunt in sermone plebeio, de arte tamen Petronii ego sic statuo ut plane noluisse eum adfirmem rustici oris sordes imitari omnes. neve quis vulgi vitia ac virtutem scriptoris perinde habeat, digna quidem Trimalchione est cap. 48 ampolla forma qua Apuleium usum esse credo, in Petronianis tamen librario eam acceptam referemus quia eap. 78 ampollam indignum erat sermone Encolpi. nec pro frusto Habinnam cap. 66 frustrum feci loquentem, cum non solum frustra decenter pronuntiasset idem ibidem tradatur sed etiam in capitibus 35 et 59 frustrum et frustra ipsius verbis scriptoris immixta legantur. haec igitur nec satirarum neque antiquitatis propria huc indici nolui immiscere.

absentivos capite 33
abstinax 42
accede istoe 57
accusativus: accedo aniculum 6 ad-
missus Caesarem est 51 Africam
ire 48 neminem nihil boui facere
42 aediles male eveniat 44 *con-*
fer frunisci maledicere persua-
dere
ab aca et acu omnia exponere 76
sibi nunquam acidius fuisse 92
adeognosco 69
adhibete verbera 45
nobis adiutasses 62
adventicia cena 90
adverbium: dispare pollavit 46 sit
vinearum largiter 71 belle erit
46 bene fuit 65 suaviter sit 75
solebas suavius esse 61 64 aequae

est ac si 42 tam fui quam vos
estis 75
advocationem commodabam 96
silvestris aedon 131
aequum Mars amat 34
aerophagiae corruptum 56
agaga 69 ἀγάγας velut leno
agioavi 61
est sub alapa 38
alogiae meniae 58
amasiunculi 45 amasiuncula 75
ambubaia 74
amieus amico 43 44 in angustiis a-
miei apparent 61
anatina 56
animam ebullit 42 62
anteseholarius 81
apoculamus uos 62 67 abimus ab
oculis

mihi apodixia defunctoriam redde
132

apophoreti 40

apud se non est 129

aquam in os suum non coniciet 67 42

arbor *navis* 115

arietilli 39

artiselium 75

assem habeas assem valeas 77 ab
asse crevit 43 asse panem quem
emisses 44 sestertiarus homo 45
homo dipuadiarius 74 58 matrem
meam dupudii non facio 58 co-
mula besalis 58 quadrantem de
stercore tollere 43

mihi asciam in cras implegi 74

asinus in tegulis 63 qui asinum a se
potest, stratum caedit 45

ast ubi 99

au au 67

valde audaculus 63

automatum 54 140

babaecali 37 *a βαβαί*

postquam omnes bacalusias con-
sumpsi 41 *βαυκαλήσεις?*

pulcherrimum bacciballum 61

balaenacea virga 21

iam illi balatum duxissem 57

baliscus *balneum* 42

licet barbam auream habeas 58 ser-
vus barbariorum fecit 73

barculac 67 *simile valet ac barones*

bella res est 58 bellissima occasio
25 siquid belli habes 68 dicite

aliquid belli 78 belle erit 46

bene mane 85

sudor per bifurcum volabat 62

bisaccium 31

dum bonitus ago 74 *fortasse bovi-
natus tergiversatus*

iacebat tanquam bovis 62 valebat

bovem iratum tollere 63 oculum

bubulum vidi maiorem 44

non buccam panis invenire 44 bucca

bucca, quot sunt hic? 64 durae

buccae fuit linguosus 43 mu-
croem ad buccam probare 70

bucinus *gallus* 74

burdubasta 45 *compositum e burdo
vel burdone et basternae basta-
gaeve primordiis*

caccitus 63

ubique medius caelus est 45 abiit
in caelum 38

caldum meiere et frigidum potare 67

caldicerebrius 45 58

antiquus amor cauer est 42

canis *salax* 43 linguam caninam co-
medi 43 putares canem leporem

persequi 63 canale *lepus* 56

cantabundus 61

canturire 64

cardeles 46 *ut alibi cardus pro car-
duo*

abistis dulces caricae 64

carnarium *in amphitheatro* 45 (*in
culina cellave sic ut vulgo fit* 95
135 136)

* catomidiari 132

aedilem non trium cauiarum 44

cepi ipsimi cerebellum 76

iuter cetera 105

cicaro meus 46 71

clavo tabulari fixum est 75

in medio clivo laborare 47 lassus

tanquam caballus in clivo 134

cociones 14 15

cum esses capo, coco coco 59 *cucu-
rire solebas*

coctores 95 (*cf. CIL. IV 1658*) *ser-
vi fortasse culinarii*

si vos coleos haberemus 44

colubra restem non parit 45

computa, et tibi plus do quam acce-
pi 46

concepti 33 *pulli in ovis*

conceptissimis iuravit verbis 133
113

bonum tuum concoquas 75 sicco
concoquit ore famem 82 plagas

concoxi 105

in conductum cucurrit 9

congemuit 23 100

consiliator deorum 76

vinum erat contra aurum 76

fugi tanquam copo compilatus 62

corcillum est quod hominem facit 75

corueolus fuit 43

quibus prae mala sua cornua as-
cuntur 39 tam rigidum quam cor-
nu 134

corymbion 110

recorrexit costas illius vindemia 43

cruciarus 112

cubitoria *vestimenta* 30

hic est apud quem cubitum ponetis 27

non possunt bene olere qui in culina habitant 2
 Athana tibi irata sit curabo *similesque per hoc verbum minaciae* 58 69 74
 facile est ubi omnia quadrata currunt 43

daphneon 126
 defunctorio ictu 136 apodixia defunctoriam 132
 venies sub dentem 58 aqua dentes habet 42
 depraesentiarum 74 58
 satius est rideri quam derideri 61
 nec tamen derisit 62 ergo me derisit? 100
 soles me nocte desomnem facere 47
 qui te primus denode fecit 58 *corruptum*
 deversitor 95 *πανδοχεύς* anus inter deversitores ingurgitata 79
 cito fit quod di volunt 76 quomodo vel quemadmodum di volunt 61 76
 diaria 24 75
 dignitossus 57
 dispare pallavit 46
 gaudimonio aut felicitate dissilio 61 75
 divina 6 *saga* divinatior 117 *divinorum ars*
 destitui illum artificii docere, praeconem aut caudicem 46
 aratro domefacta tellus 99 (*cf. AL. Riesii 726, 31*)
 qualis dominus, talis et servus 58
 in domusionem litteras didici 48 ad domusionem 46
 lanx donaria 59

elegidarium 109
ellipsis: haec mentula 24 *cf.* 132
 quattuordecim ordines in theatro 126 canis crines 126 coco coco faciebas 59 ego et tu sponsiunculam faciamus 58 posui non magis me occisurus, quam Giton factururus erat 108 nondum Caesar erat victus 123 more usitato in sponcione 70
 embasicoetas 24 26
 bene emo, bene vendo 75
 quia enim 51 [126
 nunquam nisi in equestribus sedeo

est te videre? 67 nunc erat submittere 126
 excatarrastasti me 67 *ακαθάρτίζεν* expinissare 62
 frontem expudoratam 39
 a se exire 90 exi, defero lamuam 58
 exitum facere 2 45
 omnia ad se fecerunt 38 fecit assem 61 facere *meiere* 62 in rebus veneris 45 87 fit cenatur 26 faciat 71 faxo sciatis 95
 factum, non fabula 76 tanquam nihil facti 76
 non es nostrae fasciae 46
 fastosus 131
 malus fatus 42 71 fatus meus 77
 crevit tanquam favus 43 76
 non accersito ferrumine 102 anulum aureum ferreis velut stellis ferruminatum 32 ponticuli ferruminati 31
 Hermogenis filicem 45 *filiam improbam*
 ingeniosus est et bono filo 46
 unus alicuius flaturae fuit Thraex 46
 fortunae filius 43
 frigidior hieme gallica factus 19 frigidior rigente bruma 132
 frunisci aliquid 44 75 frunitus est quam diu vixit 43
 longe fugit quisquis suos fugit 43
 fulciperia 75 *quae se studet extollere*
 fuliginea nubes 108
 furcifera 132
 cum insanientibus furere 3
 gastrae 79 70
 gaudimonio dissilio 61
 gausapa 21 29 apri gausapati 38
 omne genus poma volo sint 71
 gingilipho sonabant 73 *cf. γγγλίσ- μόν*
 non sum de gloriosis 75
 veluti gustum hauseram somni 22
 non mi haec iactura gusti fuit 76
 nec cum illo panem gustare potui 62 aliquid de inre gustare 46
 habes, habebis 77
 hircus in ervilia 57
 quod hodie non est, cras erit 45
 hominem inter homines esse 39 57
 facere 74 discordia, non homo 43 piper, non homo 44 phautasia, non homo 38 (*similiter alia*

ut codex, non mulier 74) homuncio 34 66 homunciones 56
positum in hypogaeo corpus 112
non improprio illi 38
in controversiam esse 15 fui in fu-
uus 42 videbo te in publicum 58
voca cocum in medio 48
non indecenti risu 20 non indelecta-
tus 87 non inspeciosus 74
ipsa mea 69 ipsa 75 ipsimus
noster 63 75 76
aeque unum lactem hiherunt 71 lac-
te gallinaceum 38
frigori laecasiu dico 42 *λαυάζειν*
lamellulas paravi 57 pater fetum
emit lama? 57 defero lamam 58
qui hqlera spectant, lardum tollunt
39 lardum *merx venalis* 76
sit vinearum largiter 71
larifuga 57
laruns istos 44 ut larua intravi 62
aliis leporem excitavi 131
levatores 140
capillos liberos habere 38 aquam
liberam gustare 71
tace lingua, dabo pauem 69 cf. ca-
uis *lingua* currit et de loco non
movetur 58 linguosus 43
longe a nobis 74 curabo longe tibi
sit comula 58
dum loqueris, pruina dilabitur 99
lorus in aqua 57 134 loripes 45
non valet lotium suum 57
de lucerna equites 45
lupatria 37
pro luto erat 44 pro luto habere-
mus 51 67
homo maiestas 57
eave maiorem maledicas 58 96
malicorium 47
cum viceusimariis maguam mautis-
sam habet 65
manuciolus 63
mauus mauum lavat 46 mauum de
tabula 76 manu plena 43 64
mapalia homines negligentes 58
mareculus 51
mascarpio *vix sanum* 134
matas 41 *participium ut egretus pro*
mod-facto
matella uxor nequam 45
isti maiores maxillae 44
medius fidius mulierum iuratio 17
129 viri 104

Petronii satirae ed. II

tanto melior, Massa 69
bonam mentem habet 70 181
mero meridie 37 plaue fugae merae
45 hilaria mera siut 61 tricas
meras 53
methodium 36
non micam panis 42 fragi et mica-
rius 73
cum quo posses in tenebris micare
44
fundos habet qua milvi volaut 37
milvo volanti unguis rescare 45
mulier quae mulier milvinum ge-
us 42 milva mulier 75
mimum compouere 117
et cetera minutalia 47
non est miscix 45
peruae missionem dedimus 67 cf. 41
'modo sic modo sio' inquit rusticus
45
uummos modio metitur 37
nali melinrem molestare 58 fr. XI
monocnemus Apellis 53
qui mori timore nisi ego? 61 aequae
lassus ac moriens 7 morientes
occidere 98 miserere morientium
101
alienum mortuum plorare 54
nec mu uec ma argutas 57
mufrias, non magister 58
non licebat multaciam considerare
29 *vix sanum*
mundum frigus habuimus 41
mus in motella 58 udi tanquam mu-
res 44
mibi anima in uaso esse 62
eu homo quemadmodum natat 116
pisees natare oportet 39
te natum non puti 58
magna navis magnam fortitudinem
habet 76
negatio: suadeo non patiaris 74 75
duplicata hoc modo ueniui nihil
satis est 76 42 58
uesapius 50
nomina rustice inflexa: iustestinas
76 rapam 66 schemas 44 stigmam
45 69 strigae 63 facitur et tri-
clinia 71 balneus 41 caelus 39
45 candelabrus 75 fatus 42 71
77 fericulus 39 loros 57 vasus 57
vius 41 concepti 33 Insani 47
strabonus 68 cornum 39 quod
potest etiam masculinum esse,

- thesaurum 46 vasum 51 libra rubricata 46 nervia 45 quisquilia 75 statuncula 50 Iovis 47 58 bovis 62 lactem 71 lacte 38 munus eccellente 45 66 sanguen 59 stips *stipes* 43 *per declinationem* non gusti fuit 76 *ut non tanti*, pauperorum 46 a diibus 44 Phileronem 46 Niceronem 63 Appelletem 64 o mi hospites 116
- uotorem dare 92
- operae quorum est mea Roma no-verca 122
- uugax 52
- omnium numerum 63 68
- habet uummorum nummos 37
- mulsi pultarium obdaxi 42
- librum ab oculo legit 75 dignus quem in oculis feram 75 opertis oculis bona sua computant 44 *cf.* 141 oouli mortui 62 vix oculo mortuo uuquam 68
- oclopetra 35 *ab oculis et potendo nominata res esculenta*
- oracularii servi 43
- osculum *parcum* os 126
- ossucula 65
- ovillam est 56
- oxycomina 66
- habet haec res panem 46 uoluisses de manu illius panem accipere 37 dabo panem 69
- pannos meos comedi 44 paunucia 14
- qui utrosque parietes linunt 39
- malam parram pilavit 43
- quattuor partes dicit 46 decem partes dicit 75 partes centum dico 58 *in conficiendis rationibus tirones et eruditus*
- pataracina poscere 41 *ut scyphos capaciores*
- pax Palamedes 66 *sit venia verbo foedo*
- di pedes lanatos habent 44 multis pedibus sto 30 (*contra* male vacillavit 38 *et fidem male ambulantem* 12) 'longe venio, late venio' 58
- in alio pednclum vides, in te ricinum non vides 57
- pelagiae volneces 109 phaleris pelagiis *in Syri versu* 55
- penthiacus 47 *a Pentheo discripto*
- puerum sane perbasiamus 41 percolopabant 44 *a colaphis* non perfuactorie verberare 11
- peristasis declamationis 48
- persuadeo hospitem 62 46 *in urbane sermone* a matre persuasus est 81
- si ad trecenties HS salvus' pervernerit 88 satis vivus pervenero 77
- pessime mihi erat ue 54
- phaecasiae 67 phaecasiati 82
- phantasia, non homo 38
- pharmace, responde 107 *ὁ φαρμακ*
- pica pulvinaris 37
- nemo lovem pili facit 44
- quomodo singulos pilabat [tractabat] 44 parram pilavit 43
- Incuboni pilleum rapere 38 ova pilleata 65 66 aper pillentus 40s. sive planns sive nocturnus grassator 82 plani 140
- platanon 126 131
- urceatim plovebat 44
- abiit ad plures 42 *ad inferos*
- mulieres plussciae 63
- pompa 60 *ferculum sacro ritu paratum*
- bellum pomum qui rideatur alios 57
- dices hic porcos coctos ambulare 45 rusticus varium porcum perdiderat 45
- porcino extorsit 48 (*cf. magnum burcellum in libro de monstis p. 9, 3 Hauptii*)
- prae literas 46 prae mala 39
- lapillos praecantatos 131 non praecantatis osculis 131
- homo praefiscini frugi 73
- habuit praxim 39
- simus a primitiis bilares 59
- promulsidaria 31
- propudium 99 *vix sanum, signum notari videtur exituras portu navis*
- in prospectu 66
- puellarius 43 *παιδεραστής*
- aeque est ac si in puteum conicias 42
- quadrigae meae decucurrerunt 64
- mulier quae mulier milvinum genus 42 (*ut Varro* mulier quae mulier Venns)
- ab orchestra quattuordecim transiit 126
- quid ntique 45 nec quid nec quare 38

tantum quod 76 dixi quod mustela comedit 46 scis quod 71 vi-des quod 131 subolfacio quod 45

recte *minantis* 58

recutitus 68

redde quod debes 57 iam tibi de-

praesentiarum reddidissem 58

sua re facere 47 66 *reddere obscena*

cf. facere et mea re fert tu do-

minam tuam de rebus illis fecisti

77

post te non respicis 57

retroversus creseit tanquam coda

vituli 44

qui fuit rana, nunc est rex 77 ce-

nare quomodo rex 38

me non facias ringentem 75

in rutae folium conicere 58 37

sonantes aere sacellos 140

salamaodra supercilia exussit 107

quicquid ad salivam facit 48

sunt vestra salva 58 salvum sit

quod tango 63

saplutus 37 *ζαπλoutos*

saviunculum 66

seabitadinem animi 99

largior scaeoa 117

seiniphes 98 *οξνιγες* (*cf. Sulpicii*

chron. I 14, 4 et Phrynichum p.

399 s. Lobeckii)

reddita seordalo vice 95 agite scor-

dalias de medio 59

scruta scita expedire 62

per sentum per oeream agioavi 61

omnibus machinis tentavi

mulier seentuleia 84

semieinctum 94

serisapia 56

serva me, servabo te 44

servitia in frontibus cernitis 107

stigmata

seessorium cubiculum 77

sicca sobria 37

soeriorum olla male fervet 38

putabat se solum Iovis teoere, 51

solum in balneis 73 92

libidinis snae solum vertit 81

somniorum interpretamenta 10

sopiones 22 *fortasse carbones exusti*

spatalociubedi 23

spintria 113

io sium suum non sput 74

staminatas duxi 41 *potiones vini*

magnas sive a στάμνω sive a sta-
mine nomen traxerunt

statunenla 50

stelae 62 *στῆλαι*

sterilicula 35

steriteia 75

habebit stigmam 45 69 stigmatē

puniti 103 105 stigmosi 109

strabones 39 straboons 68 *natum*

fortasse ex strabus

strigae 63 striges 134

suaviter sit 59 75 suaviter fuit 65

sibi suaviter facientem 71 sole-

bas suavius esse 61 64

sueossi divites 38

snggillare miserias 128

nec sursum nec deorsum creseo 58

quod sursum est, deorsum faci-

unt 63 *susum in superiore parte*

aedium 77

sustuli me de negotiatione 76

sua octingenta possidet 38 sester-

tium suum vidit decies 38 panem

autopyrum de suo sibi 66

syncope: bublum 44 oclopetam 35

offa 56 58 peduelum 57 ridiclei 57

(ealda 41 65 68 ealdum 67 cal-

dicerebrius 45 58 calfacti 28

lamoa 57 58 *aliaque pervagata ut*

vincla)

synoeium 94

de melle me usque tetigi 66

posse taurum tollere qui vitulum

sustulerit 25

hoc vitam dixit habere telos 132

easula erat, nunc templum est 77

tengomeas faciamus 34 73 *a τέ-*

γειν, bibamus

terrae filius 43 terrae tuber 58

tertiarius 45

euius anni ad tesseram venierunt 81

*testieulavit 38

omoia textorum dieta consumit 33

tituli *meretricii* 7

toga perversa *aliquem* persequi 58

toostrium cantorem 46, *cantica* 64

cf. tonores τωάτια *ridicule ut*

videtur adsimulata voce tonsoriae

arti

Trimalchionis topauta est 37 *cf. τὰ*

πάντα

audaeius tragoediam implebat 108

tragoediam evertere 140

in tristimouio esse 63

9*

- pecuniae cupiditas haec tropica in-
 stituit 88
 terrae tuber 58 lēvior horti tubere
 109
 licet ad tabicines mittas 129
 aut tunc aut nunquam 44
 umbras cecidi 62
 cuius plaris erat unguis quam tu
 totus es 57 curabo me unguibus
 quaeras 74 milvo unguis reseca-
 re 45 *unguis* crescit et minor fit 58
 ursus homuncionem comest 66 ur-
 sina 66
 utres inflati ambulamus 42
 *desperatum valde 68 non pote va-
 lidius quam expavit 51
 vasculum *virilia* 24
 vavato stramenticius 63
 cui vecturam debemus 101
 cum ventis litigo 83
 viginti ventres pasco et canem 57
verba rustice inflexa: cum delecta-
 retur dominam 45 64 me studia
 fastiditum 48 pndeatur 47 qui ri-
 deatur alios 57 somniatur 74
 argutat 46 57 amplexaret 63 con-
 vivare soles 57 exhortavit 76
 naufragarunt 76 defraudit 69
 *olunt 50 vetuo 53 47 faxo 95
 parsero 58 vinciturum 45 (*in ur-
 bano sermone epitomatoris opinor
 culpa adiuvatos* 18) domata 74
 faciatur 71 suum propinasse 28
 (*ut meum intelligere* 52) qui mori
 timore nisi ego? 61
 in molle carne vermes nascuntur 57
 vero vero 72 et se vero quærere
 dixit 97
 dum versas te, nox fit 41
 versipellis 62
 calda potio vestiarius est 41
 viperam sub ala nutricas 77 vipera
mulier 77
 vitrea fracta 10 *sententiolae decla-
 matoris*
 vivorum meminimus 43 75
 velit nolit 71 non vult sibi male 38
 vis tu *adhortantis* 111
 volpes uda 58 domi leones, foras
 vulpes 44
 zelotypi 45 noli zelotypa esse 69

CARMINA PRIAPEA

I

Carminis incompti lusus lecture procaces,
 conveniens Latio pone supercilium.
 non soror hoc habitat Phoebi, non Vesta sacello,
 nec quae de patrio vertice nata dea est,
 sed ruber hortorum custos, membrorior aequo, 5
 qui tectum nullis vestibus inguen habet.
 aut igitur tunicam parti praetende tegendae,
 aut quibus hanc oculis adspicis, ista lege.

II

Ludens haec ego teste te, Priape,
 horto carmina digua, non libello,
 scripsi non nimium laboriose.
 nec Musas tamen, ut solent poetae,
 ad non virgineum locum vocavi. 5
 nam sensus mihi corque defuisset,
 castas, Pierium chorum, sorores
 auso ducere mentulam ad Priapi.
 ergo quicquid id est, quod otiosus
 templi parietibus tui notavi, 10
 in partem accipias bonam, rogamus.

III

OVIDII

Obscure poteram tibi dicere: 'da mihi, quod tu
 des licet assidue, nil tamen inde perit.

Quae non adiectum habent auctoris nomen, ea in codicibus plerisque leguntur. cf. musei Rhenani vol. XV/III p. 363 ss.

- da mihi, quod cupies frustra dare forsitan olim,
 cum tenet obsessas invida barba genas,
 5 quodquē Iovi dederat, qui raptus ab alite sacra
 miscet amatori pocula grata suo,
 quod virgo prima cupido dat nocte marito,
 dum timet alterius vulnus inepta loci.
 simplicius multo est 'da pedicare' Latine
 10 dicere: quid faciam? crassa Minerva mea est.

III

Obscenas rigido deo tabellas
 dicans ex Elephantidos libellis
 dat donum Lalage rogatque, tentes,
 si pictas opus edat ad figuras.

V

Quam puero legem fertur dixisse Priapus,
 versibus hic infra scripta duobus erit:
 'quod meus hortus habet, sumas impune licebit,
 si dederis nobis, quod tuus hortus habet.'

VI

- Quod sum ligneus, ut vides, Priapus
 et falx lignea ligneusque penis,
 premdam te tamen et tenebo premsum
 totamque hanc sine fraude, quantacunque est,
 5 tormento citharaque tensiorem
 ad costam tibi septimam recondam.

VII

Cum loquor, una mihi peccatur littera; nam te
 pe-dico semper blaesaque lingua mea est.

VIII

Matronae procul hinc abite castae:
 turpe est vos legere impudica verba. —
 non assis faciunt euntque recta:
 nimirum sapiunt videntque magnam
 matronae quoque mentulam libenter.

VIII

Cur obscena mihi pars sit sine veste, requiris:
 quaere, tegat nullus cur sua signa deus.
 fulmen habet mundi dominus, tenet illud aperte;
 nec datur aequoreo fuscina tecta deo.
 nec Mavors illum, per quem valet, occulit ense; 5
 nec latet in tepido Palladis hasta sinu.
 num pudet auratas Phoebum portare sagittas?
 clamue solet pharetram ferre Diana suam?
 num tegit Alcides nodosae robora clavae?
 sub tunica virgam num deus ales habet? 10
 quis Bacchum gracili vestem praetendere thyrsos,
 quis te celata cum face vidit, Amor?
 nec mihi sit crimen, quod mentula semper aperta est:
 hoc mihi si telum desit, inermis ero.

X

Insulsissima quid puella rides?
 non me Praxiteles Scopasve fecit,
 nec sum Phidiaca manu politus;
 sed lignum rude vilicus dolavit,
 et dixit mihi: 'tu Priapus esto'. 5
 spectas me tamen et subinde rides:
 nimirum tibi salsa res videtur
 adstans inguinibus columna nostris.

XI

Ne prendare, cave. prenso nec fuste nocebo,
 saeva nec incurva vulnera falce dabo:
 traiectus conto sic extendere pedali,
 ut culum rugas non habuisse putes.

XII

Quaedam iunior Hectoris parente,
 Cumaeae soror, ut puto, Sibyllae,
 aequalis tibi, quam domum revertens
 Theseus repperit in rogo iacentem,
 infirmo solet huc gradu venire 5
 rugosasque manus ad astra tollens,

- ne desit sibi, mentulam rogare.
 hesterna quoque luce dum precatur,
 dentem de tribus excreavit unum.
 10 'tolle' inquam 'procul ac iube latere
 scissa sub tunica stolaque rufa,
 ut semper solet, et timere lucem,
 qui tanto patet indecens hiatu,
 barbato macer eminente naso,
 15 ut credas Epicuron oscitari.'

XIII

Percidere puer, moneo: futuere puella:
 barbatum furem tertia poena manet.

XIII

- Huc huc, quisquis es, in dei salacis
 deverti grave ne puta sacellum.
 et si nocte fuit puella tecum,
 hac re quod metuas adire, non est.
 5 istuc caelitibus datur severis:
 nos vappae sumus et pusilla culti
 ruris numina, nos pudore pulso
 stamus sub Iove coleis apertis.
 ergo quilibet huc licebit intret
 10 nigra fornicis oblitus favilla.

XV

- Commisso mihi non satis modestas
 quicunque attulerit manus agello,
 is me sentiet esse non spadonem.
 5 dicat forsitan haec sibi ipse: 'nemo
 4 hic inter frutices loco remoto
 percisum sciet esse me', sed errat:
 magnis testibus ista res agetur.

XVI

Qualibus Hippomenes rapuit Schoeneida pomis,
 qualibus Hesperidum nobilis hortus erat,
 qualia credibile est spatiantem rure paterno
 Nausicaam pleno saepe tulisse sinu.

XII 8 nocte conieci || XIII 1 praecidere || XIII 19 cui libet *codex Vaticanus*

quale fuit malum quod litera pinxit Aconti,
 qua lecta cupido pacta puella viro est:
 talia nunc pauper dominus florentis agelli
 imposuit mensae, nude Priape, tuae.

5

XVII

Quid mecum tibi, circitor moleste?
 ad me quid prohibes venire furem?
 accedat, sine: laxior redibit.

XVIII

Commoditas haec est in nostro maxima pene,
 laxa quod esse mihi femina nulla potest.

XVIII

Hic quando Telethusa circulatrx,
 quae clunem tunica tegente nulla
 extis aptius altiusque movit,
 crissavit tibi fluctuante lumbo,
 sic ut non modo te, Priape, posset,
 privignum quoque sed movere Phaedrae.

5

XX

Fulmina sub Iove sunt; Neptuni fuscina telum;
 ense potens Mars est; hasta, Minerva, tua est;
 sutilibus Liber committit proelia thyrsis;
 fertur Apollinea missa sagitta manu;
 Herculis armata est invicta dextera clava:
 at me terribilem mentula tenta facit.

5

XXI

Copia me perdit: tu suffragare rogatus
 indicio nec me prode, Priape, tuo,
 quaeque tibi posui tanquam vernacula poma,
 de sacra nulli dixeris esse via.

XXII

Femina si furtum faciet mihi virve puerve,
 haec cunnum, caput hic praebeat, ille nates.

XVI 7 talia cunque (vel quinque) puer || XVIII 1 blande coniect || 3 mo-
 vet || 4 crissabit || XXI 1 virque puerque

XXIII

- Quicumque hic violam rosamve carpet
furtivumve holus aut inempta poma,
defectus pueroque feminaque
hac tentigine, quam videtis in me,
5 rumpatur, precor, usque mentulaque
nequiquam sibi pulset umbilicum.

XXIII

- Hic me custodem fecundi vilicus horti
* mandati curam iussit habere loci.
fur habeas poenam, licet indignere 'feram'que
'propter holus' dicas 'hoc ego?' 'propter holus'.

XXV

- Hoc sceptrum, quod ab arbore ut recisum est,
nulla iam poterit virere fronde;
* sceptrum, quod pathicae petunt puellae,
quod quidam cupiunt tenere reges,
5 cui dant oscula nobiles cinaedi,
intra viscera furis ibit usque
ad pubem capulumque coleorum.

XXVI

- Porro — nam quis erit modus? — Quirites,
aut praecidite seminale membrum,
quod totis mihi noctibus fatigant
vicinae sine fine prurientes
5 vernis passeribus salaciores,
aut rumpar nec habebitis Priapum.
ipsi cernitis, effututus ut sim
confectusque macerque pallidusque,
qui quondam ruber et valens solebam
10 fures caedere quamlibet valentes.
defecit latus et periculosam
cum tussi miser expuo salivam.

XXVII

- Deliciae populi, magno notissima circo
Quintia, vibratas docta movere nates,

XXVI 9 *fortasse et rigens*

cymbala cum crotalis, pruriginis arma, Priapo
 ponit et adducta tympana pulsa manu:
 pro quibus, ut semper placeat spectantibus, orat, 5
 tentaue ad exemplum sit sua turba dei.

XXVIII

Tu, qui non bene cogitas et aegre
 carpando tibi temperas ab horto,
 pedicabere fascino pedali.
 quod si tam gravis et molesta poena
 non profecerit, altiora tangam.

XXVIII

Obscenis, peream, Priape, si non
 uti me pudet improbisque verbis.
 sed cum tu posito deus pudore
 ostendas mihi coleos patentes,
 cum cunno mihi mentula est vocanda.

XXX

'Falce minax et parte tui maiore, Priape,
 ad fontem, quaeso, dic mihi qua sit iter.'
 vade per has vites, quarum si carpseris uvas,
 cur aliter sumas, hospes, habebis aquam.

XXXI

Donec proterva nil mei manu carpes,
 licebit ipsa sis pudicior Vesta.
 sin, haec mei te ventris arma laxabunt,
 exire ut ipse de tuo queas culo.

XXXII

Vvis aridior puella passis,
 buxo pallidior novaue cera,
 collatas sibi quae suisque membris
 formicas facit altiles videri,
 cuius viscera non aperta Tuscus 5
 per pellem poterit videre haruspex,
 quae suco caret usque putris pumex,

XXX 4 aquas || XXXI 4 ipsa || XXXII 7 usque quaque pumex tentavi

- nemo viderit hanc ut expuentem,
 10 quam pro sanguine pulverem scobemque
 in venis medici putant habere,
 ad me nocte solet venire et affert
 pallorem maciemque larvalem.
 ductor ferreus insulariusque
 lanternae videor fricare cornu.

XXXIII

- Naidas antiqui Dryadasque habuere Priapi,
 et quo tenta dei vena subiret, erat.
 nunc adeo nihil est, adeo mea plena libido est,
 ut Nymphas omnis interiisse putem.
 5 turpe quidem factu, sed ne tentigine rumpar,
 falce mihi posita fiet amica manus.

XXXIII

Cum sacrum fieret deo salaci,
 conducta est pretio puella parvo
 communis satis omnibus futura:
 quae quot nocte viros peregit una,
 tot verpas tibi dedicat salignas.

XXXV

Pedicabere, fur, semel; sed idem
 si deprensus eris bis, irrumabo.
 quod si tertia furta molieris,
 ut poenam patiare et hanc et illam,
 pedicaberis irrumaberisque.

XXXVI

- Notas habemus quisque corporis formas:
 Phoebus comosus, Hercules lacertosus;
 trahit figuram virginis tener Bacchus;
 Minerva ravo lumine est, Venus paeto;
 5 fronte crinitos Arcadas vides Faunos;
 habet decentes nuntius deum plantas;
 tutela Lemni dispares movet gressus;
 intonsa semper Aesculapio barba est;

XXXII 14 insularis aequae || XXXIII 6 falce manu || XXXV 2 si pre-
 sus eris quibus fortasse praeponendum te || XXXVI 4 flavo || 5 frontem bi-
 cornes tentaram, caprinos L. Muellerus

nemo est feroci pectorosior Marte :
quod si quis inter hos locus mihi restat,
deus Priapo mentulatio non est.

10

XXXVII

Cur pictum memori sit in tabella
membrum, quaeritis, unde procreamur ?
cum penis mihi forte laesus esset
chirurgamque manum miser timerem,
dis me legitimis nimisque magnis,
ut Phoebo puta filioque Phoebi,
curatum dare mentulam verebar.
huic dixi: 'fer opem, Priape, parti,
cuius tu, pater, ipse pars videris:
qua salva sine sectione facta
ponetur tibi picta, quam levaris,
compar consimilisque concolorque.'
promisit fore mentulamque movit
pro nutu deus et rogata fecit.

5

10

XXXVIII

Simpliciter tibi me, quodcunque est, dicere oportet,
natura est quoniam semper aperta mihi:
pedicare volo, tu vis decerpere poma;
quod peto, si dederis, quod petis, accipies.

XXXVIII

Forma Mercurius potest placere,
forma conspiciendus est Apollo,
formosus quoque pingitur Lyaeus,
formosissimus omnium est Cupido.
me pulcra fateor carere forma,
verum mentula luculenta nostra est:
hanc mavult sibi quam deos priores,
si qua est non fatui puella cunni.

5

XXXX

Nota Suburbanas inter Telethusa puellas,

XXXVI 10 haec || XXXVII 9 ipse par || 12 parva consimilisque

quae, puto, de quaestu libera facta suo est,
cingit inaurata penem tibi, sancte, corona:
hunc pathicae summi numinis instar habent.

XXXXI

Quisquis venerit huc, poeta fiat
et versus mihi dedicet iocosos.
qui non fecerit, inter eruditos
licosissimus ambulet poetas.

XXXXII

Laetus Aristagoras natis bene vilicus uvis
de cera facta dat tibi poma, deus.
at tu sacrati contentus imagine pomi
fac veros fructus ille, Priape, ferat.

XXXXIII

Nolite omnia, quae loquor, putare
per lusum mihi per iocumque dici.
deprensos ego ter quaterque fures
omnes, ne dubitetis, irrumabo.

XXXXIV

Velle quid hanc dicas, quamvis sim ligneus, hastam,
oscula dat medio si qua puella mihi?
augere non opus est: 'in me' mihi credite, dixit
'utetur veris viribus hasta rudis.'

XXXXV

Cum quendam rigidus deus videret
ferventi caput ustulare ferro,
ut Maurae similis foret puellae,
'heus' inquit 'tibi dicimus, cinaede,
5 uras te licet usque torqueasque,
num tandem prior es puella, quaeso,
quam sunt, mentula quos habet, capilli?'

XXXXVI

O non candidior puella Mauro,

XXXX 2 puta *codex Guelferbytanus* || XXXXII 2 cera, fundi, dat *tentavi* || XXXXIII 4 usibus

sed morbosior omnibus cinaedis,
 Pygmaeo brevior gruem timente,
 ursis asperior pilosiorque,
 Medis laxior Indicisve braxis,
 manes hic licet ut libenter ires:
 nam quamvis videar satis paratus,
 erucarum opus est decem maniplis,
 fossas inguinis ut teram dolemque
 cunni vermiculos scaturrientis.

5

10

XXXXVII

Quicumque vestrum, qui venitis ad cenam,
 libare nullos sustinet mihi versus,
 illius uxor aut amica rivalem
 lasciviendo languidum, precor, reddat,
 et ipse longa nocte dormiat solus
 libidinis incitatus erucis.

5

XXXXVIII

Quod partem madidam mei videtis,
 per quam significor Priapus esse,
 non ros est, mihi crede, nec pruina,
 sed quod sponte sua solet remitti,
 cum mens est pathicae memor puellae.

XXXXVIII

Tu, quicumque vides circa tectoria nostra
 non nimium casti carmina plena ioci,
 versibus obscenis offendi desine: non est
 mentula subducti nostra supercilii.

L

Quaedam, si placet hoc tibi, Priape,
 ficosissima me puella ludit
 et nec dat mihi nec negat daturam
 causasque invenit usque differendi:
 quae si contigerit fruenda nobis,
 totam similibus, Priape, nostris
 cingemus tibi mentulam coronis.

5

XXXXVI 5 Indicis libratis || 6 malle scilicet ut libet perires *Is. Vos-
 sius et ego tentavimus* || L 2 fucosissima *Guyetus* || 6 sutilibus Priape no-
 ster *Heinsius*. cum paribus codices quidam

LI

- Quid hoc negoti est quave suspicer causa
venire in hortum plurimos meum fures,
cum quisquis in nos incidit, luat poenas
et usque curvos excavetur ad lumbos?
- 5 non ficus hic est praeferenda vicinae
uvaeque, quales flava legit Arete,
non mala truncis adserenda Picenis
pirumve, tanto quod periculo captes,
magisque cera luteum nova prunum
- 10 sorbumve ventres-lubricos moraturum.
praesigne rami nec mei ferunt morum
nucemve longam, quam vocant abellanam,
amygdalumve flore purpureae fulgens.
non brassicarum ferre gloriior caules
- 15 betasve, quantas hortus educat nullus,
crescensve semper in suum caput porrum.
nec seminosas ad cucurbitas quemquam
ad ocimumve cucumeresque humi fusos
venire credo, sessilesve lactucas
- 22 acresque caepas aliumque furatum,
20 nec ut salaces nocte tollat erucas
mentamque olentem cum salubribus rutis.
quae cuncta quamvis nostro habemus in saepto,
non pauciora proximi ferunt horti.
- 25 quibus relictis in mihi laboratum
locum venitis, improbissimi fures:
nimirum apertam convolutis ad poenam,
hoc vos et ipsum, quod minamur, invitat.

LII

Heus tu, non bene qui manum rapacem
mandato mihi contines ab horto,
iam primum stator hic libidinosus
alternis ineundo et exeundo

5 porta te faciet patentiorem.
accedent duo, qui latus tuentur,
pulcre pensilibus peculiat;
qui cum te male foderint iacentem,
ad partem veniet salax asellus,

LI 12 quae vocatur alna || 13 purpureo || 28 et vos hoc ipsum || LII 9
partes *Salmasius*

nilo deterius mutuniatus. 10
 quare qui sapiet, malum cavebit,
 cum tantum sciet esse mentularum.

LIII

Contentus modico Bacchus solet esse racemo,
 cum capiant alti vix cita musta lacus,
 magnaue fecundis cum messibus area desit,
 in Cereris crines una corona datur.
 tu quoque, dive minor, maiorum exempla secutus, 5
 quamvis pauca damus, consule poma boni.

LIIII

CD si scribas temonemque insuper addas,
 qui medium te vult scindere, pictus erit.

LV

Credere quis posset? falcem quoque — turpe fateri —
 de digitis fures surripuere meis.
 nec movet amissi me tam iactura pudorque,
 quam praebent iustos altera tela metus:
 quae si perdidero, patria multabor, et olim 5
 ille tuus civis, Lampsace, Gallus ero.

LVI

Derides quoque, fur, et impudicum
 ostendis digitum mihi minanti?
 eheu me miserum, quod ista lignum est,
 quae me terribilem facit videri.
 mandabo domino tamen salaci, 5
 ut pro me velit irrumare fures.

LVII

Cornix et caries vetusque bustum,
 turba putida facta saeculorum,
 quae forsán potuisset esse nutrix
 Tithoni Priamique Nestorisque,

LIII 3 defit *codex Vaticanus* || LIV 1 Ed si || LV 1 possit *codex Guel-*
ferbytanus || 5 mutabor *Heinsius*

- 5 illis ni pueris anus fuisset,
ne desim sibi, me rogat, fututor.
quid si nunc roget, ut puella fiat?

si nummos tamen haec habet, puella est.

LVIII

Quicumque nostram fur fefellerit curam,
effeminato verminet procul culo;
quaeque hic proterva carpserit manu poma
puella, nullum reperiat fututorem.

LVIII

Praedictum tibi ne negare possis:
si fur veneris, impudicus exis.

LX

Si quot habes versus, tot haberes poma, Priape,
esses antiquo ditior Alcinoo.

LXI

- Quid frustra quereris, colone, mecum,
quod quondam bene fructuosa malus
autumnis sterilis duobus adstem?
non me praegravat, ut putas, senectus,
5 nec sum grandine verberata dura,
nec gemmas modo germine exeuntes
seri frigoris ustulavit aura,
nec venti pluviaeve siccitasve,
quod de se quererer, malum dederunt;
10 non sturnus mihi gracculusve raptor
aut cornix anus aut aquosus anser
aut corvus nocuit siticulosus:
sed quod carmina pessimi poetae
ramis sustineo laboriosis.

LXII

Securi dormite, canes: custodiet hortum
cum sibi dilecta Sirius Erigone.

LVII 6 desit *éditiones* || 8 *delebat Barthius* || LVIII 1 curam] *fidem plerique libri* || LVIII 2 eris

LXIII

Parum est mihi quod hic fixi sedem
 agente terra per caniculam rimas
 siticulosam sustinemus aestatem.
 parum, quod hiemis perfluunt sinus imbres
 et in capillos grandines cadunt nostros 5
 rigetque dura barba vincta crystallo.
 parum, quod acta sub laboribus luce
 parem diebus pervigil traho noctem.
 huc adde, quod me terribilem fuste
 manus sine arte rusticae dolaverunt, 10
 interque cupetos ultimum deos numen
 cucurbitarum ligneus vocor custos.
 accedit istis impudentiae signum,
 libidinoso tenta pyramis nervo.
 ad hanc puella — paene nomen adieci — 15
 solet venire cum suo fututore,
 quae tot figuras, quot Philaenis enarrat,
 non inventis pruriosa discedit.

LXIII

Quidam mollior anseris medulla
 furatum venit huc amore poenae:
 furetur licet usque, non videbo.

LXV

Hic tibi, qui rostro crescentia lilia morsit,
 caeditur e tepida victima porcus hara.
 ne tamen exanimum facias pecus omne, Priape,
 horti sit, facias, ianua clausa tui.

LXVI

Tu, quae ne videas notam virilem,
 hinc averteris, ut decet pudicam:
 a mirum nisi quod times videre,
 intra viscera habere concupiscis.

LXIII 1 *restituendus versus ad hunc modum* humi quod hic semel
 pedem fixi || 4 *ini superfluum* || 6 *duro Heinsius* || 9 *fuste de rudi vilem*
Scaliger || 15 *ad haec L. Muellerus* || 17 *quo Heinsius* || 18 *non admovente*
Heinsius. fortasse non adnuentis nos perosa || LXV 1 *mersit* || 4 *fortasse*
 sit posthac || LXVI 3 *nimirum*

LXVII

Penelopes primam Didus fac prima sequatur
 et primam Cadmi syllaba prima Remi,
 quodque fit ex illis, mihi tu deprensus in horto,
 fur, dabis: hac poena culpa luenda tua est.

LXVIII

- Rusticus indocte si quid dixisse videbor,
 da veniam: libros non lego, poma lego.
 sed rudis hic dominum totiens audire legentem
 cogor Homeriacas edidicique notas.
- 5 ille vocat, quod nos *ψωλήν, ψολόεντα κεραυνόν*:
 id quod nos culum, *κονλεόν* ille vocat.
μερδαλέον certe nisi res non munda vocatur,
 et pediconum mentula merdalea est.
 quid? nisi Taenario placuisset Troica cunno
- 10 mentula, quod caneret, non habuisset opus.
 mentula Tantalidae bene si non nata fuisset,
 nil, senior Chryses quod quereretur, erat.
 haec eadem socium tenera spoliavit amica,
 quaeque erat Aeacidæ, maluit esse suam.
- 15 ille Pelethroniam cecinit miserabile carmen
 ad citharam, cithara tensor ipse sua.
 nobilis hinc nata nempe incipit Ilias ira,
 principium sacri carminis illa fuit.
 altera materia est error fallentis Vlxi;
- 20 si verum quaeras, hunc quoque movit amor.
 hic legitur radix, de qua flos aureus exit,
 quam cum *μῶλν* vocat, mentula *μῶλν* fuit.
 hic legimus Circen Atlantiademque Calypsun
 grandia Dulichii vasa petisse viri.
- 25 huius et Alcinoi mirata est filia membrum
 frondenti ramo vix potuisse tegi.
 ad vetulam tamen ille suam properabat, et omnis
 mens erat in cunno, Penelopea, tuo:
 quae sic casta manes, ut iam convivia visas
- 30 utque fututorum sit tua plena domus.
 e quibus ut scires quicumque valentior esset,
 haec es ad arrectos verba locuta procos:
 'nemo meo melius nervum tendebat Vluxe,

LXVIII 4 corismeracas || 5 psoleon ille vocat quod psoloenta cerau-
 non || 7 fortasse sist res || 11 nota || 17 nota || 21 lacteus Scaliger || 22 quem
 || 31 qui quoque L. Muellerus

sive illi laterum seu fuit artis opus.
 qui quoniam periit, vos nunc intendite, qualem
 esse virum sciero, vir sit ut ille meus.
 hac ego, Penelope, potui tibi lege placere,
 illo sed nondum tempore factus eram.

35

LXVIII

Cum fici tibi suavitas subibit
 et iam porrigere huc manum libebit,
 ad me respice, fur, et aestimato,
 quot pondo est tibi mentulam cacandum.

LXX

Illusit mihi pauper inquilinus,
 qui cum libo aderat molaque fusa,
 quorum partibus abditis in inguen
 sacro protinus hinc abit peracto.
 vicini canis huc subinde venit
 nidorem, puto, persecuta fumi,
 quae libamine mentulae comeso
 tota nocte mihi litat rigendo.
 at vos amplius hoc loco cavete
 quicquam ponere, ne famelicorum
 ad me turba velit canum venire,
 ne dum me colitis meumque numen,
 custodes habeatis irrumatos.

5

10

LXXI

Si commissae meae carpes pomaria curae,
 dulcia quid doleam perdere, doctus eris.

LXXII

Tutelan pomarii, diligens Priape, facito:
 rubricato furibus minare mutino.

Quod monear, non est, quia si furaberis ipse
 grandia mala, tibi brachia macra dabo.

LXX 2 cum libido deerat | *fortasse* salsa || 3 quarum | ignem pars li-
 brorum || 6 prosecuta || LXXI 2 qui *Heinsius* || LXXII *praeposita verba nu-*
meris soluta || 3 moneam

LXXIII

Obliquis, pathicae, quid me spectatis ocellis?
 non stat in inguinibus mentula tenta meis.
 quae tamen exanimis nunc est et inutile lignum,
 utilis haec, aram si dederitis, erit.

LXXIII

Per medios ibit pueros mediasque puellas
 mentula, barbatis non nisi summa petet.

LXXV

Dodone tibi, Iuppiter, sacrata est,
 Iunoni Samos et Mycena ditis,
 undae Taenaros aequorisque regi;
 Pallas Cecropias tuetur arces,
 5 Delphos Pythius, orbis umbilicum,
 Creten Delia Cynthiosque colles,
 Faunus Maenalon Arcadumque silvas;
 tutela Rhodos est beata Solis,
 Gades Herculis humidumque Tibur;
 10 Cyllene celeri deo nivosa,
 tardo gratior aestuosa Lemnos;
 Hennaecae Cererem nurus frequentant,
 raptam Cyzicos ostreosa divam,
 formosam Venerem Cnidos Paphosque

. . . . .

LXXVI

. . . . .
 quod sim iam senior meumque canis
 cum barba caput albicet capillis:
 depressos ego perforare possum
 Tithonum Priamumque Nestoremque.

LXXVII

Immanem stomachum mihi movetis,
 qui densam facitis subinde saepem
 et fures prohibetis huc adire.
 hoc est laedere, dum iuvatis; hoc est
 5 non admittere ad aucupem volucres.

LXXV 2 Mycennae dices || LXXVII 1 videtis

obstructa est via, nec licet iacenti
 iactura natis expiare culpam.
 ergo qui prius usque et usque et usque
 furum scindere podices solebam,
 per noctes aliquot diesque cesso. 10
 poenas do quoque, quot satis superque est,
 in semenque abeo salaxque quondam
 nunc vitam perago — quis hoc putaret? —
 ut clusus citharoedus abstinentem.
 at vos, ne peream situ senili, 15
 quaeso, desinite esse diligentes
 neve imponite fibulam Priapo.

LXXVIII

At di deaeque dentibus tuis escam
 negent, amicae cunnilinge vicinae,
 per quem puella fortis ante nec mendax
 et quae solebat impigro celer passu
 ad nos venire, nunc misella landicae 5
 vix posse iurat ambulare prae fossis.

LXXVIII

Priape, quod sis fascino gravis tento,
 quod exprobravit hic tibi suo versu
 poeta noster, erubescere hoc noli:
 non es poeta fascinosior nostro.

LXXX

At non longa bene, *at* non stat bene mentula crassa
 et quam si tractes, crescere posse putes?
 me miserum, cupidas fallit mensura puellas:
 non habet haec aliud mentula maius eo.
 utilior Tydeus qui, si quid credis Homero, 5
 ingenio pugnax, corpore parvus erat.
 sed potuit damno nobis novitasque pudorque
 esse, repellendus saepius iste mihi.

LXXVII 13 non vitam || 14 ut clusus citharoedus abstinerem || LXXVIII
 5 laudices || LXXVIII 4 est poeta sarcinosior || LXXX 4 maius ea *Anto-*
nus || 8 mutilum carmen videtur. in libris adhaeret LXXXI

LXXXI

Dum vivis, sperare decet: tu, rustice custos,
huc ades et nervis, tente Priape, favē.

LXXXII

TIBULLI

Vilicus aerari quondam, nunc cultor agelli
haec tibi Perspectus templa, Priape, dico.
pro quibus officiis, si fas est, sancte, paciscor,
assiduus custos ruris ut esse velis,
5 improbus ut si quis nostrum violarit agellum,
hunc tu — sed taceo: scis, puto, quod sequitur.

LXXXIII

TIBULLI

Quid hoc novi est? quid ira nuntiat deum?
silente nocte candidus mihi puer
tepente cum iaceret abditus sinu,
venus fuit quieta, nec viriliter
5 iners senile penis extulit caput.
placet, Priape, qui sub arboris coma
soles, sacrum revincte pampino caput,
ruber sedere cum rubente fascino?
at, o Triphalle, saepe floribus novis
10 tuas sine arte deligavimus comas,
abegimusque voce saepe, cum tibi
senexve corvus impigervē gracculus
sacrum feriret ore corneo caput.
vale nefande destitutor inguinum,
15 vale Priape: debeo tibi nihil.
iacebis inter arva pallidus situ,
canisque saeva susque ligneo tibi
lutosus affricabit oblitum latus.
at o sceleste penis, o meum malum,
20 gravi piaque lege noxiam lues.

LXXXII 2 *Respectus Reinesius* || LXXXIII 19 o cui meum codex *Cuiacianus* qui at o *omisit*, unde *conieci* otium meum *malum*

licet querare, nec tibi tener puer
 patebit ullus, imminente qui toro
 iuvante verset arte mobilem natem,
 puella nec iocosa te levi manu
 fovebit apprimetvê lucidum femur. 25
 bidens amica Romuli senis memor
 paratur, inter atra cuius inguina
 latet iacente pantice abditus specus,
 vagaque pelle tectus annuo gelu
 araneosus obsidet forem situs. 30
 tibi haec paratur, ut tuum ter aut quater
 voret profunda fossa lubricum caput.
 licebit aeger angue lentior cubes,
 tereris usque, donec a miser miser
 triplexque quadruplexque complexas specum. 35
 superbia ista proderit nihil, simul
 vagum sonante merseris caput luto.
 quid est, iners? pigetne lentitudinis?
 licebit hoc inultus auferas semel:
 sed ille cum redibit aureus puer, 40
 simul sonante senseris iter pede,
 repente nervos excubet libidine,
 et inquietus inguina arrigat tumor,
 neque incitare cesset usque dum mihi
 venus iocosa molle ruperit latus. 45

LXXXIII

Vere rosa, autumnno pomis, aestate frequentor
 spicis: una mihi est horrida pestis hiems.
 nam frigus metuo et vereor, ne ligneus ignem
 hic deus ignavis praebat agricolis.

LXXXV

Ego haec, ego arte fabricata rustica,
 ego arida, o viator, ecce populus
 agellulum hunc, sinistra et ante quem vides,
 erique villulam hortulumque pauperis
 tuor malaque furis arceo manu. 5
 mihi corolla picta vere ponitur,
 mihi rubens arista sole fervido,

LXXXIII 22 ingemente *exemplaria vetera* || 42 rigente *Quiacianus* ||
 LXXXIII 1 pomis autumnno *Lachmannus*

- mihi virente dulcis uva pampino,
 mihique glauca oliva cocta frigore.
 10 meis capella delicata pascuis
 in urbem adulta lacte portat ubera
 meisque pinguis agnus ex ovilibus
 gravem domum remittit aere dexteram
 teneraque matre mugiente vaccula
 15 deum profundit ante templa sanguinem.
 proin, viator, hunc deum vereberis
 manumque sorsum habebis. hoc tibi expedit,
 parata namque trux stat ista mentula.
 'velim pol' inquis? at pol ecce vilicus
 20 venit, valente cui revulsa brachio
 fit ista mentula apta clava dexterae.

LXXXVI

- Hunc ego, o iuvenes, locum villulamque palustrem
 tectam vimine iunceo caricisque manipulis
 quercus arida rustica fabricata securi
 nutrior magis et magis ut beata quotannis.
 5 huius nam domini colunt me deumque salutant
 pauperis tuguri pater filiusque adulescens,
 alter assidua calens diligentia, ut herbae
 asper aut rubus a meo sint remota sacello,
 alter parva manu ferens saepe munera larga.
 10 florido mihi ponitur picta vere corolla,
 primitus tenera virens spica mollis arista,
 luteae violae mihi lacteumque papaver
 pallentesque cucurbitae et suave olentia mala,
 uva pampinea rubens educata sub umbra.
 15 sanguine haec etiam mihi — sed tacebitis — arma
 barbatus linit hirculus cornipesque capella.
 pro quis munia honoribus nunc necesse Priapo est
 praestare et domini hortulum vineamque tueri.
 quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas.
 20 vicinus prope dives est negligensque Priapus:
 inde sumite, semita haec deinde vos feret ipsa.

LXXXV 9 mihi glauca oliva duro cocta || 14 tenella *Dorvillius* || 18
 crux uestat mentula || LXXXVI 4 *fortasse* tutor ut | sit beata *Vossius* || 7
 colens || 17 omnia honoribus hoc

NOMINVM INDEX

- nucem Abellanam 57, 12
 Acontias 16, 5
 Aeneida 68, 14
 Aeseulapius 36, 8
 Aleides, 9, 9
 Alcinous 60, 2 Alcinoi filia 68, 25
 Amor 9, 12
 Apollo 39, 2 Apollinea manu 20, 4
 Arcadam silvas 75, 7 Arcadas Fau-
 nos 36, 5
 Arete 51, 6
 Aristagoras vilicus 42, 1
 Atlantiadem Calypsun 68, 23
 Bacchus 9, 11 : 36, 3 : 53, 1
 Cadmus 67, 2
 Calypso 68, 23
 Ceeropias arees 75, 4
 Ceres 53, 4 : 75, 12
 Chryses 68, 12
 Circe 68, 23
 Cnidos 75, 14
 Crete 75, 6
 Cupido 39, 4
 Cumaea Sibylla 12, 2
 Cyllene 75, 10
 Cynthios colles 75, 6
 Cyzicos 75, 13
 Delia 75, 6
 Delphi 75, 5
 Diana 9, 8
 Dido 67, 1
 Dodone 75, 1
 Dryades 33, 1
 Dulichius vir 68, 24
 Elephantidos libelli 4, 2
 Epicuros 12, 15
 Erigone 62, 2
 Faunus 75, 7 Faunos 36, 5
 Gades 75, 9
 Gallus *ambigue* 55, 6
 Heetoris parens 12, 1
 Hennaecae nurus 75, 12
 Hereules 20, 5 : 36, 2 : 75, 9
 Hesperidum hortus 16, 2
 Hippomenes 16, 1
 Homerus 80, 5 Homeriacas notas
 68, 4
 Ilias 68, 17
 Iaxior indicis bracis 46, 4
 Iuno 75, 2
 Iuppiter 3, 5 : 20, 1 : 75, 1 sub Iove
 14, 8
 Lalage 4, 3
 Lampsacus 55, 6
 conveniens Latio supereilium 1, 2
 Latine dicere 3, 9
 Lemnos 75, 11 tutela Lemni 36, 7
 Liber 20, 3
 Lyaeus 39, 3
 Macnales 75, 7
 Mars 20, 2 : 36, 9 Mavors 9, 5
 Maura puella 45, 1 non candidior
 Mauro 46, 1
 Medis Iaxior bracis 46, 5
 Mercurius 39, 1
 Minerva 20, 2 : 36, 4 crassa Mi-
 nerva meat 3, 10
 Musae 2, 4
 Mycena ditis 75, 2
 Naides 33, 1
 Nausicaa 16, 4
 Neptuni fuscina 20, 1
 Nestor 57, 4 : 77, 4
 Nymphae 33, 4
 Pallas 75, 4 Palladis hasta 9, 6
 Paphos 75, 14
 Pelethronia cithara 68, 15
 Penelope 67, 1 : 68, 37 Penelopea
 68, 28
 privignum Phaedrae 19, 6
 Phidiaca manu 10, 3
 Philaenis 63, 17
 Phoebus 9, 7 : 36, 1 : 37, 6 soror
 Phoebi 1, 3 filius Phoebi 37, 6
 Picenis truncis *malis* 51, 7
 Pierius chorus 2, 7
 Praxiteles 10, 2
 Priamus 57, 4 : 77, 4

- Priapus 5, 1: 6, 1: 10, 5: 48, 2: 86,
20 Priapi 2, 8 Priapo 27, 3: 77,
17: 86, 17 Priapum 26, 6 Priape
2, 1: 16, 8: 19, 5: 21, 2: 29, 1: 30,
1: 37, 8: 42, 4: 50, 1. 6: 60, 1: 65,
3: [72]: 79, 1: 81, 2: 82, 2: 83, 6.
15 Priapo 36, 11 antiqui Priapi
33, 1
Pygmaeo brevior 46, 3
Pythius 75, 5
notissima circo Quintia 27, 2
porro Quirites 26, 1
Remus 67, 2
Respectus cultor agelli 82, 2
Rhodos 75, 8
Romulus 83, 26
Samos 75, 2
Schoeneis 16, 1
Scopas 10, 2
soror Sibyllae 12, 2
Sirius 62, 2
Sol 75, 8
Suburanae puellae 40, 1
Taenaros 75, 3 Taenario cuono 68, 9
Tantalida 68, 11
Telethusa circulatorix 19, 1: 40, 1
Theseus 12, 4
Tibur 75, 9
Tithonus 57, 4: 77, 4
o Triphalle 83, 9
Troica mentula 68, 9
Tuscanus baruspex 32, 5
Tydeus 60, 5
Venus 36, 4: 75, 14: 83, 45
Vesta 1, 3, pudicior Vesta 31, 2
Vlixes 68, 33 error fallentis Vlix
68, 19

MEMORABILIA

- agellulus 85, 3 *in quo carmine te-
nella plura*
angue lentior cubes 83, 33
ara muliebria 73, 4
basis hendecasyllabi iambica semel
4, 2
brachia macra dabo pedicabo 72, 2
capulum coleorum 25, 7
Catulliversus aut sensus 52, 12: 64,
1: 83, 30
clusus citharoedus infibulatus 77, 14
riget dura crystallo 63, 6
da pedicare 3, 9: 67
ductor ferreus 32, 14
elisio inelegans rosā autumnū 83, 1
diligentiā ut 86, 7
gerundivum quot poudost tibi men-
tulam cacandum 69, 4
Graeci carminis (anth. Planud. 4,
236) interpretatio carmen 24
Homeri interpres Priapus 68
hortus pudenda 5, 4
landica 75, 5
larualis macies 32, 12
litteraturam tangunt 7 54 67
mentula merdaleast 68, 8
metra: hendecasyllabi triciens octi-
ens adhibiti, disticha triciens sep-
tiens, choliambi octiens (31 36 47
51 58 63 78 79), iambi puri 83 et
85, priapei 86
mutuniat 52, 10 [rubricato muti-
no 72]
Ovidii carmen 3
pantex 83, 25
pedalis contus 11, 3: 28, 3
pensilibus peculiati 52, 7
pictum membrum 37, 1 cum scroto 54
que disiunctum a poetae narratione
adiunctum verbo loquentis more
Ovidiano 24, 3
quidam Reges 25, 4
poma de sacra via 21, 4
salinae verpae 34, 5
sessiles lactucae 51, 19
pone supercilium 1, 2 mentula sub-
ducti supercilii 49, 4
supinum dis me legitimis-curatum
dare mentulam verebar 37, 7
testes ambigue 15, 7
Tibulli carmina 82 83
traiecta in tertium locum et 51, 28
nec 51, 11 sed 19, 6
vappae 14, 6
verminare 58, 2
vilicus aerari 82, 1
velle quid haec dicas hastam puel-
lam 44, 1

VARRONIS
MENIPPEARVM RELIQVIAE

Cicero academicorum post. I 8 in persona Varronis: in illis veteribus nostris, quae Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conspersimus, quo facilius minus docti intellegerent iucunditate quadam ad legendum invitati, multa admixta ex intima philosophia, multa dicta dialectice. *deinde in sua persona Varronem adlocutus 9:* plurimumque idem poetis nostris omninoque latinis et literis luminis et verbis attulisti atque ipse varium et elegans omni fere numero poema fecisti philosophiamque multis locis ineboasti, ad impellendum satis, ad edocendum parum.

Quintilianus institutionis orat. X 1, 95: alterum illud etiam prius saturnae genus sed non sola carminum varietate mixtum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus.

Probus interpres Vergili ecl. VI 31: Varro quist Menippeus non a magistro, enius aetas longe praecesserat, nominatus, sed a societate ingenii, quod is quoque omni generis carmine satiras suas expoliverat.

Gellius noctium Att. II 18: Menippus cuius libros M. Varro in satiris aemulatus est, quas alii cynicas, ipse appellat Menippeas.

ABORIGINES

περὶ ἀνθρώπων φύσεως

I (5)

ita sublimis spéribus 1
iáctato homines, át volitantis áltos nitens trúdito

II (2)

grúndit tepidó lacté satúr mola mactátus 2
porcus

III (1)

múgit bovis, óvi' balat, equi hínniunt, gallína 3
pipat

III (4)

itaque brevi tempore magna pars in desiderium puparum 4
et sigillorum veniebat

V (3)

sed neque vetulus canterius quam novellus melior, nec 5
canitudini comes virtus

AGATHO

I (6)

neque aúro aut genere aut múltiplici sciéntia 6
sufflatus quaerit Socratis vestigia

II (5)

numnám caelatus in manu dextrá scyphus, 7
caelo dolitus, artem ostentat Mentorís?

Ex Nonii, qui prope omnes unus has reliquias servavit, testiumque aliorum codicibus scripturas adnotavi maxime profuturas, siqui in emendandis illis porro elaborabunt. totam scripturae discrepantiam Riesius proposuit in editione Lipsiensi a. 1865, cuius numeros meis adieci.

1 homines at] nomioa tuo

Petronii satirae od. II

III (*spurium*)

- 8 quid tristiore video te esse quam ántidhac,
Lampadio? numquid familiaris filius
amat, nec spes est auxili argentaria,
ideoque scapulae metuunt virindemiam?

III (8)

- 9 haéc postquam dixit, cedit citu' celsu' tolutim

V (1)

- 10 pueri obscenis verbis novae nuptulae aures returant

VI (2)

- 11 virgo de convivio abducatur ideo quod maiores nostri vir-
ginis acerbae auris veneriis vocabulis imbui noluerunt

VII (4)

- 12 et pueri in aedibus saepius pedibus offensant, dum recen-
tes musteos in carnario fluitare suspiciunt

VIII (7)

- 13 quid multa? factus sum vespertilio, neque in muribus
plane neque in volucris sum

VIII (8)

- 14 Duloreste qui merita hominem et servum facit

AGE MODO

I (1)

- 15 'Argo citirémem

II (2)

- 16 *hic* Aenea

III (3)

- 17 terra culturae causa attributa olim particulatim homini-
bus, ut Etruria Tuscis, Samnium Sabellis

AIAX STRAMENTICIVS

- 18 hac re aeger medicos exquisitum convocabat, ut conva-
lesceret

ΑΛΛΟΣ ΟΥΤΟΣ ΗΡΑΚΛΗΣ

I (1)

- 19 grávidaque máter peperit Iovi puéllum

12 fluitantes *Laurenbergius* || 14 qui meret homo, se servum a *Mercero*
memoratum. tentavi qui meret nummum et se servum | *adhaerent tanquam*
Varroniana unde et mercennarii et meretrices dicuntur || 18 convocabas
|| 19 grávidataque *explet soladeum*, at cf. 87. *ionici a minore ut fierent*, ul-
vo post mater *Lachamnus* inseruit

II²(2)

Varro in hac Menippea] cum de invicto Hercule loqueretur, 20 eundem esse ac Martem probavit

ΑΑΑ' ΟΥ ΜΕΝΕΙ ΣΕ

περὶ φιλαργυρίας

I (4)

quém secuntur cùm rutundis vélites levés parmis, 21
antesignani quadratis multisignibus tecti

II (3)

etenim quibus seges praebeat domum, escam, potionem, 22
quid desideremus?

III (2)

quaero a te, utrum hoc adduxerit caeli temperatura an 23
terrae bonitas

III (1)

nos barbari, quod innocentes in gabalum suffigimus ho- 24
mines; vos non barbari, quod noxios óbicitis bestiis?

ANDABATAE

I (11)

anima út conclusa in vésicá, quandó est arte religáta, 25
si pertuderis, aëra reddet

II (7)

cándidum lact é papilla cùm fluit, signúm putant 26
partuis, quod hic sequatur mulierem e partu liquor

III (3)

néc manus viscó tenaci tínxerat viri castas 27

III (5)

mortáles multi rúrsus ac prorsús meant 28

V (2)

edepol idem caecus, non luscitiosus est 29

VI (1)

non mirum si caecuttis, aurum enim non minus praestrin- 30
git oculos quam *ὁ πολὺς ἄκρατος*

VII (9)

sed quidvis potius homo quam caruncula nostra 31

21 multis insignibus || 24 quid noxios obuestis || 25 ligata || 26 a partu
Carrio || 27 casta || 29 edepol tu quidem caecus, non luscitiosus *Plautus*
mil. 323

VIII (10)

- 32 in reliquo corpore ab hoc fonte diffusast anima. hinc animus ad intellegentiam tributus

VIII (8)

- 33 ideoque alterum appellamus a 'calendo calore, alterum a fervore febrim

X (4)

- 34 et me Iuppiter Olympiae, Minerva Athenis suis mystagogis vindicassent

XI (6)

- 35 sed quod haec loca aliquid genunt

ΑΝΘΡΩΠΟΠΟΛΙΣ

περὶ γενεθλιακῆς

I (2)

- 36 nón fit thesauris, non auro pectus solutum;
non demunt animis curas ac religiones
Persarum montes, non atria diviti' Crassi

II (1)

- 37 vulgóque avarus faenerator spé lucri
rem scriptione duplicarat

III (3)

- 38 dotis dato insulam Chrysam, agrum Caécubum, seplásia
Capuae, macellum Romuli

III (4)

- 39 et hymenaeus, qui primo lavere alvum marsuppio solet

V (6)

- 40 non modo vinum dare, sed etiam ut Plautus ait 'murrinam, passum, defrutum'

VI (5)

- 41 nam in omnibus legi καὶ ὑπερβατόν 'ne dares, ne polliceres, quod datum est'

ARMORVM IUDICIUM

I (2)

- 42 ut in litore cancri digitis primoribus stare

33 idque || 38 Chrysam insulam *Langius* || 42 fortasse *aristophaneus sine capite*

II (1)

illic viros hortari, ut rixarent praeclari philosophi 43

BAIAE

quod non solum innubae fiunt communis, sed etiam veteres 44
repuellascunt et multi pueri puellascunt

BIMARCVS

I (2)

τρόπων τρόπους qui nōn modo ignorāsse me 45
clamat, sed omnino omnis heroas negat
nescisse

II (15)

quod utrū sit magnum an parvum, facile an difficul 46

III (18)

ipsūm propter vix liberti semiātrati exequiāntur 47

III (17)

psephístis dicite lábdeae et vivós contemnite vivi, 48
anticipate atque addite calcar, stultos contemnite docti

V (20)

naútæ rémivagám movént celócem 49

VI (21)

út levis tippúla lymphon frígidos transít lacus 50

VII (22)

scaéna quem seném Latina vídit derissíssimum 51

VIII (25)

cúm novissimé putaret, quántum sumpti fécerit 52

VIII (13)

mágna uti treméscat Roma et mágnæ mandonúm gulæ 53

X (12)

ét pater divúm trisulcum fúlmen igni férvido actum 54
mittat in tholum macelli

XI (10)

chortís cocorum atque hámiotarum aúcupumque 55

XII (11)

tūc repente caélitum altum tónitribus templúm tonescit 56

44 Varro Bais quod Nonius ut dubites an cum eis quae secuntur nomen sit coniungendum. veteres puellascunt || 47 propere Vahlenus || 48 ipse fistis, tentavi pseudosophistis dicite 'labda' || 52 mutaret || 53 ut

XIII (23)

- 57 ne mé pedatus $\triangle \cup$ versuúm tardor
refrenet arte compari rhythmón certum

XIII (19)

- 58 mihique divi, dum stilo nostro papyri inlevi scapos, capitis
novo partu poeticon

XV (1)

- 59 cum Quintipor Clodius tot comoedias sine ulla fecerit mu-
sa, ego unum libellum non 'edolem' ut ait Ennius?

XVI (3)

- 60 ebrius es Marce, Odysseian enim Homeri ruminari incipis,
cum $\pi\epsilon\rho\iota$ $\tau\rho\acute{o}\pi\omega\nu$ scripturum te Seio receperis

XVII (4)

- 61 ideo fuga hostium graece vocatur $\tau\rho\omicron\pi\eta$. hinc spolia capta
fixa in stipitibus appellantur tropaea

XVIII (5)

- 62 $\kappa\alpha\tau\acute{\alpha}\chi\eta\rho\iota\varsigma$ est enim vera, cum in candelabro pendet stri-
gilis

XVIII (24)

- 63 avi et atavi nostri, cum alium ac caepe eorum verba ole-
rent, tamen optume animati erant

XX (7)

- 64 socius es hostibus, *hostis* sociis, bellum ita geris ut bella
omnia domum auferas

XXI (8)

- 65 in invidiam veniant in hoc ipso rapinatores

XXII (6)

- 66 non te pudet Mani, cum domi tuae vides commilitonum
tuorum cohortis servis tuis ministrare caementa?

XXIII (14)

- 67 nos ergo nihil egimus, quod legem Liciniam luci claro la-
tam scutulans?

57 *potest usque intercidisse aut pigre ante pedatu'* || 58 ut Iovi dum sti-
lo obstetricio Ribbeckius | caputio | novum partum Oehlerus, poetico Ben-
tinus || 62 strigile Oehlerus quia neutri generis nomen id ibi fuisse Nonius
testatur, nisi forte sublime intercidit || 64 socius bellum || 67 lucaniam luci
codex Nonii Guelpherbytanus, tantum lucani Leidensis | sustulimus Oehlerus

XXIII (26)

Vulcanumne, cum novae lagoenae ollarum figura
ter precantur? 68

XXV (16)

ut novum cribrum novo paxillo pendeat 69

XXVI (9)

non Hercules potest, qui Augeae egressit κόπρον 70

CAPRINVM PROELIVM

περὶ ἡδονῆς

I (2)

únam virtutem propriam mortalibu' fecit,
cetera promisque voluit communia habere 71

II (1)

ne vobis censeam, si ad me referetis 72

III (3)

non posse se amplius perferre, tamen suadet notat 73

CATAMITVS

scabere 74

CAVE CANEM

ubi rivus praecipitatu in némore deorsum 75
râpitur atque offensus aliquo a scopulo lapidoso albicatur

COLVMNA HERCVLIS

περὶ δόξης

itaque eas incravi et conscribillavi Herculis athlis 76

CRAS CREDO HODIE NIHIL

I (2)

átque ut igni fervido medúllitus 77
aquiloniam intus eruat frigidinem

II (1)

quibus instabilis ánimus ardens mútabiliter ávet habere et 78
non habere fastidiliter inconstanti pectore

68 Vulcanum neccum | sunt addebat Ribbeckius || 70 qui augebes sed
conpron. in lemmate est agere, egerere ut Nonius legisse videatur egisset
|| 72 fortasse senariorum particulae || 73 posses eam amplius codices Nonii
pleniôres. eidem suadet ut notat, tentavi incitat || 75 praecipitatur

CYCNVS

περὶ ταφῆς

I (1)

79 tua témpia ad alta fāni properāns citus iteré

II (3)

80 denique si vestimenta ei opus sunt quae fers, cur conscin-
dis? si non opus sunt, cur fers?

III (2)

81 quare Heraclides Ponticos plus sapit, qui praecepit ut com-
burerent, quam Democritus, qui ut in melle servarent. quem si
vulgus secutus esset, peream si centum denariis calicem mulsi
emere possemus

CYNICVS

82 si mehercule pergunt et deorum cura non satisfacitur rei
publicae

DE OFFICIO MARITI

83 vitium uxoris aut tollendum aut ferendum est: qui tollit
vitium, uxorem commodiorem praestat; qui fert, sese meliorem
facit

DE SALVTE

84 Varro ait mundum haud natum esse neque mori

DESVLTORIVS

περὶ τοῦ γράφειν

I (2)

85 álius domini deliciás phaselon áctum
tonsillitore movilem flictam
solvit

II (1)

86 férvere piratis vastarique omnia circum

DEVICTI

περὶ φιλονικίας

I (4)

87 properáte
vivere, pueraé, quas sinit aétatula lúdere, esse, a-
máre et veneris tenere bigas

85 aptum tonsilla Gerlachius, de litore Riesius, mobile in fluentum Roepers. versus formam ego talem fuisse putabam altum, tonsillae humili in litore mobilem alligatum aut actum tonsis simul a litore mobilem in fluenta || 87 periodos statui ionicorum continentium conlatis Laevianis

II (1)

quis rutundam facere cetram nequeat? 88

III (2)

dicat pugilis: 'spectatores qui miserum putatis vinci, quae- 89
ro a vobis, si adversarius supercilia mi caestis descobinarit, num-
quis vestrum sua mihi est daturus?'

III (3)

libet me epigrammatia facere, et quoniam nomina non me- 90
mini, quod in solum mihi venerit, ponam

ΔΙΣ ΠΑΙΔΕΣ ΟΙ ΓΕΡΟΝΤΕΣ

purum putum 91

DOLIVM AVT SERIA

mundus domus est maxima homulli 92
quam quinque altitono agmine zonae
cingunt, per quam limbus pictus
bis sex signis stellumicantibus
5 altus in obliquo aethere Lunae
bigas acceptat

ECDEMETICVS

quadrigam numero singulari 93

EKATOMBH

περὶ θυσιαῶν

I (3)

pater ut cruore laveret ararum aggeres 94

II (4)

at regis ensis sanguine inbutus nigro 95

III (1)

Ludon fluens sub Sardibus flumen tulit 96
aurum, later quod conquadravit regius

III (2)

ubi illa phalera gemmea atque ephippia 97
et arma margaritis candicantia

quas Charisius servavit p. 288 K. sotadeos Lachmannus fecit quorum
alter compleretur addito post aetatula spondeo trochaeove. una fiet perio-
dus si admiseris praeprateque | qua sinit codex Leidensis || 88 trochaico
septenario Roesperus assignavit || 89 fortasse pugil || 92, 2 altitona frag-
mine unde Scaliger quinaque altitona hanc fragmine || 97 gemmeaque | mar-
gariti καυδία καυδία

V (5)

98 mea igitur hécatombe pura ác puta

VI (6)

99 Socrates cum in vinculis publicis esset et iam bibisset *πώ-
νειον*, in exodio vitae

VII (7)

100 habes qui et cuius rei causa fecerim hecatomben. in quo
ego ut puto, quoniam est luere solvere, lutavi

ENDYMIONES

I (8)

101 ut Mércurium 'Arcadón colónum

II (4)

102 discumbimus mussati, dominus maturo ovo cenam com-
mittit

III (6)

103 dum sermone cenulam variamus, 'interea tonuit bene tem-
pestate serena'

III (5)

104 divitum amphoras Chias ad communem revocat matellam

V (1)

105 animum mitto speculatum tota urbe, ut quid facerent ho-
mines, cum experrecti sint, me faceret certiolem; siquis melius
operam sumeret, ut eius consilio potius vigiliam adminicularem
nostrum. quid vidit aliud curvantem extrema noctis tempori

VI (3)

106 qui si ut vigilare matura coepisti, in eo *te* retinueris

VII (2)

107 quare si in somnum reccideris et *ἀωρί ποτε* eris iterum
exporrectus

VIII (7)

108 sic ad vos citius opinione vertilabundus miser decidi

EPITAPHIONES

περὶ τάφων

I (1)

109 donéc foras nos intus evalláverunt

101 *potest pro hendecasyllabo poni ionicus versus* || 104 aphocas Chias
|| 105 operam superet | *in fine forlasse* qui ut vidit (*aut* qui videt) ali-
um aliud curantem, extremo noctis tempore || 106 quodsi *Vahlenus* | mature
Popma || 107 somnium reccideris et *δδουρεποτε*

II (2)

pleni libri, inquam, ubi maneant epitaphii eorum, quorum 110
in sepulcris nec vola nec vestigium extat

EST MODVS MATVLAE

περὶ μέθης

I (1)

vinó nihil iucúndius quisquám bibit: 111
hoc aegritudinem ad medendam invenerunt,
hoc hilaritatis dulce seminarium,
hoc continet coagulum convivia

II (6)

'Ismenias híc Thebogenés fluit scatúrrex 112

III (3)

quis in omni vita heluo πιοδεπες olfacit temetum? 113

III (2)

dolia atque apothecas, tricliniaris, Melicas, Calenas obbas 114
et Cumanos calices

V (5)

non vides ipsos deos, siquando volunt gustare vinum, de- 115
reperere ad hominum fana et tamen tum ipsi illi Libero simpuió
vinitari?

VI (4)

cupas vinarias sirpare noli. adde cyathum vini in uxorcú- 116
lae pocillum

EVMENIDES

I (45)

sed nós simul atque in súmmam speculam vénimus, 117
videmus populum furiis instinctum tribus
diversum ferri exterritum formidine

II (17)

neque furéntem eculeum Dámacrinum 118
insánus equiso ex saevis morbi fluctibus
educet umquam

110 maneantepeticorum || 113 latere puto compositum nomen cum πι-
θο- velut πιθόγαστρος || 115 et temetum *Riesius* | ministrari puto, vi-
na dari *Lipsius* || 116 uxoreulem opocillum || 117 pervenimus || 118 Da-
macrianum *Nonius* loco altero cuius vocabuli cum scriptura origo mensura
ignota sit, in principio versus non decernas utrum pes sesquialter an una
tantum syllaba desit | exhibebis morbi

III (39)

- 119 nam quæ venustas hic adest gallantibus,
quæ casta vestis ætasque adolescentium,
quæ teneris species

III (41)

- 120 partim venusta muliebri ornatæ stola

V (42)

- 121 aurorat ostrinum hic indutus supparum,
coronam ex auro et gemmis fulgentem gerit
luce locum afficiens

VI (15)

- 122 postræmo nemo ægrôtus quicquam sômiat
tam infandum, quod non aliquis dicat philosophus

VII (46)

- 123 *tertîa Poenarum*
Infâmia stans nixa in vulgi
pectore, flutanti intonsa coma,
sordida vestitu, ore severo

VIII (31)

- 124 propter percrepis
vocibu' volitans aureis volgi

VIII (16)

- 125 'Aïax tum credit ferro se cadere Vlixem,
cum bacchans silvam caedit porcosque trucidat

X (20)

- 126 *dénique qui sit avarus*
sanus? cui si stet terrai traditus orbis,
furando tamen a morbo stimulatus eodem
ex sese ipse aliquid quaerat cogatque peculi

XI (18)

- 127 quid dubitatis, utrum nunc sitis cercopithecî
an colubrae an volvae de Albuci subus Athenis?

---

119 ætas quæ | tenera Ribbeckius || 121 auroratonstrinam || 123 fluctuanti || 124 nec bacchios fuisse nec trochaicos puto sed anapaestos quibus aptum propter perterrierepis. in octonario anapaesto coniunxit aliquis lumine volitans et candidus equitas (*Pseudocensorinus 14, 9*). quæ licentia si ab anapaestis Varronis fuit aliena, scribendum propter volitans vocibu' percerepat aureis || 125 maximum credit | baccha || 126 quis sanus est avarus cui | ac morbo || 127 bolvae an de albu cibus labus Athenis

XII (26)

hóspes quid miras nummo curare Serapim? 128
quid quasi non curet tanti item Aristoteles

XIII (27)

aut ambos mira aut noli mirare de me de eodem 129

XIII (40)

ut Náides undicolae 130

XV (36)

Phrygius per ossa cornus liquidá canit animá 131

XVI (35)

tibi týpana non ináni sonitú matri' deúm 132
tonimus chorus tibi nos, tibi nunc semiviri
teretem comam volantem iactant tibi famuli

XVII (44)

apage in dièrectum á domo nostra istam insanitátem 133

XVIII (1)

quin mihi caperratám tuam frontém Strobile omíttis? 134

XVIII (3)

nunc corius úlmum tuus depávit: pergis? heia 135

XX (2)

contrá cum psalte Pisia et cum Flóra lurare ac strepis 136

XXI (19)

tu nón insanis, quóm tibi vino córpus corrumpis mero? 137

XXII (28)

in somnis venit, iubet me caépam esse et sisýmbrium 138

XXIII (5)

simul ac lánguido 139

córpori solis calidior vísa est aura

XXIII (38)

prudítem an pudorem gallum coepit mihi videri 140

128 nummo] animo | tantidem || 129 deo me vel idem eodem ut in mutila sententia tentavimus || 132 tibinos Nonius interpretatus 'a tibiis modos' unde modos Popma inseruit. ego olim tubas addendum censebam, iam chorus vel cohors | iactant tibi galli || 133 hinc dièrectam Roepers || 135 numeri meliores sic fiunt nunc corius vix ulmum tuus || 137 quo tibi || 138 et fessimum. non puto numeros fortuito natos || 140 fortasse septenarius trochaicus tali initio probitatem ac pudorem gallum aut galliambus, utique carmen

XXV (48)

- 141 et ecce de improvviso ad nos accedit cana Veritas, Attices
philosophiae alumna

XXVI (7)

- 142 cum in eo essem occupatus atque in schola curarer, ut
scribit Scantius, 'horno per Dionysia'

XXVII (6)

- 143 quod ea die mea erat praebitio, in ianuam 'cave canem'
inscribi iubeo

XXVIII (23)

- 144 et ceteri scholastici saturis auribus scholica dape atque
ebriis sophistice aperantologia consurgimus ieiunis oculis

XXVIII (22)

- 145 priusquam responderem, foris nescio quis occupat res in-
dicare

XXX (32)

- 146 vix vulgus confluit non furiarum sed puerorum atque an-
cillarum, qui omnes me bilem atram agitare clamitantes opinio-
nem mihi insaniae meae confirmant

XXXI (49)

- 147 forenses decernunt ut Existimatio nomen meum in sano-
rum numerum referat

XXXII (21)

- 148 nam ut arquatis lutea quae non sunt et quae sunt lutea
videntur, sic insanis sani et furiosi videntur esse insani

XXXIII (33)

- 149 'iens domum praeter matris deum aedem exaudio cymbalo-
rum sonitum

XXXIII (34)

- 150 cum illo veni, video gallorum frequentiam in templo, qui
dum messem hornam adlatam imponunt Attidis signo, synodiam
gallantes vario recinebant studio

XXXV (37)

- 151 ubi vident se cantando ex ara excantare non posse, deri-
pere incipiunt

141 et delectat *Fleckeisenus* ut duo fierent septenarii trochaici. octona-
rium iambicum quem trochaei sequerentur *Meinekus* fecerat | 144 dape a-
qua ebriis festicae. haec et similia Graece a *Varrone* flexa litteris a *No-*
nio quidem scripta sunt Latinis || 149 endomum praeter matrem. nisi praes-
tat dum eo praeter || 150 cum illos vento | *dumessena* hornam adlatam

XXXVI (29)

ego medicina Serapi utor, cotidie praecantor, intellego 152
recte scriptum esse Delphis: *Ἰεῶν ἔπον*

XXXVII (30)

'nunc' de te' inquit 'meliusculam spem habeo, qui rem 153
spurcissimam gustare nolueris'

XXXVIII (24)

ego autem qui essem plenus vini et veneris 154

XXXVIII (25)

stolam calceosque muliebris propter positos capio 155

XXXX (43)

item tragici prodeunt cum capite gibbero, cum antiqua 156
lege ad frontem superficies accedebat

XXXXI (9)

'quia plus' inquit 'merere debet, in quo est virtus' 157

XXXXII (8)

primum iste qui meret sestertios vicenos 158

XXXXIII (10)

quod tunc quaestus tricinus erat, nunc est uber 159

XXXXIII (11)

patella esurienti posita provocat Neapolitanas piscinas 160

XXXXV (4)

capite aperto esse iubet, ante lucem suscitatur, frigore tor- 161
ret, venatum eicit ieiunio villicum

XXXXVI (12)

ex his atque eiusmodi institutis ac vita vel ad Herculis ath- 162
la athletae facti erant

XXXXVII (14)

Empedocles natos homines ex terra ait ut blitum 163

XXXXVIII (13)

ubi dicatur primus Zenon novam haeresim novo paxillo 164
suspendisse

XXXXVIII (47)

propter eam porticum situm erat dolium 165

---

imponeret aedilis signosiac et deam gallantes vario retinebant. *dubito de messe horna, vide ne coronam lateat* || 152 *praecantor* | theo hera || 156 *puto accedat* || 161 *ieiunio villicum* || 163 *potest in anapaestos redigi*

ΕΥΡΕΝ Η ΛΟΠΑΣ ΤΟ ΠΩΜΑ

περὶ γεγαμηκότων

I (2)

- 166 ita uti soliti eramus Romae in balneis, plodere coepimus
et murmurari

II (1)

- 167 ego, unus scilicet antiquorum hominum subductis super-
ciliis, dicam: γαμήσει ὁ νοῦν ἔχων

III (3)

- 168 cuius ubi annis multis masculi vestigium inventum est

ΕΧΩ ΣΕ

περὶ τύχης

I (2)

- 169 aërea terta nitet galea

II (3)

- 170 tēla dextrā vibrant, rūs̄sa sagula emicant, átque in
insignibus Mártiis tórcues aúreae, scúta caeláta
Hiberórum argentó gravi crébra fulgént

III (1)

- 171 tegés, pruina né iacentem sub Iove
dealbet algu candicanti frigore

III (4)

- 172 sapiens et bonum ferre potest modice et malum fortiter
aut leviter

ΕΩΣ ΠΟΤΕ

περὶ ὠρώων

- 173 nón posse ostrea se Romae praebere et echinos

II (1)

- 174 vitae cursum ut cognoscere possem, et quae servitutis et
libertatis ab origine ad exodium adductae

168 multis nullum masculi *Vahlenus trochaicum faciens septenarium*
|| 170 russatia emicant | Martis torques, *sed torqueas Leidensis. idem pri-*
mo aurea scuta, deinde aureas et scuta. incredibile Marti' torqueas | Hibe-
ro. totum dividere carmen licebit tetrametris verborum ordine sic mutato
caeláta Hiberó gravi-crébra fulgént argentó || 171 leges ruina ne iacen-
tem subdeabbet (*vel subdealbet*) algudanti frigore

FLAXTABVLA

περὶ ἐπαρχιῶν

I (6)

quare, o Marce, pransum ac paratum esse hominem oportet 175

II (2)

multi enim qui limina intrarunt integris oculis, strabones 176
sunt facti; habet quiddam enim ἐλκυστικόν provincialis for-
monsula uxor

III (5)

nec dolorem ἀδιάφορον esse, quod philosophia comma- 177
laxarem ea πάθη, neque irato mihi habenas dedi umquam, ne-
que cupiditati non imposui frenos

III (3)

atque si addam, quanti misericordia mea heredibus meis 178
stet, quot miseros sublevaverim

V (1)

quid? tu non vides in vineis, quod tria pala habeant, tri- 179
pales dici?

VI (4)

domo exeo intro, et pedes corrigiis compedio 180

ΓΕΡΟΝΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

I (8)

ergo tum sacra religio castaeque fuerunt 181
res omnes

II (10)

in quibus Libýssa citrus fasciis cingit fores 182

III (13)

ubi graves pascantur atque alantur pavonum greges 183

III (11)

vel decem messis ubi una saepiant granaria 184

V (12)

vineis ubi ampla cella torculum respondeat 185

VI (1)

quotiens priscus homo ac rusticus Romanus inter nundi- 186
num barbam radebat?

175 esset hoc minus oportet || 177 ea patrem | cupiditas || 179 vides
vites *Riesius* || 181 religiose || 184 mensis

Petronii satirae ed. II

VII (2)

- 187   novos maritus tacitulus taxim uxoris solvebat cingillum

VIII (4)

- 188   vehebatur cum uxore vehiculo semel aut bis anno, cum
arceram, si non vellet, non sterneret

VIII (16)

- 189   non vides apud Ennium esse scriptum 'ter sub armis ma-
lim vitam cererne, quam semel modo parere'?

X (3)

- 190   sed simul manibus trahere lanam, nec non simul oculis
observare ollam pultis, ne aduratur

XI (14)

- 191   confluit mulierum tota Roma: quae noctu fieri initia soli-
ta etiam nunc pinea fax indicat

XII (15)

- 192   rapta a nescio quo mulione raptoris ramices rumpit

XIII (9)

- 193   utrum oculi mihi caecutiunt, an ego vidi servos in armis
contra dominos?

XIII (7)

- 194   vilico quod hanc satis si vix putant lautum

XV (5)

- 195   Manius Curius consul in Capitolio cum dilectum haberet
nec citatus in tribu civis respondisset, vendidit tenebrionem

XVI (17)

- 196   hoc est magnum censorem esse ac non studere multos
aerarios facere

XVII (6)

- 197   noctu cultro coquinari se traiecit; nondum enim inventi
erant cultelli *ἐμπαστοί* e Bithynia

XVIII (18)

- 198   putas eos non citius tricas Atellanas quam id extricatu-
ros?

---

187 taciturus || 191 turba *supplevit Vahlenus* | initio *Riccobonus* || 194
fortasse de mercede cibariisve quod anno satis sit, vix. *alii* vilici quod ha-
bent satis, sibi vix || 197 enim mihi inventi | *empaestati*

ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ

I (3)

ut cremento corpora
fierent maiora parvo, ut suctu candidi
lactis 199

II (4)

dein certo alvi fluctu ut sucum
pareret mansum, quo venarum
sanguine rivos completeret. 200

III (5)

nil sunt Musae, Polyclés, vestrae
quas aerifice duxti 201

III (6)

ut sidéra caeli
divini, circum terram atque axem
quae volvuntur motu orbito 202

V (7)

candens corpore tauris triviae
lumine Lunae 203

VI (9)

nón videtis unus ut
parvulus Amor ardifeta lampade arida agat amantis
aestuantis? 204

VII (10)

et rex 205
et misellus ille pauper amat habetque ignem intus acrem:
hic ephebum mulieravit, hic ad moechada adolescentem
cubiculum pudoris primus polluit

VIII (8)

non subsilies ac plaudes et ab Arato posces astricam co- 206
ronam? quid enim hoc mirius?

VIII (11)

nonne hominem scribunt esse grandibus superciliis, si- 207
lonem, quadratum?

199 parva ut *Popma* || 200 certe alii fluctu ut sicum | *fortasse* qui ||
201 policis || 203 trivio || 206 subsillis ac plaudis *Nonius altero loco, quibus*
probat haec item possis ad octonarios revocare trochaicos posces-ástri-
cam || 207 nonne nonnum scribunt | *adhaerent tanquam Farroniana* quod
Silenus hirsutis superciliis fingeretur

X (12)

- 208 qui sint secundum naturam perfecti homines, ut non modo
eos spectemus sed etiam imitemur

XI (2)

- 209 non animadvertis cetarios, cum videre volunt in mari thun-
nos, escendere in malum alte, ut penitus per aquam perspiciant
pisces?

XII (1)

- 210 age nunc contende alterum genus φιλοθέωρον, numquid
ibi videris melius

HERCVLES SOCRATICVS

I (1)

- 211 qui sutrinus facere inscius nihilo magis

II (2)

- 212 in omnibus rebus bonis cotidianis, cubo in Sardonianis ta-
petibus, chlamydas et purpurea amacula

HERCVLES TVAM FIDEM

I (1)

- 213 noctu Hannibalis cum fugavi exercitum,
Tutani hoc Tutani Romae nuncupor.
hacpropter omnes qui laborant, invocant

II (4)

- 214 procella frigida mare obruat celocem

III (3)

- 215 per maritimas oras vagat

III (2)

- 216 non Tutilinam, quam ego ipse invoco, quod meae aures
abs te obsidentur

IDEM ATTI QVOD TITI

- 217 quid est? quid latras? quid rabis? quid vis tibi?

INGLORIUS

περὶ φθόρου

I (GLORIA 1)

- 218 vosque in theatro, qui voluptatem auribus

210 ne quid ibi viderit || 211 conieci qui sutrinam es facere inscius-
nihiló magis | nihil homo agis || 212 cotidiano *Ruhnkenius*, vivo *addit*
Hauptius | chlamydas purpurea amiculo *Oehlerus* || 213 tutela Romae *en-*
tavi supplendumque censui ante primum versiculum talem olim quod ur-
bis sospitavi moenia || 214 mare] arte

huc aucupatum concucurristis domo,
adeste et a me quae feram cognoscite,
domum ut feratis e theatro litteras

II (2)

tum denique omnis cum lucerna combusta est 219
in lucubrando olivitasque consumpta est

ΠΠΠΟΚΥΩΝ

I (2)

Varro] equites quosdam dicit pedarios appellatos 220

II (1)

Apollonium ideo excuriant, quia nihil habebat 221

ΚΟΣΜΟΤΟΡΥΝΗ

περὶ φθορᾶς κόσμου

I (4)

propter cunam capulum positum 222
nutrix tradit pollictori

II (5)

toga tracta est et abolla data est, 223
ad turbam abii, fera militia
munera belli ut praestarem.

III (8)

detis habenas animae leni, 224
dum nos ventus flamine sudo
suavem ad patriam perducit.

III (6)

'Africa terribilis, contra concurrere civis 225
civi atque Aeneae misceri sanguine sanguen

V (7)

atque 226
Aegaeos fluctus quam lavit ante aquilo,
saevus ubi posuit Neptuni filius urbem

VI (2)

singulos lectos stratos ubi habuimus, amisimus propter ca- 227
riem, et tineam

218 ignoscite Nonius idem esse testatus quod noscite || 223 fortasse
ut toga | turbam ubi sera militia in munera || 225 concurrere ibis atque
Aenea || 226 egeus fluctus | sebus ubi || 227 putes tineas

VII (1)

- 228 phrygio qui pulvinar poterat pingere, soliar deiugebat

VIII (3)

- 229 mulieres aliam cerneret cum stola *ὀλοπορφύρῳ*

ΚΥΝΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΑ

- 230 *Varro in Cynodidascalico Phalaecion metrum ionicum trimetrum appellat*

ΚΥΝΟΡΗΤΩΡ

I (*κυνίστωρ*)

- 231 eclipsis quando fit, cur luna laboret? et si hoc ridicule credunt, dicant, quid laboret

II

- 232 celerius mater amixit

LEX MAENIA

I (6)

- 233 nos admirantes, quod sereno lumine tonuisset, oculis caeli rimari plagas

II (7)

- 234 non hos Pactolus aureas undas agens eripiet umquam e miseriis

III (2)

- 235 siqui patriam,
maïorem paréntem extinguit, in eo est culpa, quod facit
pro sua parte is qui se eunuchat aut ali qui liberos
perducit

III (3)

- 236 nemo est tam neglegens, quin summa diligentia eligat asinum, qui suam saliat equilam

V (5)

- 237 exercebam ambulando, ut siti capaciosior ad cenam veniret guttur

---

228 deiugebat vel devigebat. *tentata sunt* depingebat refingebat diffingebat || 230 *Cynodidascalicon argumentum non videtur discrepare cum eo quem Nonius p. 67, 17 memorat libello Varro de compositione saturarum* 'paréctatae assunt, mulier quae mulier Veous, caput' || 231 dicant quod laborant || 235 producit || 236 octonario iambico trochaeos adiunctos putavit L. Muellerus || 237 dubites an numeros restituas trochaicos exercebam ambulando uti siti capaciosior - ad cenam

VI (1)

contra lex Maenia est in pietate, ne filii patribus luci claro 238
suggillent oculos

VII (4)

ad biviram venio. cum vellem ostendere, quid vellem, Me- 239
tamelos Inconstantiae filius me reprehendit

VIII (8)

signa sacra esse desierunt, postea quam homines sunt *sacri* 240
facti

VIII (9)

neque in bona segete nullum est spicum nequam, neque 241
in mala non aliquod bonum

ΛΟΓΟΜΑΧΙΑ

I

haec lanigeras detonderi docuit tunicareque hominillum 242

II *

Epicurei dicunt summum bonum ἡδονήν, Stoici hanc gulae 243
et corporis libidinem criminantur, [verum illi] τὴν ἀταραξίαν τῆς
ψυχῆς, hoc est nihil timere nec cupere, summum bonum esse
[aiunt]. unde Varro dicit λογομαχίαν inter illos esse

LONGE FVGIT QVI SVOS FVGIT

I (1)

sed uti serat 244

haec legumina arte parva pauca, cicer erviliam,
ac paregia alia spiria ceteris

II (2)

solus rex, solus rhetor, solus formonsus, fortis, aecus vel 245
ad aedilicium modium, purus putus: si ad hunc *χαρακτήρα*
Κλεάνθους conveniet, cave attigeris hominem

MAGNUM TALENTVM

detotonderat forcipibus vitariferis 246

MANIVS

I (22)

sternit iuvenus, quam labos mollém facit 247

240 signati sacra unde tum *Lipsius addidit* || 244 ac paret et spica Ce-
reris mihi in mentem venit || 245 huc charactera Cleopantus || 246 forfici-
bus expectabam | metro aptum vinitor vites feris || 247 stertit iuventus
Oehlerus

II (3)

248 hic ut quadrato latere stipatae strues

III (18)

249 harum aedium
summetria confutabat architectones

III (16)

250 dulcem aquam bibat salubrem et flebile esit et caepe

V (15)

251 hunc Ceres cibi ministra frugibus suis porcet

VI (12)

252 nec sumptibus *umquam*
legibu' nec *luxu* statues finemque modumque

VII (21)

253 alterum bene acceptum dormire 'super amphotapo bene
molli'

VIII (13)

254 ager derelinqueretur ac periret 'squala scabreque inluvie
et vastitudine'

VIII (4)

255 quod dum administrant, in scrobe fodiendo inveniunt arcam

X (5)

256 tum ad me ferunt, quod libellionem esse sciebant

XI (2)

257 Automedo meus, quod apud Plotium rhetorem bubulcitarat, erili dolori non defuit

XII (1)

258 funere familiari commoto avito ac patrito more precabamur

XIII (11)

259 Manius mane suscitatur, rostrum suum in rostra adfert, populum in forum conducit

XIII (14)

260 habens antepositam alimoniam, sedens altus alieno sumptu, neque post respiciens neque ante prospiciens, sed limus intra limites culinae

249 *summetriam confutabant Mercerus* || 252 *sumptibus finem lepitus statues, ut possis conicere etiam alia. certum est luxu* || 256 *fuere* || 259 *rostrum sum rostra*

XV (17)

tam eum, ad quem veniunt in hospitium, lac humanum 261
fellasse

XVI (20)

lecto strato matellam, lucernam, ceteras res esui usuique 262
prae se portant

XVII (19)

haec adventoribus accidunt: cellae claves claustra carna- 263
ria dolia

XVIII (7)

lex neque innocenti propter simultatem obstringillat, ne- 264
que nocenti propter amicitiam ignoscit

XVIII (8)

quocirca oportet bonum civem legibus parere, deos colere, 265
in patellam dare *μικρὸν κρέας*

XX (9)

non male dicere, pedem in focum non imponere, sacrificari 266

XXI (10)

et cum corrigia disrupta sonat aridum, reliquum pedem 267
paenula scorteae pertegere

XXII (6)

nec natus est nec morietur, viget veget ut pote plurimum 268

MARCIPOR

I (3)

repente noctis circiter meridie, 269
cum pictus aer fervidis late ignibus
caeli chorean astricen ostenderet

II (4)

nubés aquali frigido veló leves 270
caeli cavernas aureas obduxerant
aquam vomentes inferam mortalibus

III (5)

ventique frigidó se ab axe erúperant, 271
phrenetici septentrionum filii,
secum ferentes tegulas ramos *σύκους*

263 accedant || 267 disruptas tonat | fortasse religatum || 269 immo
aether || 270 aureasubduxerant

III (6)

- 272 at nōs caduci naūfragi ut cicōniae,
quarum bipinnis fulminis plumas vapor
perussit, alte maesti in terram cecidimus

V (2)

- 273 Propóntis unda quā́m liquenti caérula
~ - ~ - natantem perfundit, cape

VI (18)

- 274 delúmbi' pennis út levis passérculus

VII (16)

- 275 spatula éviravit ómnes Venerí vaga puerós

VIII (1)

- 276 hic in ambivio navem conscendimus palustrem, quam nau-
tici equisones per viam ducerent loro

VIII (13)

- 277 qui quidem vident et circumstant, non rident. 'credo ri-
dere'. hiantis video, ridentis non audio

X (11)

- 278 ut eat ac rem publicam administret, quod pulli ientent

XI (14)

- 279 utri magis sunt pueri? hi pusilline, qui spectant nundi-
nas, ut magister dimittat lussum

XII (12)

- 280 astrologi non sunt? qui conscribillarunt pingentés caelum

XIII (19)

- 281 et Diogenes cynicos, qui ab Alexandro rege iussus optare,
quidquid vellet, se facturum

XIII (17)

- 282 dein immittit virile veretrum. ut flumen offendit buccam
Volumnio

XV (15)

- 283 altera exorat patrem libram ocellatorum, altera virum se-
modium margaritarum

273 *intercidisse puto tale* vel Bosphoros || 274 *delune bipennis libri Noniani et bipennis quidem ipse Nonius* || 276 *viam quam ducerent unde quom ducerent Scaliger* || 277 *quicquid evidenter vel evident et* || 278 *ientent Nonium legisse veri simile est* || 279 *pusilli nigri aut pusillini* || 280 *pigmentis Guilielmus* || 281 *quid vellet*

XVI (7)

dixe regi Medeam advectam per aera in raeda anguibus 284

XVII (8)

Pelian Medae permississe, ut se vel vivum degluberet, 285
dum modo redderet puellum

XVIII (9)

eodem coniecisse mera miracula nescio qua 286

XVIII (10)

haec in aeno bis terve tudiculasse 287

* MARCOPOLIS

περὶ ἀρχῆς

I (3)

némini fortúna currum a cárcere intímó missum 288
labi inoffensum per aecor candidum ad calcem sivit

II (2)

nátura humanis omnia sunt paria: 299
qui pote plus, urget, piscis ut saepe minutos
magnu' comest, ut avis enicat accipiter

III (4)

sensus portae, venae hydragogiae, clovaca intestini 290

III (1)

cui celer Dieneslemmatoslogos Antipatri Stoici filius rutro 291
caput displanat

V (5)

noctilucam tollo, ad focum fero, inflo, anima reviviscit 292

MELEAGRI

I (8)

aut file, cervum qui volatílem currens 293
sparo secutus tragulave traiecit

II (3)

currere vigilare esurire, ecquando haec facere oportet? 294
quam ad finem?

III (1)

quaero, utrum fructuis an delectationis causa? si fructuis, 295
ut vendatis

III (2)

sin autem delectationis causa venamini, quanto satius est 296
salvis cruribus in circo spectare quam his descobinatis in silva
cursare?

293 volabile | traicit || 296 his] isdem *Vahlenus* | curare

V (9)

297 quid hic venator non cepit?

VI (10)

298 quem idcirco terra non cepit et caelum recepit

VII (7)

299 adde hydram Lernaean et draconem Hesperidum: quot
bestiae fuerunt immanes

VIII (6)

300 si non malit vir viraceus uxorem habere Atalantam

VIII (4)

301 non modo suris apertis, sed paene natibus apertis ambulans

X (5)

302 cum etiam Thais Menandri tunicam demissam habeat ad
talos

XI (11)

303 funus exequiati laute ad sepulcrum antiquo more silicer-
nium confecimus [id est περίδειπνον] a quo pransi discedentes
dicimus alii 'vale'

MODIVS

I (1)

304 sed ó Petrulle, né meum taxis librum,
si te pepugerit hic modus scaenatilis

II (2)

305 si displicebit tám tibi latum mare
partis quantum spongiam deletilem

III (3)

306 equi gradu tolútili
timidí usque tute molliter vectus cito
relinquat

III (11)

307 capitis corona bácis multis Liberi
faciem labore flatili viridis premit

V (10)

308 quis póculis marcéntium chorum íntro ibit popino?

303 exiquiatis laude || 304 te pepigat haec modo || 305 parato *Scaliger*
tantum *Iunius* || 306 an qui gradu | te mediusquam tute || 307 corona vac-
citis livei facc ut labore || 308 poculis argenteum | *minus durum* iit

VI (18)

quaré meas lubidines ac tibias bilinguos 309

VII (12)

trimodiam amphorâmque eundem tēmeti ac farris modum 310

VIII (7)

quod tum erant in Graecia coma promissa, rasa barba, 311
pallia trahentes

VIII (6)

omnes videmur nobis esse belli festivi saperdae, cum 312
simus *σαπροί*

X (8)

quam istorum quorum vitreae togae ostentant tunicae clavos 313

XI (9)

sed Cynicis involucrum et pallium luteum non est 314

XII (14)

et hoc interest inter Epicurum et ganeones nostros, qui- 315
bus modulus est vitae colina

XIII (13)

asse vinum, asse pulmentarium: secundas, quo natura 316
aurigatur, non necessitudo

XIII (16)

putat fore hoc quod nunc comedonibus venit usu, quibus 317
mota voluptate cum edunt, dum taxat gula gaudet

XV (17)

hanc eandem voluptatem tacitulus taxim consequi lapathio 318
et ptisana possim

XVI (15)

in cubiculo dormire mallet, si licet, potus vinum meum 319
cibarium, quam in epulo dominus cubare

XVII (5)

quid aliud est quod Delphice cantat columna litteris suis 320
ἄγαν μηθέην? iudam nos facere ad mortalem modum medioxime, ut quondam patres nostri loquebantur

310 eandem temetia carris modium || 311 *senarios Meinekius posuit quorum prior in Graecia, in pallia posterior exiret* || 317 quod huic comedonibus convenit usu quibus nota voluntate comedunt || 318 possum *pars librorum Nonti* || 319 scilicet | quam ego dominus cubarem *libri*. quam regiae domi ieiunus *Vahlenus* || 320 canat | quam *Bentinus*, iubeas *Berghius* | adit mortalem *libri*. ad iamortalem *Rothius*

XVIII (4)

- 321 non eos optume vixisse qui diutissime vixent, sed qui modestissime

MVTVVM MVLI SCABVNT

περὶ χωρῖσμοῦ

I (4)

- 322 ubi lucus opacus teneris fruticibus aptus

II (1)

- 323 ut grallatores qui gradiuntur, perticae sunt ligna φύσει ἀκίνητα, sed ab homine eo qui instat agitantur, sic illi animi nostri sunt grallae [crura ac pedes nostri] φύσει ἀκίνητοι, sed ab animo moventur

III (2)

- 324 itaque si plures dies inter medici discessum et adventum pollicitoris interfuerunt, et id aestate, videas

III (3)

- 325 ut venalem tuniculam poneret cotidie, ut videret totum, denique etiam suis manibus lanea tracta ministrasset infectori

MYSTERIA

I (1)

- 326 prisca horrida
silent oracla crepera in nemoribus

II (3)

- 327 vulpinare modo et concursa qualubet, erras

III (2)

- 328 licet videre multos cotidie hieme in sole apricari

III (4)

- 329 aes defraudasse coponem, bovam luto oblevisse, cum portitore serram duxe

V (6)

- 330 inquit virgo, dos a femina ut auferatur. quae mihi postea quam ad Concordiam dicta est

VI (5)

- 331 sed tibi fortasse alius molit et depsit

323 lignaefynarcinolet ab | in iis stat Muretus | illae Oehlerus | nostri essiare xεινῆτοι || 325 conieci ut venderet togam, donique || 326 suppleo clara crepera || 327 errans Mercerius || 329 obbam Cuiacius || 330 inutile tentare nubis

VII (7)

nascimur enim spissius quam emorimur. vix duo homines 332
decem mensibus edolatum unum reddunt puerum, contra una
pestilentia aut hostica acies puncto temporis immanis acervos facit

NESCIS QUID VESPER SERVS VEHAŦ

I (1)

lepidissimus liber est M. Varronis ex satiris Menippeis qui 333
inscribitur nescis quid vesper serus vehat, in quo disserit de apto
convivarum numero deque ipsius convivii habitu cultuque. dicit
autem convivarum numerum incipere oportere a Gratiarum nu-
mero et progredi ad Musarum, id est proficisci a tribus et consistere
in novem, ut cum paucissimi convivae sunt, non pauciores sint
quam tres, cum plurimi, non plures quam novem. nam multos 334
inquit esse non convenit, quod turba plerumque est turbulenta,
et Romae quidem stat, sedet Athenis, nusquam autem cubat.
ipsum deinde convivium constat inquit ex rebus quattuor et tum 335
denique omnibus suis numeris absolutum est, si belli homunculi
conlecti sunt, si electus locus, si tempus lectum, si apparatus
non neglectus. nec loquaces autem inquit convivas nec mutos 336
legere oportet, quia eloquentia in foro et apud subsellia, silenti-
um vero non in convivio sed in cubiculo esse debet. sermones 337
igitur id temporis habendos censet non super rebus anxiiis aut tor-
tuosis sed iucundos atque inevitabiles et cum quadam inlecebra et
voluptate utiles, ex quibus ingenium nostrum venustius fiat et a-
moenius. quod profecto inquit eveniet, si de id genus rebus ad 338
communem vitae usum pertinentibus confabulemur, de quibus
in foro atque in negotiis agendi non est otium. dominum autem 339
inquit convivii esse oportet non tam lautum quam sine sordibus,
et in convivio legi non omnia debent sed ea potissimum quae 340
simul sint βιωφελῆ et delectent. neque non de secundis quoque 341
mensis, cuius modi esse eas oporteat, praecipit. his enim verbis
utitur: bellaria inquit ea maxime sunt mellita quae mellita non sunt,
πέμματα enim cum πέψει societas infida. quod Varro in loco hoc
dixit bellaria, ne quis forte in ista voce haereat, significat id voca-
bulum omne mensae secundae genus, nam quae πέμματα Graeci
aut τραγήματα dixerunt, ea veteres nostri bellaria appellaverunt

II (2)

in convivio legi nec omnia debent et ea potissimum quae 340
simul sint βιωφελῆ et delectent potius, ut id quoque videatur
non defuisse magis quam superfuisse

OCTOGESIS

περὶ νομισμάτων

I (1)

- 342 póstquam avida libido rapere ac caedere coépit
seque opificio non probiter clepere

II (3)

- 343 in quo nobilius est Philippeum quod accipimus, quam quod
bibimus, cum alterum addamus in bulgam, alterum in vesicam

III (4)

- 344 non haec res de Venere paeta strabam facit

III (2)

- 345 hoc erat incommodi, quod nesciebamus semel unum singulum esse

V (5)

- 346 vive meque ama mutuiter

OEDIPOTHYESTES

- 347 per idem tempus Oedipus Athenas exul venire dicebatur,
qui consolaret

ΟΝΟΣ ΛΥΡΑΣ

I (2)

- 348 Φωνασκία sum vócis suscitábulum
cantantiumque gallus gallinaceus

II (4)

- 349 si quis μελωδεῖν δεινός ἐστ' ὄνος λύρας,
praesaépibus se réteat forensibus

III (5)

- 350 quibús suam deléctet ipse ἀμουσίαν,
et aviditatem speribus lactet suis

III (3)

- 351 quam nóbilem divúm lyram Sol hármoge
quadam gubernans motibus diis veget

V (6)

- 352 neque órthopsalticum áttulit psaltérium,
quibus sonant in Graecia dicteria

VI (7)

- 353 ut cómici cinaédici scaemátici

342 ac concedere || 343 addamus *Guilielmus* || 346 *Nomius ex* Octogesi lib. I *περὶ νομισμάτων sumptum dicit* || 348 fonicia sum || 349 melodini-tonos lyras || 351 mobilem libri *paene omnes* || 352 *fortasse* attuli || 353 comicio-nothidi

VII (1)

qui fâbularum cõllocant exórdia 354

VIII (8)

valéte et me pálmulis producite 355

VIII (22)

Pácvī discipulus dicor, porro is fuit Enni, 356

Enniu' Musarum: Pompilius clueor

X (15)

maeréntis ut quiétus ac demissior probándus, 357

Ἀχιλλέως ἡρωικός, ἰωνικός κιναίδου

XI (21)

equi colóre disparet itém nati 358

hic badius, iste gilvus, ille murinus

XII (16)

iurgare coepit dicens: 359

'quae scís atque in vulgúm vulgas artémque expro-
mis inértem'

XIII (18)

tuus autem ipse frater cibarius fuit Aristoxenus 360

XIII (20)

nempe sues silvaticos in montibus sectaris venabulo aut 361

cervos, qui tibi mali nihil fecerunt, verutis: a artem praeclaram

XV (9)

primum eam esse physicen, quod sit εἰμφντος ut ipsa vox, 362
basis eius

XVI (10)

homines rusticos in vindemia incondita cantare, sarcina- 363
trices in machinis

XVII (11)

non vidisti simulacrum leonis ad Idam eo loco, ubi quon- 364

dam subito eum cum vidissent quadrupedem galli tympanis adeo
fecerunt mansuem, ut tractarent manibus?

XVIII (13)

saepe totius theatri tibiis crebro flectendo commutari men- 365
tes, erigi animos eorum

355 meque Scaliger || 356 Pacuvius || 357 demissior trochaeus Lach-
mannus ut fando audivi || 365 commutare | frigi animos Nonius

Petronii satirae ed. II

XVIII (14)

- 366 scientia doceat, quemadmodum in psalterio extendamus
nervias

XX (17)

- 367 voces Amphionem tragoedum, iubeas Amphionis agere
partis; infantiolem quam meus est mulio

XXI (12)

- 368 et id dicunt suam Briseidem producere, quae eius nervia
tractare solebat

XXII (19)

- 369 si non plus testiculorum offenderis quam in castrato pe-
core in Apulia, vincor non esse masculum ad rem

PAPIAPAPAE

περὶ ἐγκωμίων

I (2)

- 370 quos cálliblepharo náaturali pálpebrae
tinctae vallatos mobili saepto tenent

II (4)

- 371 lucúlla in mento impréssa Amoris dígitulo
vestigio demonstrat mollitudinem

III (5)

- 372 collúm procerum fictum levi mármore
regillae tunicae definitur purpura

III (12)

- 373 omni ópstat in mystério invidúm tabes

V (7)

- 374 dominum convivi, vinum aliudve quid mi laudato

VI (1 et 3)

- 375 ante auris modo ex subolibus parvuli intorti demitteban-
tur sex cincinni, oculi suppaetuli nigellis pupulis liquidam hila-
ritatem significantes animi, rictus parvissimus ut refrenato risu
roseo

---

367 invenies addidit Roeporus || 368 solam tentavi | nervias quam-
quam Nonius genus neutrum testatur || 370 vallato mobilis septos | 371
sulla in mento || 372 regillam tuicam diffingitur unde fuit qui mutari vel-
let purpura distingitur || 373 omi optanti ministero || 375 dimittebantur sed
cincinni oculis supetulis nigellis populi quam hilaritatem | rosea labra Roe-
perus

VII (9)

qui potest laus videri vera, cum mortuus saepe furacissi- 376
mus ac nequissimus civis iuxta ac P. Africanus

VIII (14)

si et accusator et reus erunt tenebriones, uterque utrum- 377
que vituperato

VIII (13)

praetor vester eripuit mihi pecuniam. de ea questum ad 378
annum veniam ad novum magistratum, cum hic rapo umbram
quoque spei devorasset

X (11)

ille ales gallus qui suscitabat Atticarum Musarum scripto- 379
res, an hic qui gregem rabularum?

XI (6)

hoc Graecis renuntiato, ut facile intellegeres nos ab his 380
amari, commurmurantur αὐτοῖς

XII (15)

quare resides lingulae, optrectatores tui, iam nunc mur- 381
murantes dicunt: μωμήσεται τις μάλλον ἢ μιμήσεται

XIII (8)

imperito nonnumquam concha videtur margarita, vitrum 382
smaragdus

XIII (10)

dum vixit, promiscas avis mei in chortibus pavit 383

PAPPVS AVT INDEX*

nasturcium nonne vides ideo dici quod nasum torqueat, 384
ut vestispicam quod vestem spiciat?

PARMENO

I (1)

lepúsculi timéntis hoc quadrángulum 385
dedit Diana: rete nexile, ἄρκυας,
viscum fugarum lineamque compedem

378 deest condicionis significatio || 379 aitharum musarum || 380 auto
pars librorum (sequitur idem) || 381 residit lingulae. an sedati? || 383 vixi
promiscaris mei. potest mutari in hexametrum || 384 Varro Pappo aut in-
dige nasturcium indige non invides in eo unde Pappo aut indigena Oehlerus
|| 385 fugam (vel fuge) lineamque compedem

II (2)

386   éxennt citi strepunt, mixtim hount

III (4)

387   é cavo fõnte ductum irrigavit cavata aurium anfracta
                         in silvam vocans

III (5)

388   aliús caballum árbori
                         ramo in humili alligatum relinquit

V (6)

389   ferens
                         ferream umeró bipennem securém

VI (8)

390   caeditur lótos *alta*, álta fros decídit
                         Palladis, platanu' ramis

VII (9)

391   ália traps prónis in humum áccidens próxumae
                         frangit ramos cadens

VIII (7)

392   áliu' teneram ábietem sólu' percéllit

VIII (3)

393   cédit velocibus iúvenī membrīs levis
                         nitidus oleo

X (12)

394   demitis acris pectóre curas cantú castaque poési

XI (11)

395   pudet me tui et Musarum ac nostri, piget currere et vana
                         sequi

XII (10)

396   micandum erit cum Graeco, utrum ego illius numerum an
                         ille meum sequatur

XIII (13)

397   patris huius nascuntur pueri rhythmus et melos

XIII (14)

398   poema est lexis enrythmos, id est verba plura modice in

386 strepunt (strepenim *liber unus*) exeunt hount. *potes etiam rixant* || 387 fonte ut cum. *in tetrametros qui describere velit creticum systema, incidat versum oportet post cavata* || 389 cum 388 conflat Scaliger || 390 lutos alta fros || 391 alta *Oehlerus* || 395 agnoscere piget currere et una || 397 paci in huius. *senarium ab huius Fahlenus est exorsus*

quandam coniecta formam, itaque etiam distichon epigrammation
vocat poema. poesis est perpetuum argumentum ex rhythmis,
ut Ilias Homeri et annales Enni. poetice est ars earum rerum

XV (15)

in quibus partibus in argumentis Caecilius poscit palmam, 399
in ethesin Terentius, in sermonibus Plautus

ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

I (3)

tum contremula aequilenta apud alta 400
litora oreris ac nobilis omnibus reluces

II (2)

neque in polubro mystico coquam carnes 401
quibus satullem corpora ac famem ventris

III (1)

porro inde ab uno quoque compito ternae viae oriuntur, 402
e quibus singulae exitum ac τέλος habent proprium. a primo
compito dextimam viam muniit Epicurus

ΠΕΡΙ ΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

I (1)

M. Varro in satura quam περί ἐδεσμάτων inscripsit, lepide 403
admodum et scite factis versibus cenarum ciborum exquisitas deli-
cias comprehendit. nam pleraque id genus quae heluones isti terra
et mari conquirunt, exposuit inclusitque in numeros senarios. et
ipsos quidem versus, cui otium erit, in libro quo dixi positos legal,
genera autem nominaque edulium et domicilia ciborum omnibus
aliis praestantia, quae profunda ingluvies investigavit, quae Varro
opprobrians exsecutus est, haec sunt ferme, quantum nobis memo-
riae est: pavo e Samo, Phrygia attagenia, grues Melicae, haedus ex
Ambracia, pelamys Chalcedonia, muraena Tartesia, aselli Pessi-
nuntii, ostrea Tarenti, pectunculus helops Rhodius, scari Ci-
lices, nuces Thasiae, palma Aegyptia, glans Hiberica

II (2)

si quantum operae sumpsisti, ut tuus pistor bonum face- 404

398 argumentum et rhythmis deinde loco alieno min ut Ilias. fortasse
corythmon || 400 tu cum tremula Guilielmus || 401 pulvere mitico coquam
carnem || 403 murena tarresia. reliqua facillime revocantur ad senarios ve-
lut pavo ex Samo, Phryx attagen, grus Melica, haedi ex Ambracia, pela-
mys Chalcedonis. muraena Sicula, aselli Pessinuntii, ostraea Tarenti, Les-
bius pectunculus, lupus Timavi, helops Rhodi, Cilices scari, nux Thasia,
palma Aegypti, glans Hiberica

ret panem, eius duodecimam philosophiae dedisses, ipse bonus iam pridem esses factus. nunc illum qui norunt, volunt emere milibus centum, te qui novit nemo centussis

ΠΕΡΙ ΕΞΑΓΩΓΗΣ

I (4)

- 405 quemnam te esse dicam, ferā qui manū corporis
fervidós fontium áperis lacús sanguinis teque
víta levás ferreo ense?

II (2)

- 406 Andromeda vincta et proposita ceto non debuit patri suo,
homini stupidissimo, in os spuerē vitam?

III (1)

- 407 quaerit ibidem ab Hannibale, cur biberit medicamentum,
'quia Romanis' inquit 'me Prusiades tradere volebat'

III (3)

- 408 non vituperamus, cum sciamus digitum praecidi oportere,
si ob eam rem gangraena non sit ad brachium ventura

V (6)

- 409 quam sympathian lumbi ad oculos haberent, quid ingui-
num interesset, utrum puerum essem devirginatum visurus an
monuceρωσας purus dum cogito

VI (5)

- 410 quid puer rogasset et petasatus capite adnuisset, ac disce-
dens numero venire ait adolescentem

ΠΕΡΙ ΚΕΡΑΥΝΟΥ

I (3)

- 411 cum dixisset Vitulus, ecce tibi caldis pedibus quidam na-
vicularius semustilatus irrumpit se in curiam

II (2)

- 412 cognitio enim trium, fulgetri tonitruī fulguris, a fulmine
orta

III (1)

- 413 *testatur Varro] maiores solitos decimam Herculi vovere nec
decem dies intermittere, quin pollucerent ac populum ἀσύμβολον
cum corona laurea dimitterent cubitum*

409 imaginum interesset puer utrum esse devirginatum usurus (visu-
ras codex Vossianus 116) | pueros dum cogito Oehlerus. purum a primo co-
dex Guelferbytanus || 412 fulget et tonitrum fulguris

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

LIBRO I

I (1)

tum vero doces historiam necessariam, semel unum sin- 414
gulum esse

II (2)

in hac civitate agros colunt harenosos. praeter hos fluit 415
amnis quam olim Albulam dicunt vocitatam

III (3)

in hac civitate tum regnabat Dionysius, homo garrulus et acer 416

LIBRO II

περὶ φιλοσοφίας

I (2)

nulla ambrosia ac nectar, non alium et sardae, sed 'panis 417
pemma lucuns, cibi' qui purissimu' multo est'

II (1)

et ne erraremus, ectropas esse multas, omnino tutum esse 418
sed spissum iter

III (3)

itaque videas barbato rostro illum commentari et unum 419
quodque verbum statera auraria pendere

POSTUMI CVI SEPLASIA FETET*

appellatur a caelatura caelum, graece ab ornatu κόσμος, 420
latine a puritia mundus

PRANSVS PARATVS

I (1)

Luna expectant Hadriam se itiner longum sermone levare 421

II (2)

contra coactus cervus latratu canum 422
fertur bisulcis unguis nitens humi

PROMETHEVS LIBER

I (1)

ego infelix non queam 423
vim propulsare atque inimicum orco immittere.
nequiquam saepe aeratas manuis compedes
conor revellere

414 tu *Rothius* || 418 *exstrophas* || 420 *in titulo* Postumi cur ego *ten-
taram*, *Riesius* post vinum || 421 *Adria* || 423 *Prometheo libro et additis nu-*

II (2)

- 424 tum ut si subernus còrtex aut cacùmina
morientum in querqueto arborum aritudine

III (3)

- 425 atque *ex artubus*
exsanguibus dolóre evirescat colos

III (4)

- 426 mortális nemo exaúdit, sed late incolens
Scytharum inhospitalis campis vastitas

V (5)

- 427 levis mens umquam sómnurnas imáginés
affatur, non umbrantur somno pupulae

VI (6)

- 428 humánam quandam géntem stirpis coquit,
frigus calore atque umore aritudinem
miscet

VII (7)

- 429 cum sumere coepisset, voluptas detineret, cum sat habe-
ret, satias manum de mensa tolleret

VIII (8)

- 430 retrimenta cibi qua exirent, per posticum callem feci

VIII (14)

- 431 id ut scias, audi hoc quod falsum dicis esse, nemini oculos
opus esse, si habet

X (10)

- 432 Chrysosandalos locat sibi amiculum de lacte et cera Taren-
tina quam apes Milesiae coegerint ex omnibus floribus libantes,
sine osse et nervis, sine pelle, sine pilis puram putam proceram
candidam teneram formosam

XI (11)

- 433 aliae mitram ricinam aut mitram Melitensem

XII (12)

- 434 eburneis lectis et plagis sigillatis

---

*meris lib. I vel II vel XV codices plerumque. liberato Mercerius quem qui
sequetur, in fr. 425 nihil relinquet praeter unum versum*

*427 praecessit tale non requie mali || 428 humanarum. ex stirpis eru-
endum trisyllabum vocabulum || 429 retineret || 431 iambis dimetiebatur
Roeperus || 433 alia emit mitram Ochlerus*

XIII (13)

in tenebris ac suili vivunt, nisi non forum hara atque ho- 435
mines qui nunc *sunt* plerique sues sunt existimandi

XIII (9)

aemulum illius artis atque obstrigillatorem, quapropter 436
aliquot annos quaesti nihil fecerit

PSEVDAENEAS

per 437
aëviternam hominū domum,
tellurem propero gradum

PSEVDVLVS APOLLO

περὶ θεῶν διαγνώσεως

I (1)

cū sex pueri et puellulae pariter itē sex 438
aut septem in utroque cum choro pari vagarunt

II (2)

quod in eius dei templa calceati intro eunt, nam in oppi- 439
do quae est aedes Apollinis et quae ibi ad Herculis, ut intro eat,
nemo se excalceatur

QVINQVATRVS

I (1)

quid mēdico mist opus? perpetuo absinthium ut bibam gravem 440
et castoreum leuēque robur

II (2)

hic bipennis, ille forcipes dentharpagas 441

III (8)

quam lympha melius ē lacuna fontium 442
adlata nido potili permisceat

III (7)

cape hanc caducam Libcri mollēm dapem 443
de fronde Bromia autumnitatis uīdam

V (6)

an hoc praestat Herophilus Diogeni, quod ille e ventre 444
aquam mittit? an hoc te iactas? at hoc pacto utilior te Tuscus
aquilex

436 quae propter || 438 puellae | septem sin vero quae || 439 excalcie-
tur || 440 mihi est (vel mest) opus nempe tuo. *metrum in fine suspectum* ||
441 bipensile forcipendunt harpagae || 442 lympha et adlatam nidos ||
443 de frontem bromi || 444 mittit ad hoc

VI (5)

445 qui Tarentinum tuum ad Heraclidem Ponticon contenderet
VII*

446 turdae

VIII (3)

447 tu medicum te audes dicere, cum in eborato lecto ac pur-
pureo peristromo cubare videas aegrotum et eius prius alvum
quam *τὴν* subducere, malis?

VIII (4)

448 quam in testudineo lecto culcita plumea in die dormire

SARDI VENALES

449 non tē tui saltē pudet,
sī nihil mei révereatur?

SERRANVS

περὶ ἀρχαιρεσιῶν

I (5)

450 ét petere imperium populi et contendere honores

II (1)

451 ait consulem in templum cedere. subsilio et hostias et ex-
tispices disputantis relinquo

III (7)

452 hunc vocasset e liquida vita in curiae vestrae faecem

III (6)

453 noster Atticus rivalis, homo item lectus in curiam cum
macescebat

V (8)

454 dormit alius. nimirum vigilant clamant calent rixant

VI (9)

455 rostrum protrudendo incesserent

---

445 senarium sesquialterum L. Muellerus constituit || 446 exemplum huius vocis Varronianum glossamque ad quam fr. 447 pertinuerit in libris Nonii intercidisse arbitror || 447 tupledi contra caudes audes. propter glossemā Nonii contra turdas audes Oehlerus | quam typen. propter Nonii glossemā turdam Scaliger (cf. Vahlenus coniect. p. 155) || 451 consulem mihi pelum cedere | hostias extispicis disputanti unde hostias extispici Popma || 452 vocasse codex Guelferbytanus || 453 curamacescebat Riesius || 455 rostrum in protrudendum (vel protrudentum) cesserent. potest senarius fuisse ad hoc exemplum rostrum inprobe protruderent, incesserent

VII (SERAPIS)

recte purgatum scito, quom videbis Romae in foro ante 456
lanienas pueros pila expulsim ludere

VIII (3)

dum in agro studiosius ruror, aspicio Triptoleum scul- 457
poneatum bigas sequi cornutas

VIII (2)

retinet viatorem meridie praetereuntem fontem, quod au- 458
tumntas in anni tetrachordo mensum praeterierat

X (4)

occipitium tripodi ostendo, ex oraclo elimino me 459

SESCVLIXES

I (4)

ómnes irritans ventos omnesque procellas 460

II (5)

ipsum ávide vino invitari poclis large atque benigne 461

III (12)

ubi nitidi ephebi véste pulla cándidi 462

modeste amicti *cultus* pascunt pectore

III (14)

suspéndit Laribus máncias, mollis pilas, 463
reticula ac strophia

V (8)

iúgere volitans miluus 464

~ ~ ~ ~ aquam e núbibus tortam indicat
fore ut tegillum pastor sibi sumat

VI (6)

viás stelligeras aetheris 465

explicans aere cavo sonitum hicincoturnis

VII (23)

in Thespiadúm choro 466

dérepente

456 Varro Seraparectae purgatum scito quam || 459 occipitium arivo deo ostendo || 461 ipsum audi vino aut audiui non || 462 amictus pascunt. versu non pleno modestiam intus Oehlerus || 463 marinas mollis || 464 vi-gere volitans mulsus aquam. supplendum puto tale si auditur, id. nec scio an fere ut scriptum fuerit || 465 maxime probabile visum est senarios facere ut 464 ad hunc modum in vias stelligeras aetheris aeré cavo soni-tum bucinator explicans, numeris satis fit mutato aether. in fine cornuis Rieszus proposuit, nocturnus Roepers, nihil verum existimo praeter bu-cinae mentionem || 466 incertum trochaei sint an glyconeí an paeones

VIII (22)

- 467 Pieridum comes
       quae tenent cana putri gelo montium
       saxa

VIII (3)

- 468   navibus duodecim domo profectum, decem annos solidos
       errasse

X (1)

- 469   Diogenem postea pallium solum habuisse et habere Vlixem
       meram tunicam, pilleum ideo non habere

XI (2)

- 470   quod Minerva propter stet, id significare eum propter doc-
       trinam

XII (10)

- 471   album   adversi venti ceciderunt. quod si per-
       gunt diutius mare volvere, vereor ne me quoque, quom domum
       ab Ilio cessim revertero, praeter canem cognoscat nemo

XIII (7)

- 472   ventus buccas vehementius sufflare et calcar admove

XIII (9)

- 473   quocumque ire vellemus, obvius flare. ubi corpori aerinas
       compedes impositas video

XV (13)

- 474   ubi dicuntur barbari innumerabiles lateres aureos ha-
       buisse

XVI (19)

- 475   hic enim omnia erat, idem sacerdos praetor parochos, de-
       nique idem senatus, idem populus, kaput

XVII (11)

- 476   ubi quod lupam alumni fellarunt olim

XVIII (15)

- 477   ante quam militia subactus aliquot annis erat

---

467 Pueridum | tenes cavata Scaliger. tenent cata gelo putri montium
 laxa libri. sequebatur opinor Thraces nomen, quamquam de sententia nu-
 merisque parum constat || 468 dum profectum || 471 album mite et placi-
 dum esse illo Nonius exemplo docet. excidit igitur tale nondum album cae-
 lum est neque f'ossim Nonius | venero libri altero loco || 474 ubi edicuntur
 releducantur quod potest esse vel ubi et vel ubi. trochaeos in septenario-
 rum partes disposuit Vahlenus || 477 mitia subactus

XVIII (16)

in castris permansi, inde caballum reduxi ad censorem 478

XX (17)

itaque tum ecum mordacem calcitronem horridum miles 479
acer non vitabat

XXI (18)

nunc emunt trossuli nardo nitidi vulgo Attico talento ecum 480

XXII (21)

qui se in ganeum accensum coniecit amicae 481

XXIII (20)

quid enim est quod homo masculus lubentius videre de- 482
beat bella uxore?

XXIII (24)

unam viam Zenona munisse duce virtute, hanc esse no- 483
bilem. alteram Carneadem desubulasse bona corporis secutum

XXV (25)

alteram viam deformasse Carneadem virtutis e cupis acris 484
aceti

SEXAGESIS

I (12)

o stulta nostri pectoris dormitio 485
vigilabilis, quae me puellum impuberem
cepisti

II (13)

adest adest fax, involuta incendio 486

III (16)

sensibus crassis homulli non videmu' quid fiat? 487

III (11)

ergo tum Romae parce pureque pudentis 488
vixere, en patriam, nunc sumus in rutuba

V (21)

neque qua vagipennis anates remipedas buxeirostris 489
pecudes paludibus nocte nigra ad lumina lampadis
sequeris

479 *septenarios ut trochaicos facerent, mutabant tunc et calcitronemve horridus* || 480 *nardo nitidi trossuli Roepertus numerorum causa* | vel Attico *sat erat* || 483 *desubulasse Scaliger vim verbi recte adsecutus* || 486 *prius adest accessit ex Enni quem Varro imitatur versu* || 487 *sensibus crassis homuli (vel humili) non vidimus* || 488 *vivere in* || 489 *systema est ioniacorum a maiore decem. neque quas agipennis anates tremipedas buxeis rostris. ex Ausonio remipedes Gesnerus* | *sequens*

VI (2)

- 490 se circumspece atque invenisse se cum dormire coepisset
tam glaber quam Socrates calva esse factum ericium e pilis
albis, cum proboscide

VII (3)

- 491 Romam regressus ibi nihil offendi, quod ante annos quin-
quaginta, cum primum dormire coepi, reliqui

VIII (15)

- 492 eo ut viaticum ex arcula adderem, in bulgam

VIII (18)

- 493 acciti sumus, ut depontaremur. murmur fit ferus

X (19)

- 494 'vix effatus erat' cum more maiorum ultro carnales arri-
piunt, de ponte in Tiberim deturbant

XI (6)

- 495 in quarum locum subierunt inquilinae impietas perfidia
impudicitia

XII (7)

- 496 nunc quis patrem decem annorum natus non modo aufert
sed tollit — nisi veneno?

XIII (5)

- 497 ubi tum comitia habebant, ibi nunc fit mercatus

XIII (9)

- 498 quod leges iubent, non faciunt: *δὸς καὶ λαβέ* fervit omnino

XV (8)

- 499 avidus iudex reum ducebat esse *κοινὸν Ἐρμῆν*

XVI (22)

- 500 ut nitens pavonis collus nihil extrinsecus sumens

XVII (4)

- 501 tunc nuptiae videbant ostream Lucrinam

XVIII (20)

- 502 an si equam emissas quadripedem, ut meo asino Reatino
admitteres, quantum poposcissem dedisses equimenti?

490 calva] calvum aut galbam. delendum id Gesnerus censuit || 492 ad-
dere || 493 senariis tribuit L. Muellerus (uti depontaremur) | verus vel ieris
|| 494 casnares cum hic tum in interpretatione Nonii Iunius || 495 faciunt
faciant des celave || 500 umens

XVIII (10)

sic canis fit e catello, sic e tritico spica 503

XX (14)

qui nobis ministrarunt pueri diebus festis cicer viride. 504
qui nos provocare, advocare cum audeant, nos illos revocare
timemus?

XXI (17)

'erras' inquit 'Marce: accusare nos ruminans antiquitates' 505

ΣΚΙΑΜΑΧΙΑ

περὶ τύφου

I (1)

te Anna ac Peranna, Pánda Cela, té Pales, 506
Nerienis et Minerva, Fortuna ac Ceres

II (3)

póstremo quaero: parebis legibus an non? 507
anne exlex solus vives?

III (2)

vinum pemma lucuns nihil adiuvat, ista ministrat 508

III (4)

'ego ei' inquit 'eam suppetias, quicum mihi nec res nec 509
ratio est "dissociataque omnia ac nefantia"?

V (5)

hoc dico, compendiaría sine ulla sollicitudine ac molestia 510
ducundi ad eandem voluptatem posse perveniri

SYNEPHEBVS

περὶ ἐμμοσύνης

I (5)

hic nárium seplásiae, hic ἡδύχους Neápolis 511

II (4)

o di, si possumus quod debemus populo, in foro medio 512
luci claro decoquere

III (1)

crede mihi, plures dominos servi comederunt quam canes. 513
quod si Actaeon occupasset et ipse prius suos canes comedisset,
non nugas saltatoribus in theatro fieret

504 nos illo || 505 nos criminariis. *inserendum fortasse noli* || 506
Panda te Lato | Nerienes || 507 vivis || 509 dissociat atque libri prae-
ter Vossianum 116 || 512 odie si || 513 fortasse concidisset

III (2)

- 514 verere ne manu non mittat? cum tot Romae vicarios honestissimos dare possis, mittet. quod si non mittet, fugies, si me audies. cum tempus revocat, ea praecox est fuga

V (3)

- 515 quid te facere oportet litteris imbutum solis Minervae?

ΤΑΦΗ ΜΕΝΙΠΠΟΥ

I (1)

- 516 *Menippus* ille nōbilis quondām canis
hic liquit homines omnes in terra pilas

II (5)

- 517 Diogenem litteras scisse, domusioni quod satis esset, hunc quod etiam acroasi bellorum hominum

III (4)

- 518 sed ut canis sine coda

III (2)

- 519 in charteo stādio ἐπιτάφιον ἀγῶνα quo quis certasset animo, bellus homo magis delectatus Stoicorum pancratio quam athletarum

V (9)

- 520 quod coeperas modo in via narrare, ut ad exodium ducas

VI (7)

- 521 'ubi lubet, ire licet accubitus' accepto strenue sussilimus, quod esurigo findebat costas

VII (6)

- 522 perrexit in interiores partis domus posticae, ut ait Plautus, 'penitissimae'

VIII (8)

- 523 inde putidas uvas acinis electis et comestis extendit in lecti sponda

VIII (15)

- 524 antiqui nostri in domibus latericiis paululum modo lapidibus suffundatis, ut umorem effugerent, habitabant

514 toetromedicarios honestos audissemus dare || 516 pila || 519 sententiam supplementum monstrat tale scitu diguius existimavit quam qui facti essent in funere ludi gymnici || 521 accedo strenue || 523 lectis quondam

X (17)

at in segetibus post messem colligebant stramenta, qui 525
domicilia colerent

XI (16)

ut hirundines culmis oblitis luto tegulas fingeant 526

XII (13)

nec pistorem ullum nossent nisi eum qui in pistrino pin- 527
seret farinam

XIII (12)

Romam ψαμμακόσιοι, non qui in urbe inter nundinum 528
calumniarentur

XIII (11)

φιλαναλωταὶ edones Romam, ut turba incendiant anno- 529
nam, et propter phagones ficedulam pinguem aut turdum nisi
volantem non video

XV (14)

aliquot Romae sunt qui cellas vinarias fructuis causa fe- 530
cerunt

XVI (20)

in pavimento non audes facere lacunam, at in humu cal- 531
ces facis elixos

XVII (21)

sed quae necessitas te iubet aquam effundere domi tuae? 532
si vasa habes pertusa, plumbum non habes? ad quam rem no-
bis est confluvium, ad quam rem urnarium?

XVIII (18)

λιθόστρωτα pavimenta et parietes incrustatos 533

XVIII (19)

περιέχοντα varia mihi facies maeandrata et vinculata, at- 534
que etiam adpinges orbem terrae

XX (22)

non vides in publico ante tabernas, qua populus ambu- 535
lando proinde ut in arato porcas reddit

526 hirundine singulinis obliti || 528 ipsam marcosioe id est psamma-
cosioe || 529 ψαμμακοντισιοε edones ut possit etiam tale φιλοπράγμονες
προπονί | annona sed || 534 περιέχονταριαν mihi | adeo inges || 535 publica
nocte te tabernas

XXI (23)

- 536 non vides in magnis peristyllis, qui cryptas domi non habent, sabulum iacere a pariete ut in xystis, ubi ambulare possint?

XXII (24)

- 537 haec Numa Pompilius fieri si videret, sciret suorum institutorum nec volam nec vestigium apparere

XXIII (10)

- 538 nililo magis dicere muliebre quam de muliebri ricinio pallium simplex

XXIII (3)

- 539 saltem infernus tenebrio, κακὸς δαίμων, atque habeat homines sollicitos, quod eum peius formidant quam fullo ululam

TESTAMENTVM

περὶ διαθηκῶν

I (1)

- 540 sic ille puellus Veneris repente Adón
cecidit cruentus olim

II (2)

- 541 venio nunc ad alterum genus testamenti, quod dicitur physicon, in quo Graeci belliores quam Romani nostri

III (3)

- 542 e mea Φιλοφρονίᾳ natis, quos Menippea haeresis nutrita est, tutores do, 'qui rem Romanam Latiumque augescere vultis'

III (4)

- 543 si quis mihi filius unus pluresve in decem mensibus gignantur, ii si erunt ὄντοι λύρας, exheredes sunt. quod si quis undecimo mense κατὰ Ἀριστοτέλην natus est, Accio idem quod Titio ius esto apud me

TITHONVS

περὶ γήρως

I (1)

- 544 quâ voluptate aëvitatis éxtimam attingit metam

536 pariete aut egistis || 538 tentavi magis mares de genere muliebri || 539 tenebro || 540 vado. quod si cum Lachmanno mutaris in Adonis, continui fient ionici a maiore

II (2)

quam déreliquit múlticupida iúvenitas 545

III (3)

ac mannam lactis sugentem pascere pupum 546

III (4)

sic invitata a natura anima corporeum corticem facile re- 547
liquit

V (5)

risi multum, lusi modice, amavi 548

ΤΟ ΕΠΙ ΤΗ ΦΑΚΗ ΜΥΡΟΝ

περὶ εὐχαιρίας

I (2)

nec múltunummus piscis ex saló captus 549
helops neque ostrea illa magna Baiana
quivit palatum suscitare

II (1)

tu quidem ut taceas censeo, quoniam tu quoque adhuc 550
adulescentiaris

III (3)

legendo autem et scribendo vitam procudito 551

ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ

περὶ παιδοποιίας

I (1)

ac liberos parare cui necesse sit, 552
non est merum, nec tu edepol quid simulas tuis

II (2)

annos multos quod parere ea non poterat, mulierem foras 553
baetere iussit

III (3)

an etiam si audisset, reddere potuisset mulieri? tetricam 554
ducat Appulam moribus bonis

III (4)

quare si diligens est ad amussim, per me licet adsumas 555
γενεθλιακόν

545 iuvenilitas libri, fortasse ipse Nonius, quamquam in Leidensi primo scriptum erat iuvenitas p. 123, 9 || 547 invitata matura | relinquit Leidensis || 548 modice ambis (sequitur Sallustius) | περὶ ευτερίας libri bis, semel ευιτηρίας || 549 magna capta quivit || 550 ut faciat || 553 sanos multos. fortasse pos annos || 554 mulier tetricae horrentis ducat adappiam. et tetricae horrentis quidem e Vergiliano qui insequitur versu huc inlata fecisse videntur ut plura interciderent inter mulieri et ducat, in his dotem || 555 diu gens est

nit segetes ut sariat, an ego ab illo? sic ego cum tuus sim sari-
tor, si tu plus laboras quam ego do

VIRGULA DIVINA

I (2)

et pullös peperit fritinnientis 565

II (3)

quös non lacte novö levata pascat 566

III (4)

séd pancarpineó cibó coácto 567
libamenta legens caduca victus

III (5)

ád quos cüm volucris venit putillos 568
usque ad limina nidi amica vilis

V (8)

cüm neque aptam móllis umeris fibulam sagüs ferret 569

VI (10)

'ego nunc póstulem, Agamemnuó, meum?' 570
tantis cothurnis accipit Critonia
caliandrum

VII (6)

non quaerenda est homini, qui habet virtutem, paenula in 571
imbri?

VIII (7)

praesertim cum ventrem meum coerceam nec murmurari 572
patiar

VIII (9)

oleum in lucubrationem servabimus, quam in asparagos 573
totam lecythum evertamus

X (1)

primum venit in urbem atque intra muros, deinde accedit 574
propius atque intro it domum

ΥΔΡΟΚΥΩΝ

non vides apud Mnesitheum scribi tria genera esse vini, 575

567 cum Scaliger coneruiisset cum superioribus, coacta Reuvensius ||
568 nidica vilis aut nitidabilis unde nidica esca vilis Scaliger || 570 Aga-
memnona meum || 571 pro aristophaneo Vahlenus habet || 572 patiatior ||
573 potius Ribbeckius supplevit | totum quod tolerari potest si scribatur le-
cythium || 574 produs Nonius | adhaerent tanquam Varroniana id est intra
privatos muros

nigrum, album, medium quod vocant *καρρόν*, et novum, vetus, medium? et efficere nigrum viris, album urinam, medium *πέψιν*, novum refrigerare, vetus calefacere, medium esse prandium caninum?

SATVRAE INCERTAE

I (AETHRIO)

- 576 et ratione
aut frígidos nimbós cito ac cadúciter ruéntis
pertimuerunt aquatilis querquedulae natantes

II (5)

- 577 trisulcaé fores
péssulis liberataé dehiscúnt graves
atque nixae in pigros cardinum turbines

III

- 578 ponám bisulcam et crébrinodam arúndinem

III (13 12)

- 579 ver blándum viget árvis, et adést hospes hirúndo

V* (15)

- 580 ponuntur tennes porri

VI* (περὶ ἐδεσμάτων 4)

- 581 *Varro si quid de bulbis dixi in aquam, qui Veneris ostium quaerunt, deinde in legitimis nuptiis in cena ponantur, sed et cum nucleis pineis aut cum erucæ suco et pipere*

VII (10)

- 582 *Romani stili Diogenes Varro trecentos Ioves, seu Iuppiteres dicendum est, sine capitibus inducit*

VIII (9)

- 583 *Ἐπικούρειος Θεὸς non potest esse: οὐτε αὐτὸς πρᾶγμα ἔχει οὔτε ἄλλοις παρέχει; Stoicus? quomodo potest rotundus esse, ut ait Varro, sine capite, sine praepütio?*

576 et ratione corruptum fortasse ex Agathone aut Epitaphionib. | nimbos aqua ieta caduciter || 577 innixae in cardinum tardos turbines *Servius qui numerorum negligens non nulla potest omisisse* || 578 crebrinododam *Julianus grammat. V p. 324, 31 Keil* || 580 recepi quod hexametri videretur principium || 581 sententia coci ad hunc modum restituenda Varro eis coqui [de bulbis] dixit in aqua, qui Veneris otium quaerunt, proinde ut legitimis. recepi autem quod satyra ac senario digna fuere haec qui Veneris quaerunt otium || 583 *Varroni quae tribuuntur, prope absunt a senario rotundus est, sine capite, sine praepütio*

VIII (1)

capite permulso 584

X (7)

ψαμμάχουσι pro multis Varro saepe in Menippeis suis posuit 585

XI (8)

proverbium quo Varro utitur saepius: fulmenta lectum 586
scandunt

XII* (4)

hercules iam in regiam arcam impancrarunt 587

XIII* (2)

quo mihi somnos, si dormitio tollitur? 588

XIII* (3)

quid mirum? ex agri depolitionibus eiciuntur, hic in ce- 589
naculo polito recipiuntur

XV* (14)

'est ibi' inquit 'si festinas, pilleum' 590

XVI

et tamen non demolio rostra 591

---

585 confer 528 || 587 ecclesiam in unde titulum saturae Scaliger fecit
Ecclesia: in || 588 quid mihi somno || 590 recepi non propter versus speciem
sed propter argumentum ac sermonem || 591 Varro in poetico libro prae-
scripsit Diomedes p. 400, 29. versus tamen non est

SENECAE
ΑΠΟΚΟΛΟΚΥΝΤΩΣΙΣ DIVI CLAUDII

DIVI CLAUDII ΑΠΟΘΗΩΣΙΣ (vel APOTHEOSIS) ANNEI SENECAE
PER SATVRAM *inscribitur in codice Sangallensi*

Cassius Dio epitomatus LX 35: Agrippina et Nero Claudium ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγον δὲ ἐκ τοῦ συμποσίου φορέσθην ἐξετηνόχεσαν. ὁ δὲ περ Λούκιος Ἰούλιος Γαλλίων ὁ τοῦ Σενέκα ἀδελφὸς ἀστειότατόν τι ἀπεφθέγγατο· συνέθηκε μὲν γὰρ καὶ ὁ Σενέκας σύγγραμμα ἀποκολοκύντων αὐτὸ ὥσπερ τινὰ ἀπαθανάτισιν ὀνομάσας, ἐκείνος δὲ ἐν βραχυτάτῳ πολλὰ εἰπὼν ἀπομνημονεύεται . . . ἔφη τὸν Κλαύδιον ἀγκίστρῳ ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνενεχθῆναι.

Quid actum sit in caelo ante diem III. idus Octobris anno novo, 1
 initio saeculi felicissimi, volo memoriae tradere. nihil nec offen-
 sae nec gratiae dabitur. haec ita vera. si quis quaesiverit unde
 sciam, primum, si noluerō, non respondebo. quis coacturus est?
 5 ego scio me liberum factum, ex quo suum diem obiit ille, qui ve-
 rum proverbium fecerat, aut regem aut fatuum nasci oportere.
 si libuerit respondere, dicam quod mihi in buccam venerit.
 quis unquam ab historico iuratores exegit? tamen si necesse
 fuerit auctorem producere, quaerito ab eo qui Drusillam euntem
 10 in caelum vidit: idem Claudium vidisse se dicet iter facientem
 'non passibus aequis'. velit nolit, necesse est illi omnia videre,
 quae in caelo aguntur: Appiae viae curator est, qua scis et di-
 vum Augustum et Tiberium Caesarem ad deos isse. hunc si in-
 terrogaveris, soli narrabit: coram pluribus nunquam verbum fa-
 15 ciet. nam ex quo in senatu iuravit se Drusillam vidisse caelum
 ascendentem et illi pro tam bono nuntio nemo credidit, [quod
 viderit] verbis conceptis affirmavit se non indicaturum, etiam
 si in medio foro hominem occisum vidisset. ab hoc ego quae
 tum audiui, certa clara afferō, ita illum salvum et felicem habe-
 20 am.

iam Phoebus breviorē via contraxerat orbem 2
 lucis et obscuri crescebant tempora somni,
 iamque suum victrix augebat Cynthia regnum
 et deformis hiemps gratos carpebat honores
 25 divitis autumnī iussoque senescere Baccho
 carpebat raras serus vindemitor uvas.

puto magis intellegi, si dixerō: mensis erat October, dies III.
 idus Octobris. horam non possum certam tibi dicere: facilius
 inter philosophos quam inter horologia conveniet: tamen inter
 30 sextam et septimam erat. 'nimis rustice' inquires 'cum omnes
 poetae, non contenti ortus et occasus describere, [ut] etiam me-
 dium diem inquietent, tu sic transibis horam tam bonam?'

Scripturas quibus nihil adnotatum est elegi e codice Sangallensi, de quo plene relatum est in symbolis philologorum Bonnensium p. 41 ss.

16 quicquid viderit Paschasius Radbertus (cf. Hermæ 6 p. 127) ||
 21 ortum || 24 rapiebat ipse conieci, turpabat Hauptius || 25 visoque editio
 princeps || 27 intelleges C. F. W. Muellerus | 30 rustice adquiescunt omnes

iam medium curru Phoebus diviserat orbem
et propior nocti fessas quatiebat habenas
obliquò flexam deducens tramite lucem:

- 3 Claudius animam agere coepit nec invenire exitum poterat.
tum Mercurius, qui semper ingenio eius delectatus esset, unam 5
e tribus Parcis seducit et ait: 'quid, femina crudelissima, homi-
nem miserum torqueri pateris? nec unquam tam diu cruciatus
exiet? annus sexagesimus quartus est, ex quo cum anima lucta-
tur. quid huic et rei publicae invides? patere mathematicos ali-
quando verum dicere, qui illum, ex quo princeps factus est, om- 10
nibus annis, omnibus mensibus efflerunt. et tamen non est mi-
rum si errant et horam eius nemo novit; nemo enim unquam
illum natum putavit. fac quod faciendum est:

"dede neci, melior vacua sine regnet in aula."

sed Clotho 'ego mehercules' inquit 'pusillum temporis adicere 15
illi volebam, dum hos pauculos, qui supersunt, civitate donaret'
— constituerat enim omnes Graecos, Gallos, Hispanos, Britan-
nos togatos videre — 'sed quoniam placet aliquos peregrinos in
semen relinqui et tu ita iubes fieri, fiat'. aperit tum capsulam
et tres fusos profert: unus erat Augurini, alter Babae, tertius 20
Claudii. 'hos' inquit 'tres uno anno exiguis intervallis temporum
divisos mori iubebo, nec illum incommittam dimittam. non opor-
tet enim eum, qui modo se tot milia hominum sequentia vide-
bat, tot praecedentia, tot circumfusa, subito solum destitui. con-
tentus erit his interim convictoribus.'

- 4 haec ait et turpi convolvens stamina fuso
abrupit stolidae regalia tempora vitae.
at Lachesis redimita comas, ornata capillos,
Pieria crinem lauro frontemque coronans
candida de niveo subtemina vellere sumit 30
felici moderanda manu, quae ducta colorem
assumpserunt novum. mirantur pensa sorores:
mutatur vilis pretioso lana metallo,
aurea formoso descendunt saecula filo.
nec modus est illis, felicia vellera ducunt 35
et gaudent implere manus, sunt dulcia pensa.
sponte sua festinat opus nulloque labore
mollia contorto descendunt stamina fuso.
vincunt Tithoni, vincunt et Nestoris annos.
Phoebus adest cantuque iuvat gaudetque futuris 40
et laetus nunc plectra movet, nunc pensa ministrat.

detinet intentas cantu fallitque laborem.
dumque nimis citharam fraternaue carmina laudant,
plus solito nevere manus humanaue fata
laudatum transcendit opus. 'ne denique, Parcae'

- 5 Phoebus ait 'vincat mortalis tempora vitae
ille mihi similis vultu similisque decore
nec cantu nec voce minor. felicia lassis
saecula praestabit legumque silentia rumpet.
qualis discutiens fugientia Lucifer astra
10 aut qualis surgit redeuntibus Hesperus astris,
qualis cum primum tenebris Aurora solutis
induxit rubicunda diem, Sol aspicit orbem
lucidus et primos a carcere concitat axes:
talis Caesar adest, talem iam Roma Neronem
15 aspiciet. flagrat nitidus fulgore remisso
vultus et adfuso cervix formosa capillo.'

haec Apollo. at Lachesis, quae et ipsa homini formosissimo fa-
veret, fecit [illud] plena manu, et Neroni multos annos de suo
donat. Claudium autem iubent omnes

- 20 *χαίροντας, ἐφρημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.*
et ille quidem animam ebulliit, et ex eo desiit vivere videri. ex-
piravit autem dum comoedos audit, ut scias me non sine causa
illos timere. ultima vox eius haec inter homines audita est, cum
maiorem sonitum emisisset illa parte, qua facilius loquebatur:
25 'vae me, puto, concacavi me'. quod au fecerit, nescio: omnia
certe concacavit.

- quae in terris postea sint acta, supervacuum est referre. 5
scitis enim optime, nec periculum est ne excidant memoriae
quae gaudium publicum impresserit: nemo felicitatis suae obli-
30 viscitur. in caelo quae acta sint, audite: fides penes auctorem
erit. nuntiatur Iovi venisse quendam bonae staturae, bene can-
num; nescio quid illum minari, assidue enim caput movere; pe-
dem dextrum trahere. quacsisse se, cuius nationis esset: respon-
disse nescio quid perturbato sono et voce confusa; non intelle-
35 gere se linguam eius, nec Graecum esse nec Romanum nec ullius
gentis notae. tum Iuppiter Herculem, qui totum orbem ter-
rarum pererraverat et nosse videbatur omnes nationes, iubet ire
et explorare, quorum hominum esset. tum Hercules primo aspec-
tu sane perturbatus est, ut qui etiam non omnia monstra timu-
40 erit. ut vidit novi generis faciem, insolitum incessum, vocem
nullius terrestris animalis sed qualis esse marinis beluis solet,

raucam et implicatam, putavit sibi tertium decimum laborem venisse. diligentius intuenti visus est quasi homo. accessit itaque et quod facillimum fuit Graeculo, ait:

τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;

Claudius gaudet esse illic philologos homines, sperat futurum 5 aliquem historiis suis locum. itaque et ipse Homérico versu Caesarem se esse significans ait:

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασεν.

erat autem sequens versus verior, aequè Homericus:

ἔνθα δ' ἐγὼ πόλιν ἔπραθον, ὤλεσα δ' αὐτούς.

- 6 et imposuerat Herculi minime vafro, nisi fuisset illic Febris, quae fano suo relicto sola cum illo venerat: ceteros omnes deos Romae reliquerat. 'iste' inquit 'mera mendacia narrat. ego tibi dico, quae cum illo tot annis vixi: Luguduni natus est, Planci municipem vides. quod tibi narro, ad sextum decimum lapidem 15 natus est a Vienna, Gallus germanus. itaque quod Gallum facere oportebat, Romam cepit. hunc ego tibi recipio Luguduni natum, ubi Licinus multis annis regnavit. tu autem, qui plura loca calcasti quam ullus mulio perpetuarius, [Lugudunenses] scire debes multa milia inter Xanthum et Rhodanum interesse'. 20 excandescit hoc loco Claudius et quanto potest murmure irascitur. quid diceret, nemo intellegebat. ille autem Febrim duci iubebat illo gestu solutae manus et ad hoc unum satis firmæ, quo decollare homines solebat. iusserat illi collum praecidi. putares 7 omnes illius esse libertos: adeo illum nemo curabat. tum 25 Hercules 'audi me' inquit 'tu desine fatuari. venisti huc, ubi mures ferrum rodunt. citius mihi verum, ne tibi alogias excutiam'. et quo terribilior esset, tragicus fit et ait:

'exprope propere, sede qua genitus cluas,
hoc ne peremptus stipite ad terram accidas;
haec clava reges saepe mactavit feros.
quid nunc profatu vocis incerto sonas?
quae patria, quae gens mobile eduxit caput?
edissere. equidem regna tergemini petens
longinqua regis, unde ab Hesperio mari
Inachiam ad urbem nobile advexi pecus,
vidi duobus imminens fluviis iugum,
quod Phoebus ortu semper obverso videt,
ubi Rhodanus ingens amne praerapido fluit
Ararque dubitans, quo suos cursus agat,

40

9 aequè Homericus *suspecta* || 11 homini minime *Iunius* || 14 marci municipem || 24 iusserat illi collum praecidi *interpolata videntur aliam sententiam expulisse*

tacitus quietis adluit ripas vadis.
estne illa tellus spiritus altrix tui?

- haec satis animose et fortiter, nihilo minus mentis suae non est
et timet *μωροῦ πληγὴν*. Claudius ut vidit virum valentem, obli-
5 tus nugarum intellexit neminem Romae sibi parem fuisse, illic
non habere se idem gratiae: gallum in suo sterquilino pluri-
mum posse. itaque quantum intellegi potuit, haec visus est di-
cere: 'ego te, fortissime deorum Hercule, speravi mihi adfutu-
rum apud alios, et si qui a me notorem petisset, te fui nomi-
10 natus, qui me optime nosti. nam si memoria repetis, ego eram
qui Tiburi ante templum tuum ius dicebam totis diebus mense
Iulio et Augusto. tu scis, quantum illic miseriarum tulerim, cum
causidicos audirem diem et noctem, in quos si incidisses, valde
fortis licet tibi videaris, maluisses cloacas Augeae purgare: mul-
15 to plus ego stercoris exhausti. sed quoniam volo'

- 'non mirum quod in curiam impetum fecisti: nihil tibi clausi S
est. modo dic nobis, qualem deum istum fieri velis. *Ἐπικου-
ρειος θεὸς* non potest esse: *οὔτε αὐτὸς πρᾶγμα ἔχει οὔτε ἄλ-*
20 *λοις παρέχει*; Stoicus? quomodo potest "rotundus" esse, ut ait
Varro "sine capite, sine praeputio"? est aliquid in illo Stoici dei,
iam video: nec cor nec caput habet. si mehercules a Saturno pe-
tisset hoc beneficium, cuius mensem toto anno celebravit Satur-
nalicus princeps, non tulisset illud, nedum ab Iove, quem quan-
25 tum quidem in illo fuit, damnavit incesti. Silanum enim gene-
rum suum occidit. propter quid? sororem suam, festivissimam
omnium puellarum, quam omnes Venerem vocarent, maluit Iuno-
nem vocare. "quare" inquit "quaero enim, sororem suam?"
stulte, stude: Athenis dimidium licet, Alexandriae totum. "quia
30 Romae" inquis "mures molas lingunt." hic nobis curva corri-
get? quid in cubiculo suo faciat, nescit, et iam "caeli scrutatur
plagas"? deus fieri vult: parum est quod templum in Britannia
habet, quod hunc barbari colunt et ut deum orant *μωροῦ εὐ-
λάτου τυχεῖν*?"
35 tandem Iovi venit in mentem, privatis intra curiam moran- 9
tibus *senatoribus non licere* sententiam dicere nec disputare.
'ego' inquit 'p. c. interrogare vobis perniseram, vos mera ma-
palia fecistis. volo ut servetis disciplinam curiae. hic qualiscun-
que est, quid de nobis existimabit?' illo dimisso primus inter-

11 qui tibi || 12 contulerim || 19 ὅς οὔτε *Fromondus* || 23 saturnalia eius
|| 24 illum deum ab iovem qui || 26 occidit oro per quod sororem || 27 vo-
carent *delet Hauptius* || 30 corrigit || 31 nescio || 36 dicere nefas putari
Hauptius

rogatur sententiam lanus pater. is designatus erat in kal. Iulias postmeridianus consul, homo quantumvis vaser, qui semper videt *ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω*. is multa diserte, quod in foro vivebat, dixit, quae notarius persequi non potuit et ideo non refero, ne aliis verbis ponam, quae ab illo dicta sunt. multa dixit 5 de magnitudine deorum: non debere hunc vulgo dari honorem. 'olim' inquit 'magna res erat deum fieri: iam famam mimum fecistis. itaque ne videar in personam, non in rem dicere sententiam, censeo ne quis post hunc diem deus fiat ex his, qui *ἀγορεύς καρπὸν ἔδουσιν* [aut ex his, quos alit *ζείδωρος ἄγορεύς*]. 10 qui contra hoc senatus consultum deus factus, dictus pictusve erit, eum dedi Laruis et proximo munere inter novos auctoratos ferulis vapulare placet'. proximus interrogatur sententiam Dis- piter Vicae Potae filius, et ipse designatus consul, nummulariorus: hoc quaestu se sustinebat, vendere civitatulas solebat. ad 15 hunc belle accessit Hercules et auriculam illi tetigit. censet itaque in haec verba: 'cum divus Claudius et divum Augustum sanguine contingat nec minus divam Augustam aviam suam, quam ipse deam esse iussit, longeque omnes mortales sapientia antecellat, sitque e re publica esse aliquem qui cum Romulo possit 20 "ferventia rapa vorare": censeo uti divus Claudius ex hac die deus sit, ita uti ante eum qui optimo iure factus sit, eamque rem ad metamorphosis Ovidi adiciendam'. variae erant sententiae, et videbatur Claudius [sententiam] vincere. Hercules enim, qui videret ferrum suum in igne esse, modo huc modo illuc cursabat et aiebat: 'noli mihi invidere, mea res agitur: deinde tu 25 si quid volueris, in vicem faciam: manus manum lavat'.

10 tunc divus Augustus surrexit sententiae suae loco dicendae et summa facundia disseruit: 'ego' inquit 'p. c. vos testes habeo, ex quo deus factus sum, nullum me verbum fecisse: semper meum negotium ago. sed non possum amplius dissimulare et dolorem, quem graviorem pudor facit, continere. in hoc terra marique pacem peperī? ideo civilia bella compescui? ideo legibus urbem fundavi, operibus ornavi, ut — quid dicam p. c. non invenio: omnia infra indignationem verba sunt. confugiendum est itaque ad Messalae Corvini, disertissimi viri, illam sententiam: "pudet imperii". hic, p. c. qui vobis non posse videtur muscam excitare, tam facile homines occidebat, quam canis adsidit. sed quid ego de tot ac talibus viris dicam? non vacat de- 40 flere publicas clades intuenti domestica mala. itaque illa omit-

4 vivat || 7 fabam mimum Cicero eodem usus proverbio ad Att. I 16, 13 || 13 Dis pater vel Dispiter Schenkelius || 22 quis || 24 suo codex Guelferbytanus

tam, haec referam; nam etiam si soror mea [Graece] nescit, ego scio: ἔγγιον γόνυ κνίμης. iste quem videtis, per tot annos sub meo nomine latens, hanc mihi gratiam rettulit, ut duas Iulias proneptes meas occideret, alteram ferro, alteram fame; unum
 5 abnepotem L. Silanum, videris Iuppiter an in causa mala, certe in tua, si aecus futurus es. dic mihi, dive Claudii, quare quemquam ex his, quos quasque occidisti, antequam de causa cognosceres, antequam audires, damnasti? hoc ubi fieri solet? in caelo non fit. ecce Iuppiter, qui tot annos regnat, uni Volcano crus
 10 fregit, quem

ῥῖψε ποδὸς τεταγὼν ἀπὸ βηλοῦ Θεσπεσίωιο.

et iratus fuit uxori et suspendit illam: numquid occidit? tu Messalinam, cuius aequae avunculus maior eram quam tuus, occidisti. "nescio" inquis. di tibi male faciant: adeo istuc turpius est,
 15 quod nescisti, quam quod occidisti. C. Caesarem non desiit mortuum persequi. occiderat ille socerum: hic et generum. Gaius Crassi filium vetuit Magnum vocari: hic nomen illi reddidit, caput tulit. occidit in una domo Crassum, Magnum, Scriboniam, Tristionias, Assarionem, nobiles tamen, Crassum vero tam fatuum, ut etiam regnare posset. hunc nunc deum facere vultis?
 20 videte corpus eius dis iratis natum. ad summam, tria verba cito dicat, et servum me ducat. hunc deum quis colet? quis credet? dum tales deos facitis, nemo vos deos esse credet. summa rei, p. c. si honeste me inter vos gessi, si nulli clarius respondi, vindicate iniurias meas. ego pro sententia mea hoc censeo: atque
 25 ita ex tabella recitavit: 'quando quidem divus Claudius occidit socerum suum Appium Silanum, generos duos Magnam Pompeium et L. Silanum, socerum filiae suae Crassum Frugi, hominem tam similem sibi quam ovo ovum, Scriboniam socrum filiae
 30 suae, uxorem suam Messalinam et ceteros quorum numerus iniri non potuit: placet mihi in eum severe animadverti nec illi rerum iudicandarum vacationem dari eumque quam primum exportari et caelo intra triginta dies excedere, Olympo intra diem tertium'.

pedibus in hanc sententiam itum est. nec mora, Cyllenius
 35 illum collo obtorto trahit [ad inferos] a caelo

'illuc unde negant redire quemquam'.

dum descendunt per viam sacram, interrogat Mercurius, quid 12
 sibi velit ille concursus hominum, uum Claudii funus esset? et erat omnium formosissimum et impensa cura, plane ut scires
 40 deum efferri: tubicinum, cornicinum, omnis generis aeneato-

1 sormea. omissum est graece in codice Parisino 8717 || 14 potius nescii || 19 tentavi tris homines assarios || 24 durus respondi codices deteriores || 37 fortasse Mercurium || 40 senatorum

Petronii satirae ed. II

rum tanta turba, tantus concentus, ut etiam Claudius audire posset. omnes laeti, hilares: populus Romanus ambulabat tanquam liber. Agatho et pauci causidici plorabant, sed plane ex animo. iurisconsulti e tenebris procedebant, pallidi, graciles, vix animam habentes, tanquam qui tum maxime reviviscerent. ex his unus cum vidisset capita conferentes et fortunas suas deplo-
rantes causidicos, accedit et ait: 'dicebam vobis: non semper Saturnalia erunt'. Claudius ut vidit funus suum, intellexit se mortuum esse. ingenti enim *μεγάλῳ χορικῷ* naenia cantabatur anapaestis: 5

10

'fundite fletus, edite planctus,
resonet tristi clamore forum:
cecidit pulchre cordatus homo,
quo non alius fuit in toto
fortior orbe. 5
ille citato vincere cursu
poterat celeres, ille rebelles
fundere Parthos levibusque sequi
Persida telis, certaue manu
tendere nervum, qui praecipites 10
vulnere parvo ligeret hostes,
pictaque Medi terga fugacis.
ille Britannos ultra noti
litora ponti
et caeruleos scuta Brigantas 15
dare Romuleis colla catenis
iussit et ipsum nova Romanae
iura securis tremere Oceanum.
deflete virum, quo non alius
potuit citius discere causas, 20
una tantum parte audita,
saepe *et* neutra. quis nunc iudex
toto lites audiet anno?
tibi iam cedit sede relicta,
qui dat populo iura silenti, 25
Cretaea tenens oppida centum.
caedite maestis pectora palmis,
o causidici, venale genus.
vosque poetae lugete novi,
vosque in primis qui concusso 30
magna parastis lucra fritillo.

5 cum *alii* || 9 incinente *tentavi*, *μεγαληγορίῳ Iunius* || 15 *puto* victa

- delectabatur laudibus suis Claudius et cupiebat diutius spectare.¹³ inicit illi manum Talthybius deorum [uuntius] et trahit capite obvoluto, ne quis eum possit agnoscere, per campum Martium et inter Tiberim et viam tectam descendit ad inferos. antecesserat iam compendiaria Narcissus libertus ad patronum excipiendum et venienti nitidus, ut erat a balineo, occurrit et ait: 'quid di ad homines?' 'celerius' inquit Mercurius 'et venire nos nuntia'. dicto citius Narcissus evolat. omnia proclivia sunt, facile descenditur. itaque quamvis podagricus esset, momento temporis pervenit ad ianuam Ditis, ubi iacebat Cerberus vel ut ait Horatius 'belua centiceps'. pusillum perturbatur — subalbam canem in deliciis habere adsueverat — ut illum vidit canem nigrum, villosum, sane non quem velis tibi in tenebris occurrere. et magna voce 'Claudius' inquit 'veniet'. cum plausu procedunt cantantes:
- 15 *εὐρήκαμεν, συγκαίρομεν.* hic erat C. Silius consul designatus, Iuncus praetorius, Sex. Traulus, M. Helvius, Trogus, Cotta, Vettius Valens, Fabius equites R. quos Narcissus duci iusserat. medius erat in hac cantantium turba Mnester pantomimus, quem Claudius decoris causa minorem fecerat ad Messalinam. cito rumor percrebuit Claudium venisse. convolant primi omnium liberti Polybius, Myron, Harpocras, Amphaeus, Pheronactus, quos Claudius omnes, necubi imparatus esset, praeiniserat. deinde praefecti duo Iustus Catonius et Rufius Pomfilius. deinde amici Saturninus Lusius et Peto Pompeius et Lupus et Celer Asinius consulares. novissime fratris filia, sororis filia, generi, soceri, socrus, omnes plane consanguinei. et agmine facto Claudio occurrunt. quos cum vidisset Claudius, exclamat: *πάντα φίλων πλήρη*, 'quomodo vos huc venistis?' tum Peto Pompeius: 'quid dicis, homo crudelissime? quaeris quomodo? quis enim
- 30 nos alius huc misit quam tu, omnium amicorum interfector? in ius eamus: ego tibi hic sellas ostendam'.

ducit illum ad tribunal Aeaci: is lege Cornelia quae de si-¹⁴ caris lata est, quaerebat. postulat, nomen eius recipiat; edit subscriptionem: occisos senatores XXXV, equites R. CCXXI, ceteros *ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε*. advocatum non invenit. tandem procedit P. Petronius, vetus convictor eius, homo Claudiana lingua disertus, et postulat advocationem. non datur. accusat Peto Pompeius magnis clamoribus. incipit patronus velle respondere. Aeacus, homo iustissimus, vetat et illum altera tantum parte au-

13 fortasse ut || 16 Iunius || 17 eques || 19 monitorem fecerat Messalinae coniecti || 21 pherona otus || 23 Pompei filius *codices interpolati*. hariolamur Rufus Pompilius || 28 huc venistis vos || 34 XXX equites r. V ceteros CCXXI *ὅσα* || 35 desideratur Claudius advocatum

dita condemnat et ait: αἴθε πάθῃσι τὰ τ' ἔρξε, δίκη κ' ἰθὺς
 γένοιτο. ingens silentium factum est. stupebant omnes novitate
 rei attoniti, negabant hoc unquam factum. Claudio magis ini-
 quum videbatur quam novum. de genere poenae diu dispu-
 tatum est, quid illum pati oporteret. erant qui dicerent, Si-
 syphum satis diu laturam fecisse, Tantalum siti periturum nisi
 illi succurreretur, aliquando Ixionis miseri rotam sufflaminan-
 dam. non placuit ulli ex veteranis missionem dari, ne vel Clau-
 dius unquam simile speraret. placuit novam poenam constitui
 debere, excogitandum illi laborem irritum et alicuius cupiditatis
 speciem sine effectu. tum Aeacus iubet illum alea ludere pertuso
 fritillo. et iam coeperat fugientes semper tesseras quaerere et
 nihil proficere:

- 15   nam quotiens missurus erat resonante fritillo,
          utraque subducto fugiebat tessera fundo.   15
          cumque recollectos auderet mittere talos,
          lusuro similis semper semperque petenti,
          decipere fidem: refugit digitosque per ipsos
          fallax adsiduo dilabitur alea furto.
          sic cum iam summi tanguntur culmina montis,   20
          irrita Sisyphio volvuntur pondera collo.

apparuit subito C. Caesar et petere illum in servitutem coepit;
 producit testes, qui [illum] viderant ab illo flagris, ferulis, cola-
 phis vapulantem. adiudicatur C. Caesari; Caesar illum Aeaco
 donat. is Menandro liberto suo tradidit, ut a cognitionibus esset. 25

5 sium diu laturam fecissent

SISENNAE

RELIQVIAE MILESIARVM

Ovidius tristium II 443: vertit Aristiden Sisenna, nec obfuit illi
historiae turpes inseruisse iocos.

Plutarchus in vita Crassi 32: post cladem Romanorum Parthicam
anno urbis 701 Surena in senatum Seleucensium ἐλθόντεσσι ἀκόλαστα βι-
βλία φωνᾷ Ἀριστείδου Μιλησιακῶν . . . ἐνέρεθον γὰρ ἐν τοῖς Ῥωσίου σκευο-
φόροις καὶ παρέσχε τῷ Σουρήνῃ καθυβρίσαι πολλὰ καὶ κατασκάψαι τοὺς
Ῥωμαίους, εἰ μὴδὲ πολεμοῦντες ἀπέχεσθαι πραγμάτων καὶ γραμμάτων
δύνανται τοιούτων.

Fronto ad M. Caesarem IV 3 p. 62 Naberi: partim scriptorum ani-
madvertas particulatim elegantis, Novium et Pomponium et id genus in
verbis rusticanis et iocularibus ac ridiculariis, Attam in muliebribus, Si-
sennam in lascivis, Lucillum in cuiusque artis ac negotii propriis.

MILESIARVM LIBER XIII

I

nocte vagatrix

II

te istuc hesterno quaesisse oportuerat, Ariste

III

'eamus ad ipsum'. atque ipse commode de parte superiore
descendebat

IIII

quid nunc ostium scalpis, quid tergiversaris nec bene na-
viter is?

---

*Vnius libri has reliquias a Iulio Romano servatas omnes Charisius
protulit*

I carminis puto verba || II hesternoq. hesisse | aristae

V

obviam venit

VI

confestim secuta est

VII

que iudicium false factum

VIII

nisi comminus excidisset 'quanti dantur?' 'tanti' inquit
Olumpias, simul hoc dicens suavius dedit

VIII

proin dato aliquid, quod domi habebis, quod tibi non mag-
no stabit

X

ut eum penitus utero suo recepit

VII praecedit Sisenna libro unde praeter numerum XIII intercidis-
se patet principium velut periurioque

TESTAMENTVM PORCELLI

Hieronymus in praefatione libri XII commentariorum in Isaiam p. 493 Vall. nullus tam imperitus scriptor est qui lectorem nou inveniat similem sui, multoque pars maior est Milesias fabellas revolventium quam Platonis libros. in altero enim ludus et oblectatio est, in altero difficultas et sudor mixtus labori. denique Timaeum de mundi harmonia astrorumque cursu et numeris disputantem ipse qui interpretatus est Tullius se non intellegere confitetur, testamentum autem Grunnii Corocottae porcelli decantant in scholis puerorum agmina cachinnantium.

idem contra Rufinum I 17 p. 473: quasi non cirratorum turba Milesiarum in scholis figmenta decantet et testamentum snis Bessorum cachinuo membra concutiat atque inter scurrarum epulas nugae istius modi frequententur.

Incipit testamentum porcelli.

M. Grunnius Corocotta porcellus testamentum fecit. quoniam manu mea scribere non potui, scribendum dictavi. Magirus cocus dixit 'veni huc, eversor domi, solivertiator, fugitive porcelles, et hodie tibi dirimo vitam'. Corocotta porcellus dixit
5 'si qua feci, si qua peccavi, si qua vascella pedibus meis confregi, rogo, domine coce, vitam peto, concede roganti'. Magirus cocus dixit 'transi, puer, affer mihi de cocina cultrum, ut hunc porcellum faciam cruentum'. porcellus comprehenditur a famulis, ductus sub die XVI kal. lucerninas, ubi abundant cymae, Clibanato et Piperato consulibus.
10 et ut vidit se moriturum esse, horae spatium petiit et cocum rogavit ut testamentum facere posset. clamavit ad se suos parentes, ut de cibariis suis aliquid dimitteret eis. qui ait:

'patri meo Verrino Lardino do lego dari glandis modios XXX,
15 et matri meae Veturinae Scrofae do lego dari Laconicae siliginis

---

Praeter libros quibus Hauptius usus est cum testamentum hoc emendaret (Berolini vere anni 1860), inter quos P scheda Parisina scripta fertur saeculo IX, collatos habui ab Holdero codices B Bruzellensem 5503 saec. XI et H Haganum 154 i saec. XII

3 domus versiator soli H || 12 vocavit ad se H || 14 delego PH lego B || 15 delego P lasiliginis delego H delego lolliginis B

modios XL. et sorori meae Quirinae, in cuius votum interesse non potui, do lego dari hordei modios XXX. et de meis visceribus dabo donabo sutoribus saetas, rixoribus capitinas, surdis auriculas, causidicis et verbosis linguam, bubulariis intestina, isiciariis femora, mulieribus lumbulos, pueris vesicam, puellis caudam, cinaedis musculos, cursoribus et venatoribus talos, latronibus ungulas. et nec nominando coco legato dimitto popiam et pistillum, quae mecum attuleram: de Tebeste usque ad Tergeste liget sibi collo de reste. et volo mihi fieri monumentum aureis litteris scriptum: 'M. Grunnius Corocotta porcellus vixit 10 annis DCCCC · XC · VIII · S · quod si semissem vixisset, mille annos implesset.' optimi amatores mei vel consules vitae, rogo vos ut cum corpore meo bene faciatis, bene condiatis de bonis condimentis nuclei, piperis et mellis, ut nomen meum in semipiternum nominetur. mei domini vel consobrini mei, qui in 15 medio testamento interfuistis, iubete signari.'

Lardio signavit. Ofellicus signavit. Cyminatus signavit. Lucanicus signavit. Tergillus signavit. Celsinus signavit. Nuptialicus signavit.

explicit testamentum porcelli sub die XVI kal. lucerninas 20 Clibanato et Piperato consulibus feliciter.

---

2 delego *H* lego *B*. *desunt haec in P* || 3 dabo et donabo *P* dabo. Dabo *B* dabo *H* | rixatoribus *Brassicanus* || 4 botulariis *Hauptius* || 6 et *om. B* || 8 mecum dederam a tebeste *B* | terrestre *H* terrestre *BP* || 9 collum *BH* || 10 ex litteris aureis *P* || 11 si semis *BP* || 15 modo domini mei *B* | qui meo testamento *B* || 18 Celsanus *P*. *deest hoc nomen in H. fortasse Celsinianus* || 20 testamentum *m. p. sub B. omissa haec in H*

SATIRARVM ALIARVM MILESIARVMVE INDICIA

I

Suetonius de grammaticis 15: Lenaeus Magni Pompei liber-
tus . . . tanto amore erga patroni memoriam extitit, ut Sallusti-
um historicum, quod cum oris probi animo inuerecundo scripsis-
set, acerbissima satura laceraverit, lastaurum et lurconem et ne-
bulonem popinonemque appellans et vita scriptisque monstro-
sum, praeterea priscorum Catonis verborum ineruditissimum
furem.

II*

Fulgentius in expositione sermonum antiqui. p. 562, 29 M:
M. Cornutus in satira sic ait 'titivilicia, Flacce, do tibi'.

III*

idem p. 564, 21: Gavius Bassus in satiris ait 'vervina con-
fodiende, non te nauci facio'.

III

Iulius Capitolinus in vita Clodii Albini domo Hadrumetini 11:
Milesias nonnulli eiusdem esse dicunt, quarum fama non ignobi-
lis habetur, quamvis mediocriter scriptae sint. *deinde in capite*
12 ubi Severi refertur ad senatum epistula de eodem: maior fuit
dolor quod illum pro literato laudandum plerique duxistis, cum
ille naeniis quibusdam anilibus occupatus inter Milesias Punicas
Apulei sui et ludicra literaria consenesceret.

V*

Suetonius in vita Claudii 38 ubi imperator narratur testatus
esse oratiunculis quibusdam simulatam a se regnante Gaio stulti-
tiam: nec tamen persuasit, cum intra breve tempus liber editus
sit cui index erat $\mu\omega\rho\omega\upsilon\ \xi\pi\alpha\nu\acute{\alpha}\sigma\tau\alpha\iota\varsigma$, argumentum autem stul-
titiā neminem fingere.

I potest quidem Luciliano caractere satura fuisse sicut illa quam
Saevius Nicanor scripserat, praesertim cum hexametro facile prima verba
aptentur lastaurus lurco nebulo turpisque popino. at probabilius cynicam
statuere mihi videor generis Varroniani. confer epigramma de furtis Sal-
lustii relatum a Quintiliano VIII 3, 29 ¶ II et III quamvis aperte ficta,
monstrant tamen Fulgentius quid fere de saturis existimaverit ¶ V sales,
index graecus, $\mu\omega\rho\omega\upsilon$ nomen libellum arguunt consimilem Senecae saturae

VI *

Suetonius de grammaticis 9 de Orbilio Pupillo: librum etiam cui est titulus *περιαλγής*, edidit continentem querellas de iniuriis, quas professores negligentia aut ambitione parentum acciperent. fuit autem naturae acerbae non modo in antisophistas, quos omni occasione laceravit, sed etiam in discipulos.

VII *

Suetonius in vita Tiberii 42: *Tiberius* Asellio Sabino sestertia ducenta donavit pro dialogo, in quo boleti et ficedulae et ostreae et turdi certamen induxerat.

VI titulus *perialogos*

INDICES VARRONIANI

NONINA PROPRIA

- Aborigines *titulus saturae* 1
 Accius *vide* Attium
Ἀχιλλεύς 357
 Actaeon *saltatus* 513
 Adon 540
 Aegaeos fluctus 226
 palma Aegyptia 403
 Aenea 16 Pseudaeneas *titulus* 6
     Aeneae sanguen 225
 Africa 225
 P. Africanus 376
 Agamemno 570
 Agatho *titulus* 6
 Ajax 125 stramenticius *titulus* 18
 Albulu 415
 de Albuci subus 127
 Alexander 281
 haedus ex Ambracia 403
 Amor 204 371
 Amphion *heros et tragoedus* 367
 Andromeda 406
 Anna ac Peranna 506
 Antipater Stoicens 291
 Pseudulus Apollo *titulus* 438 aedes
     Apollinis 439
 Apollonius 221
 Apulia 369 tetricam *Appulam 554
 Aratus 206
 Arcadon colonum Mercurium 101
 Argo citiremem 15
 Aristoteles 128 κατ' Ἀριστοτέλην
     543
 Aristoxenus 360
 Atalanta 300
 tricae Atellanae 196
 Athenae 34 127 334 347 Atticum
     talentum 480 Attice philosophia
     141 Atticae musae 379 noster
     Atticus rivalis 453
 Attidis signum 150
 idem Atti quod Titi *titulus* 217
     Accio idem quod Titio ius esto 543
 Angeae κόπρος 70
 Automedo meus 257
 Baiae *titulus* 44 ostrea *Baiana 549
 Bimarcus *titulus* 45
 eultelli e Bithynia 197
 Briseis 368
 de fronde Bromia 443
 Caecilius 399
 ager Caecubus 38
 Caesar *triumvir* 556
 Calenas obbas 114
 Capitolium 195
 seplasia Capuae 38
 Carneades 453 484
 Catamitus *titulus* 74
 Cela 506
 Ceres 251 506
 pelamys Chalcedonia 403
 amphorae Chise 104
 insula Chrysa 35
 Chrysosandalos 432
 Cilices scari 403
χαρακτήρ Κλεάνθους 245
 Clodius Quintipor 59
 ad Concordiam 330
 Crassus *triumvir* 556 atria divitis
     Crassi 36
 Critonia 570
 Cumanos calices 114
 M'. Curius 195
 Cyniceos 281 Cyniei 314
 *Damacrinum eculeum 118 (cf. Da-

- manitanos Plin. III 24 et Varr. r. r. II 1)*
 Delphi 152 Delphice columna 320
 Democritus 81
 Diana 385
 Dieuoslemmatologos 291
 Diogenes cynicos 281 444 469 517
 per Dionysia 142
 Dionysius 416
 Dulorestes 14
 Empedocles 163
 Empedotimus Syracusanus 560
 Endymion *titulus* 101
 Ennius 59 189 356 398
 Epicurus 315 402
χοιρὸν Ἐπιγῶν 499
 Etruria 17
 Eumenides *titulus* 117
 Existimatio 147
 Flora 136
 Fortuna 506
 in Graecia 311 352 Graeci 380 541
     Graecus 396
 Gratiae 333
 Hadria *urbs* 421
 Hannibal 407 Hannibalis 213
 Heraclides Ponticos 81 445
 Heraclides Tarentinus 445
 Hercules 20 70 413 560 *Herculis*
     athla 76 162 *ad Herculis* 439
     tituli alter Hercules 19 *Herculis*
     columna 76 *Hercules tuam fidem*
     213 *Hercules Socraticus* 211
 Herophilus 444
 draco Hesperidum 293
 Hiberi 170 glans Hiberica 403
 Homerus 60 395
 Ico ad Idam 364
 ab Ilio 471 Ilias 395
 Metamelos Inconstantiae filius 239
 Infamia 123
 Ismenias scaturrex 112
 Iuppiter 34 19 sub* Iove 171 Ioves
     seu Iuppiteres 582
 Lampadio 8
 Lares 463
 Latium 542 scaena latina 51
 hydra Lernaea 299
 Liber 115 307 443
 Libyssa citrus 182
 * Liciuia lex 67
 ostream Lucrinam 501
 Ludou flamen 96
 Luna *urbs* 421
 Lunae bigas 92 triviae lumine Lu-
     nae 203
 Maenia lex *titulus* 233 238
 Manius 66 *titulus* 247 259 M. Ca-
     rius 195
 Marcus Varro 60 175 505 Marci-
     por *titulus* 269 Marcopolis *titu-*
     lus 288 cf. Bimarcum
 Mars 20 insignibus Martiis 170
 Medea 284 285
 Melicae obbae 114 grues 403
 mitra Melitensis 433
 Meleagri *titulus* 293
 Menander 302
 Menippus 516 *ταγὴ Μενίππου ti-*
     tulus 516 Menippea haeresis 542
 artem Mentoris 7
 Metamelos 239
 apes Milesiae 432
 Minerva 34 470 506 515
 Mnesticus 575
 Musae 201 333 395 musarum scrip-
     tores 379 siue ulla musa 59
 Naides 130
 Neapolis 511 Neapolitanae pisci-
     nae 160
 Neptuni filius *Busiris* 226
 Nerienis 506
 Numa Pompilius 537
 Odyssea 60
 Oedipus 347 Oedipothyestes *titulus*
     347
 Olympiae Iuppiter 34
 Orestes *vide* Dulorestem
 Pactolus 234
 Paevi discipulus 356
 Pales 506
 Palladis fros 390
 Panda 506
 Pappus *titulus* 384
 Parmeno *titulus* 385
 Pelias 285
 Anna ac Peranna 506
 Persarum montes 36
 aselli Pessinautii 403
 o Petralle 304
 Philippenum aurum et medicamen-
     tum 343
 mea Philopphonia 542
 Phonascia 348
 Phrygius cornus 131 Phrygia att-
     gena 403
 Pierides 467
 cum psalte Pisias 136

- Plautus 40 399 522
 Plotius rhetor 257
 tertia Poenarum 123
 Polycles artifex 201
 Pompeius triumvir 556
 Numa Pompilius 537
 Pompilius poeta 356
 Ponticos Heraclides 81 445
 * Postumius in titulo 420
 Prometheus titulus 423
 Propontis 273
 Prusades Ennium 407
 Pseudaeneas titulus 437 Pseudulus
 Apollo titulus 438
 Quinquatrus titulus 440
 Quintipor Clodius 59
 asinus meus Reatinus 502
 helops Rhodius 403
 magna Roma 53 Romae 166 173
 213 334 456 488 514 530 Ro-
 mam 491 528 529 tota Roma 191
 Romani 407 541 rusticus Roman-
 nus 186 res Romana 542
 macellum Romuli 38
 Sabelli 17
 Samnium 17
 pavius e Samo 403
 Sardes 96 in Sardiis tapetibus
 212
 Sardi venales titulus 449
 Scantius citatur 142
 Scythae 426
 Seius 60
 Serapim 128 Serapi genetivus 152
 Serranus titulus 450
 Sesculixes titulus 461
 Socrates 6 99 490 Hercules Socra-
 ticus titulus 211
 Sol 351
 Stoicorum pancration 519 Antipa-
 ter Stoicus 291 Stoicus deus 583
 Strobilus 184
 ostrea Tarenti 403 cera Tarentina
 432 Heraclides Tarentinus 445
 muraena Tartesia 403
 Terentius 399
 Thais Menaudri 302
 nuxes Thasiae 403
 Thebogeas scaturrex 112
 Thespiadum chorus 466
 Thyestes cf. Oedipothystem
 Tiberis 494
 Tithonus titulus 544
 idem Atti quod Titi titulus 217
 Accio idem quod Titio ius esto 543
 Triptolemus 457
 Tusci 17 Tuscus aquilex 444
 Tutanus 213 Tutilina 216
 Varro 562
 Venus 275 pacta 344 Veneris pu-
 ellus Adon 540 veneris bigas 87
 veneris otium 591
 Veritas 141
 Vitulus 411
 Vlixes 125 469 cf. Sesculixem
 Vulcanus 68
 Voluminus 282
 Zenon 164 483

METRA

omisi veterum poetarum versus a Varrone usurpatos, deinde non modo quae numeris vincla fuerint an non nescimus (velut 35 sed quod haec loca aliquid genuit sumpta ex iambis esse qui aiat et qui neget, pariter arioletur) verum etiam quorum metrum plane non liquet (velut 15 Argo citiremem tam dactylico generi et trochaico quam ionico apta vel 466). in iambis trochaicis-que cur inutile duxerim graeca arte factos ab italicis versibus separare, apparebit perlustranti 182—185 et 269—272.

Iambi: senarii 6—8 28 37 45 46 77
 94—98 109 111 117—122 171
 199 213 217 218 233 234 247
 248 *249 269—274 304—307
 326 348—355 370—372 385 *386
 422—428 442 443 462—465 485
 486 506 516 545 552 558 570 578

senarii scazontes 57 219 293
 358 378 401 549
septenarii 133—135 *214 308
 309 357 576
octonarii *38 136 137 *440
 511
Trochaei: septenarii 1 26 50—53

138 139 182 — 185 *235
 244 *246 310
septenarii scazontes 21 27
 250 251 288 *487 544 557
 569
octonarii 54—56 75 205 559
octonarii alterni, alterni septenarii 78 204
Trochaeorum iamborumve frusta alia 215 441 449 (*iambis aptum nil*)
Dactyli: hexametri 9 36 71 86 125
 — 127 129 173 181 225 252 327
 450 461 507 508 546
disticha 128 226 289 356 488
hexametri pars 169
pentametri pars *130

Anapaesti: dimetri 92 123 *124 200
 — 203 222—224
aristophanei: 25 47 48 242
 359 394 421 461
Ionici: a maiore 19 87 489
a minore 579
soladei 2 3 85 112 322 342
 400 438
galliambi 79 131 132 275
 540
Paeones: cretici 170 387—393 *467
 577
bacchiaci 405
Glyconei 437
Hendecasyllabi 49 *101 565—568

MEMORABILIA

adiectiva exeuntia in -ilis: *aquatilis* 576 *deletilis* 305 *flatilis* 307
nexile 385 *potilis* 442 *scaenatilis* 304 *tolutilis* 306 *volatilem* 293
flexibile 250 *vigilabilis* 485
cf. fastidiliter 78 *composita*: *aerifice* 201 *ardifeta* 204 *dent-harpagae* 441 *lanigeras* 242 *stel-ligeras* 465 *remivagam* 49 *stel-lumicantibus* 92 *remipedas buxei-rostris* *pecudes* 489 *citiremem* 15 *crebrinoda* 578 *multicupida* 545 *multanummus* 549 *multisig-nibus* 21 *vagipennis* 489
adulescentiari 550
aëriac compedes 473
acvitas 544 *aeviterous* 437
diligens ad amussim 555
andabatae caecutientes tit. 25
antidbac Naevianum? 8
aquilenta 400
arquati 148
autumnitas 443 458
badius ecus 358
mulierem foras baetere iussit (e XII tabulis opinor) 553
bivira 239
ecum calcitronem 479
caliandrum 570
calliblepharon 370
caperrata frons 134
*carnales sexagenarii de ponte 494
censeam suscenseam 72
te nemo centussis emet 404

cercopithecii 127
*cessim revertero 471
cibarium vinum 319 *frater cibarius* 360
se clepere 342
commalaxare 177
compendiaria via 510
culter coquiaris 197
oracula crepera 326
curia βουλή 453
cycnus περί ταυῆς tit. 79
decoquere 512
deminutiva: *aetacula* 87 *amicula* 432
arcula 492 *caruncula* 31 *cenula* 103 *cultelli* 197 *digitulus* 371 *ecu-leum* 118 *equilam* 236 *homullus* 92 242 *487 *lepusculus* 385 *luculla* 371 *nova nuptula* 10 *pal-mulae* 355 *puellus* 19 285 540
*puellulae 438 *tegillum* 464 *tunicula* 325 *uxorculla* 116 *bel-lus homo* 519 517 *bella* 64 312 482 (*belliores* 541) *formonsula* 176 *meliusculam* 153 *misellus* 205
parvuli 375 *suppaetuli* 375 *taci-tulus* 187 318
agri depolitiones 589
deponari 493
molit et deipit 331
descobinare 89 296 *desubulare* 483
dextimam viam 402
dierectum 133
rutro caput displanat 291
domusioni quod satis esset 517

dotis dare *aliquid* 38
 eius duodecima *pars* 404
 ecce tibi 411
 edolare 332 59
 elimino me 459
 equirementum 502
 ericius 490
 esurigo 521
etymologiae Varronis 33 61 100 179
 384 420
 evallaverunt 109 eviravit 275 evi-
 rescat 425
 excuriare 221
 ad exodium ducere 520 174
 pila expulsim ludere 456
 extima meta 544
 flaxtabula *περὶ παρχιῶν tit.* 175
 fritiunire 565
 in gabalum suffigere 24
 gallantes 119
 gallus *Persicus* 379
 ganeum 491
 gilvus ecus 358
 grillatores 323
 una granuaria 184
 ieiunio 161
 impancerant 587
 infautior quam meus mulio 367
 irrumpit se 411
 iugere miluus 464
 *iuvenitas 545
 dicite labda *λαϊκάζεν* 49
 speribus lactet 350
 ante lanienas 456
 lingulae 391
 nescioqui longurio 562
 luci claro 67 512
 maeandrata 534
 prius alvum quam *τύλην* subducere
 malle 447
 maniae 463
 medioxime 320
 non est merum *res integra* 552 me-
 ra miracula 286 meram tunicam
 469
 micaudum erit cum Graeco 396
 mulierare 205
 murinus ecus 358
 mustei in carnario 12
 mutuit 346
 mystagogi Olympiae, Athenis 34
 decem annorum natus 496
 nefantia 509
 noctiluca 292

nomina et declinatio: turdae 446
 absinthium grave 440 intestini
 290 teuues porri 580 sagus 569
 cornus 131 calamistra 563 ner-
 via 368 366 phalera 97 in peri-
 stromo 447 calx candidus 288
 calces elixos 531 guttur capacios
 237 murmur ferus 493 mugit
 bovis 3 mausum 364 speribus
 1 350 itiner 421 itere 79 diffi-
 cul 46 sanguen 225 lact 26 *ge-*
netivo terrai 126 Serapi 152 do-
 muis 522 fructuis 295 530 ma-
 nuis 423 partuis 26 quaeſti 436
 sumpti 52 (victus 567) *ablative*
 humu 422 531, *pluralis* caestis
 99 qui *quibus* 324 525 *graece*
 lymphon 50 57 96 101 chorean
 astricen 269 sopbistice aperan-
 tologia 144 (*sim.* Ponticos Pon-
 ticon)
 augas fieri 513
 aumero venire 410
 inter nundinum 186 528
 obstringillat 264 obstrigillator 436
 occipitium tripodi ostendo 459
 ocellati 283
 orthopsalticum psalterium 352
 pancarpineus cibus 567
 parochos 475
 rictus parvissimus 375
 petasatus 410
 phagones 529
 phonascia 348
 homines in terra *pilas 516
 populus ambulando porcas reddit
 535
 porcet 251
 ut pote plurimum 268
 praecantari 152
 praecipitatu *aut* praecipitatum 75
 traps pronis 391
proverbia: age modo *tit.* 15 capri-
 num proelium *tit.* 71 cave canem
tit. 75 143 cras credo, hodie uihil
tit. 77 dolium aut seria *tit.* 92
 est modus matulae *tit.* 111 peius
 formidant quam fullo ululam 539
 fulmenta lectum scandunt 586
 Hercules tuam fidem *tit.* 213 idem
 Atti quod Titi *tit.* 217 543 longe
 fugit qui suos fugit *tit.* 244 mu-
 toum muli scabunt *tit.* 321 nescis
 quid vesper serus vehat *tit.* 333

- novum cribrum novo paxillo pendat 69 164 papia papae tit. 370 prandium caninum 575 pransus paratus tit. 421 175 purus putus 91 95 245 432 Sardi venales tit. 449 semel unum singulum esse 345 414 cum aliquo serram ducere 329 quod in solum mihi venerit 90 subductis supereiliis 167 tacitulus taxim 187 318 umbram quoque spei devorasset 378 virgula divina tit. 565 nec vola nec vestigium apparet (extat) 537 110 ἄγαν μηθέν 320 ἀλλ' οὐ μένει σε tit. 21 ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς tit. 19 δις παῖδες οἱ γέροντες tit. 91 δὲ καὶ λαβέ 498 εὐρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα tit. 166 ἔχω σε tit. 168 ἕως πότε tit. 173 γινῶθι σεαυτὸν tit. 199 θεῶ ἐπου 152 κοινός Ἑρμῆς 499 μωμῆσεται τις μάλλον ἢ μιμήσεται 381 ὄνος λύρας tit. 348 349 543 σκιαμαγία tit. 506 τοῦ πατρὸς τὸ παιδίον tit. 552 τοῦ ἐν τῇ φακῇ μύρον tit. 549 ψαμμαχοῖσι 525 585
- volucris putillos 568
pythauls 561
ramices rumpit 192 561
hic rapo 378 rapinadores 65
ruror 457
sumus in rutuba 488
satullare 401
saperdae 312
scaena latina 51 scaenatici 353
modus scaenatilis 304
scriptores quorum verbis Varro utitur: Menander 30 *167 Naevius 8? Plautus 29 40 521 522 Ennius 59 103 189 225 233 405 *407 428 486 494 542 Pacuvius 254 Lucilius 53 *253 *417 (cf. 505) 509 Scantius 142 incerti 41 (comicus poeta?) 381 (qui versus pictoribus adsignatur Apollodoro vel Zeuxidi) 570 (tragicus poeta?) adde Homerum (a 1) 60 Delphica praecepta 152 320 Mnesitheum 575 legem XII tabularum 188 *553
- Triptoleum sculponeatum 457
semustilatus 411
narium seplasiae 511 seplasia fetet tit. 420
silicernium 303
silo 207
snes silvatici 361
simul -nec non simul 190
simulare alicui 552
somnia imagines 427
spatula 275
verbum statera auraria pendere 419
straba 344 strabones 176
σύρους 271
ante tabernae 535
anni tetrachordon mensum 458
tragici 156
trahere lanam 190 lanae tracta 325
tricius quaestus 159
trimodia 310
triphallos περὶ ἁρρενότητος tit. 562
trossuli 480
tudiculare 287
veget 268 351
verba et coniugatio consolare 347
miras 128 129 rixant 454 43 vagat 215 438 ne polliceres 41 demolio 591 clucor 356 satisfacitur 82
te nihil mei reveretur 449 bount 356 fervere 86 498 ne taxis 304 duxti 201 vixat 321 duxe 329 circumpexe 490 comestis acinis 523 mussati 102 potus vinum 319
dormitio vigilabilis 485
vinalia περὶ ἀγροδισίων tit. 564
vinculata in parietum picturis 534
vir viraceus 300 (gallus gallinacens 348)
virgindemia Naevianum? 8
urnarium 532
vulpinari 327

10 GEN 1872

INDICES SATYRAE SENECAE

NOMINA PROPRIA

Aeacus 14 15	Gaius Caesar 11 15
Agatho cansidicus 12	Galli 3 Gallus 6
Alexandria 8	Graeci 3 Graecus 5 Graeculus 5
Amphaeus lib. 13	Graece 10
Apollo 4	Harpocras lib. 13
Appiae viae enrator 1	M. Helvius eq. R. 13
Arar 7	Hercules 5—9 Herenle 7
Celer Asinius 13	Hesperus 4
* Assario 11	Hesperium mare 7
Athenae 8	Hispani 3
cloacas Augeae 7	Homericus versus 5
Augurinus 3	Horatius 13
diva Augusta 9	Ianus pater 9
divus Augustus 1 9 10	Inachia urbs 7
Aurora 4	duae Iuliae 10
Baba 3	Iuncus praetorius 13
Bacchus vinum 2	Iuno 8
Brigantes 12	Inppiter 5 8—11
Britanni 3 12 Britaunia 8	Ixiou 14
Caesar <i>gentile nomen</i> 5 Nero 4	Lachesis 6
Iustus Catonius praef. 13	Laruae 9
Cerberus 13	Licinus 6
Claudius 1 <i>et deinceps</i> divus Clau-	Lucifer 4
dus 9 10 11 homo Claudiana	Lugudunum 6 Lugudunenses 6
lingua disertus 14	<i>Cornelius</i> Lupus 13
Clotho 3	Saturninus Lusius 13
lex Cornelia de sicariis 14	Medus fugax 12
Cotta eq. R. 13	Menander lib. <i>Aeaci</i> 15
Crassus Frugi 11	Mercenrius 3 11 13
Cretaea oppida C 12	Messalla Corvinus 10
Cyllenins 11	Messalina 11 13
Cynthia 2	Muester pantomimus 13
Diespiter 9	Myron lib. 13
iaua Ditis 13	Narcissus lib. 13
Drusilla 1	Nero 4
<i>Ἐπικούρειος θεός</i> 8	Nestoris anui 4
Fabius eq. R. 13	Oceanus 12
Febris 6	Olympus 11

metamorphosis Ovidi 9
 tres Parcae 3 4
 Parthi 12
 sequi Persida telis 12
 P. Petronius 14
 * Phronaetus lib. 13
 Phoebeus 2 4 7
 Pieria lauro 4
 Planci municeps *Lugudunensis* 6
 Polybius lib. 13
 Magnus Pompeius 11
 Peto Pompeius 13 14
 Rhodanus 6 7
 Roma 4 Romam 6 Romae 6 7 8 Ro-
 manus 5 populus R. 12 equites
 R. 13 14 Romanae securis 12
 Romuleis catenis 12
 * Rufius Pomilius praef. 13
 Saturnus 8 Saturnalia 12 Satur-
 nalius princeps 8
 Scribonia 11

Appius Silanus 11
 L. Silanus 8 10 11
 C. Silius 13
 Sisyphus 14 Sisyphium collum 15
 Sol 4
 Stoicus deus 8
 Talthybius deorum *Mercurius* 13
 Tantalus 14
 Tiberius Caesar 1
 Tiburi templum *Herculis* 7
 Tithoni anni 4
 Sex. Traulus eq. R. 13
 * Tristioniae 11
 Trogus eq. R. 13
 Varro 8
 Venus 8
 Vettius Valens 13
 Vica Pota 9
 Vienna 6
 Volcanus 11
 Xanthus 6

MEMORABILIA

omne genus aeneatorum 12
 alogias excutere 7
 quod mihi in buccam venerit 1
 tam facile quam canis adsidit 10
 certa clara adfero 1
 veudere civitatulas 9
 a cognitionibus 15
 nec cor nec caput habet 8
 hic curva corrigit? 8
 famam mimum fecistis 9
 fatuari 7
 vidit ferrum suum in igne esse 9
 gallus in sterquilino suo plurimum
 potest 7
 ἔγγιον γόνυ κνήμης 10
 horologia 2
 iuratores 1
 laturam facere 14
 fecit plena manu 4 manus manum
 lavat 9
 mera mapalia fecistis 9
 mentis suae non est 7
 mera mendacia 6 mera mapalia 9
 metra: *hexametri III 2 VI 2 VIII*
15 XXXII 4 trimetri XIV 7
anapaesticae dipodiae LX 12
 μωροῦ divi *Claudii* 7 8
 ubi mures ferrum rodunt 7 Romae

mures molas lingunt 8
 non posse videtur murem excitare
 10
 naenia 12
 quod tibi narro 6
 nemo illum natum putavit 3
 notarius 9
 notorem petere 7
 tam similem sibi quam ovo ovum 11
 mulio perpetuarius 6
 postmeridianus consul 9
 aut regem aut fatuum nasci oportet
 1 cf. 11
 scriptores quorum verbis *Seneca uti-*
tur: Homerus 5 9 11 14 Hesio-
lus 14 Euripides 4 Ennius 8 9
Varro 8 Catullus 11 Vergilius
1 3 Horatius 13
 tibi hic sellas ostendam 13
 stulte, stude 8
 subalba canis *Narcissi deliciae* 13
 rotam sufflammandam 14
 de suo donat 4
 tria verba cito dicat 11
 vae me 4
 velit nolit 1
 via tecta 13

005706086

ἄλλην μὲν ἐξηγιλοῦμεν, ἣ δ' ἐπεισοδεί: nam operae nequissimae cum vitia typorum sublata omnia viderentur, tamen dum prelo tabulas adornant, nova rursus menda invexere nec pauca nec levia. et animadversa quidem ab editore haec sunt:

p. 7, 1 in margine omissus est capituli numerus 5. 9, 19 et 30
revocandi ad hos versus numeri marginales. 12, 11 punctum ponendum post paratas. 54, 23 legendum Lyncurgo crudeliorem 57, 36
legendum haerere 58, 14 addendum punctum post potens.
97, 15 deest ante illa ad quam marginalis nota referatur lineola.
110 XX 2561 in fine ponendum comma. 119, 9 lege 'intellegit',
22 'corymbia', 23 'fabulam'.

Verlag der Weidmannschen Buchhandlung (J. Reimer) in Berlin.

Druck von W. Permetter in Berlin, Neue Grünstrasse 30.

Sammlung griechischer und lateinischer Schriftsteller

mit deutschen Anmerkungen

herausgegeben von

M. Haupt und H. Sauppe.

A. Griechische Schriftsteller.

Aristophanes, ausgewählte Komödien. Von Th. Kock.		
1. Bd.: Wolken. 2. Aufl. 13 Sgr. — 2. Bd.: Ritter. 2. Aufl.	12 Sgr.	
3. Bd.: Frösche. 2. Aufl. 15 Sgr. — 4. Bd.: Vögel . . .	18 Sgr.	
Arrians Anabasis. Von C. Siuteuis. 1. Bd. 2. Aufl. . . .	15 Sgr.	
— 2. Bd. 2. Aufl.	18 Sgr.	
Demosthenes, ausgewählte Reden. Von A. Westermann.		
1. Bd.: Philippische Reden. 6. Aufl.	15 Sgr.	
2. Bd.: Reden vom Kranze und gegen Leptines. 4. Aufl. . .	18 Sgr.	
3. Bd.: Reden gegen Aristokrates, Konon, Eubulides. 2. Aufl.	12 Sgr.	
Euripides, ausgewählte Tragödien.		
1. Bd.: Bakchen. Erklärt von F. G. Schöne. 2. Aufl. . .	7½ Sgr.	
2. Bd.: Iphigenia in Taurien. 2. Aufl. Von H. Köchly. .	14 Sgr.	
Herodotes. Von H. Stein. 1. Bd. 1. Hcft: 1. Buch. 3. Aufl.	18 Sgr.	
1. Bd. 2. Hcft: 2. Buch. 2. Aufl. 12 Sgr. — 2. Bd.: 3. u. 4. Buch.		
2. Aufl. 22½ Sgr. — 3. Bd.: 5. u. 6. Buch. 2. Aufl. 15 Sgr. —		
4. Bd.: 7. Buch. 2. Aufl. 15 Sgr. — 5. Bd.: 8. u. 9. Buch. 2. Aufl.	18 Sgr.	
Homers Odyssee. Von J. U. Faesi und W. C. Kayser.		
— 1. Bd. 5. Aufl. (Ges. I—VIII.)	15 Sgr.	
— 2. Bd. 5. Aufl. (Ges. IX—XVI.)	15 Sgr.	
— 3. Bd. 5. Aufl. (Ges. XVII—XXIV.)	15 Sgr.	
— Iliade. Von J. U. Faesi und F. R. Franke.		
— 1. Bd. 5. Aufl. (Ges. I—VI.)	18 Sgr.	
— 2. Bd. 4. Aufl. (Ges. XIII—XXIV.)	25 Sgr.	
Isokrates, ausgewählte Reden. Von R. Raucheustein. Pa-		
negyricus und Areopagiticus. 3. Aufl.	10 Sgr.	
Lucians ausgewählte Schriften. Von J. Sommerbrodt.		
1. Bd.: Lucians Traum. Charon. Timon.	10 Sgr.	
2. Bd.: Nigrius. Der Hahn. Icaromeuippus. 2. Aufl. . .	12 Sgr.	
3. Bd.: Wie man Geschichte schreiben soll. Die Rednerschule.		
Der Fischer. Büchernarr. Ueber die Pantomimik . .	12 Sgr.	
Lysias, ausgewählte Reden. Von R. Raucheustein. 5. Aufl.	18 Sgr.	
Platons Protagoras. Von H. Sauppe. 2. Aufl.	10 Sgr.	
Plutarch, ausgew. Biographien. Von C. Sintenis u. R. Hercher.		
1. Bd.: Aristides und Cato maior. 3. Aufl.	9 Sgr.	
2. Bd.: Agis und Cleomenes. Tiberius und G. Gracchus. 3. Aufl.	12 Sgr.	
3. Bd.: Themistokles und Perikles. 3. Aufl.	10 Sgr.	
Sophokles. Von F. W. Schueidewin und A. Nauck.		
1. Bd.: Aias. 6. Aufl.	12 Sgr.	
2. Bd.: Oedipus Tyrannos. 5. Aufl.	10 Sgr.	
3. Bd.: Oedipus auf Kolonos. 5. Aufl.	12 Sgr.	
4. Bd.: Antigone. 6. Aufl.	12 Sgr.	
5. Bd.: Elektra. 5. Aufl.	12 Sgr.	
6. Bd.: Trachinierinnen. 3. Aufl.	10 Sgr.	
7. Bd.: Philoktet. 6. Aufl.	12 Sgr.	
Thukydides. Von J. Classen. 1. Bd.: 1. Buch. 22½ Sgr. 2. Bd.:		
2. Buch. 2. Aufl. 12 Sgr. 3. Band: 3. Buch. 13 Sgr. 4. Bd.		
4. Buch:	15 Sgr.	
Xenophons Anabasis. Von C. Rehdantz. 1. Bd.: 1.—3. Buch. 2. Aufl.	15 Sgr.	
— 2. Bd.: 4.—7. Buch. 2. Aufl.	15 Sgr.	
— Cyropädie. Von F. K. Hertlein. 1. Band. 3. Aufl. . .	15 Sgr.	
— 2. Band. 2. Aufl.	15 Sgr.	
— Memorabilien. Von L. Breitenbach. 4. Aufl. . . .	15 Sgr.	

Aeschylos, Agamemnon. Von F. W. Schueidewin. . . . . 22½ Sgr.

— Perser. Von L. Schiller . . . . . 12 Sgr.

Sgr. 1

B. Lateinische Schriftsteller.

Caesar. Von Fr. Kraner. 1. Band: De bello Gallico. 7. Aufl.	
Besorgt von W. Dittenberger.	22¼ Sgr.
— 2. Band: De bello civili. 4. Aufl. Besorgt von	
Fr. Hofmann	22¼ Sgr
Chrestomathia Pliniana. Von L. Urlichs.	25 Sgr.
Cicero, Brutus. Von O. Jahn. 3. Aufl.	13 Sgr.
— Orator. Von O. Jahn. 3. Aufl.	12 Sgr.
— Cato maior. Von J. Sommerbrodt. 6. Aufl.	6 Sgr.
— Laelius. Von C. W. Nauck. 6. Aufl.	6 Sgr.
— Disput. Tusculanae. Von G. Tischer u. G. Sorof. 5. Aufl.	90 Sgr.
— De natura deorum. Von G. F. Schoemann. 3. Aufl. .	18 Sgr.
— De officiis. Von O. Heine. 3. Aufl.	15 Sgr.
Ciceros ausgewählte Briefe. Von Fr. Hofmann. 1. Bd. 2. Aufl.	18 Sgr.
— ausgewählte Reden. Von K. Halm. 1. Bd.: die Reden für Sex.	
Roscius und für das Imperium des Cn. Pompeius. 6. Aufl.	10 Sgr.
— — 2. Bd.: Rede gegen Q. Caecilins und gegen Verres IV	
und V. 5. Aufl.	15 Sgr
— — 3. Bd.: die Reden gegen Catilina, für Sulla und für den	
Dichter Archias. 7. Aufl.	12 Sgr.
— — 4. Bd.: die Rede für Publius Sestius. 3. Aufl. . . .	10 Sgr.
— — 5. Bd.: Reden für Milo, für Ligarius und für Deiotarus.	
6. Aufl.	9 Sgr.
— — 6. Bd.: 1. u. 2. Philippische Rede. 4. Aufl.	9 Sgr.
— — 7. Bd.: Rede für L. Murena.	6 Sgr.
Cornelius Nepos. Von K. Nipperdey. 5. Aufl.	12 Sgr
Livius. Von W. Weissenborn. 1. Bd.: Buch 1 u. 2. 5. Aufl.	22¼ Sgr.
2. Bd.: Buch 3-5. 3. Aufl. 24 Sgr. — 3. Bd.: Buch 6-10. 3. Aufl.	1 Thlr.
4. Bd.: Buch 21-23. 4. Aufl. 24 Sgr. — 5. Bd.: Buch 24-26.	
2. Aufl. 22½ Sgr. — 6. Bd.: Buch 27-30. 2. Aufl. . . .	1 Thlr.
7. Bd.: Buch 31-34. 2. Aufl. 22½ Sgr. — 8. Bd. Buch 35-38.	25 Sgr.
9. Bd.: Buch 39-42. 25 Sgr. — 10. Bd. Buch 43-45. . . .	22½ Sgr.
Ovids Metamorphosen. Von M. Haupt. 1. Bd. 4. Aufl. . .	15 Sgr.
Phaedrus. Von F. E. Raschig und R. Richter. 3. Aufl. .	7½ Sgr.
Plautus, ausgewählte Komödien. Erklärt von A. O. F. Lorenz.	
2. Bd.: Mostellaria 18 Sgr. — 3. Bd.: Miles gloriosus	18 Sgr.
Quintilian liber Xus. Von E. Bonnell. 3. Aufl.	6 Sgr.
Sallustius. Von R. Jacobs. 5. Aufl.	18 Sgr.
Tacitus. Von K. Nipperdey. 1. Bd.: Annales 1.-6. Buch. 5. Aufl.	27 Sgr.
2. Bd.: Annales 11.-16. Buch. 2. Aufl.	20 Sgr.
Vergils Gedichte. Von Th. Ludewig. 1. Bd.: Bucolica u. Georgica.	
5. Aufl. 15 Sgr. — 2. Bd.: Aeneide. 1.-6. Buch. 6. Aufl. .	18 Sgr.
3. Bd.: Aeneide. 7.-12. Buch. 5. Aufl.	18 Sgr.

Berlin, im September 1871.

Weidmannsche Buchhandlung.

